

GRAMMATICA

DACO-ROMANA

SIVE

VALACHICA

LATINITATE DONATA, AUCTA, AC IN HUNC
ORDINEM REDACTA

OPERA ET STUDIO

JOANNIS ALEXI

CLERICI ALMAE DIOECESIOS G. R. C. MAGNO-VARADINENSIS
IN CAESAREO REGIO CONVICTU VIENNENSI ALUMNI
THEOLOGI ABSOLUTI.

VIENNAE,

APUD BIBLIOPOLAM JOSEPHUM GEISTINGER.

1826.

CONSPECTUS
GRAMMATICAE DACO - ROMANAE
SIVE
VALACHICAE.

PARS PRIMA.
De Orthoepia , et Orthographia.

CAPUT I.

De Literis Daco-Romanis, earumque pronuntiatione
generatim.

	Pagina
§. 1. <i>Numerus et Forma Literarum</i>	3
§. 2. <i>De Divisione Literarum</i>	4

CAPUT II.

De Literis Speciatim.

§. 3. <i>De Vocalibus earumque pronuntiatione</i>	4
§. 4. <i>De pronuntiatione Consonantium</i>	10

CAPUT III.

De Diphtongis.

	Pagina
§. 5. <i>De Numero Diphtongorum</i>	19
§. 6. <i>De Pronunciatione Diphtongorum</i>	—

CAPUT IV.

De Accentibus.

§. 7. <i>Divisio et usus Accentuum</i>	21
--	----

CAPUT V.

De Apostropho.

§. 8. <i>Quid Apostrophus et ubi adhibetur?</i>	21
---	----

CAPUT VI.

De Divisione Syllabarum.

§. 9. <i>Regulae de recta Divisione Syllabarum</i>	22
--	----

PARS SECUNDA.

ETYMOLOGIA.

CAPUT I.

De Partibus Orationis Linguae Daco-Romanae.

§. 1. <i>Quot sunt partes Orationis?</i>	24
--	----

CAPUT II.

De Orationis Partibus flexibilibus.

§. 2. <i>De Articulo generatim</i>	24
§. 3. <i>De Signis Articuli</i>	25

§. 4.	<i>Declinatio Articuli definiti</i>	26
§. 5.	<i>De Usu Articuli definiti</i>	27
§. 6.	<i>De Articulo indefinito eiusque Declinatione</i>	28

C A P U T III.

De Nomine.

§. 7.	<i>De Nomine generatim</i>	29
§. 8.	<i>Divisio Nominum</i>	—
§. 9.	<i>De Textura Nominum</i>	30
§. 10.	<i>De Signis Nominum</i>	35
§. 11.	<i>De Generibus Nominum</i>	—
§. 12.	<i>De Nominibus Masculinis</i>	—
§. 13.	<i>De Nominibus foeminini Generis</i>	36
§. 14.	<i>De Declinatione Nominum</i>	37

Declinatio I.

Nominum Substantivorum Masculinorum.

Declinatio II.

Nominum Substantivorum Foemininorum.

§. 15.	<i>De Declinatione Adjectivorum</i>	41
§. 16.	<i>De Declinatione Substantivorum cum Adjectivis</i>	43
	I. Declinatio Substantivorum Masculinorum cum Adjectivis.	
	II. Declinatio Substantivorum Foemininorum cum Adjectivis.	
§. 17.	<i>De Declinatione Nominum cum Pronomine</i>	45
	I. In Genere Masculino.	
	II. In Genere Foeminino.	
§. 18.	<i>De Formatione Nominum foemininorum a masculinis</i>	47
	I. Ex Substantivis.	
	II. Ex Adjectivis.	
§. 19.	<i>De Formatione Numeri Pluralis Substantivorum ex Singulari</i>	49
	I. Ex Substantivis Masculini Generis.	
	II. Ex Substantivis Foeminini Generis.	

	Pagina
§. 20. <i>De Formatione Numeri Pluralis Ad-</i> <i>jectivorum</i>	52
§. 21. <i>De Augmento et Decremento Significa-</i> <i>tionis Nominum</i>	53
§. 22. <i>De Comparatione Adjectivorum</i>	54
§. 23. <i>De Nominibus Numeralibus</i>	56

C A P U T III.

De Pronomine.

§. 24. <i>De Pronominibus Generatim</i>	60
§. 25. <i>Variae Classes Pronominum</i>	—
§. 26. <i>Declinatio Pronominum Personalium</i>	61
§. 27. <i>De Pronomine Reciproco</i>	62
§. 28. <i>De Pronomine Coniunctivo</i>	63
§. 29. <i>De Pronominibus Possessivis</i>	64
§. 30. <i>De Pronominibus Demonstrativis</i>	67
§. 31. <i>De Pronominibus Interrogativis</i>	70
§. 32. <i>De Pronominibus Relativis</i>	72
§. 33. <i>De Pronominibus Indefinitis</i>	73

C A P U T IV.

De Verbis.

§. 34. <i>Quid Verba?</i>	76
§. 35. A. <i>De Generibus Verborum</i>	—
§. 36. B. <i>De Modo, Tempore, Numero et</i> <i>Personis Verborum</i>	78
§. 37. C. <i>De Coniugatione Verborum</i>	79
§. 38. <i>Divisio Coniugationum</i>	—
§. 39. <i>Coniugationes Verborum Auxiliarium.</i>	81
I Verbum Auxiliare A <i>Fire, esse.</i>	
II Verbum Auxiliare A <i>avere, habere.</i>	
III Verbum Auxiliare A <i>voire vel vrere</i> <i>velle.</i>	
§. 40. <i>Coniugationes Verborum Regularium</i>	96
Coniugatio I A <i>laudare, laudare.</i>	
— II A <i>tacere, tacere</i>	

Conjugatio III A *battere, batuere, tundere.*

— IV A *audire, audire.*

— Verborum quae desinunt in *escu.*

§. 41. <i>De Verbis Passivis</i>	119
§. 42. <i>Conjugatio Verborum Passivorum</i>	—
I Verbi Passivi a me laudare.	
II — — — a me vedere.	
§. 43. <i>De Verbis Neutris</i>	126
§. 44. <i>Conjugatio Verborum Neutrorum</i>	127
§. 45. <i>De Verbis Deponentibus</i>	131
§. 46. <i>Conjugatio Verborum Deponentium</i>	132
§. 47. <i>De Verbis Reciprocis</i>	137
§. 48. <i>Conjugatio Verborum Reciprocorum</i>	—
§. 49. <i>De Verbis Irregularibus seu Anomalis eorumque Conjugatione</i>	142
§. 50. <i>De Verbis Impersonalibus eorumque Conjugatione</i>	147
§. 51. D. <i>De Supino</i>	152
§. 52. E. <i>De Textura Verborum</i>	153
§. 53. <i>De Incremento Linguae per multiplicationem Verborum</i>	154

C A P U T V.

De Participio.

§. 54. <i>Quid Participium?</i>	156
§. 55. <i>De Formis Participii</i>	157
§. 56. <i>De Forma Participii Activa</i>	—
§. 57. <i>De Forma Participii Passiva</i>	—

De Partibus Orationis indeclinabilibus.

C A P U T VI.

De Adverbiis.

§. 58. <i>Quid sunt Adverbia?</i>	158
§. 59. <i>Partitio Adverbiorum</i>	—
§. 60. <i>De Adverbiis derivatis speciatim</i>	160

CAPUT VII.

De Praepositionibus.

	Pagina
§. 61. <i>Quid sunt Praepositiones</i>	167
§. 62. <i>Quomodo dividuntur Praepositiones?</i>	—
I Separabiles.	
II Inseparabiles.	

CAPUT VIII.

De Conjunctionibus.

§. 63. <i>Quid nomine Conjunctionum intelligendum venit?</i>	169
§. 64. <i>Divisio Conjunctionum</i>	170

CAPUT IX.

De Interjectionibus.

§. 65. <i>Quid sunt Interjectiones?</i>	173
§. 66. <i>Variae Formae Interjectionum</i>	—

PARS TERTIA.

DE

SYNTAXI.

CAPUT I.

De Syntaxi Articulorum.

§. 1. <i>De Conjunctione Articuli cum Nomine.</i>	176
§. 2. <i>Conjunctio Articuli cum Pronomine.</i>	178
§. 3. <i>De Conjunctione Articuli cum Verbis.</i>	—
§. 4. <i>De Conjunctione Articuli cum Orationis Partibus indeclinabilibus</i>	179

CAPUT II.

De Syntaxi Nominum.

	Pagina
§. 5. <i>Generatim de Syntaxi Nominum</i>	179
§. 6. <i>De Nominativo</i>	180
§. 7. <i>De Genitivo</i>	181
§. 8. <i>De Dativo</i>	—
§. 9. <i>De Accusativo</i>	183
§. 10. <i>De Vocativo</i>	184
§. 11. <i>De Ablativo</i>	185

CAPUT III.

DE

Syntaxi Pronominum.

§. 12. <i>De usu Pronominis Personalis</i>	187
§. 13. <i>De usu Pronominum Reciprocorum</i>	188
§. 14. <i>De usu Pronominum Conjunctivorum</i>	189
§. 15. <i>De usu Pronominum Possessivorum</i>	191
§. 16. <i>De Pronomine Demonstrativo</i>	—
§. 17. <i>De usu Pronominum Interrogativorum</i>	193
§. 18. <i>De usu Pronominum Relativorum</i>	194
§. 19. <i>De usu Pronominum Indefinitivorum</i>	195

CAPUT IV.

De Syntaxi Verborum.

§. 20. <i>De Constructione verbi cum Nomine</i>	196
§. 21. <i>Syntaxis verborum cum Nominibus</i> <i>Temporum et Locorum</i>	199
§. 22. <i>De Constructione Verborum cum aliis</i> <i>Verbis</i>	203
§. 23. <i>Omissio Conjunctionis Si, ut</i>	—
§. 24. <i>Omissio Conjunctionis Chè, quod</i>	204
§. 25. <i>De usu Gerundiorum</i>	205
§. 26. <i>De usu Supini</i>	206
§. 27. <i>De vertenda Constructione activa in</i> <i>passivam</i>	—
§. 28. <i>De usu Participiorum</i>	207

CAPUT V.

De Syntaxi Adverbiorum.

§. 30. <i>Quid hic notandum</i>	Pagina 214
---------------------------------	---------------

CAPUT VII.

De Syntaxi Conjunctionum.

§. 31. <i>Quae veniunt hic Observanda?</i>	215
§. 32. <i>De Conjunctionibus Comparativis seu Consociatis</i>	216

CAPUT VIII.

De Syntaxi Interjectionum.

§. 33. <i>Ubi Interjectiones adhibentur?</i>	217
--	-----

A p p e n d i x.

De Prosodia.

§. 34. <i>Regulae in elevatione Toni observandae</i>	218
§. 35. <i>De mutatione Toni in Syllabis vocabulorum</i>	—
1. <i>De vocibus quibus augmentum praeponitur.</i>	
2. <i>De vocibus quibus augmentum postponitur.</i>	

Romănescu, si Latinescu. *Daco-Romanum et Latinum.*

	Pagina
I. De Dumnezeu, si De Deo, et illis quae quele que se tienu de ad Religionem perti- Religie. nent.	222
II. De Lume, si de Ele- De Mundo et de Ele- menturi. mentis	224
III. Despre Pământu. De Terra	—
IV. Despre Mări, si alte De Maribus et aliis ape. fluviis	225
V. De Tîmpu. De Tempore	—
VI. Despre Luni, si de- De Mensibus et de die- spre zilele Săptămănei. bus Septimanae	226
VII. De Sărbători. De Festis	—
VIII. Despre Omu si des- De Homine, et de eius pre părțile lui. partibus	227
IX. De Scăderile si Bolele De defectibus, et infir- Omului. mitatibus hominis	229
X. De Vestimente. De Vestimentis	230
XI. De Casa, si Părțile ei. De Domo et de parti- bus eius	—
XII. De unele, que sânt De iis, quae sunt neces- de lipsă in casă. saria in domo	231
XIII. De unele que se află De illis quae inveni- in Cucină seu Bucătărie. untur in Culina	232
XIV. De unele que se află De illis, quae inveni- in Vinărie. untur in Cellario	233

XVIII

	Pagina
XV. De quele que se află in Stală seu Grajdu.	<i>De illis, quae inveniuntur in Stabulo .</i> 233
XVI. De quele, que se află in Granariu.	<i>De iis, quae reperiuntur in Granario .</i> 234
XVII. De Măncări, si despre Bevuturi.	<i>De Cibis, et de Potulentis</i> —
XVIII. De Legumi, si de Flori.	<i>De Leguminibus, et Floribus</i> 235
XIX. De Arbori, si de Pome seu Fructuri.	<i>De Arboribus, et de Fructibus</i> 136
XX. Despre Fere si despre Vite de casă.	<i>De Feris, et Animalibus domesticis .</i> 237
XXI. De Păseri.	<i>De Avibus</i> —
XXII. De Vermi, si Insecte.	<i>De Vermibus et Insectis</i> 238
XXIII. Despre Metaluri, si despre Bani.	<i>De Metallis, et de Pecuniis ,</i> 239
XXIV. De Colori.	<i>De Coloribus</i> —
XXV. De Scrisóre, Scriptură.	<i>De Scriptura</i> 240
XXVI. De Frație, si de Cumnație.	<i>De Consanguinitate et Affinitate</i> —
XXVII. Despre Țeri.	<i>De Terris seu Regionibus</i> 241
XXVIII. De Nomele Națiilor seu Popórelor.	<i>De Nominibus Nationum seu Populorum</i> 242
XXIX. De Vredniciile Preotiesci.	<i>De Dignitatibus Sacerdotalibus</i> 243
XXX. De Vredniciile Lu mesci.	<i>De Dignitatibus Secularibus</i> 244

XXXI. De Direcţiunile Ju- deciesci, si Politicesci.	<i>De Muneribus Judi- cialibus, et Politi- cis</i>	244
XXXII. De Sciētie, si de Măiestrii.	<i>De Scientiis, et de Ar- tibus</i>	245
	<i>Quaedam Adjectiva magis familiaria, et magis usitata</i>	247
	<i>Verba quae in Sermone quotidiano frequen- tius occurrunt</i>	254

D i a l o g i.

D i a l o g i.

I. A întrebare pre qui- neva de a súa si aloru sui sănitate.	<i>Interrogare quaempi- am de sua suorum- que sanitate . . .</i>	270
II. A facere una Visita de demănătiă.	<i>Facere unam Visitam mane</i>	273
III. De a se investere.	<i>Se vestire</i>	275
IV. Domnul si Cruito- riul.	<i>Dominus, et Sartor.</i>	276
V. De Scrisóre.	<i>De Scriptione . . .</i>	278
VI. A chiamare Ospeti la Prândiu.	<i>Invitare Hospites ad prandium</i>	280
VII. A facere visită unui lângoritu.	<i>Facere visitationem cuidam aegroto . .</i>	286
VIII. Intră Doctor si intră un Bolnavu.	<i>Inter Medicum et inter unum infirmum . .</i>	286
IX. De Mutaré Têmpului si de ôrele zilelor.	<i>De mutatione temporis et de horis dierum .</i>	288
X. Intră Tată, si intră Fiiu.	<i>Inter Patrem et inter Filium</i>	290

	Pagina
XI. Intră Frate, si in- tră Soră.	<i>Inter Fratrem et inter Sororem . . .</i> 293
XII. A întrebare que se aude de nou.	<i>Interrogare quid audi- tur novi . . .</i> 295
XIII. Despre compărare.	<i>De Emtione . . .</i> 297
XIV. Intră doi Compatri- oti.	<i>Inter duos Patriotas</i> 299
XV. Un nimernicu intră- bă dela un citetiane, unde sede cutare.	<i>Quidam peregrinus in- terrogat a quodam cive ubi habitat N.</i> 301
XVI. Despre Călătorie.	<i>De Itinere . . .</i> 303
XVII. Intră Călători, si in- tră Ospetariu.	<i>Inter Viatores, et inter Cauponem . . .</i> 304
XVIII. Despre mergere la Beserică.	<i>De ita ad Ecclesiam</i> 308
XIX. Despre Culcare.	<i>De Cubitu . . .</i> 309
XX. Despre Secerișu.	<i>De Messe . . .</i> 310

Glume si Istorii iscu- *Ioci et Narratiuncu-
site. lae exquisitae.* 313

Fabulele lui Esopu *Fabulae Aesopi
quele mai alese. selectiores* . 319

GRAMMATICA

DACO-ROMANA

SIVE

VALACHICA

LATINITATE DONATA, AUCTA, AC IN HUNC
ORDINEM REDACTA

OPERA ET STUDIO

JOANNIS ALEXI

CLERICI ALMAE DIOECESIOS G. R. C. MAGNO-VARADINENSIS
IN CAESAREO REGIO CONVICTU VIENNENSI ALUMNI
THEOLOGI ABSOLUTI.

VIENNAE,

APUD BIBLIOPOLAM JOSEPHUM GEISTINGER.

1826.

PRAEFATIO

A D

CANDIDUM LECTOREM.

Ad Grammaticam Daco-Romanam sive Valachicam Latino Idiomate, latinisque sive aviticis Daco-Romanorum literis adornandam, elaborandam, lucique publicae edendam, trina me impulit ratio. Prima, quae maxime ursit, summa fuit penuria Grammaticarum in hacce lingua Latino Idiomate, iisdemque omnibus cultis Nationibus communibus literis exaratarum. Secunda in meo iam dudum amore Nationis meae charissimae perfuso, non gloriae, non laudis, non aestimationis lucrique cupido haerebat animo, hasce laborum meorum primitias publici iuris faciendi, ut meum publicae utilitati prospiciendi studium, et amorem contester, atque obsecundem votis Daco-Romanorum Alumnorum Caesarei-Regii Convictus, qui ut sunt eruditionis amantissimi, pridem postularunt, ut hoc opusculum luci edam. Tertiā denique suggesse-

(A *)

runt repetitae ac continuae multorum, hancce perfectam et amoenam, per amplissimas Europae partes extensae Gentis Daco - Romanae Linguam, addiscendi desiderio perfusorum interpellationes, quibus eo libentius meum praebui adsensum, quod longe prius praeviderim, multos cuiuscunque Nationis, conditionis, statusve homines, summum ex hoc meo labore emolumentum relatu-ros; iisque, quibus sive commercium exercendi, sive munia aliqua capessendi, gerendique, sive solum peregrinandi, conversandique gratia ad Daco-Romanos olim accedendi-fuerit animus, non modo utilem, sed et maxime fore necessariam.

Nos enim quidam Daco - Romani Linguam nostram perfectius addiscere volentes, aliisque eam notam reddere cupientes, nunquam non studemus, media quoque quaerere, quibus tam proficiuus finis quo facilius obtineri queat; in quibus quaerendis multi Doctissimi Nationis nostrae Viri multum desudarunt, actuque desudant, quos nominatim adferre longum foret. Unicum hic silentio praeterire haud possum Reverendissimum ac Celeberrimum Dominum suae Nationi immortalem PETRUM MAJOR de Ditsö Sz. Márton Archidiaconum Dioecesis Fogarasiensis in Transylvania, ac olim penes Typographiam Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae Librorum Revisorem, qui edidis multis, iisque Nationi summe necessariis libris, postremo typis divulgavit Orthographiam Romanam sive Latino - Vala-

chicam, quae mihi normae instar in conscribendo hocce Opusculo exstitit. Grammaticam huic operi accomodatam iam iam publici iuris faciendam, pariter habuit paratam, ast fatis functus ad aliorum devenit manus, et sic (fors) periit. Denique Dictionario quadrilingui a Reverendissimis D. D. SAMUELE KLEIN et BASILIO KOLOSY incepto, conscribendo ac elaborando manum admovit, quod morte illius pariter cessare debuit. Nihilominus illud a pluribus egregiis ac doctissimis Nationis nostrae Viris continuatum et correctum, nunc tandem Deo ter Optimo Maximo adjuvante Budae typis et sumtibus Typographiae Regiae Universitatis Hungaricae publicam vidit lucem.

Nihil itaque supererat, quam existentibus duobus mediis addiscendae linguae Daco-Romanae aptissimis, tertium quoque ad eandem normam elaboratum in medium prodeat, scilicet Grammatica.

Manum proin protinus Operi huicce adposui, et conatus sum, diurna nocturnave vigilantia, quousque per limatitas mihi vires permissum fuit elaborare. Procul tamen sit arrogantia, qua seducerer, ut opus omnibus numeris absolutum, confecisse, mihi videar! me potius minime fugit, et huic Operi suas non deesse lacunas, quas tamen studiis futuris meis magis in dies magisque explere adnitar, praesertim si rerum in libello hoc pertractatarum, periti iudicesque aequi candore illo,

quo sapientia distinguitur, meos me errores edocuerint. Correctionem veritati innixam, grato semper accipiam animo, certus, errare hominis esse, sapientis autem errorem agnoscere, agnitum profiteri et, quousque licet emendare: homo enim non nisi per errorum scalam, ad sapientiae altitudinem et fastigium ascendit.

~ Ad hunc laborem feliciter perficiendum, plurium Clarissimorum Virorum lucubrationibus usus sum, quos enumerare non vacat. Unius hic nomini adferendo silentio supersedere nequeo Clarissimi Domini CONSTANTINI DIACONOVITS LOGA Scholarum Praeparandarum V. Aradinensis Professoris P. O. Viri de Natione et Literatura Daco - Romana optime meriti, cujus Grammaticae Daco - Romano Idiomate exaratae haeres exstati, eius, cum indole Orthographiae Romanae convenientes sequendo regulas, repugnantibus aliis substitutis, eidem adamassim correspondentes; Cui iterum iterumque grates referro.

Linguam quam TIBI Lector Candidissime hocce mediante Opusculo addiscendam ob oculos pono, Lingua est facillima, eaque vetus illa Romana, quam ante correctionem Linguae Italicae cum eadem unam eandemque fuisse refert *Covacius in Dial. de Administr. Regni Transylv.* (quem citat Laurentius Toppellini Transylvanus in *Libr. de Orig. et Occ. Transylvanor. Cap. IX.* loquens de Lingua et literis Valachorum)

qui observans vernaculum istorum (Daco - Romanorum seu Valachorum) sermonem, plus fere in se habere Romani et Latini sermonis, quam praesens Italorum lingua, dicit: „*Existimo, antequam Dantes, Boccacius, et Petrarcha ex Barbarismis Longobardorum, Gallorumve, et familiaris Latini sermonis reliquiis, novam hanc Italorum, elegantem et penes Divinam, composuissent, Valachicam Italicae linguae, per omnia similem fuisse.*“ Haec dialectos habet Gallicam, Hispanicam et per omnia simillimam Italicam.

Illud mihi a TE postremo Lector Humanissime etiam atque etiam petendum est, ne ad ferendum praeposterum de Lingua nostra iudicium accedas, priusquam eam bene perspicias, eiusque Dialectos TIBI notas propriasque non reddideris, secus similis eris caeco de coloribus, surdo de sono iudicare volentibus. Neque puritatem Linguae inter alienigenas aut extra patriam degentes Valachos quaeras.

Haec Grammatica tres complectitur partes. Pars I agit de Orthoepia et Orthographia seu de recta aviticis Daco - Romanorum Literis scribendi ratione. Pars II continet Etymologiam novem Orationis partium Linguae Daco - Romanae exactissime elaboratarum. Pars III denique methodum disjunctas Orationis partes rectissime construendi adornat, una cum Appendice de

VIII

recto pronunciandi modo. His accedit Vocabularium Daco - Romanum et Latinum, continens omnis generis Substantiva in sermone quotidiano occurrentia, eo ordine, quo in optimis Italicis et Germanicis Grammaticis se excipiunt, nec non Adjéctiva, Verbaque selectiora ac maxime necessaria. Vocabularium excipiunt Dialogi diversissimi Lingua Daco - Romana ac Latina conscripti. Deinde veniunt pulchrae Anecdota cum Narratiunculis delectantibus. Denique finem faciunt Fabulae Aesopi Idiomate Daco - Romano conscriptae cum morali doctrina ex iis promanante.

In elaborando hoc Opere multum me adjuvit Doctissimus Dominus Dr. ALEXANDER THEODORI, qui etiam typi correctionem, quousque licuit, diligentissime curavit, Cui pro indefesso labore infinitas publice referro gratias. — TU interea Candide Lector hunc qualemcunque nostrum gratuitum laborem ac fatigium aequi bonique consulito, et Valet.

CONSPECTUS
GRAMMATICAE DACO - ROMANAE
SIVE
VALACHICAE.

PARS PRIMA.
De Orthoepia , et Orthographia.

CAPUT I.

De Literis Daco-Romanis, earumque pronuntiatione
generatim.

	Pagina
§. 1. <i>Numerus et Forma Literarum</i>	3
§. 2. <i>De Divisione Literarum</i>	4

CAPUT II.

De Literis Speciatim.

§. 3. <i>De Vocalibus earumque pronuntiatione</i>	4
§. 4. <i>De pronuntiatione Consonantium</i>	10

CAPUT III.

De Diphtongis.

	Pagina
§. 5. <i>De Numero Diphtongorum</i>	19
§. 6. <i>De Pronunciatione Diphtongorum</i>	—

CAPUT IV.

De Accentibus.

§. 7. <i>Divisio et usus Accentuum</i>	21
--	----

CAPUT V.

De Apostropho.

§. 8. <i>Quid Apostrophus et ubi adhibetur?</i>	21
---	----

CAPUT VI.

De Divisione Syllabarum.

§. 9. <i>Regulae de recta Divisione Syllabarum</i>	22
--	----

PARS SECUNDA.

ETYMOLOGIA.

CAPUT I.

De Partibus Orationis Linguae Daco-Romanae.

§. 1. <i>Quot sunt partes Orationis?</i>	24
--	----

CAPUT II.

De Orationis Partibus flexibilibus.

§. 2. <i>De Articulo generatim</i>	24
§. 3. <i>De Signis Articuli</i>	25

§. 4.	<i>Declinatio Articuli definiti</i>	26
§. 5.	<i>De Usu Articuli definiti</i>	27
§. 6.	<i>De Articulo indefinito eiusque Declinatione</i>	28

C A P U T III.

De Nomine.

§. 7.	<i>De Nomine generatim</i>	29
§. 8.	<i>Divisio Nominum</i>	—
§. 9.	<i>De Textura Nominum</i>	30
§. 10.	<i>De Signis Nominum</i>	35
§. 11.	<i>De Generibus Nominum</i>	—
§. 12.	<i>De Nominibus Masculinis</i>	—
§. 13.	<i>De Nominibus foeminini Generis</i>	36
§. 14.	<i>De Declinatione Nominum</i>	37

Declinatio I.

Nominum Substantivorum Masculinorum.

Declinatio II.

Nominum Substantivorum Foemininorum.

§. 15.	<i>De Declinatione Adjectivorum</i>	41
§. 16.	<i>De Declinatione Substantivorum cum Adjectivis</i>	43
	I. Declinatio Substantivorum Masculinorum cum Adjectivis.	
	II. Declinatio Substantivorum Foemininorum cum Adjectivis.	
§. 17.	<i>De Declinatione Nominum cum Pronomine</i>	45
	I. In Genere Masculino.	
	II. In Genere Foeminino.	
§. 18.	<i>De Formatione Nominum foemininorum a masculinis</i>	47
	I. Ex Substantivis.	
	II. Ex Adjectivis.	
§. 19.	<i>De Formatione Numeri Pluralis Substantivorum ex Singulari</i>	49
	I. Ex Substantivis Masculini Generis.	
	II. Ex Substantivis Foeminini Generis.	

	Pagina
§. 20. <i>De Formatione Numeri Pluralis Ad-</i> <i>jectivorum</i>	52
§. 21. <i>De Augmento et Decremento Significa-</i> <i>tionis Nominum</i>	53
§. 22. <i>De Comparatione Adjectivorum</i>	54
§. 23. <i>De Nominibus Numeralibus</i>	56

C A P U T III.

De Pronomine.

§. 24. <i>De Pronominibus Generatim</i>	60
§. 25. <i>Variae Classes Pronominum</i>	—
§. 26. <i>Declinatio Pronominum Personalium</i>	61
§. 27. <i>De Pronomine Reciproco</i>	62
§. 28. <i>De Pronomine Coniunctivo</i>	63
§. 29. <i>De Pronominibus Possessivis</i>	64
§. 30. <i>De Pronominibus Demonstrativis</i>	67
§. 31. <i>De Pronominibus Interrogativis</i>	70
§. 32. <i>De Pronominibus Relativis</i>	72
§. 33. <i>De Pronominibus Indefinitis</i>	73

C A P U T IV.

De Verbis.

§. 34. <i>Quid Verba?</i>	76
§. 35. A. <i>De Generibus Verborum</i>	—
§. 36. B. <i>De Modo, Tempore, Numero et</i> <i>Personis Verborum</i>	78
§. 37. C. <i>De Coniugatione Verborum</i>	79
§. 38. <i>Divisio Coniugationum</i>	—
§. 39. <i>Coniugationes Verborum Auxiliarium.</i>	81
I Verbum Auxiliare A <i>Fire, esse.</i>	
II Verbum Auxiliare A <i>avere, habere.</i>	
III Verbum Auxiliare A <i>voire vel vrere</i> <i>velle.</i>	
§. 40. <i>Coniugationes Verborum Regularium</i>	96
Coniugatio I A <i>laudare, laudare.</i>	
— II A <i>tacere, tacere</i>	

Conjugatio III A *batere, batuere, tundere.*

—— IV A *audire, audire.*

—— Verborum quae desinunt in *escu.*

§. 41. <i>De Verbis Passivis</i>	119
§. 42. <i>Conjugatio Verborum Passivorum</i>	—
I Verbi Passivi a me laudare.	
II — — — a me vedere.	
§. 43. <i>De Verbis Neutris</i>	126
§. 44. <i>Conjugatio Verborum Neutrorum</i>	127
§. 45. <i>De Verbis Deponentibus</i>	131
§. 46. <i>Conjugatio Verborum Deponentium</i>	132
§. 47. <i>De Verbis Reciprocis</i>	137
§. 48. <i>Conjugatio Verborum Reciprocorum</i>	—
§. 49. <i>De Verbis Irregularibus seu Anomalis</i> <i>eorumque Conjugatione</i>	142
§. 50. <i>De Verbis Impersonalibus eorumque</i> <i>Conjugatione</i>	147
§. 51. D. <i>De Supino</i>	152
§. 52. E. <i>De Textura Verborum</i>	153
§. 53. <i>De Incremento Linguae per multipli-</i> <i>cationem Verborum</i>	154

C A P U T V.

De Participio.

§. 54. <i>Quid Participium?</i>	156
§. 55. <i>De Formis Participii</i>	157
§. 56. <i>De Forma Participii Activa</i>	—
§. 57. <i>De Forma Participii Passiva</i>	—

De Partibus Orationis indeclinabilibus.

C A P U T VI.

De Adverbiis.

§. 58. <i>Quid sunt Adverbia?</i>	158
§. 59. <i>Partitio Adverbiorum</i>	—
§. 60. <i>De Adverbiis derivatis speciatim</i>	160

CAPUT VII.

De Praepositionibus.

	Pagina
§. 61. <i>Quid sunt Praepositiones</i>	167
§. 62. <i>Quomodo dividuntur Praepositiones?</i>	—
I Separabiles.	
II Inseparabiles.	

CAPUT VIII.

De Conjunctionibus.

§. 63. <i>Quid nomine Conjunctionum intelligendum venit?</i>	169
§. 64. <i>Divisio Conjunctionum</i>	170

CAPUT IX.

De Interjectionibus.

§. 65. <i>Quid sunt Interjectiones?</i>	173
§. 66. <i>Variae Formae Interjectionum</i>	—

PARS TERTIA.

DE

SYNTAXI.

CAPUT I.

De Syntaxi Articulorum.

§. 1. <i>De Conjunctione Articuli cum Nomine.</i>	176
§. 2. <i>Conjunctio Articuli cum Pronomine.</i>	178
§. 3. <i>De Conjunctione Articuli cum Verbis.</i>	—
§. 4. <i>De Conjunctione Articuli cum Orationis Partibus indeclinabilibus</i>	179

CAPUT II.

De Syntaxi Nominum.

	Pagina
§. 5. <i>Generatim de Syntaxi Nominum</i>	179
§. 6. <i>De Nominativo</i>	180
§. 7. <i>De Genitivo</i>	181
§. 8. <i>De Dativo</i>	—
§. 9. <i>De Accusativo</i>	183
§. 10. <i>De Vocativo</i>	184
§. 11. <i>De Ablativo</i>	185

CAPUT III.

DE

Syntaxi Pronominum.

§. 12. <i>De usu Pronominis Personalis</i>	187
§. 13. <i>De usu Pronominum Reciprocorum</i>	188
§. 14. <i>De usu Pronominum Conjunctivorum</i>	189
§. 15. <i>De usu Pronominum Possessivorum</i>	191
§. 16. <i>De Pronomine Demonstrativo</i>	—
§. 17. <i>De usu Pronominum Interrogativorum</i>	193
§. 18. <i>De usu Pronominum Relativorum</i>	194
§. 19. <i>De usu Pronominum Indefinitivorum</i>	195

CAPUT IV.

De Syntaxi Verborum.

§. 20. <i>De Constructione verbi cum Nomine</i>	196
§. 21. <i>Syntaxis verborum cum Nominibus</i> <i>Temporum et Locorum</i>	199
§. 22. <i>De Constructione Verborum cum aliis</i> <i>Verbis</i>	203
§. 23. <i>Omissio Conjunctionis Si, ut</i>	—
§. 24. <i>Omissio Conjunctionis Chè, quod</i>	204
§. 25. <i>De usu Gerundiorum</i>	205
§. 26. <i>De usu Supini</i>	206
§. 27. <i>De vertenda Constructione activa in</i> <i>passivam</i>	—
§. 28. <i>De usu Participiorum</i>	207

CAPUT V.

De Syntaxi Adverbiorum.

§. 30. <i>Quid hic notandum</i>	Pagina 214
---------------------------------	---------------

CAPUT VII.

De Syntaxi Conjunctionum.

§. 31. <i>Quae veniunt hic Observanda?</i>	215
§. 32. <i>De Conjunctionibus Comparativis seu Consociatis</i>	216

CAPUT VIII.

De Syntaxi Interjectionum.

§. 33. <i>Ubi Interjectiones adhibentur?</i>	217
--	-----

A p p e n d i x.

D e P r o s o d i a.

§. 34. <i>Regulae in elevatione Toni observandae</i>	218
§. 35. <i>De mutatione Toni in Syllabis vocabulorum</i>	—
1. <i>De vocibus quibus augmentum praeponitur.</i>	
2. <i>De vocibus quibus augmentum postponitur.</i>	

Romănescu, si Latinescu. *Daco-Romanum et Latinum.*

	Pagina
I. De Dumnezeu, si De Deo, et illis quae quele que se tienu de ad Religionem perti- Religie. nent.	222
II. De Lume, si de Ele- De Mundo et de Ele- menturi. mentis	224
III. Despre Pământu. De Terra	—
IV. Despre Mări, si alte De Maribus et aliis ape. fluviiis	225
V. De Tîmpu. De Tempore	—
VI. Despre Luni, si de- De Mensibus et de die- spre zilele Săptămănei. bus Septimanae	226
VII. De Sărbători. De Festis	—
VIII. Despre Omu si des- De Homine, et de eius pre părțile lui. partibus	227
IX. De Scăderile si Bolele De defectibus, et infir- Omului. mitatibus hominis	229
X. De Vestimente. De Vestimentis	230
XI. De Casa, si Părțile ei. De Domo et de parti- bus eius	—
XII. De unele, que sânt De iis, quae sunt neces- de lipsă in casă. saria in domo	231
XIII. De unele que se află De illis quae inveni- in Cucină seu Bucătărie. untur in Culina	232
XIV. De unele que se află De illis, quae inveni- in Vinărie. untur in Cellario	233

XVIII

	Pagina
XV. De quele que se află in Stală seu Grajdu.	<i>De illis, quae inveniuntur in Stabulo .</i> 233
XVI. De quele, que se află in Granariu.	<i>De iis, quae reperiuntur in Granario .</i> 234
XVII. De Măncări, si despre Bevuturi.	<i>De Cibis, et de Potulentis</i> —
XVIII. De Legumi, si de Flori.	<i>De Leguminibus, et Floribus</i> 235
XIX. De Arbori, si de Pome seu Fructuri.	<i>De Arboribus, et de Fructibus</i> 136
XX. Despre Fere si despre Vite de casă.	<i>De Feris, et Animalibus domesticis .</i> 237
XXI. De Păseri.	<i>De Avibus</i> —
XXII. De Vermi, si Insecte.	<i>De Vermibus et Insectis</i> 238
XXIII. Despre Metaluri, si despre Bani.	<i>De Metallis, et de Pecuniis ,</i> 239
XXIV. De Colori.	<i>De Coloribus</i> —
XXV. De Scrisóre, Scriptură.	<i>De Scriptura</i> 240
XXVI. De Frație, si de Cumnație.	<i>De Consanguinitate et Affinitate</i> —
XXVII. Despre Țeri.	<i>De Terris seu Regionibus</i> 241
XXVIII. De Nomele Națiilor seu Popórelor.	<i>De Nominibus Nationum seu Populorum</i> 242
XXIX. De Vredniciile Preotiesci.	<i>De Dignitatibus Sacerdotalibus</i> 243
XXX. De Vredniciile Lu mesci.	<i>De Dignitatibus Secularibus</i> 244

XXXI. De Direcţiunile Ju- deciesci, si Politicesci.	<i>De Muneribus Judi- cialibus, et Politi- cis</i>	244
XXXII. De Sciētie, si de Măiestrii.	<i>De Scientiis, et de Ar- tibus</i>	245
	<i>Quaedam Adjectiva magis familiaria, et magis usitata</i>	247
	<i>Verba quae in Sermone quotidiano frequen- tius occurrunt</i>	254

D i a l o g i.

D i a l o g i.

I. A întrebare pre qui- neva de a súa si aloru sui sănitate.	<i>Interrogare quaempi- am de sua suorum- que sanitate</i>	270
II. A facere una Visita de demănētiă.	<i>Facere unam Visitam mane</i>	273
III. De a se investere.	<i>Se vestire</i>	275
IV. Domnul si Cruito- riul.	<i>Dominus, et Sartor.</i>	276
V. De Scrisóre.	<i>De Scriptione</i>	278
VI. A chiamare Ospeti la Prândiu.	<i>Invitare Hospites ad prandium</i>	280
VII. A facere visită unui lângoritu.	<i>Facere visitationem cuidam aegroto</i>	286
VIII. Intră Doctor si intră un Bolnavu.	<i>Inter Medicum et inter unum infirmum</i>	286
IX. De Mutaré Tēmpului si de órele zilelor.	<i>De mutatione temporis et de horis dierum</i>	288
X. Intră Tată, si intră Fiiu.	<i>Inter Patrem et inter Filium</i>	290

	Pagina
XI. Intră Frate, si in- tră Soră. <i>Inter Fratrem et inter Sororem . . .</i>	293
XII. A întrebare que se aude de nou. <i>Interrogare quid audi- tur novi . . .</i>	295
XIII. Despre compărare. <i>De Emtione . . .</i>	297
XIV. Intră doi Compatri- oti. <i>Inter duos Patriotas</i>	299
XV. Un nimernicu intré- bă dela un citetiane, unde sede cutare. <i>Quidam peregrinus in- terrogat a quodam cive ubi habitat N.</i>	301
XVI. Despre Călătorie. <i>De Itinere . . .</i>	303
XVII. Intră Călători, si in- tră Ospetariu. <i>Inter Viatores, et inter Cauponem . . .</i>	304
XVIII. Despre mergere la Beserică. <i>De ita ad Ecclesiam</i>	308
XIX. Despre Culcare. <i>De Cubitu . . .</i>	309
XX. Despre Secerișu. <i>De Messe . . .</i>	310

Glume si Istorii iscu- *Ioci et Narratiuncu-
site. lae exquisitae.* 313

Fabulele lui Esopu *Fabulae Aesopi
quele mai alese. selectiores* . 319

GRAMMATICA

DACO-ROMANA

SIVE

VALACHICA.

GRAMMATICAE

DACO-ROMANAE

SIVE

VALACHICAE.

PARS PRIMA.

De Orthoepia, et Orthographia.

CAPUT I.

De Literis Daco-Romanis, earumque pronuntiatione
generatim.

§. 1.

Numerus et Forma Literarum.

Literae Latinae apud Daco-Romanos, quorum avitae, eadem sunt, additis nihilominus quibusdam accentibus, ac signis propter faciliorem legendi pronuntiandique modum, quae apud Latinos. Numerantur viginti ut pote:

Majusculae, sive Capitales:

A. B. C. D. E. F. G. H. I. L. M. N. O. P. Q. R. S.
T. U. Z.

Minusculae sunt:

a. b. c. d. e. f. g. h. i. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. z.

1) Majusculae in principiis sententiarum, ac versuum scribi solent, uti etiam literae initiales post punctum. 2) In nominibus propriis virorum. 3) In nominibus Festorum, Scientiarum, Dignitatum et Officiorum; de caetero minusculae adhiberi solent.

Literis, *K. W. X. Y.* Daco-Romani carent, ac easdem aliis reddunt literis, uti *K*, per *C*, more Latinorum; *W*, per *V*; *X*, per *S*; ac *Y*, per *I*; more Italicorum. Sed de his uberiori sequenti capite erit sermo.

§. 2.

De Divisione Literarum.

Litterae dividuntur in vocales, et consonantes. Vocales sunt numero quinque: *a. e. i. o. u.* Reliquae sunt consonantes, quarum eae, quae incipiunt a se ipsis in pronuntiando, et desinunt in vocalem, nominantur mutae, et sunt numero septem, ut: *b. c. d. g. p. q. t.* Illae vero, quae incipiunt a vocali, et desinunt in se ipsas, semivocales audiunt, ut: *l. m. n. r.*

C A P U T II.

De Literis Speciatim.

§. 3.

De Vocalibus, earumque pronuntiatione.

Vocales, *a. e. i. o. u.*, in Lingva Daco-Romana pronuntiantur eodem modo, quo in Latina sono aperto, sic:

A.

1) *A*, sonat ut *a* latinum, e. g.

Acu, *acns.*

Arcu, *arcns.*

| Aluna, *avellana.*

| Auru, *aurum.*

Abur, *vapor*.
Aer, *aer*.
Afundu, *affundo*.

Ager, *acer*.
Amaru, *amarus*.
Aducu, *adduco*.

Caeterum, praeter hunc sonum apertum, littera *A*, apud Daco-Romanos admittit 2), etiam sonum obscurum sive extraordinarium, more Gallorum, prout et reliquae vocales, plus, minus, qui sonus hodie apud Latinos non auditur, huncque Daco-Romani Cyrillicis utentes characteribus exprimunt cyrillica littera *ѣ*, quem dum vocales: *a, e, i, o, u*, admittunt, hoc signo notantur ('), ut: *ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ*, efferunturque medio *a* inter et *e* sono. Videamus exempla soni obscuri singularum Vocalium.

α) Soni *ѣ*, e. g.

Bătă, *baculus*.
Cădere, *cadere*.
Dă, *dat*.
Măritată, *maritata*.
Sănitate, *sanitas*.

Pănură, *pannus*.
Fă, *fac*.
Lăudatu, *laudatus*.
Năucu, *stolidus*.
Sărire, *salire*.

β) Soni *ѣ*, e. g.

Fătare, *fetare*.
Rămănu, *remaneo*.
Secu, *siccus*.
Rău, *reus, malus*.
Răspundu, *respondeo*.

Văna, *vena*.
Văntu, *ventus*.
Răsunu, *resono*.
Păcurariu, *pecuarius*.
Bătrănu, *senecio, veteranus*.

γ) Soni obscuri *ѣ*, e. g.

Inflatu, *inflatus*.
Ingônfatu, *inflatus, turgidus*.
Inpératu, *Imperator*.
Incărcatu, *oneratus*.
Invėtiatu, *doctus*.

Intru, *intro*.
Virtute, *virtus, vel vis*.
Ridu, *rideo*.
Ticiune, *titio*.
Sănitate, *sanitas*.
Inputa, *impulo*.

δ) Soni obscuri *ѣ*, e. g. *rotunda, rotundas*: gôn-
fatu, *turgidus*; ripăusare, *quiescere vel pascere*;

Ast eiusmodi vocabula sono obscuro vocalis *o* notata admodum sunt pauca.

e) Vocalis *u*, sonum obscurum rarissime recipit, sed semper effertur sono aperto, e. g. *umplu*, *impleo*; *ungu*, *ungo*; *uscu*, *exsicco*, etc.

Praeter hunc sonum obscurum, sive extraordinarium apud plerosque Daco-Romanos sive Valachos veteris Daciae, alter quoque sonus obscurus obtinet, quem Macedo-Romani sive Valachi Aurelianae Daciae nunquam exprimunt, ac hunc sonum Valachi cyrillicis literis utentes designant litera *ѣ*; quaevis itaque vocalis dum sonum huncce admittit notatur accentu circumflexo ([^]), ut: *mānā*, *manus*; *cāne*, *canis*; *māne*, *mane*, *cras*; *īncepu*, *incipio*; *gūtu*, *guttur*. etc. Verum hunc sonum extraordinarium ex Orthographia nostra emanere posse nemo non videt, cum eundem sonum exprimant vocales etiam signo ([?]) notatae, ut superius vidimus; et cum ipsi Macedo-Romani eodem destituantur, et eius loco signo literae cyrillicae *ѣ* utantur; quod signum, et ego per omnia missum faciam, ac eius loco ad quemlibet sonum obscurum indicandum utar signo ([?]) cum illud fere omnes adhibeant.

Nota. De cetero autem signum ([^]) est magis notum, cum illo utantur etiam Galli ad sonum obscurum exprimendum, et in libris latinis etiam interdum illud videre est; quare si quis velit illo uti ad exprimendum sonum literae *ѣ* cyrillicae, minime errabit.

Etsi vero quaevis vocalis Latina apud Daco-Romanos admittit sonum obscurum sive strictissimum, ut superius observavimus; tamen non potest pro arbitrio in quavis dictione quaelibet absque discrimine vocalis latina loco *ѣ* adhiberi; sed Cyrillianae *ѣ* semper ea vocalis Latina surroganda est, pro qua *ѣ* subtrusa fuit. Secus si facias, non modo imperfectiorem reddes linguam Romanam seu Valachicam, verum etiam novam et quasi absurdam conditurus es, e. g. *ride*, *ridet*, si pro *i* ponas *ѣ*, exterus leget *rade*, *radit*; si *e*, leget *rede*, quae est Germanica dictio; si *o* *rode*, *rodit*; si *u*,

leget, rude, *perticae*; debet ergo poni vocalis *i* nt, ride; nam pro hac vocali Latina supposita fuit Cyrillica litera *ѣ*. Sic etiam pro pâne, non est scribendum pêne, pine, pône, aut pûne, quamvis in omnibus sonus sit idem, nam non ab his, sed a Latina voce *panis* oritur; pro rěspundu, non est scribendum ròspundu, aut rûspundu, venit enim a *respondeo*; gònfatu, non vero gûnfatu, nam venit ab Ital. *gonfiato*; tûu, et nontáu, vel tèu, quia venit a *tuus*; et alia plura tum ex librorum lectione, tum vel maxime Lexicis discenda. Unde clarum est, nihil in Orthographia Daco-Romana seu Valachica majorem exigere attentionem, quam rectus ipsarum vocalium usus, dum Literae Cyrillicae *ѣ*, ad designandum sonum obscurum, sive strictissimum substituendae veniunt.

E.

1) *E*, pronunciatur sicut apud Latinos sono aperto, ut:

Sedere, <i>sedere</i> .	Genunchiu, <i>genu</i> .
Versu, <i>versus</i> .	Lemnu, <i>lignum</i> .
Verme, <i>vermis</i> .	Feru, <i>ferrum</i> .
Bere, <i>bibere</i> .	Berbecce, <i>vervex</i> .
Fericitu, <i>felix</i> .	Peptu, <i>pectus</i> .

2) *È* accentu acuto (') notatum pronunciatur uti diphthongus *ea*, e. g.

Péna, <i>penna</i>	Èrba, <i>herba</i> .
Vérğa, <i>virga</i> .	Féta, <i>filia</i> .
Èccè, <i>ecce</i> .	Fére, <i>fel</i> .
Èrná, <i>hyems</i> .	Ferésta, <i>fenestra</i> .
Séu, <i>seu</i> .	Èsca, <i>fomes</i> .

3) *È*, punctatum effertur sicut *i* ad *e* accedens, e. g.

Tèmpu, <i>tempus</i> .	bène, <i>bene</i> .
Tènér, <i>juvenis</i> .	bèneche, <i>etsi</i> .

4) *E*, signo soni obscuri notatum sonat sicut Cyrillicum *ѣ*, ut superius sub litera *A* Nro 2-o videre est.

I.

1) *I*, Pronunciatur more Latinorum, e. g.

Intru, <i>intro</i> .	Mirare, <i>mirari</i> .
Limpede, <i>timpidus</i>	Vinu, <i>vinum</i> .
Fire, <i>natura</i> .	Sinu, <i>sinus</i> .
Dirigu, <i>dirigo</i> .	Inima, <i>cor</i> .

2) *I*, dum in consonantem *j* transit, profertur non modo sicut *jod*, more Latinorum, sed etiam sicut & Cyrillicum, more Gallorum, quod Itali mutare solent in *g*, ac hoc in casu prolongatur et sic (*j*) formatur, e. g.

Jude, <i>judex</i> .	June, <i>juvenis</i> .
Jugu, <i>jugum</i> .	Juramentu, <i>juramentum</i> .
Judecu, <i>judico</i> .	Judeciu, <i>judicium</i> .
Juncu, <i>juvencus</i> .	Jocu, <i>lusus</i> .
Juru, <i>juro</i> .	Jimbu, <i>curvus</i> .

In priore casu vero dum nimirum vicem consonantis subit, ac more Latinorum tanquam *jod* profertur, non recedit a sua figura (*i*) ordinaria, prout etiam apud Latinos usuvenit, e. g. Boiari *nobiles*; iinu, *linum*; fiiu, *filius*; io, *ego*; muliere, *mulier*; profer: *jinu*, *fiju*, *jo*, *mujiere*.

3) *I*, in Syllabis: *tia*, *tie*, *tio*, *tiu*; *cia*, *cie*, *cio*, *ciu*; vix audiri solet, quae secundum Orthographiam Italicam scribi deberent: *za*, *ze*, *zo*, *zu*; secundum germanicam: *ʒa*, *ʒe*, *ʒo*, *ʒu*; secundum hungaricam; *tza*, *tze*, *tzo*, *tzu*, secundum Cyrillicam *ua*, *ue*, *uo*, *uʒ*, ut:

Aquatiare, <i>appendere</i> .	Acia, <i>acies</i> , v. <i>filum</i> .
Frumsetiei, <i>formositati</i> .	Facie, <i>facies</i> .
Omutiu, <i>homuntio</i> .	Calciunu, <i>calceus</i> .

4) *I*, admittit sonum obscurum ut superius vidimus.

O.

1) *O*, profertur sicut Latinum sono aperto, e. g.

Omu, <i>homo</i> .	Focu, <i>ignis</i> .
Oleiu, <i>oleum</i> .	Poporu, <i>populus</i> .

Órá, <i>hora</i> .	Modu, { <i>modus</i> .
Organu, <i>organum</i> .	Modru, {
Ostaşu, <i>ostiarius</i> , v. <i>miles</i> .	Rodu, <i>rodo</i> .
Onore, <i>honor</i> .	Lotru, <i>latro</i> .

2) Ó, accentu acuto (') notatum sonum diphthongi oa praesefert, e. g.

Cócere, vel {	Pórtá, <i>porta</i> .
Cóquere, { <i>coquere</i> .	Córdá, <i>corda</i> .
Scólá, <i>schola</i> .	Pórcá, <i>porca</i> .
Sóрте, <i>sors</i> .	Sócrá, <i>socrus</i> , etc.
Móрте, <i>mors</i> .	

De sono obscuro litterae O iam egimus in prioribus.

U.

1) U, pariter pronūciatur more Latinorum, e. g.

Ursu, <i>ursus</i> .	Umbra, <i>umbra</i> .
Untu, <i>unquentam</i> .	Uger, <i>uber</i> .
Umídu, <i>humidus</i> .	Uscatu, <i>exsiccatus</i> .
Ucídú, <i>occido</i> .	Ulmú, <i>ulmus</i> .
Unu, <i>unum</i> .	Unde, <i>ubi</i> etc.

2) U, in fine nullo accentu notatum semivocalis est, adeoque medio tantum sono efferendum ac tonus in penultima syllaba figendus est, ut in allatis exemplis videre est; ubi u ultimum vix auditur. E contra dum tonus in ultima syllaba figendus est, tunc ù accentu gravi (') notatur et integrum sonum recuperat, e. g. amù, *modo*; vedù, *vidit*; avù, *habuit*; fù, *fuit*; etc.

3) U, dum in vocalem V transit pronūciatur more Latinorum, e. g.

Vas, <i>vas</i> .	Vulpe, <i>vulpis</i> .
Vadu, <i>vadum</i> .	Veninu, <i>venenum</i> .
Vacá, <i>vacca</i> .	Vecinu, <i>vicinus</i> .
Vulture, <i>vultur</i> .	Veduá, <i>vidua</i> .

4) U, apud Daco-Romanos dum post q sequitur, nullum edit sonum, e. g. qua, *ut*; quare, *qualis*:

quātu, *quantum*; quōti, *quot*; haec ita efferuntur.
ac si littera e scriberentur: ca, care, cātu, cōti.

5) *U*, quandoque ponitur inter duas vocales, otiose, quin aliquem edat sonum, inservit tamen ad producendam syllabam, ut: nōuē, *novem*; nōuā, *nova*; noui, *nobis*; vōui, *vobis*; ouā, *ova*; ōue, *ovis*; ouī, *oves*; arauam, *urabam*; cādeuam, *cadebam*; stringeuam, *stringebam*; dormieuiam, *dormiebam*; arauī, *aravi*; lāudaui, *laudavi*. Diaeresi vero notata vocalis *u* pronuntiatur, ut sciūi, *sciui* etc.

§. 4.

De Pronunciatione Consonantium.

B.

B, pronuntiatur more Latinorum, e. g.

Barbă, *barba*.

Bélă, *bellua*.

Beutură, *potatio*.

Bibolu, *bubalus*.

Biblie, *biblia*.

Batu, *batuo*.

Bocescu, *vociferor*.

Băstonu, *scipio*.

Besică, *vesica*.

Bunu, *bonus*.

C.

1) *C*, ante *a*, *o*, *u*, *h*, *l*, *r*; item in fine vocis sonat more Latinorum, ac Italicorum, ut x Graecum, e. g.

Carne, *caro*.

Carte, *liber*.

Căldare, *caldarium*.

Corbu, *corvus*.

Cornu, *cornu*.

Cucurbită, *cucurbita*.

Cumnatu, *cognatus*.

Caldu, *caldus*.

Chiaru, *clarum*.

Chidu, *claudio*.

Chiamu, *voco*.

Clocescu, *glocita*.

Climă, *clima*.

Crésta, *crista*.

Creştinu, *christianus*.

Facu, *facio*.

2) *C*, ante *e* et *i* sonat more Italicorum, id est: ut Germanicum *tsche* Hungaricum *cs* vel *ts* Cyrillicum e. g.

Cerlu, *coelum*.

Cercu, *circulus* dolaris.

Cenuse, *finis*.

Cerbice, *cervix*.

Cérá, <i>cera</i> .	Circelu, <i>circellus auricu-</i>
Cépá, <i>cepa</i> .	<i>laris</i> .
Cètate, <i>civitas</i> .	Cicere, <i>cicer</i> .
Cèreşu, <i>cerasus</i> .	Cina <i>vel</i> cèna, <i>coena</i> .
	Ciungu, <i>truncus</i> .

3) *C*, ante *e*, *i* sonum obscurum ferentibus; sonat prout ante *a*, *o*, *u*, et consonantes *h*, *l*, *r*; nempe ut *k*, e. g. ducèndu, *ducendo*; făcèndu, *faciendo*; tăcèndu, *tacendo*; făcitoriu, *factor*. etc.

4) *Ç*, caudatum sonat sicut Italicum *z* simplex, hungaricum *cz*, ud *tz*, et germanicum *ß*; e. g.

Făcie, <i>facies</i> .	Çică, <i>mamma</i> .
Călçiuni, <i>calcei</i> .	Çăpu, <i>caper</i> .
Çicăină, <i>cardo</i> .	Çedru, <i>cedrus</i> .
Çinçariu, <i>culex</i> .	Şedula, <i>schedula</i> .

5) *Ch*. sonat; ut *k*, e. g. chiaie, *vel* chiaue, *clavis*; chemu, *vel* chiămu, *voco*, *clamo*; Chesariu, *Caesar*. etc.

D.

1) *D*, communiter pronunciatur sicut apud Latinos, e. g.

Domnu, <i>Dominus</i> .	Dosu, <i>dorsum</i> .
Duca, <i>Dux</i> .	Despartu, <i>dispartior</i> .
Dău, <i>do</i> .	Ducu, <i>duco</i> . etc.

2) *D*, in sequentibus dictionibus earumque derivatis, pronunciatur sicut *z* hungaricum, e. g.

Dieu, Deu, <i>vel</i> } <i>Deus</i> .	Spudie, <i>spodium</i> , <i>vel</i> cinis.
Dumnedeu,	Diece, <i>vel</i> dece, <i>decem</i> .
Dî, <i>vel</i> , dio, <i>dies</i> .	Doèdeci, <i>viginti</i> , etc.
Diori, <i>aurora</i> .	Dicu, <i>dico</i> .
Tardiu, <i>tarde</i> .	Urdescu, <i>ordior</i> .
Intărdiu, <i>retardo</i> .	Lege: Zieu, <i>vel</i> Zcu,
Mediu, <i>medium</i> .	Zî, Meziu, Zicu,
Média dî, <i>meridies</i> .	Spuze, Zece,
Radie, <i>radius</i> .	Urzescu. etc.

Item in secunda persona Numeri singularis Praes. Indicativi, et Conjunctivi, omnium Verborum, quorum

Praesens in *du* desinit, e. g. laudu, *laudo*; udu, *hume-cto*; secunda pers: *laudi*, *udi*, lege: *lauzi*, *uzi*. Clarius, *d* sequente *i* finali semper sonat ut *z*.

De Verbis sequentibus autem, eorumque derivatis, uti sunt: cadu, *cado*; credu, *credo*; sedu, *sedeo*; vedu, *video*; audu, *audio*; una cum eorum derivatis, sequentia diligenter observanda habemus: Haec verba praeterquam in secunda pers. Praes. Indic. N. S. etiam in participio *I.* et *II.* item Gerundio, et Supino *d* literam in *z* emolliunt. e. g.

Cadēdu, <i>cadens vel ca-</i> <i>dendo.</i>	pronuncia: cāzēdu.
Credēdu,	crezēdu.
Ridēdu,	rizēdu.
Sedēdu,	sezēdu.
Vedēdu,	vēzēdu.
Audiēdu,	auziēdu.
Cādutu,	cazutu.
Şedutu,	sezutu.
Credutu,	crezutu.
Vēdutu,	vēzutu.
Auditu,	auzitu.

Caeterum, ad indigitandam hancce pronunciationem, pro minus attentis, aut potius pro exteris, linguam nostram addiscere volentibus, interdum *d* subnotamus exiquo *z*, ut: Dīo, cadēdu, sedēdu, sedutu. etc.

F.

F, sonat sicut apud Latinos, e. g.

Fagu, <i>fagus</i> .	Fune, <i>funis</i> .
Focu, <i>ignis</i> .	Foame, <i>fames</i> .
Fumu, <i>fumus</i> .	Fugu, <i>fugio</i> .
Fur, <i>fur</i> .	Facu, <i>facio</i> .
Firu, <i>filum</i> .	Fulgērā, <i>fulgurat</i> .

G.

1) *G*, ante *a*, *o*, *u*, *h*, *l*, *r*; item *e*, *i*, soni obscuri sive strictissimi, pronunciatur sicut apud Latinos, e. g.

Galbinu, *galbinus*.
Galantu, *elegans*.
Golu, *nudus*.
Ghemu, *glomus*.
Ghibu, *gibbus*.
Ghindă, *glans*.
Gustu, *gustus*.

Glic, *gleba*.
Globu, *globus*.
Grădină, *hortus*.
Grănu
v. grău } *granum*
Gura, *os-oris*.
Lingendu, *lingendo*.
Culegătoriu, *collector*.

2) Ante *e, i*, et è punctatum, si hoc effertur uti *i*, sono aperto non vero obscuro, pronunciatur more Itolorum Romae degentium, nempe: sicut germanicum *dsche, dschi*, et hungaricum *dse, dsi*, e. g.

Gemu, *gemo*.
Genunchiu, *genu*.
Geru, *gelu*.
Géna, *gena*.

Giur, *gyrus*.
Giosu, *deorsum*.
Ginere vel
Génere, } *gener*.

H.

Litera *H*, nisi suffigatur consonanti *c*, vel *g*, quo in casu nullum edit sonum uti apud Italos iisdem consonantibus suffixa, e. g. chiămu, *clamo*, voco; chimi-
nu, *cuminum*; cheiariu, *claviger*; ghiație *glacies*;
ghipsu, *gypsum*. etc. effertur plerumque ordinarie
uti x graecum, e. g. harmonie, *harmonia*; hamu,
helcium; harnicu, *idoneus, heroicus*; horu, *gratia*;
(à graeco *χρης*) hêdu, *foedus*. etc.

K.

Litera *K* Daco-Romani prorsus destituuntur, eiusque loco eodem modo, quo Latini, et Itali, utuntur
Litera *C*, uti superius sub eadem Litera clare videre est.

L.

L, pronunciatur sicut apud Latinos e. g.

Lacu, *lacus*.
Laudă, *laus*.
Lacrimă, *lacrima*.

Latu, *latus - eris*.
Linte, *lens - tis*.
Lumină, *tumen*.

Leu, <i>leo</i> .	Luciafèr, <i>lucifer</i> .
Legume, <i>legumen</i> .	Legu, <i>ligo</i> .

Nota. L, inter duas vocales mutatur, 1) in *i*, quod dein sicut *jod* latinum sonat, (vide *J*.) e. g. Fiiiu, *filius*; muliere, *mulier*; gaiina, *gallina*; moiu, *mollio*; pronuncia: mujiere, *gajina*. etc. 2) Saepissime etiam in *r*, e. g. Scarà, *scala*; firu, *filum*; Ceriu, *coelum*; mòrà, *mola*; scândurà, *scandula*, vel *asser*; poporu, *populus*; fericire, *felicitas*. etc.

M.

Pronunciatur more Latinorum, e. g.

Mare, <i>mare-ris</i> .	Mână, <i>manus</i> .
Margine, <i>margo</i> .	Micu, <i>parvus</i> .
Munte, <i>mons</i> .	Mutu, <i>mutus</i> .
Mumă, <i>mater</i> .	Mortu, <i>mortuus</i> .
Mănsu, <i>equulus</i> .	Mergu, <i>migro</i> .
Mănușă, <i>manica</i> .	Măncu, <i>manduco</i> .

N.

N, Effertur uti *n* Latinorum, e. g.

Nasu, <i>nasus</i> .	Nascu, <i>nascor</i> .
Negru, <i>niger</i> .	Netedu, <i>nitidus</i> .
Nodu, <i>nodus</i> .	Nópte, <i>nox</i> .
Nucă, <i>nux</i> .	Nume, <i>nomen</i> .

P.

Pronunciatur sicut apud Latinos, e. g.

Pace, <i>pax</i> .	Păriete, <i>paries</i> .
Pesce, <i>piscis</i> .	Pulbere, <i>pulvis</i> .
Pepine, <i>pepo</i> .	Pècatu, <i>peccatum</i> .
Porcu, <i>porcus</i> .	Péna, <i>penna</i> .
Pele, <i>pellis</i> .	Parte, <i>pars</i> .

Nota. Daco-Romani *ph* latinum Italicorum more mutant in *f*, ut; Filosofu, *Philosophus*; Fisică, *Physica*. etc.

Q.

1) *Qu*, ante *a*, *o*, *u*, pronunciatur sicut *c* ante *a*, *o*, *u*, nempe ut *k*, nam *q*, quoad vim non differt a *c*, e. g. quādu, *quando*; quasi, *quasi*; quam, *aliquantulum*; quare, *qualis*; quātu, *quantum*; etc. pronuncia: cādu, casī, cam. etc.

2) *Qu*, sequente *e* vel *i*, effertur sicut *c* ante *e* vel *i*, id est: ut *tsche* germanicum, *cs* vel *ts* hungaricum, e. g.

Quelu, *ille*.
Quine, *quis*.
Que, *quid*.
Queru, *peto*.

Quinquē, *quinque*.
Nēque, *neque*.
efferruntur; celu, *cine*,
ce, ceru. etc.

Nota. *Qu*, ante *a* apud Daco-Romanos in dictionibus comunibus cum Latinis, et Italis mutatur in *p*, ut: apă, *aqua*; épă, *equa*; păresimi, *quadragesima*, Ital. *quarésima*; patru, *quatuor*. etc.

R.

R, pronunciatur sicut apud Latinos; e. g.

Ramu, *ramus*.
Raru, *rarus*.
Repede, *rapide*.
Ripă, *ripa*.

Rôtundu, *rotundus*.
Rugu, *rubus*.
Rece, *recens*.
Rêu, *malus*.

S.

1) *S*, initio vocum ante vocales *a*, *e*, *o*, *u*, item *i* soni obsecuri, pronunciatur communiter sicut Latinum *s*, et hungaricum *sz*, ac Cyrillicum *o*, ut:

Sacu, *saccus*.
Serinu, *serenum*.
Somnu, *somnus*.

Sugu, *sugo*.
Sinu, *sinus*.
Silbaticu, *silvaticus*.

2) *S*, ante *i* clari, sive ordinarii soni, et post *i*, alia vocali sequente profertur sicut hungaricum *s*, ger-

manicum *sch*; Italicum *sce*, *sci*, ac Cyrillicum *ш*; ut: *sie*, *sibi*; *lisie*, *lixivium*; *siedu*, *sedeo*. etc.

Denique *s* sequente *i* finali semper modo praedicto pronunciatur id est: ut hungaricum *s*, german: *sch*, Cyrillic. *ш*; e. g. *ursi*, *ursi*; *Rusi*, *Russi*; *pusi*, *positi*. etc.

Nota. Nos, dum *s* pronunciandum est crasse uti *ш* Cyrillicum, ad reddendam exteris expeditorem lectionem saepe *s* subnotamus signo mediae lunulae e. g. *eşire*, *exire*; *lişie*, *lixivium*. etc.

3) *S*, ante syllabas *ce*, *ci*; *que*, *qui* profertur pariter crasse; ut: *pesce*, *piscis*; *cresce*, *crescit*; *esci*, *es*; *sciu*, *scio*; *nisque*, *quidam*; *nesque*, *quaedam*; etc.

Nota. Etsi Syllabae *sce*, *sci*; *sque*, *squi*; proprie ac regulariter pronuncientur sicut germanicum *stsche*, *stshi*; hungaricum *stse*, *stsi*; vel *scse*, *scsi*; ac Cyrillic. *шче*, *шчи*; tamen Daco-Romani sive Valachi vulgo consueverunt pronunciare uti *st*; sic in allatis exemplis (Nro 3-o) enunciant: *peste*, *creste*, *esti*, *niste* etc. Non obstante tamen hac pronunciatione non universali Latino-Valachice semper scribi debet *sce*, *sci*. etc.

4) Daco-Romani sicut Latini et Itali interdum *s* pronunciant uti *z*, e. g. *infrènesu*, *pro infrènu*, *refreno*; *lucresu*, *pro lucrù*, *laboro*; *necasu*, *angor*; *sèru*, *serra*; *sèru*, *serum*; *sama*, *jusculum*; efferruntur: *infrènezu*, *necazu*, *zèru*, *zèru*, *zama*.

T.

1) *T*, pronunciatur initio vocis ac praecedente littera *s*, sicut apud Latinos; e. g.

Tacu, *taceo*.
Tauru, *taurus*.
Totu, *totum*.
Turma, *turma*.
Tingu, *tingo*.

Tare, *fortis*.
Tunu, *tonitru*.
Tusè, *tussis*.
Temu, *timeo*.
Eucharistie, *Encharistia*.

2) *T*, sequente *i*, et post *i* alia vocali, enuntia-
tur more Latinorum, nempe: ut *tz* hungaricum, *ȝ* ger-
manicum, *ѣ* cyrillicum, ac *z* asperum Italicum, e. g.

Tie, <i>tibi</i> .	Frătie, <i>fraternitas</i> .
Tiéra, <i>terra, regio</i> .	Betie, <i>ebrietas</i> .
Omutiu, <i>homuntio</i> .	Impêrătie, <i>Imperium</i> .
Nutretiu, <i>nutrimentum</i> .	Portie, <i>portio</i> .

3) *T*, sequente *i* finali semper pronunciatur ut
tz hungaricum, *ȝ* germanicum, ut: frati, *fratres*; ne-
poti, *nepotes*; uscati, *exsiccati*. etc.

Item *ȝ* subnotatum in sequentibus verbis eorumque
derivatis; ut: pătlescu, *patior*; ȝpu, *proicio*; as-
cuȝitu, *acutus*; ȝéra, *terra, regio*.

V.

V, pronunciatur sicut apud Latinos, e. g. vadu, *va-*
dum; vorbă, *verbum* etc. (Vide sub *U*. 3-o).

X.

Litera *X*, Daco-Romani carent, eiusque loco more
Italorum vulgo in scribendo, et pronunciando simul,
praecipue utuntur litera *s*, e. g. Alesandru, *Alexan-*
der; esemplu, *exemplum*; frasinu, *fraxinus*; esire
exire. Interim si quis literae *x* asvetus, eadem uti
velit praecipue in vocibus graecis minime errabit, hoc
tamen est contra genium Linguae Valachicae.

Z.

Litera *Z*, Daco-Romani proprie destituuntur, etsi
eius sonus in eorum Lingva audiatur, eiusque sonus uti
supra monui, refertur vel ad *d*, vel ad *s*. Interim po-
test quis etiam litera *z* uti, in iis maxime casibus, in
quibus et Latini eam adhibent. Graviter tamen pecca-
ret contra Orthographiam si quis *z* adhiberet in scriben-
do, quotiescunque audit sonum *z*; nam etiam *s* ante
b, d, g, l, m, n, r, pronunciatur uti *z*, e. g. sborare
volare; sdrănciosu, *lacer*; sgura, *scoria*; deslegatu,

solutus ; pisma , *invidia* ; desnodatu , *enodatus* ;
desradicinu , *eradicatus* ; svòntatu , *exsiccatu* ; neu-
tiquam ergo sunt scribenda : zborare , zdrànciosu , zgu-
ra , etc. uti comuniter scribere solent Orthographiae
imperiti.

BREVIS CONSPECTUS

*Observationum ac Regularum expositarum ad
pronunciationem quarundam Literarum
spectantium.*

C, c — — —	Pronunciatur sicut Hungaricum <i>tz</i> , Ger- manicum <i>z</i> , Cyrillicum <i>ц</i> .
Ce, ci — —	Sicut Italicum <i>ce, ci</i> , Hung. <i>tse, tsi</i> , Ger- man. <i>tsche, tschi</i> , Cyrill. <i>че, чи</i> .
Ch, ch — —	Sicut <i>k</i> .
D, d — — —	Sicut Hungaricum <i>z</i> , ac Cyrillicum <i>з</i> .
E, é — — —	Sicut Diphtongus <i>ea</i> .
Ē, ē — — —	Sicut <i>i</i> Latinorum.
Ge, gi — —	Sicut Italicum <i>ge, gi</i> , ac Cyrillico-Vala- chicum <i>ге, ги</i> .
J, j — — —	Sicut Gallicum <i>j</i> , ac Cyrillicum <i>ж</i> .
Ō, ó — — —	Accentu acuto notatum sicut Latinum <i>oa</i> .
Que, Qui —	Sicut Italicum <i>ce, ci</i> , Hung. <i>tse, tsi</i> , Cy- rillicum <i>че, чи</i> .
S, s — — —	Sicut Hungaricum <i>s</i> , Germanicum <i>sch</i> , Cyrillicum <i>ш</i> , ac Italicum <i>s</i> , ante <i>ce, ci</i> .
T, t — — —	Sicut Latinorum <i>t</i> ante <i>i</i> , et post <i>i</i> se- quente alia vocali , et Hung. <i>tz</i> , Ger- manicum <i>z</i> , ac Cyrillicum <i>ц</i> .
à, é, i, ô, ù —	Sicut Cyrillico-Valachicum <i>ѣ</i> , ac Galli- cum <i>ê</i> .

C A P U T III.

De Diphtongis.

§. 5.

De Numero Diphtongorum.

Diphtongi in Lingva Daco-Romana tot sunt, quot vocales aliis vocalibus immediate subnexae pronunciantur ita, ut ex omni vocali dimidius tantum sonus audiat. Ex Diphtongorum numero sequentes quatuordecim adferimus: ai, au, ea, ei, eu, ia, ie, ii, io, iu, oa, oi, ou, ui.

§. 6.

De Pronunciatione Diphtongorum.

Pronunciantur autem Diphtongi hoc modo.

1) In Diphtongo *ai*, sonus vocalis *a* integer, vocalis autem *i* dimidius tantum auditur, ut: mai, *magis*; vai, *vae*.

2) In Diphtongo *au*, sonus *a* integer, *u* dimidius auditur, ut: dau, *do*; stau, *sto*.

3) In *ea*, *e* vix auditur, *a* vero integrum sonum retinet, ut: muliere*a* mea, *uxor mea*; *sedea*, *sedebat*.

4) In *ei*, sonus *e* integer, *i* dimidius auditur, ut: Cetatei, *civitati*; comunitatei, *communitati*. Nonnulli ita efferunt, ut solum *i* audiatur, proinde dicunt: cetăti, comunităti, per *ei* tamen semper scribendum, cum *ei* sit genitivus num. sing. articuli definiti generis foemini qui similis est Dativo.

5) In *eu*, sonus *e* integer, *u* dimidius auditur, ut: greu, *gravis*; reu, *malus*:

6) In *ia*, *i* vix auditur, *a* integrum sonum retinet, ut: chiamă, *vocat*; fienciă, *essentia*; scienciă, *scientia*.

7) In *ie*, sonus *i* dimidius, *e* integer auditur, ut: die-de, *dedit*; ieri, *heri*; hei, *heu*.

8) In *ii*, primum *i* sonum integrum servat, alterum *i* vix auditur, ut: *fii*, *filii*; *sântii*, *sancti*.

Hujus Diphtongi usus potissimum est in nominibus desinentibus in num. pl. in *i*, ac accipientibus Articulum definitum eiusdem numeri *i*, ut *Ômênii*, *homines ipsi*; *Românii*, *Romani*, sêu *Valachi ipsi*.

9) In Diphtongo *io*, *i* sonus vix auditur prouti apud Italos, ut: *giocu vel jocu*, *ludus*, *jocus*; *giosu deorsum*; *giacu*, *jaceo*.

10) In *iu*, sonus *i* dimidiatus, *u* vix auditur, ut: *ajutoriu*, *adjutorium*; quod si nomini jungatur art. def. sonus *u* integer restituitur, et *i* vix auditur, ut: *ajutoriul*, *adjutorium illud*.

11) In *oa*, ex *o* et *a* quasi unus sonus coalescit, ita ut et *o*, et *a* tantisper audiatur, magis tamen sonus *a*; accedit tantisper ad *a* hungaricum, ut: *moara*, *mola*; *soare*, *sol*. Ceterum in Orthographia Romana sive Latino-Valachica *a* Diphtongi *oa* expungitur, ac *ó* notatur accentu accuto ad indigitandam pronunciationem *oa*. Vide litteram *O*.

12) In Diphtongo *oi*, sonus *o* integer, *i* dimidiatus auditur, ut: *noi*, *nos*; *voi*, *vos*; *ei*, *illi*.

13) In *ou*, sonus *o* integer, *u* dimidiatus enunciat, ut: *bou*, *bos*; *nou*, *novus*.

14) In *ui*, sonus *u* integer, *i* dimidiatus auditur, ut: *cui*, *cui*; *fui*, *fui*; *avui*, *habui*; *tâcui*, *tacui*.

Porro, sicut quaelibet vocalis seorsim praeseferre potest sonum obscurum, sive strictissimum, ita etiam in Diphtongo una ex iis, quae constituunt Diphtongum, recipere potest interdum sonum obscurum, manente quantitate soni alterius vocalis supra declarata, ut: *dâi*, *dâ ei*; *rêu*, *malus*; *tâi*, *tui*; *sâi*, *sui*. etc.

Denique Daco-Romani gaudent etiam triphthongis, e. g. *fiu* *filius*; *puu*, *pullus*; *moiu*, *mollis* etc.

C A P U T IV.

D e A c c e n t i b u s.

§. 7.

Accentus apud Daco-Romanos sunt duo, accentus acutus (´), et gravis (`). Acuto notatur producenda syllaba prima, media, et ultima, e. g. bátere, *batuere*; culégere, *colligere*; avére, *habere*; gravis solum ultimam in vocalem desinentem afficit, ut: fù, *fuit*; amù, *modo*; tàcù, *tacuit*, etc.

Accentus acuti rarior est in Orthographia Daco-Romana usus, praeterquam in é, dum uti Diphtongus *ea* pronunciandum venit, quo in casu ad faciliorem reddendam lectionem accentuari debet. (Vide Litteram *E*.) Pariter o longum, dum proferendum est uti Diphtongus *oa*, notari debet accentu acuto. (Vide Litteram *O*.)

In dictionibus vero aequivocis, quarum aequivocatio solo accentu tollitur, ad determinandum sensum, quem intendimus, uti debemus accentu, e. g. dormi, si prima Syllaba notetur accentu (dórmì), significat *dormis*; si ultima (dormì) significat *dormivit*, etc.

C A P U T V.

D e A p o s t r o p h o.

§. 8.

Apostrophus est quoddam signum instar mediæ circuli hujus figurae (´), qualis est etiam spiritus lenis apud Graecos, quo nos designamus sonum obscurum sive strictissimum vocalium, quocum confundi non potest Apostrophus, cum hic collocetur ad latus literae, spiritus vero lenis, ac signum soni obscuri supra litteram. Vide Cap. II. §. 3.

Apud Daco-Romanos sive Valachos in libris Cyrillicis literis editis nusquam visitur apostrophus, exceptis

poeticis, ubi creberrime adhibetur e. g. Мағ тьшкат (mau tışcat) *me taxavit*, pro M'ağ (m'au) etc.

In Orthographia autem Romana sive Latino-Valachica iam frequens est apostrophii usus, praecipue respectu articulorum definitorum, et Verborum auxiliarium, ac Pronominum, *me, te, se*, e. g. Domnul', *Dominus*; serbul', *servus*; l'au bătutu, *ipsum verberavit*, pro (lu au balutu) m'au lăudatu, *me laudavit*, pro (me au), etc.

C A P U T VI.

De Divisione Syllabarum.

§. 9.

Syllabarum divisio haud arbitrarie est facienda, sed sicut compositae fuerunt, ita etiam dividendae sunt. Itaque:

1) Consonans una inter duas vocales constituta semper conjungitur cum sequente, ut: a-ra-re, *arare*; tă-ce-re, *tacere*; cu-le-ge-re, *colligere*; au-di-re, *audire*.

2) Si vox sit composita debet dividi salva compositione, proinde indaganda origo, ut: de-pu-nu, *depono*; a-pu-nu, *humilio, occido*; pre-pu-nu, *suspico, praepono*; re-pu-nu, *repono, sepono*; des-căn-tu, *incanto*; res-co-ptu, *recoctum*; des-ju-ga-tu, *disjunctus*; des-frě-na-tu, *effraenatus*; rěs-bu-nu, *bonifico*, etc.

3) Quando duae consonantes concurrunt, una attribuitur antecedenti, altera sequenti syllabae, ut: ar-me, *arma*; főr-te, *valde*; Is-ra-il, *Israel*; mer-ge, *migrat*; ster-ge, *stergit*; lin-ge, *lingit*; nin-ge, *ningit*.

4) Si vero duae consonantes fuerint *gr, mn, pt, sm, st, sc*; etc. utraque donatur sequenti vocali, ut ne-gru, *niger*; Do-minu, *dominus*; la-pte, *lac*; pi-sma, *invidia*; Ni-stor, *Nestor*; cu-no-scu, *cognosco*, etc.

5) Denique si tres fuerint consonantes, omnes tres tribuuntur sequenti vocali, ut: cá-pi-stru, *capistrum*, no-stru, *noster*; vo-stru, *vester*, etc.

Diphtongus, imo et triphthongus, quoniam unam syllabam constituit, nunquam dividi debet, e. g. die-de, *dedit*; ce-tà-tei, *civitati*; chia-má, *ocat*; sci-èn-tiá, *scientia*, etc.

P A R S S E C U N D A.
E T Y M O L O G I A.

C A P U T I.

De Partibus Orationis Lingvae Daco-Romanae.

§. 1.

Partes Orationis Lingvae Daco-Romanae sunt novem, scilicet: Articulus (Articulul'). Nomen (Numele.) Pronomen (Pronumele). Verbum (Verbul'). Participium (Participul'). Adverbium (Adverbul'). Praepositio (Prepositia). Conjunctio (Conjuntia). Interjectio (Interjetia).

Ex his novem Orationis Partibus quinque priores, nempe: Articulus, Nomen, Pronomen, Verbum, et Participium sunt flexibiles. Reliquae autem quatuor posteriores; Adverbium, Praepositio, Conjunctio, et Interjectio flexionis expertes.

C A P U T II.

De Orationis Partibus flexilibus.

§. 2.

D e A r t i c u l o.

Quum in Lingva Daco-Romana Nomina per solos Numeros, non etiam per casus declinentur, Articuli, quibus praeter genera casus quoque indicantur, perpetuo adhibeantur est necesse.

Est autem Articulus in Lingva Daco-Romana duplex: unus definitus *il, lu, le*, generis masculini, et *a*,

oa vel *la*, generis foeminini, qui rem determinat; alter indefinitus *unu*, *una*, qui rem nequaquam determinat.

§. 3.

De signis Articuli.

Signa Articuli sunt: 1. Genus (Genul'). 2. Numerus (Numérul'). 3. Casus (Casul').

I. Genera sunt duo: Masculinum (Bărbătescu), et Foemininum (Femeescu).

1. Generis Masculini est Articulus definitus *il*, *lu*, *le*, aequivalens Articulo Italico *il*, *lo*; Gallico *il*, *le*, Germanico *der*, Hungarico *a'*, vel *az*; et postponitur Nominibus substantivis Generis masculini hoc modo: Socru-'l, *socer*; Frate-le, *Frater*; Nepotu-lu, *Nepos*.

2. Generis Foeminini est, *a*, *oa* vel *la*, aequivalens Italico et Gallico *la*, Germanico *die*, hungarico *a'* vel *az*, ut: casa-a, *domus*; punte-a, *pons*; vergé-oa, vel vergé-la, *virga*.

II. Numeri sunt duo: Singularis (Singuratecu) et Pluralis (Multoratecu).

1. Numerus Singularis adhibetur, quando de una re tantum vel persona sermonem instituimus. e. g. Nepotulu, *nepos*; lumina, *lumen*; stéoa, *stella*.

2. Numerus Pluralis usurpatur, quando de pluribus rebus, aut personis sermo fit. e. g. Nepoti, *nepotes*; lumine, *lumina*; stéle, *stellae*.

III. Casus sunt sex:

1. Nominativus (Numitoriul')
2. Genetivus (Nascitoriul')
3. Dativus (Dăitoriul')
4. Accusativus (Acusătoriul')
5. Vocativus (Chiămătoriul')
6. Ablativus (Luvătoriul')

Nom. ponitur ad quaestionem quine? *quis?* e. g. omul', *homo*.

Gen. ponitur ad quaestionem a cui? *cuius?* e. g. a omului, *hominis*.

Dat. Ad quaestionem cui? *cui?* e. g. Omului, *hominis*.

Accus. Ad quaestionem pre quine? *quem?* e. g. pre Omul', *hominem*.

Abl. Ad quaestionem dela quine? *aquo?* e. g. dela omul; a *homine*.

§. 4.

Declinatio Articuli definiti
il, lu, le; a, oa vel la.

Singularis.

	Mascul.			Foemin.
N.	il, lu.	le.	ul.	a, oa vel la.
G.	a lui.	lui.	ului.	lei-lui.
D.	lui.	lui.	ului.	lei-lui.
A.	pre il, lu.	le.	ul.	oa-la.
V.	le.	le.	le.	oa-la.
Abl.	dela il, lu.	le.	ul.	oa-la.

Pluralis.

	Mascul.	Foemin.
N.	i.	le.
G.	a lor.	a lor.
D.	lor.	lor.
A.	pre i.	pre le.
V.	i, lor.	e, i, lor.
Abl.	dela i.	dela le.

§. 5.

De Usu Articuli definiti.

Articulus conjungitur cum Nomine secundum has regulas.

I. Articulus *il*, *lu*, *le*, conjungitur cum Nominibus substantivis, quorum alia in *u*, *au*, *iu*; alia in *e*, desinunt.

1. Articulus *il* et *lu* promiscue ponitur post substantiva Generis masculini, quae exeunt in *u*, *iu*, separatim aut conjuncte. e. g. *lotru'l*, *vel lotrul'*, *latro*; *ceriu'l*, *vel ceriul'*, *coelum*.

Nota 1. Ex Articulo *il*, *i* propter praecedentem vocalem, dum cum substantivo quod in vocalem desinit conjungitur, semper exmittitur, et eius locum supplet apostrophus, ut in allatis exemplis videre est.

Nota. 2. Sic etiam ex Articulo *lu*, *u* cum sit semivocalis et in fine non edat sonum semper exmittitur, et eius locum supplet apostrophus, tunc vel maxime si sequens vox a vocali incipiat, e. g. *omul'* *aquestu*, *hic homo*.

2. Articulus *le* postponitur substantivis masculini generis in *e* desinentibus. e. g. *Câne-le*, *canis*; *pâriete-le*, *paries*; *serpe-le*, *serpens*.

Observandum. Praeter dictos tres Articulos, *il*, *lu*, *le*, Daco-Romani interdum adhuc adhibent etiam Articulum *ul*, verum illum solum cum Nominibus in consonantem desinentibus conjungunt, quae admodum sunt pauca; e. g. *Os-ul*, *os-ossis*; *vas-ul*, *vas-vasis*; *uger-ul*, *uber*; *ager-ul*, *acer*. Hujus Articuli declinationem vide §. 3. cum reliquis Articulis.

II. Articulus definitus foeminini generis *a*, *oa*, vel *la* conjungitur cum Nominibus substantivis foeminini generis, quorum, quaequam in *â*, alia in *e*, alia vero in *ea* exeunt.

1. Articulus *a* postponitur Nominibus quae in *a* exeunt, quod à dum cum Articulo conjungunt, amittunt, et eius loco succedit Articulus *a*; v. g. masà, massa, *mensa*; lunà, luna, *luna*; muscà, musca, *musca*.

2. Articulus *a* postponitur Nominibus, quae in *e* exeunt. v. g. puncte-a, *pons*, frunte-a, *frons*, flóre-a, *flos*; óue-a, *ovis*; mēte-a, *mens*.

3. Articulus *oa* vel *la* postponitur Nominibus desinentibus in *ea* vel *é* accentu acuto notatis, v. g. rùndinea, *vel* rùndiné, cum Articulo erunt rùnduné-oa *vel* rùndiné-la, *hirundo*; purcé, purcé-oa *vel* purcela, *porcella*.

§. 6.

De Articulo Indefinito, eiusque Declinatione.

Articulus Indefinitus est *unu* generis masculini, et *o* vel *una* generis foeminini; declinatur autem hoc modo:

<i>Singularis.</i>		
	Masc.	Foem.
N.	Un' Unu.	O <i>vel</i> Una.
G.	a Unui.	a unei - unii.
D.	Unui.	unei - unii.
A.	pre Unu.	pre o - una.
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
Abl.	dela Unu.	dela o-una.

<i>Pluralis.</i>		
	Masc.	Foem.
N.	Unii	Une <i>vel</i> uncle.
G.	a unora	a unor - unora.
D.	unora.	unor - unora.
A.	pre unii.	pre une - unele.
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
Abl.	dela unii.	dela une-uncle.

De usu Articuli indefiniti sermo erit in Syntaxi Articulorum.

C A P U T III.

De Nomine.

§. 7.

De Nomine Generatim.

Nomen est, quod rem aliquam, vel personam, aut eius proprietates designat; e. g. Nepotu, *nepos*; érbă, *herba*; pôrtă, *porta*; mână, *manus*.

Nomina in Lingua Daco-Romana per casus invariata manent, et solum Articuli flectuntur, qui dum cum Nominibus conjunguntur eorum Genera, Numeros, et Casus definiunt.

§. 8.

Divisio Nominum.

I. Nomina dividuntur, in *Nomina Substantiva* (substantive), et in *Nomina Adjectiva* (ajetive).

1. *Nomen substantivum* est, quod rem aliquam vel Personam denotat. e. g. Ostaşu, *ostiarius* sive *miles*; călămariu, *atramentarium*; furcă, *furca*; scôlă, *schola*; Vasilie, *Basilus*, etc.

2. *Adjectivum* est, quod proprietatem rei alicujus, aut personae significat. e. g. mare, *magnus*; sântu, *sanctus*; grasu, *crassus*, *pingvis*; formosu, *formosus*; inaltu, *altus* etc.

II. Nomen substantivum pluribus gaudet nominationibus: est enim vel *Proprium*, vel *Commune*, vel *Collectivum*.

1. *Proprium* est, quod res certas significat, et eo saltem rem unam indicare possumus. e. g. Ungaria, *Hun-*

garia; Buda, *Buda*; Viena, *Vienna*; Dunâré, *Danubius*; Michail, *Michael*; Joan, *Joannes*, etc.

2. *Commune* est, quod res incertas denotat, et pluribus rebus, aut Personis potest tribui. e. g. Impêratu, *Imperator*; Chesar, *Caesar*; cêtate, *civitas*; Residentiâ, *Residentia*.

3. *Collectivum* est, quod iam in Singulari Numero multitudinem indicat; e. g. Poporu, *Populus*; ghinte, *gens*; turma, *turma*, sive *grex*; cêtâ, *coetus*; ôste, *exercitus*.

§. 9.

De Textura Nominum.

Nomina sunt:

1. *Simplicia* (simple.)
2. *Derivata* (deduse.)
3. *Composita* (compuse.)

I. De Nominibus simplicibus.

Simplicia Nomina sunt, quae non aliunde deducuntur, sed a se ipsis, et in se suam habent radicem; e. g. Domnu, *Dominus*; Oraşu, *Oppidum*; albu, *albus*; roşu, *ruber*, rôtundu, *rotundus*. etc.

II. De Nominibus derivatis.

Derivata Nomina sunt, quae a simplicibus derivantur; ut sunt: domnescu, *dominalis*; cêtâtianu, *civitatis*; albetiu, *subalbus*, *candidus*; negretiu, *nigrescens*; derivantur, a substantivis simplicibus: Domnu, cêtate, albu, negru.

Nota. Hue pertinent omnia Nomina ab aliis Nominibus aut Verbis derivata; uti sunt: direptate, *institia*; amâraciune, *amaritudo*; omenie *vel* omenire, *humanitas*; vedere, *visio*; cântătoriu, *cantator*; cântecu, *canticum*.

1. **Formatio Adjectivorum ex substantivis**, quae fiunt accipiendo post se sequentes Particulas, uti sunt; *anu*, *eanu*, *alu*, *alnicu*, *escu*, *etiu*, *iu*, *osu*.

a) In *anu* vel *eanu*, formata Adjectiva indicant, cuius Patriae, Regionis, aut Loci quispiam sit; e. g. Italianu, *Italicus*; Alemanu, *Germanus*; Moldovanu, *Moldavus*; Munteanu, *Montanus*; silăşanu, *silvanus*; sâleanu, *pagensis*; campénu, *campestris*.

b) In *al*, aut *alnicu*, desinentia Adjectiva indicant eorum significationem convenire cum ea unde suam trahunt originem; e. g. Nationalu, *nationalis*; poporalu, *popularis*; vel nationalnicu, *poporalnicu*; e. g. Invăţătoriu nationalu, *Professor*, vel *Praeceptor nationalis*; idest: Invăţătoriul' Natiei, *Praeceptor Nationis*.

c) In *escu*, indicant Nomina derivata adhuc esse in possessione vocis radicalis; e. g. domnescu, *dominialis*; Episcopescu, *Episcopalis*; uti: Calu domnescu, *equus Dominialis*; Residentia Episcopéscă, *Residentia Episcopal*, idest: Calul' este a Domnului, Residentia este a Episcopului, *equus est Domini, Residentia et Episcopi*.

d) In *osu*, indicant Nomina derivata proprietatibus Nominum substantivorum radicalium ex integro gaudere; e. g. apătosu, *aquosus*; nodosu, *nodosus*, id est: plėnu de apă, plėnu de noduri, *aqua, nodis plenus*.

2. **Nomina substantiva ab aliis substantivis deducta**, fiunt accipiendo post se sequentes Particulas: *du*, aut *utiu*, vel *işoru*, *ime*, *oiu*, vel *ocu*, *ătu*, vel *etu*, *ie*.

In *du*, *utiu*, vel *işoru*, formata substantiva indicant significationem vocum radicalium esse imminutam; e. g. Domnicelu, Domnutiu, Domnişoru, *Domicellus*; purcelu, porcutiu, *porcellus*.

In *ime*, indicant, plures eiusdem generis res in unam esse collectas, v. g. Omenime, *hominum mul-*

titudo; grăslime, pinguedo; pădurime, locus silvis obsitus.

In *oiu* vel *ocu*, indicant significationem vocum radicalium esse auctam, v. g. *Omoiu vel Omocu, homo valde magnus; căloiu, vel călocu; equus admodum magnus*; haec proveniunt a substantivis: *Omu, Calu.*

In *ātu* vel *etu*, indicant, multitudinem rerum, vocis radicalis. e. g. *Prunetu, Prunetum; spinetu, spinetum; pomātu vel pomariu, pomarium.*

In *ie* indicant Nomina derivata proprietates Vocis radicalis in magno gradu possidere, e. g. *Câmpie, solitudo, locus campestris; ură, odium; urgie magnum odium.*

3. Nomina substantiva ab Adjectivis derivata fiunt assumendo Particulus has: *étiă, ime, itate, ciune.*

In *étiă*, indicant Nomina derivata habere proprietates vocis radicalis. v. g. *Albėtiă, albedo; negrėtiă, nigredo; roșėtiă, rubor*; veniunt ab Adjectivis: *albu, negru, roșu.*

In *ime*, indicant omnibus proprietatibus vocis radicalis gaudere, e. g. *Înălțime, altitudo, roșime, rubor; lungime, longitudo; lățime, latitudo*; veniunt ab Adjectivis: *înaltu, roșu, lungu, latu.*

In *itate*, indicant proprietatem vocis radicalis integram. e. g. *Bunitate, bonitas; Crestinitate, Christianitas, vel Christianismus; direptate, rectitudo, iustitia*; proveniunt ab Adjectivis: *bunu, crestinu, direptu.*

In *ciune*, pariter indicant, habere proprietatem vocis radicalis vocem derivatam. e. g. *Înțelepciune, sapientia, intellectus; amărâciune, amaritudo, morticiune, cadaver, vel morticinum*; derivantur ab Adjectivis: *înțeleptu, amaru, mortu.*

4. Nomina Adjectiva ab aliis Adjectivis derivata fiunt accipiendo Particulas sequentes: *etiu, iu, utiu, isoru*.

In *etiu, iu*, denotant partem tantum proprietatis vocis radicalis. e. g. Orbetiu, *caecutiens*; albenetiu, *subalbus*; maretiu, *elatus*; veniunt ab Adjectivis: orbu, albu, mare. Negreciu, *nigrescens*; albeciu, *albescens*; ab iisdem Adjectivis.

In *utiu, isoru* indicant imminutionem significationis vocis radicalis. e. g. Bunutiu, bunişoru, *bonellus*, grosutiu, grosişoru, *crassus utcunque vel crassiulus*.

Observatio. Praeter superius adducta derivata Nomina adhuc observari merentur ea, quorum ideae mente tantum a nobis comprehenduntur; ex quibus quacpiam a simplicibus Nominibus, alia vero a verbis derivantur. Itaque:

1. Nomina a simplicibus derivata.

Haec formantur adsciscendo Particulam *ie*, vel *ta-te*; v. g. a Frate, *Frater*, venit: *fratie*, et *fratietate*, *fraternitas*; a sociu, *socius*, venit: *soçie*, et *soçietate*, *societas*.

Simili modo formantur etiam ab Adjectivis deducta, v. g. Tare, *târie*, *fortitudo*; mare, *mârime vel mârire*, *magnitudo*, *gloria*.

2. Nomina a Verbis derivata.

In *are, ere, ire*. Haec indicant ipsam actionem, uti: *venare, venatio*; *tâiere, sectio*; *spargere, infractio*; *negrire, nigretia, nigredo*.

Nota. Haec substantiva sunt simul Infinitivi Verborum primae, secundae, tertiae, et quartae Conjugationis.

In *entu*, indicant complexum proprietatis vocis radicalis. e. g. a juru, *juro*, venit: *juramentu*, *juramentum*; a credu, *credo*, venit: *credementu*, *fides*, vel *ipse actus credendi*.

In *atu*, *itū*, indicant, quali re quispiam occupatur. e. g. *Negotiātoritū*, *negotiatio*; *Directoratū*, *Directoratus*.

In *ura*, indicant hoc quod factum est, ut: *Fertura*, *coctio* vel *coctura*, i. e. *quod coctum est*; *scriptura*, i. e. *quod scriptum est*; *faptura*, *factura*, i. e. *quod factum est*.

In *alā*, haec indicant ipsam materiam, qua aliquid perficitur; e. g. *negrealā*, *nigrities* vel *ipse color niger quo aliquid tingitur*; *urđialā*, *materia ad texturam necessaria*; *roşelā*, *color ruber*; *albēlā*, *color albus*.

In *oriu*, vel *ore*, ipsam personam agentem indicant, e. g. *Arātoriu*, *arator*; *săpātoriu*, *fossor*; *scriitoriu*, *scriptor*; i. e. *qui arat*, *fodit*, *scribit*.

III. De Nominibus Compositis.

Nomina Composita fiunt ex simplicibus adsciscendo sibi aliam vocem, aut Particulam cum, vel sine conjunctione. Itaque:

1. Nomina composita cum conjunctione. Hujus generis Nomina in Lingva Daco-Romana sicut in Gallica, et Italica formantur, ubi duae voces sive Nomina per Particulam *de* ad invicem conjunguntur. e. g. *Domnu de casă*, *Dominus domus* vel *Paterfamilias*; (Italice: *Patrone di casa*); *Facītoriu de bēne*, *Benefactor*; *omū de omenie*, *homo honestus*; *tăiētoriu de lemne*, *ligniseca*.

2. Nomina composita sine conjunctione.

Sic formantur Nomina a verbis derivata, quibus praeponuntur Praepositiones inseparabiles, et cum iisdem in unam vocem coalescunt. e. g. *Transmutare*, *transmutatio*; *descântare*, *discantatio*; *descultiare*, *discallitatio*; *resturnare*, *eversio*; *despărtire*, *dispartitio*, sive *divisio*.

§. 10.

De signis Nominis.

Nomen sicut et Articulus respicit 1. *Numerum*. 2. *Casum*. 3. *Genus*.

1. *Numeri* sunt duo: Singularis, et Pluralis.

2. *Casus* sunt sex: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus et Ablativus; ut cap. II. de Articulo vidimus.

§. 11.

De Generibus Nominum.

Nomina in Lingva Daco-Romana sicut in Gallica, et Italica duplicis tantum sunt generis; scilicet: Generis Masculini, et Foeminini; neutro penitus carent, ob eamque rem ipsam, quando aliquid neutraliter effe-
rendum habent, utuntur foeminino, e. g. *aquésta nu este de credutu, hoc non est credendum*. Nu imprumutà réle pentru bune, *ne retribuas mala pro bonis*. Intru tôte una é de a se socolire, *inter omnia unum est considerandum*.

§. 12.

De Nominibus Masculinis.

Omnia Nomina, quae sexum masculinum significant, aut rem ex parte virili definiunt, sunt generis masculini; eiusmodi sunt:

1. Omnia Nomina, quae exeunt in *u*, vel *iu*, una cum iis quae desinunt in semivocalem *u*, et videntur desinere in consonantem, sive res animatas sive inanimatas significant. v. g. *socru, socerus vel socer; frènu vel frèu, frenum; Unchiu, Avunculus; ceriu, coelum; lupu, lupus; fagu, fagus; fulger, fulgur; fur, fur.*

2. Nomina, quae natura sua, seu secundum statum, et dignitatem, viris conveniunt, sunt generis mas-

culini; ut: Jude, *Judex*; Impêratu, *Imperator*; Preotu, *Sacerdos*; Episcopu, *Episcopus*; Invêtiâtoriu, *Magister*.

3. Nomina substantiva in *e* desinentia, quae proveniunt a Nominibus Latinis tertiae Declinationis masculini generis, quorum Ablativus terminatur in *e*, apud nos pariter sunt generis masculini; e. g: Parênte, *Parentis*; Frate, *Frater*; fôle, *follis*; cãrbune, *carbo*; purece, *pulex*; sôrece, *sorex* vel *mus*; pântece, *venter*; yulture, *vultur*, etc.

4. Nomina mensium sunt generis masculini; dicimus enim: aquestu Januare, *hic Januarius*; aquestu Aprilie, *hic Aprilis*, etc.

Sic et Nomen anu, *annus* est generis masculini. Ceterum Nomina dierum sunt generis foeminini; sic dicimus: aquêsta Luni, Marti, Mercuri, Joui, Vineri, Dominecã, *haec dies Lunae, Martis*, etc.

Similiter et quatuor anni tempora sunt generis foemini; id est, dicimus: aquêsta Primavérã, Vêrã, Tòm-nã, Èrnã, *hoc Ver, haec Aestas, hic Autumnus, haec Hyems*.

§. 13.

De Nominibus Foeminini Generis.

Nomina, quae sexum foemininum significant, aut rem ex parte muliebri definunt sunt generis foeminini, cuiusmodi sunt:

1. Omnia Nomina substantiva, quae terminantur in *ã*, *e*, et *é*. e. g. Nepôtã, *Neptis*; Fiiã, *Filia*; sorã, *soror*; Cocónã, *Domicella*; frunte, *frons*; vulpe, *vulpes*; màrgé, *margarita*; purcé, *porcella*.

Hinc excipiuntur sequentia: Tatã, *Pater*; Papã, *Papa*; Bașã, *Dux turcicus*; Ducã, *Duca*; Lucã, *Lucas*; Jude, *Judex*; lapte, *lac*; cãne, *canis*; epure, *lepus*; clesce, *forcipes*; pariete, *paries*; pesce, *piscis*; genuche, *genu*; verme, *vermis*; nome, *nomen*;

serpe, *serpens*; herbece, *vervex*; taciune, *titio*; dente, *dens*; sôre, *sol*; sare, *sal*; mascure, *verres*, burete, *boletus*, c. a. p. (ut superius §. 12. Nro. 3. videre est.) quia sunt generis masculini.

Nota. Multa Nomina generis masculini transeundo ad numerum pluralem fiunt generis foeminini, e. g., frêu, *frenum*, frêuri; pâmentu, *terra*, pâmenturi. c. a. p.

§. 14.

De Declinatione Nominum.

Lingua Daco-Romana duas tantum habet Declinationes: unam Nominum generis masculini, et aliam Nominum generis foeminini.

D e c l i n a t i o I.

Nominum substantivorum masculinorum.

Nomina substantiva masculina triplicis sunt generis, nempe: alia, quae exeunt in *u* vel *iu*, e. g. Socru, *socer*; ceriu, *coelum*; alia in *e*; v. g. Frate, *Frater*; et quae in consonantem, ut: uger, *uget*; vas, *vas*. Et dein haec induunt formam Articuli *il*, *le*, *lu*, et *ul*. Ubi tantum Articulus solus flectitur, Nomen autem manet immutabile. Itaque:

I. *Forma: Cum Articulo il.*

Hac Articuli forma flectuntur omnia substantiva masculina in *u*, *iu* desinentia, ut: socru, *socer*; ochiu, *oculus*; et *i* propter praecedentem vocalem amittit.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
N.	Socru- ^l , <i>socer</i> .		Socri-i, <i>soceri</i> .
G. a	socru- ^{lui} , <i>soceri</i> .	a	soceri- ^{lor} , <i>socerarum</i> .
D.	socrû- ^{lui} , <i>socero</i> .		socri- ^{lor} , <i>soceris</i> .
A. pre	socru- ^l , <i>socerum</i> .	pre	socri-i, <i>soceros</i> .
V. o	socru- ^{le} ! o <i>socer</i> !		o socri- ^{lor} ! o <i>soceri</i> !
A. dela	socru- ^l , a <i>socero</i> .	dela	socri-i, a <i>soceris</i> .

Sic declinantur: Dumnedeu, *Deus*; sméu, *draco*; bou, *bos*; ouu, *ovum*; lotru, *latro*.

Forma Nominum, quae exeunt in *iu*.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
N.	Ochiu-l, <i>oculus</i> .	Ochi-i, <i>oculi</i> .
G.	a ochiu-lui, <i>oculi</i> .	a ochi-lor, <i>oculorum</i> .
D.	occhiu-lui, <i>oculo</i> .	ochi-lor, <i>oculis</i> .
A.	pre ochiu-l, <i>oculum</i> .	pre ochi-i, <i>oculos</i> .
V.	o ochiu-le! <i>o ocule!</i>	o ochi-lor! <i>o oculi!</i>
Abl.	dela ochiu-l, <i>ab oculo</i> .	dela ochi-i, <i>ab oculis</i> .

Sic declinantur: Morariu, *molitor*; trunchiu, *truncus*; Unchiu, *Avunculus*; pécurariu, *opilio*, vel *pecuarius*; vacariu, *vaccarius*; vënditori, *venditor*; Invètiàtori, *Dòcens*; bucàtariu, *coquus*; mánunchiu, *manubrium*, etc.

II. Forma: Cum Articulo *le*.

Secundum hanc formam flectuntur omnia Nomina masculini generis, quae exeunt in *e*, prout:

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
N.	Pariete-le, <i>paries</i> .	Parieti-i, <i>parietes</i> .
G.	a pariete-lui, <i>parietis</i> .	a parieti-lor, <i>parietum</i> .
D.	pariete-lui, <i>parieti</i> .	pariet-lor, <i>parietibus</i> .
A.	pre pariete-le, <i>parietem</i> .	pre parieti-i, <i>parietes</i> .
V.	o pariete-le! <i>o paries!</i>	o parieti! <i>vel parietilor!</i> <i>o parietes!</i>
A.	dela pariete-le, <i>a pariete</i> .	dela parieti-i, <i>a parietibus</i> .

Sic declinantur: şerpe, *serpens*; Pàrènte, *Parens*; pesce, *piscis*; vulture, *vultur*; mugure, *germinatio*; sóre, *sol*, etc.

III. Forma: cum Articulo *lu*.

Hac formula flectuntur pariter Nomina substantiva masculini generis desinentia in *u* vel *iu*, ut:

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
N.	Domnu-l', <i>Dominus</i> .	Domni-i, <i>Domini</i> .
G.	a Domnu-lui, <i>Domini</i> .	a Domni-lor, <i>Dominorum</i> .

D. Domnu-lui, <i>Domino</i> .	Domni-lor., <i>Dominis</i> .
A. pre Domnu-l', <i>Domini-</i> <i>num</i> .	pre Domni-i, <i>Dominos</i> .
V. o Domne! <i>vel-le!</i> o Do- <i>mine</i> .	o Domni! <i>vel</i> Domni-lor. <i>Domini</i> .
A. dela Domnu-l', <i>a Domino</i> :	dela Domni-i, <i>a Dominis</i> .

IV. *Forma: cum Articulo ul.*

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Os-ul, <i>os</i> ,	Óse-le, <i>ossa</i> .
G. a os-ului, <i>ossis</i> .	a óse-lor, <i>ossium</i> .
A. os-ului, <i>ossi</i> .	óse-lor, <i>ossibus</i> .
D. pre o-ul, <i>os</i> .	pre óse-le, <i>ossa</i> .
V. o os-ule! <i>o os!</i>	o óse-le! <i>o ossa!</i>
Abl. dela os-ul, <i>ab osse</i> .	dela óse-le, <i>ab ossibus</i> .

Sic Declinantur: Fulger, *fulgur*; ugar, *uber*; vas, *vas-vasis*; tēner, *tener*; piper, *piper*.

Nota. 1. Nominibus Propriis virorum in Genitivo, et Dativo casu Numeri Singularis Articulus praeponitur; postponitur autem tunc, quando post Nomen Proprium immediate sequuntur Pronomina Possessiva, meu, tūu, sūu, nostru, vostru; e. g. Nom. Petru, *Petrus*. Gen. a lui Petru; cum Pronomine erit: Petrul' meu; in Gen. a Petrului meu.

Nota. 2. Nomina rerum Animatarum Vocativum habent dupliciter cum vel sine Articulo, e. g. Domnule! *vel* Dómnec! *Domine!* Nepóte! *vel* Nepotule! *Nepos!* etc.

D e c l i n a t i o II.

Nominum substantivorum foemininorum.

Hæc nomina sicut Masculina triplicis sunt generis, nempe: quaedam, quæ exeunt in *â*, ut: caprâ, *capra*; muscâ, *musca*; alia in *e*, ut: pâsciune, *pascaum*; ruginē, *rubigo*; alia denique in *ea* vel *é* ut: schintea, *scintilla*; vergea, *virga*. Quæ deinde fi-
ctantur cum Articulo *a*, *oa* vel *la*.

I. *Forma.* Cum Articulo *a*.

Secundum hanc formam flectuntur 1. Omnia Nomina in *ă* desinentia, quae dum cum Articulo conjunguntur illud *ă* amittunt, et in eius locum succedit Articulus *a*; e. g. *masă*, cum Artic. *mas'a*, *vel* *masa men-sa*; *vergură*, *vergu'ra vel* *vergura*, *virga*. Itaque:

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Capr'a, <i>capra</i> .	Capre-le, <i>caprae</i> .
G. a capr'-ii-ei, <i>caprae</i> .	a capre-lor, <i>caprarum</i> .
D. capr'-ii-ei, <i>caprae</i> .	capre-lor, <i>capris</i> .
A. pre capr'-o, <i>capram</i> .	pre capre-le, <i>capras</i> .
V. o capră! o <i>capra</i> !	o capre-le! vel capre-lor! o <i>caprae</i> !
A. dela capr'-a, <i>a capra</i> .	dela capre-le, <i>a capris</i> .

Sic declinabitur: *Fecioră*, *Virgo*; *usciă*, *ostium* *vel* *porta*; *mână*, *manus*; *érbă*, *herba*; *pénă*, *penna*; *vénă*, *vena*; *lână*, *lana*; *alună*, *avellana*; *coronă*, *corona* etc.

2. Secundum hanc formulam declinantur etiam ea, quae in *e* exeunt; uti sunt: *sórtē*, cum Artic. *sortea*, *sors*; *morte vel* *mortea*, *mors*; *pâne* cum Art. *pânea*, *panis*.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Pâne-a, <i>panis</i> .	Pâni-le, <i>panes</i> .
G. a pâne-i-ii, <i>panis</i> .	a pâni-lor, <i>panium</i> .
D. pâne-i-ii, <i>pani</i> .	pâni-lor, <i>panibus</i> .
A. pre pâne-a, <i>panem</i> .	pre pâni-le, <i>panes</i> .
V. o pâne-a! o <i>panis</i> !	o pâni-le, o <i>panes</i> .
A. dela pane-a, <i>a pane</i> .	dela pâni-le, <i>a panibus</i> .

Sic declinabitur: *Carte*, *liber*; *sănitate*, *sanitas*; *mên-te*, *mens*; *ureche*, *auris*; *unghe*, *ungvis*; *ghîn-te*, *gens*; *veste*, *nuntium*; *spinare*, *spina dorsi*; *la-ture*, *latus*; *pipăire*, *palpatio*; *fiere*, *fel*; etc.

II. *Forma.* Cum Articulo *oa* vel *la*.

Secundum hanc flectuntur Nomina, quae desinunt in *ea* vel *é*; e. g. *Turturca*, *vel* *turturé*, cum Art.

— 41 —

Turturea-oa, *vel* turturé-oa *vel* turturé-la rûndunca, rûnduné, cum Art. rûndunea-oa, *vel* rûndiné-oa, *vel* rûnduné-la.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
N.	Turturé-oa, <i>vel</i> turturé-la, <i>turtur.</i>	Turturele-le, <i>turtures.</i>
G.	a turturé-lei, <i>turturis.</i>	a turturele-lor, <i>turturum.</i>
D.	turturé-lei, <i>turturi.</i>	turturele-lor, <i>turturi-</i> <i>bus.</i>
A.	pre turturé-oa-la, <i>turtu-</i> <i>rem.</i>	pre turturele-le, <i>turtures.</i>
V.	o turturé-oa-la! o <i>tur-</i> <i>tur!</i>	o turturele-lor! o <i>turtu-</i> <i>res!</i>
A.	de la turturé-oa-lă, <i>a tur-</i> <i>ture.</i>	de la turturele-le, <i>turturi-</i> <i>bus.</i>

Sic declinabitur: Andre, *acus adstrictoria*; vergé, *virga*; euré, *lorum*; purcé, *porcella*; nué, *virgula*, etc.

Observatio. In forma Articuli *oa*; *o* potest mutari in *l*, adeo ut loco turturéoa, possimus dicere turturéla, quod *l*, deinde etiam in reliquis casibus tam Numeri Singularis, quam Pluralis naturaliter sequitur; i. e. *Gen.* a turturélei; *Dat.* turturélei; et sic porro ut paradi-gmate allato videre est.

§. 15.

De Declinatione Adjectivorum.

I. Adjectivorum generis Masculini.

Nomina Adjectiva masculini generis declinantur eodem modo quo substantiva, nempe: quae exeunt in *u*, *iu*, assumunt Articulum *il*, et *lu*; quae vero in *e* desinunt Art. *le*.

Paradigma Adjectivorum.

Singularis.

N. Rêu-l,	Vechiu-l,	Limpede-le,
<i>malus.</i>	<i>vetus.</i>	<i>limpidus.</i>

G.	a rèu-lui.	a vechiu-lui.	a limpede-lui.
D.	rèu-lui.	vechiu-lui.	limpede-lui.
A.	pre rèu-l.	pre vechiu-l'.	pre limpede-le.
V.	o rèu-le.	o vechiu-le!	o limpede-le!
Abl.	dela rèu-l.	dela vechiu-l'.	dela limpede-le.

P l u r a l i s.

N.	Rèi-i, <i>mali.</i>	vechi-i, <i>veteres.</i>	limpedi-i, <i>limpidi.</i>
G.	a rèi-lor.	a vechi-lor.	a limpedi-lor.
D.	rèi-lor.	vechi-lor.	limpedi-lor.
A.	pre rèi-i.	pre vechi-i.	pre limpedi-i.
V.	o rèi-i! <i>vel</i> rèi-lor!	o vechi! <i>vel</i> vechi-lor!	o limpedi! <i>vel</i> limpedi-lor!
Abl.	dela rèi-i.	dela vechi-i.	dela limpedi-i.

II. Adjectivorum Generis foeminini.

Nomina Adjectiva foeminina easdem Articuli formas assumunt, atque cum eiusdem generis (foeminini) substantivis, secundum easdem regulas flectuntur, id est: quae exeunt in à assumunt Articulum *a*, e. g. Formôsà, cum Art. formôs'a, *vel* formôsa: quae in e desinunt pariter Art. *a*; e. g. mare, marea, *vel* marea; quae vero in ea *vel* é illa assumunt Art. *oa* *vel* *la* e. g. grea, grea-oa, *gravis*.

P a r a d i g m a.

S i n g u l a r i s.

N.	Formos'a, <i>formosa.</i>	Subtire-a, <i>subtilis.</i>	Rea-oa-la, <i>mala.</i>
G.	a formos'ei-ii.	a subtire-i-ii.	a ré-lei.
D.	formos'ei-ii.	subtire-i-ii.	ré-lei.
A.	pre formos'a.	pre subtire-a.	pre rea-oa-la.
V.	o formos'a.	o subtire-a.	o rea-oa-la.
A.	dela formos'a.	dela subtire-a.	dela rea-oa-la.

P l u r a l i s.

N.	Formôse-le, <i>formosae.</i>	Subtiré-le, <i>subtiles.</i>	Ré-le, <i>malae.</i>
----	---------------------------------	---------------------------------	-------------------------

G. a formóse-lor.	a subțiréle-lor.	a réle-lor.
D. formóse-lor.	subțiréle-lor.	réle-lor.
A. pre formóse-le.	pre subțiréle-le.	pre réle-le.
V. o formóse! <i>vel</i> formóse-lor!	o subțiréle! <i>vel</i> subțiréle-lor!	o réle! <i>vel</i> réle-lor!
A. dela formósele.	dela subțiréle-le.	dela réle-le.

Observatio. Quae superius de Art. *oa*, notavimus, hic quoque locum habent; id est: dum Art. *oa*, conjungitur cum Adjectivis, quae in é, sive ea desinunt; o, potest mutari in l, ut loco: albicé-oa, possumus dicere: albicé-la; buné-oa, buné-la.

§. 16.

De Declinatione substantivorum cum Adjectivis.

Hic sequentes fundamentales regulae sunt observandae.

1. Si Adjectivum cum substantivo masculini generis simul sit declinandum, quod ex eis praeponitur suscipit Articulum et declinatur, quod autem postponitur percusus invariatur manet.

I. Declinatio substantivorum masculinorum.

Forma. 1. Declinatio substantivorum generis masculini postposito Adjectivo.

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N.	Pomu-'l, dulce, <i>pomus dulcis.</i>	Pomi-i dulci, <i>pomi dulces.</i>
G. a	pomu-lui, dulce.	a pomi-lor dulci.
D.	pomu-lui dulce.	pomi-lor dulci.
A. pre	pomu-'l dulce.	pre pomi-i dulci.
V. o	pomu-'le dulce!	o pomi-lor dulci!
Abl. dela	pomu-'l dulce.	dela pomi-i dulci.

Forma. 2. Declinatio substantivorum generis masculini praeposito Adjectivo.

Singularis.

N. Dulce-le pomu,
ducis pomus.
G. a dulce-lui pomu.
D. dulce-lui pomu.
A. pre dulce-le pomu.
V. o dulce *vel* dulce-le
pomu!
A. dela dulce-le pomu.

Pluralis.

Dulci-i pomi.
dulces pomi.
a dulci-lor pomi.
dulci-lor pomi.
pre dulci-i pomi.
o dulci *vel* dulci-lor po-
mi!
dela dulci-i pomi.

2. Si Adjectivum, et Substantivum foeminini generis simul sint declinanda, quod ex iis praeponitur declinatur; quod vero postponitur, per casus quidem invariatur manet, in Genitivo tamen et Dativo singulari *a* mutat modo in *e*, modo in *i*.

II. Declinatio substantivorum generis foeminini cum Adjectivo.

Forma. 1. Praeposito substantivo, et postposito Adjectivo.

Singularis.

N. Pânur'a albă.
pannus albus.
G. a pânur'ei albe.
D. pânur'ei albe.
A. pre pânur'a albă.
V. o pânură albă!
A. dela pânur'a albă.

Pluralis.

Pânuri-le albe.
pannus albi.
a pânuri-lor albe.
pânuri-lor albe.
pre pânuri-le albe.
o pânuri *v.* pânuri-lor albe!
dela pânuri-le albe.

Forma. 2. Postposito substantivo, et praeposito Adjectivo.

Singularis.

N. Alb'a pânură.
albus pannus.
G. a alb'ei pânure.
D. alb'ei pânure.
A. pre alb'a pânură.
V. o albă pânură.
A. dela alb'a pânură.

Pluralis.

albe-le pânuri *vel* e
albi pannus.
a albe-lor pânuri — e
albe-lor pânuri — e
pre albe-le pânuri — e
o albe-lor pânuri! — e
dela albe-le pânuri — e

§. 17.

*Declinatio Nominum cum Pronomine Demonstrativo
aquestu, et aquelu.*

Pronomen demonstrativum, *aquestu*, et *aquelu*, vel praeponitur, vel postponitur Nomini: itaque in primo casu, i. e. si Nomini praeponatur, tunc tantum Pronomen declinatur, Nomen autem manet invariatum, cujuscunque sit generis; in secundo casu vero, i. e. si Nomini postponatur, tunc utrumque declinatur. Itaque:

I. In Genere Masculino.

Forma. 1. In primo casu quando Nomini praeponitur.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Aquestu Domnu mare, <i>iste Dominus magnus,</i>	Aquesti Domni mari, <i>isti Domini magni.</i>
G. a aquestui Domnu mare,	a aquestor Domni mari.
D. aquestui Domnu mare.	aquestor Domni mari.
A. pre aquestu Domnu mare.	pre aquesti Domni mari.
V. o aquestu Domnu mare!	o aquesti Domni mari.
A. dela aquestu Domnu mare.	dela aquesti Domni mari.

Forma. 2. In secundo casu quando Pronomen *aquestu* Nomini postponitur.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Muntele aquestu umbrosu, <i>mons iste umbrosus.</i>	Muntii aquesti umbrosi. <i>montes isti umbrosi.</i>
G. a muntelui aquestui umbrosu.	a munților aquestor umbrosi.
D. muntelui aquestui umbrosu. etc.	munților aquestor umbrosi. etc.

II. In Genere foeminino.

Forma. 1. Praeposito Nomine.

Singularis.

N. Aquéstâ Besericâ inaltâ;
ista Ecclesia alta.
 G. a aquestei Beserici inalte.
 D. aquestei Beserici inalte.
 etc.

Pluralis.

Aqueste Beserici inalte.
istae Ecclesiae altae.
 a aquestor Beserici inalte.
 aquestor Beserici inalte.
 etc.

Forma. 2. Postposito Nomine.

Singularis.

N. Èrba aquéstâ verde,
herba ista viridis.
 G. a érbei aquestei verdi.
 D. érbei aquestei verdi.
 etc.

Pluralis.

Èrbile aqueste verdi,
herbae istae virides.
 a érbilor aquestor verdi.
 érbilor aquestor verdi.
 etc.

Observandum. Adjectivum totû, *omnis*, si praepo-
 natur substantivo, in Singulari in utroque genere manet
 indeclinabile, e. g. Tot' omul', *omnis homo*, Gen. a tot
 omul', *omnis hominis*. In foem: tótâ făptura, *om-
 nis creatura*; Gen. a tótâ făptura, *omnis creaturae*.
 In Plurali vero in ambobus Numeris declinatur more
 Adjectivorum.

Interim si hoc Adjectivum per se absque substanti-
 vo sumatur, tunc in utroque Numero declinatur more
 substantivorum, nam tunc consideratur tanquam sub-
 stantivum; e. g. Totul', *totum*; Gen. a totului, *totius*;
Dat. totului, *toti*. etc. Plur. Totii, *Gen.* a tuturor. etc.

Nomina Adjectiva communia; id est: quae in *e* de-
 sinunt; ut: *mare*, *dulce*, *subtire*, *verde*; cum sub-
 stantivis masculini aut foemini generis aequaliter decli-
 nantur; ut: Pomu verde, *pomus viridis*; frundia ver-
 de, *frons (dis) viridis*; bâtu subtire, *baculus subli-
 lis, tenuis*; nuia subtire, *ferula vel virgulta subli-
 lis*; câmpu mare, *campus magnus*; apă mare, *aqua
 magna*, etc.

§. 18.

De Formationē Nominum foemininorum a masculinis.

I. Ex substantivis.

1. Nomina substantiva Consanguinitatis, fiunt foeminini generis assumendo literam *ā*, seu vocalem *u* in *ā* mutando; e. g. *socru*, *socer*, *sócrā*, *socrus*; *Nepotu*, *Nepos*, *Nepótā*, *Neptis*; *cumnatu*, *cognatus*, *cumnatā*, *cognota*. etc.

Excipe: *Tatā*, *Pater*; *Frate*, *Frater*; *Unchiu*, *Patruelis*; quia haec pro genere foeminino habent distinctum Nomen; e. g. *Tatā*, foem: habet *Mamā*; *Frāte-Sórā*; *Unchiu-Mātusā*, *amita*.

2. Nomina Gentilitia formant foemininum ex masculino assumendo *oe*, aut *oicā*, v. g. *Unguru*, *Hungarus*, *Unguróc*, *vel* *Ungoróicā Hungara*; *Rusu*, *Russus*, *Rusóc*, *vel* *Rusoicā* et etiam *Ruscā*, *foemina Russica*, *Sérbu*, *Servus* *vel* *Rascianus*, *Serbóc* *vel* *Serboicā*, *Serva* *vel* *Rasciana*, *Turcu*, *Turcus*, *Turóc*, *vel* *Turcoicā*, *foemina Turcica*.

Verum *Romānu*, *Romanus* v. *Valachus*, habet, *Rumānā*, dicitur etiam *Romāncā*; *Moldovanu*, *Moldavus*, *Moldovanā*, *vel* *Moldovancā*; *Bucovinēanu*, *Bucovineanā*; *Talianu* *vel* *Italianu*, *Taliancā* *vel* *Italianā*.

Observatio. Macedo-Romani brevius, et rectius formant Nomina foeminina a masculinis; dicendo: *Turcu*, foem. *Turcā*; *Grecu*, *Grécā*; *Némțiu*, *Němtiā*.

3. Nomina appellativa supremarum Dignitatum, tam secularium, quam ecclesiasticarum, fiunt foeminini generis assumendo Syllabas *ésā*, *esā*, aut *isā*, ut: *Impēratu*, *Imperator*, *Impērátésā*, *Imperatrix*; *Prinču*, *Princeps*, *Princesā*; *Palatinu*, *Palatinus*, *Palatinésā* *vel* *Palatinisā*; *Preotu*, *Sacerdos*, *Preotésā*, *Sacerdotissa*, etc.

4. Nomina Appellativa, quae minores dignitates, aut plane servilia munera denotant, fiunt foeminini Ge-

neris, quae exeunt in *iu* ultimum *u* in *tia* mutando: ut: Negutiatoriu, *Negotiator*, Negutiatoritiá; purcariu, *porcarius*, purcáritiá; vácariu, *vaccarius*, vacáritiá. Quae vero desinunt in *u* illud mutant in *itia*, ut: Cápitanu, *Capitaneus*, Cápitanitiá; Spanu, *Supanus* vel *Comes*, Spánitiá, etc. Directoru, Directoritiá; Inspectoru, Inspectoritiá, etc.

5. Nominibus Animalium, maxime autem silvaticorum, ut foeminina fiant, additur *óe* v. g. lupu, *lupus*, lupóe; ursu, *ursus*, ursóe; epure, *lepus*, epuróe; leu, *leo*, leóe.

Excipe: Cerbu, *cervus*, quia foemininum habet ciutá; cáprioru, *capreolus*, capriórâ. Item Nomina animalium domesticorum, quae pro foeminino genere habent nomen distinctum; prout: asinu, *asinus*, asinâ, câne, *canis*, cātiá; berbece, *vervex*, oue; calu *caballus* vel *equus*, épâ, *equa*; porcu, *porcus*, scrófâ, *scrofa*; tauru, *taurus*, vacâ, *vacca*; mártanu, vel mátoctu, *catus*, muciâ, vel catusâ; gálinariu, vel co-coşu, *gallus*, gâlinâ, *galina*. —

Porumbu, *palumbus*, tamen format foemininum porumbitiá; páséroi, *passer*, pasere; sed páunu, *pavo* habet paunitiá. —

Observandum. Secundum Dialectum Macedo-Romanam Nomina allata faciunt masculinum ex foeminino accipiendo in fine litteram *â*, e. g. lupu, *lupus*, lupâ; ursu, ursâ; porcu, pórcâ. —

II. Ex Adiectivis.

1. Adjectiva quae in genere masculino desinunt in *u*, in foeminino mutant *u*, in *â*, v. g. negru, *niger*, né-grâ, *nigra*; acru, *acer*, acrâ, *acris*; bunu, *bonus*, bunâ, *bona*; lungu, *longus*, lungâ, *longa*; legatu, *ligatus*, legatâ, *ligata*.

Quae desinunt in *iu* formant foemininum in *e*; ut vechiu, *vetus*, vechie; predâtoriu, *praedator*, predâtóre, *praedatrix*; trecîtoriu, *transiens*, trecitóre.

Sic et Nomina Adjectiva communia in foeminino sicut in masculino reservant *e*; ut: tēpu turbure, *tēpus turbidum*; apă turbure, *aqua turbida*; pomu dulce, *dulce pomum*; nucă dulce, *nux dulcis*.

§. 19.

De Formatione Numeri Pluralis substantivorum ex singulari.

I. Ex substantivis Masculini generis:

1. Nomina substantiva, quae vel natura sua viris tribuuntur vel eorum officia, aut dignitates significant formant pluralē in *i* v. g. Domnu, *Dominus*, Domni, *Domini*; pruncu, *puer*, prunci, *pueri*; frate, *frater*, frati, *fratres*; cuseru, *consocer*, cuseri, *consoceri*; Impēratu, *Imperator*, Impērati, *Imperatores*; Consiliariu, *Consiliarius*, Consiliari, *Consiliarii*; păstoriu, *pastor*, păstori, *pastores*.

Excipiuntur hinc Papa, *Papa*, Başa, *Bassa* v. *Dux supremus Turcarum*, quia pluralem habent in *e*; e. g. doi Pape, trei Başe.

2. Nomina substantiva masculini generis animalium domesticorum et silvaticorum pariter formant Pluralem in *i*, e. g. Calu, *equus*, caii, *equi*; bou, *bos*, bòi, *boves*; lupu, *lupus*, lupi, *lupi*; cerbu, *cervus*, cerbi, *cervi*; ursu, *ursus*, ursi, *ursi*; asinu, *asinus*, asini, *asini*; tauru, *taurus*, tauri, *tauri*; bibolu, *bubalus*, biboli, *bubali*; iepure *lepus*, iepuri, *lepores*.

3. Nomina substantiva in *e* desinentia, quae sexum Masculinum significant aut a Nominibus latinis masculini generis tertiae declinationis proveniunt formant pluralem mutando *e* in *i*, ut: păriete, *paries*, părieti, *parietes*; ariete, *aries*, arieti, *arietes*; sòle, *follis*, foii, *folles*; berbece, *vervex*, berbeci, *verveces*; căne, *canis*, căni, *canes*; teciune, *tilio*, teciuni, *tiliones*; vulture, *vultur*, vulturi, *vultures*; cărbune, *carbo*, cărbuni, *carbones*; marmore, *marmor*, mar-

mori, *marmores*; verme, *vermis*, vermi, *vermes*;
dēte, *dens*, dinti, *dentes*.

4. Nomina substantiva arborum fructiferarum, aut silvestrium similiter Pluralem formant in *i*, e. g. mǎru, *malus*, meri, *mali*; pomu, *pomus*, pomi, *pomi*; pīru, *pirus*, peri, *piri*; fagu, *fagus*, fagi, *fagi*; nucu, *nucus*, nuci, *nuci*; prunu, *prunus*, pruni, *pruni*; cēreșu, *cerasus*, cerasi, *cerasi*; ulmu, *ulmus*, ulmi, *ulmi*; plopū, *populus*, plopi, *populi*; frasinu, *fraxinus*, frasini, *fraxini*, etc.

5. Nomina substantiva fructus cujuscunque generis significantia formant Pluralem in *e*, v. g. grānu, *vel* grāu, *triticum*, in plur. grāne; cucurus, *caco-oryza* *vel*, *turcicum*, cucurusē; mǎru, *malum*, mere, *malā*; pērā, *pirum*, pere, *pira*; cērēsā, *cerasum*, cērēse, *cerasa*; pruna, *prunum*, prune, *pruna*, etc.

6. Nomina substantiva partes corporis, aut res manufactas designantia, formant Pluralem alia in *e*, alia in *i*, alia vero in *uri*, e. g. picioru, *pes*, piciorē, *pedes*; degetu, *digitus*, degete, *digiti*; capu, *caput*, capite, *capita*; os, *os*, (*ossis*), oșe, *ossa*; organu, *organum*, organe, *organa*; caru, *curreus*, carē, *currus*; firu, *filum*, fire, *fila*; lemnu, *lignum*, lemne, *ligna*; semnu, *signum*, semne, *signa*; ochiu, *oculus*, ochi, *oculi*; umeru, *humerus*, umeri, *humeri*; genunchiu, *genu*, genunchi, *genua*; pīru, *pilus*; peri, *pili*; peptu, *pectus*, pepturi, *pectora*; blidu, *patina*, blide, *patinae*; toiagu, *baculus*, toiage, *baculi*; patu, *lectus*, paturi, *lecti*; nodu, *nodus*, noduri, *nodi*; jugu, *jugum*, juguri, *juga*; strangu, *strangulum*, stranguri; olu, *olla magna vel amphora*, olyri; faguru, *favus*, faguri; struguru, *botrus*, struguri; fumu, *fumus*, fumuri, *fumi*; vinu, *vinum*, vinuri, *vina*.

7. His accedunt adhuc sequentia substantiva: cāmpu, *campus*; tēmpu, *tempus*; rāndu, *ordo*; iadu, *hiatus sive infernus*; vēnatu, *venatus*; riu, *rivus*; vērū, *vertex*; plumbu, *plumbum*; somnu, *somnus*;

fēnū, *foenum*, et alia ex lexicis discenda, quae pariter Pluralem formant in *uri*, ut: cāmpuri, tēmpuri, vēnturi, vēnāturi, plumburi, etc.

II. Ex substantivis foeminini generis formamus Pluralem sequenti modo:

1. Substantiva foeminini generis in *ā* desinentia, resque animatas, aut inanimatas, fructus, ornatum muliebrem, aut instrumenta domestica designantia, formant Pluralem mutando *ā* in *e*, v. g. Dómnā, *Domina*, Domne, *Dominae*; vergurā, *virgo*, vergure, *virgines*; filiā, *filia*; fiie, *filiae*; feciorā, *virgo*, feciōre, *virgines*; mumā, *mater*; mume, *matres*; sócrā, *socrus*, sócre, *socri*; nepótā, *neptis*, nepóte, *neptes*; caprā, *capra*, capre, *caprae*; épā, *equa*, épe, *equae*; cāpriorā, *capreolus*, vel *caprea*, cāpriorē, *caprioli*; ólā, *olla*, óle, *ollae*; apā, *aqua*, ape, *aquae*; masā, *mensa*, mese, *mensae*; feréstā, *fenestra*, fereste, *fenestrae*; furcutiā, *furcilla*, vel *furcula*; furcutie, *furcillae*; etc. substantiva fructus denotantia v. g. alunā, *avellana*, alune, *avellanae*; pérā, *pirum*, pere, *pira*; cērēsā, *cerasum*, cērese, *cerasa*; prunā, *prunum*, prune, *pruna*, etc.

Excipe. Ex nominibus res animatas significantibus, sórā, *soror*; muliere, *mulier*; nuorā, *nurus*; quia Pluralem habent sorori, *sorores*; nuruori, *nurus*; mulieri, *mulieres*. Ex substantivis res inanimatas significantibus excipe: vacā, *vacca*; oue, *ovis*; limbā, *lingua*; quae Pluralem habent in *i* v. g. vaci, *vaccae*; oui, *oves*; limbi, *linguae*. Ex iis autem, quae fructus designant excipe: fragā, *fragum* vel *fraga-fragorum*; nuqā, *nux*; persicā, *persicum*, quae Pluralem pariter formant in *i* et etiam in *e* ut: fragi, v. frage *fraga*; nuci, *nuces*; perseeci, *persica*.

Huc pertinent adhuc etiam haec substantiva: rugā, *rogatio*; fugā, *fuga*; strungā, *porta augusta in ovili*; pungā, *alias bursā, marsupium*; quae aequae Pluralem formant in *i* v. g. rugi, fugi, strungi, pungi.

2. Nomina substantiva foeminina ab adjectivis, aut verbis derivata in *e*, formant Pluralem in *i*, v. g. bunitate, *bonitas*; bunități, *bonitates*; sanitate, *sanitas*, sănătăți; lungime, *longitudo*, lungimi, *longitudines*; cântare, *canticum*, cântări, *cantica*; ducere, *ductus*, *portatio*, vel *vectura*, duceri; singurătate, *solitudo*, singurătăți, *solitudines*.

3. Nomina substantiva foeminina simplicia in *e* desinentia formant similiter Pluralem *e* in *i* mutando; ut: punte, *pons*, punti, *pontes*; plœe, *pluvia*, ploii, *pluviae*; schintee, *scintilla*, schintei, *scintillae*; fune, *funis*, funi, *funes*; vespe, *vespa*, vespi, *vespae*; unghie, *unquis*, unghii, *ungues*; osie, *axis*, osii, *axes*; lege, *lex*, legi, *leges*; furingine, *fuligo*, furingini, *fuligines*, etc.

Nomina substantiva in *e* vel *ea* desinentia in Plurali assumunt *le*; ut: curea *corium*, sive *lorum*, curéle, *lora*; rînduné, *hirundo*, rîndunéle, *hirundines*; vergé, *virga*, vergéle, *virgae*; turturé, *turtur*, turturéle, *turtures*.

§. 20.

De Formatione Numeri Pluralis Adjectivorum.

I. Adjectivorum Generis Masculini.

1. Omnia Adjectiva masculini Generis desinentia in consonantem, aut vocalem *z* formant Pluralem in *i*, more latinorum; v. g. réu, *reus*, sive *malus*, réi, *rei*; negru, *niger*, negri, *nigri*; vechiu, *vetus*, vechi, *veteres*; bunu, *bonus*, buni, *boni*; largu, *largus*, largi, *largi*; latu, *latus*, lati, *lati*; ager, *acer*; ageri, *acres*; mișel, *miser*, mișei, *miseri*; tēner, *tēner*, tēneri, *teneri*.

2. Adjectiva communis generis mutant *e* Nominativi Singularis in Nominativo Plurali in *i*, v. g. tare, *fortis*, tari, *fortes*; verde, *viridis*, verđi, *virides*;

dulce, *dalcis*, dulci, *dulces*; limpede, *limpidus*, limpedi, *limpidi*; mare, *magnus*, mari, *magni*.

II. Adjectivorum Generis foeminini.

1. Adjectiva foeminini Generis desinentia in *â* formant Pluralem mutando *â* in *e*; v. g. bunâ, *bona*, bunc *bonae*; ténérâ, *tenera*, ténere, *tenerae*; minunatâ, *mirabilis*, minunate, *mirabiles*; grôsâ, *crassa*, grôse *crassae*.

Excipe, desinentia in *gâ* quia Pluralem habent in *gi*, ut lungâ, *longa*, lungi, *longae*; lâr-ga, *larga*, lar-gi, *largae*. Desinentia vero in *ea* faciunt Pluralem in *le*, v. g. rea, *rea*, vel *mala*, réle, *reae*; sive *ma-lae*; grea, *gravis*, gréle, *graves*.

2. Adjectiva communis generis foeminina, mutant *e* singularis in Plurali in *i*, e. g. mare, *magna*, mari, *magnae*; verde, *viridis*, verdi, *virides*.

Observandum. Multa nomina substantivâ in Lin-gua Daco-Romana inveniuntur, quae in Numero singu-lari sunt generis masculini, quae dum ad pluralem nu-merum transeunt una, aut pluribus syllabis crescunt, et fiunt foeminina ejusmodi sunt: capu, *caput*, capete, *capita*; nodu, *nodus*, noduri, *nodi*; podu, *podium*, poduri, *podia*; turnu, *turris*, turnuri, *turres* etc.

Ulterior manuductio, quomodo ex singulari Plu-ralis formatur, invenitur in Lexicis, et ex communi sermone optime propria reddi petest.

§. 21.

De Augmento, et decremento significationis No-minum.

I. Augmentum Nominum substantivorum, et adje-ctivorum.

1. Nominum Adjectivorum masculinorum quia com-parantur, significatio in Lingua-Daco-Romana vix ali-quando augmentatur; augetur autem Substantivorum

eiusdem generis valde, quando eis in fine additur *oiu* v. g. *Omu homo, omoiū, homo extra ordinariae magnitudinis*; *calu, equus, caloiu, equus valde magnus* etc.

2. Foeminina autem Nomina incrementum accipiunt, assumendo syllabam *ône*, vel *oiu*, ut: *Muiere, mulier, muierône vel muieroiu, mulier valde magnae staturae*; *fétâ, filia, dicitur fêtoiu vel fêtone, fêtâ-toiu, filia innupta extra ordinariae magnitudinis*.

II. Decrementum Nominum.

1. Significatio Nominum tam Adiectivorum, quam Substantivorum generis Masculini imminuitur accipiendo unam ex hisce syllabis, utiu, ișoru, elu, celu, așu v. g. *Domnu, Dominus, Domnișoru, Domicelu, Domnicellus*; *Frate, Frater, Frățutiu, Frățisoru, Frățicelu, vel Frățelu, Fraterculus vel Fratricellus*; *câne, canis, cânutiu vel cânisoru, caniculus*; *cățelu, catulus*, diminutivum habet *cațelușu*; *nepotu, nepos, nepoțelu*. Sic et Adiectiva, *bunu, bonus, bunutiu, vel bunisoru, bonellus*, *negru, niger, negrutiu, negrișoru, nigrellus*, *albu, albus, albutiu, albișoru, albidus*.

Observandum. Etiam Nomina propria virorum, et foeminarum potiuntur incrementum et decrementum; ut *Joan, Joannes, Joanoiū, Joanutiu, vel Nutiu, Jonitiâ*; *Martinu, Martinus, Martinoiu, Martinutiu*; *Georgie, Georgius, Georgitiâ* etc. Foeminini ut: *Ana, Anna, Anoe, Anutiâ*; *Maria, Maria, Mariutiâ* etc.

2. Foeminina imminuuntur adjungendo sibi unam ex his quae sequuntur syllabis: itia, ișorâ, icea, utiâ, icâ, cica; v. g. *Domna, Domina, Domnitiâ, Domnutiâ, Domnișora, Domnicica, Domnicea, Domicella*; *buna, bona, bunitia, bunisorâ, bunicea, bunucâ, bonella*; *dulce, dulcis, dulcutiâ, dulcișorâ, dulcella* etc.

§. 22.

De Comparatione Adiectivorum.

Omnia Adiectiva in Lingua nostra Daco-Romana sicut in Latina, Italica, et aliis per tres gradus compa-

rantur, nimirum Positivum, Comparativum, et Superlativum, indicantes in quali statu res aliqua vel Persona inveniatur, id est: quanto res una prae alia emineat, quanto sit major vel minor, melior vel peior, turpior vel pulchrior. Nihil est facilius in lingua Daco-Romana, quam formare comparativum, et superlativum a Positivo gradu.

Comparativus enim formatur praeponendo Positivo conjunctionem mai, *magis*, v. g. Bunu, *bonus*, mai bunu, *melior*; lungu, *longus*, mai lungu, *longior*; sântu, *sanctus*, mai sântu, *sanctior*; et Superlativus fit praeponendo ei Pronomen Demonstrativum, quelu, *ille* in genere masculino, et quea, *illa* in genere foeminino, ac Adverbium mai, *magis*; v. g. quelu mai bunu, *optimus*, quea mai bună, *optima*, quelu mai lungu, *longissimus*, quea mai lungă, *longissima*; quelu mai sântu, *sanctissimus*, quea mai sântă, *sanctissima*. Vel fit etiam praeponendo Adverbium pré *valde*, ut pré bunu *optimus*, pré sântu, *sanctissimus*, etc.

Paradigma I.

Comparatio Adjectivi cum substantivo masculini generis,

Singularis.

N. Nucu'l umbrosu, <i>nucus umbrosa</i> .	mai umbrosu,	quelu mai umbrosu.
G. a Nucu'lui umbrosu.	mai umbrosu,	quelui mai umbrosu.
D. Nucu'lui umbrosu,	mai umbrosu,	quelui mai umbrosu.
A. pre Nucu'lumbrosu.	mai umbrosu,	quelu mai umbrosu.
V. o Nucu'le umbrose!	mai umbrose!	quelu mai umbrose!
Abl. dela Nucu'lumbrosu,	mai umbrosu.	quelu mai umbrosu.

Pluralis.

N. Nuci-i umbro- si,	mai umbrosi,	quei mai umbrosi.
G. a Nuci-lor Um- broși.	mai umbrosi,	quelor mai um- broși.
etc.	etc.	etc.

P a r a d i g m a II.

Comparatio Adjectivi cum Nomine foeminini generis.

Singularis.

N. Ap'a amară,	mai amară,	quea mai amară,
<i>agua amara.</i>		
G. a Ap'ei amare,	mai amare,	quei mai amare,
D. Ap'ei amare,	mai amare,	quei mai amare,
A. pre Ap'a amară,	mai amară,	quea mai amară,
V. o Ap'a amară!	mai amară!	quea mai amară,
Abl. dela Ap'a ama- ră.	mai amara,	dela quea mai ama- ră.

Pluralis.

N. Ape-le amare,	mai amare,	que-le mai amare,
G. a Ape-lor ama- re,	mai amare,	que-lor mai amare,
D. Ape-lor amare,	mai amare,	que-lor mai amare,
A. pre Ape-le ama- re.	mai amare,	que-le mai amare.
etc.	etc.	etc.

Nota. In Superlative, sicut jam superius monui, loco quelu mai, quea mai, potest poni, imo frequentissime ponitur pré, fôrte, detotu, preste măsură, quăe significant *valde, admodum, ultra modum, supra modum, nimis.*

§. 23.

De Nominibus Numeralibus.

Adjectivis numerantur etiam Nomina Numeralia. Sunt autem Nomina Numeralia septuplicia, nimirum:

Cardinalia, Ordinalia, Proportionalia, Multiplicativa, Duplicativa, Partitiva, et Collectiva.

I. *Cardinalia* sunt quae Numerum absolute significant, et quorum interrogatio est quoti? *quot?* ut:

Unu, una	1	I
doi	2	II
trei	3	III
patru	4	IV
quinque	5	V
şese	6	VI
şapte	7	VII
optu	8	VIII
nouă	9	IX
dece	10	X
unu-spre-dece	11	XI
doi-spre-dece	12	XII
trei-spre-dece	13	XIII
patru-spre-dece	14	XIV
quinque-spre-dece	15	XV
şese-spre-dece	16	XVI
şapte-spre-dece	17	XVII
optu-spre-dece	18	XVIII
nouă-spre-dece	19	XIX
două deci	20	XX
două deci si unu	21	XXI
două deci si doi	22	XXII
trei deci	30	XXX
patru deci	40	XL
quinque deci	50	L
şese deci	60	LX
şapte deci	70	LXX
optu deci	80	LXXX
nouă deci	90	XC
una sută	100	C
două sute	200	CC
trei sute	300	CCC
patru sute	400	CD
quinque sute	500	D
şese sute	600	DC

șapte sute	700	DCC
optu sute	800	DCCC
nouă sute	900	CM
una <i>vel</i> o mie	1000	M
două mii	2000	II
trei mii	3000	III
patru mii	4000	IV
quinque mii	5000	V
șase mii	6000	VI
șapte mii	7000	VII
optu mii	8000	VIII
nouă mii	9000	IX
dece mii	10000	X=CCIOO
una <i>vel</i> o sută de mii	100000	centum millia
unu milionu	1000000	unus millio
două milioane	2000000	duo milliones.

Nota 1. Ex his numeris solus *unu* et *una* declinatur (sicut Articulus indefinitus, cujus declinationem iam vidimus, et qua Pronomen inferius iterum recurret) reliqua manent indeclinabilia; tamen quando exprimunt Dativum recipiunt Praepositionem *la* v. g. *la* doi omeni amu datu pâne, *duobus hominibus dedi panem*. Interim si opus sit reliquos numeros declinare, possumus eos declinare praeponendo Nomini Pronomen demonstrativum Numeri Pluralis, *quei, quele, ille, illae*; v. g. *Quei* doi omeni, *illi duo homines*, Gen. a *quelor* doi omeni, *illorum duorum hominum*. *Quele* două muieri, *illae duae mulieres*, Gen. a *quelor* două muieri, *illarum duarum mulierum*.

Nota 2. Si haec Nomina Numeralia cum substantivo conjungantur, tunc supra novemdecim recipiunt Praepositionem *de* e. g. Douăzeci de omeni, *viginti homines*; quinquăzeci de omeni, *quingenta homines*; una sută de omeni, *centum homines*.

Nota 3. 'Ambi, ambe, ambo, ambae, sic declinantur:

*Pluralis.**Mascul.**Foem.*

N. 'Ambi, <i>ambo</i> .	N. 'Ambe, <i>ambae</i> .
G. a 'Ambilor, <i>amborum</i> .	G. a 'Ambelor, <i>ambarum</i> .
D. 'Ambilor, <i>ambobus</i> .	D. 'Ambelor, <i>ambabus</i> .
A. pre 'Ambi, <i>ambos</i> .	A. pre 'Ambe, <i>ambas</i> .
V. o 'Ambi! <i>o ambo!</i>	V. o 'Ambe! <i>o ambae!</i>
A. dela 'Ambi, <i>ab ambobus</i> .	A. dela 'Ambe, <i>ab ambabus</i> .

II. *Ordinalia* sunt, quae numerum ordine digestum significant et ponuntur ad quaestionem, *alquôte-
ie? quotus?*

1. Numeri ordinales formantur addendo cardinalibus *le* et praeponendo *al* v. g. *aldoile*, *altreile*, *secundus*, *tertius* etc. Tamen Numerus cardinalis unu, format ordinalem anteiu, *primus*, qui melius dicitur *primul*.

2. Numeri ordinales foeminini generis formantur praeponendo cardinalibus unum *a* et postponendo alterum; v. g. *aquinquea parte*, *quinta pars*; *aesesa parte*, *sexta pars*, etc. Doi tamen habet, *adoua*, *secunda*; *trei*, *atreia*, *tertia*; *patru*, *a patra*, *quarta*.

Interim numerus cardinalis una format ordinalem anteia, *vel prima*, *prima*.

III. *Proportionalia*, quae proportionem aut habitum rei adrem exprimunt; et ponuntur ad quaestionem de *quôteplese? quotuplex?* ut: *simplu*, *vel de una plésa*, *simplex*; de *douéplese*, *duplex*; de *treiplese*, etc.

IV. *Multiplicativa*, quae ponuntur ad quaestionem de *quôte ori? quoties?* vel *quot vicibus?* ut *unaóra (odata) unavice*; de *douéori*, *bis* vel *binisvicibus*; de *treiori*, *ter*. etc.

V. *Duplicativa*, quae ponuntur ad quaestionem in *quôtu? in quot?* vel *quotuplus?* ut: *simplu*, *simpplus*; *indoita*, *duplus*, vel *duplicatus*; *intreitu*, *tripplus*, etc.

VI. *Partitiva*, quae partem integri aliquam denotant et ponuntur ad quaestionem aquota parte? *quota pars?* ut: Unintregu, *unum integrum*; una parte a integului, *una pars integri*; diumitate, *dimidietas*, *dimidium*; un patrariu, *unus quadrans*; trier iu, *triens*; un șeseriu, *sextans*, un optariu, *unus octans*; et sic porro. Sic etiam in plurali potest dici: doi pàtrari *duo quadrantes*; șapte pàtrare, *septem quadrantes*, etc.

VII. His addimus *Collectiva* ad quaestionem quatequòti? *quoteni?* ut: singuru, *singulus*; in plurali singuri, *singuli*; una pàreche, *unum par*; doinși, *binii*; treinși, *terni*; quinquèinși, *quini*, etc.

C A P U T III.

D e P r o n o m i n e.

§. 24.

Pronomen ponitur loco substantivi, et declinatur in Genere Numero et Casu; e. g. loco Petrus au venitu, *Petrus advenit*; dicimus: el au venitu, *ille advenit*.

§. 25.

Variae Classes Pronominum.

Pronomina sunt sequentia:

1. Personalia, (Personale).
2. Reciproca, (Intorquétóre.)
3. Conjunctiva, (Inpreunàtore).
4. Possessiva, (Posesive).
5. Demonstrativa, (Arătătóre).
6. Interrogativa, (Intrebătóre).

7. Relativa, (Reducetóre).

8. Indefinita seu Impropria, (Indefinite).

§. 26.

Declinatio Pronominum Personalium.

I. P e r s o n a.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. io, <i>ego.</i>	noi, <i>nos.</i>
G. a meu, <i>mei.</i>	a nostru, <i>nostrum.</i>
D. mie, <i>mihi.</i>	noul, <i>nobis.</i>
A. pre mène, <i>me.</i>	pre noi, <i>nos.</i>
A. dela mène, <i>a me.</i>	dela noi, <i>a nobis.</i>

II. P e r s o n a.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. tu, <i>tu.</i>	voi, <i>vos.</i>
G. a tûu, <i>tui.</i>	a vostru, <i>vestrum.</i>
D. tie, <i>tibi.</i>	voui, <i>vobis.</i>
A. pre tène, <i>te.</i>	pre voi, <i>vos.</i>
Abl. dela tène, <i>a te.</i>	dela voi, <i>a vobis.</i>

III. P e r s o n a.

<i>Singularis.</i>	
<i>Mascul.</i>	<i>Fœminin.</i>
N. el-elu, <i>ille.</i>	ea-lea, <i>illa.</i>
G. a lui, <i>illius.</i>	a ei-lei, <i>illius.</i>
D. lui, <i>illi.</i>	ei-lei, <i>illi.</i>
A. pre el-elu, <i>illum.</i>	pre ea-lea, <i>illam.</i>
Abl. dela el-elu, <i>ab illa.</i>	dela ea-lea, <i>ab illa.</i>

Pluralis.

<i>Mascul.</i>	<i>Fœmin.</i>
N. ei-eli, <i>illi.</i>	el-e, <i>illae.</i>
G. a lor, <i>illorum.</i>	a lor, <i>illarum.</i>
D. lor, <i>illis.</i>	lor, <i>illis.</i>
A. pre ei-eli, <i>illos.</i>	pre ele, <i>illas.</i>
Abl. dela ei-eli, <i>ab illis.</i>	dela ele, <i>ab illis.</i>

Nota. 1. Pronomen tertiae Personae *elu, lea*, in singulari et *eli* in plurali magis usitatum est in dialecto Macedo-Romana seu Macedo-Valachica. Ceterum in nostra quoque Lingva recte usurpatur.

Nota. 2. Loco Pronominis tertiae Personae *el, ea*, potest dici: *dənsu'l, dəns'a*.

E i u s D e c l i n a t i o.

Singularis.

<i>Mascul.</i>		<i>Foemin.</i>	
N.	dənsu'l, ille.	dəns'a, illa.	
G. a	dənsu-'lui, illius.	a dəns'ei, illius.	
D.	dənsu-'lui, illi.	dəns'ei, illi.	
A. pre	dənsu-'l, illum.	pre dəns'a, illam.	
Abl. dela	dənsu'l, ab illo.	dela dəns'a, ab illa.	

Pluralis.

<i>Mascul.</i>		<i>Foemin.</i>	
N.	dənsi-i, illi.	dənsē-le, illae.	
G. a	dənsi-'lor, illorum.	a dənsē-lor, illarum.	
D.	dənsi-'lor, illis.	dense-lor, illis.	
A. pre	dənsi-i, illos.	pre dense-le, illas.	
Abl. dela	dənsi-i, ab illis.	dela dənsē-le, ab illis.	

§. 27.

De Pronomine Reciproco.

Pronomen *Reciprocum* est illud cujus sensus ad eandem Personam de qua sermo fit reducitur; hoc Pronomen Nominativo casu in utroque Numero caret.

E i u s D e c l i n a t i o.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
G.	a sūu, sui.	a sūi, sui.	
D.	sie vel siesi, sibi.	sie-siesi-lorui, sibi.	
A. pre	sēne-sēnesi, se se.	pre sēne-sēnesi, se, se.	
Abl. dela	sēne-sēnesi, se, a se.	dela sēne-sēnesi, se, a se.	

Nota. Accusativus et Ablativus Singularis Pronominum Personalium *io, tu*; et Reciproci utriusque numeri duplici ratione scribitur, ut: pre mine, pre tine; pre sine; *vel* pre mène, tène, sène; in Abl. dela mine, tine, sine; *vel* dela mène, tène, sène.

§. 28.

De Pronomine Coniunctivo.

Pronomen *Coniunctivum* derivatur a Pronominibus Personalibus *io, tu, el*; estque duplicis generis: unum Pronomen Coniunctivum Dativi casus: alterum autem Accusativi; haec Pronomina nihil aliud sunt, nisi Dativi et Accusativi abbreviati Pronominum Personalium, quae cum omnibus fere Orationis partibus coniunguntur, unde etiam Pronomina Coniunctiva audiunt.

I. Pronomen Coniunctivum Dativi casus.

Singularis.

	1. Pers.	2. Pers.	3. Pers.	
				<i>utriusq. Gen. Gen. Com.</i>
D.	mi, <i>mihi</i> .	ti, <i>tibi</i> .	i, <i>illi</i> .	si, <i>sibi</i> .
venit	mie, <i>mihi</i> .	tie, <i>tibi</i> .	lui, ei, <i>illi</i> .	sie, <i>sibi</i> .
a				

Pluralis.

D.	ni, <i>nobis</i> .	vi, <i>vobis</i> .	li, <i>illis</i> .	si, <i>sibi</i> .
venit	noui-noui.	voui-voui.	eli, ei-ele.	sie, <i>sibi</i> .
a				

Hic in Singulari omittendo in prima Persona *e*, ex *mie*, remanet *mi*; pariter in secunda omittendo *e*, ex *tie*, remanet *ti*; in tertia autem ex *lui* rejiciendo *lu*, et ex *ei* rejiciendo *e*, manet *i*.

In Plurali in prima et secunda Persona omittendo *o*, ex *noui*, *voui*; *vel* *ou*, ex *noui*, *voui*, remanet *ni*, *vi*. Quod autem tertiam Personam concernit, notandum: quod olim tertia Persona masculini numeri plur. non dicebatur *ei*, sed *eli*, sicut hodie dicunt Macedo-Ro-

mani seu Macedo-Valachi, et nos etiam in genere foem. non dicimus *ee*, sed reservantes *l*, dicimus *ele*. Hinc iam facile formabimus tertiam Personam ex *eli* omittendo *e*, remanet *li*, pro genere mascul. et ex *ele*, omit- tendo pariter *e*, manet *le*, pro gen. foem.

II. Pronomen Coniunctivum Accusativi casus.

S i n g u l a r i s.

	1. Pers.	2. Pers.	3. Pers.
Acc.	me, <i>me</i> .	te; <i>te</i> .	se, <i>se</i> .
venit	mène.	tène.	sène.
a			

P l u r a l i s.

	ne, <i>nos</i> .	ve, <i>vós</i> .	se, <i>sé</i> .
venit	noi.	voi.	sène.
a			

§. 29.

De Pronominibus Possessivis.

Pronomina *Possessiva* sicut Coniunctiva derivan- tur a personalibus, et indicant cuius res aliqua sit aut Persona; suntque sequentia: ameu, amea, *meus*, *mea*; atuu, atúa *vel* ta, *tuus*, *tua*; asuu, sua *vel* sa, *suus*, *sua*; anostru, anóstra, *noster*, *nostra*; avostru, avós- tra, *vester*, *vestra*; aloru, *illorum*. De quibus haec sunt notanda:

1. Pronomina possessiva in Nominativo, Accusa- tivo, et Ablativo casu possunt praeponi, aut postponi Nominibus; in aliis casibus raro sunt praeponenda.

2. Quando haec Pronomina Nominibus postponun- tur, amittunt litteram initialem *a*, atque exigunt, ut Nomen ad quod referuntur, habeat Articulum defini- tum; e. g. loco ameu vecinu, dico: vecinu'l meu.

3. Quando praeponuntur Nominibus, post *a*, quod est initiale, regulariter acceptant Articulum Nominis,

ad quod referuntur, in utroque genere, et Numero;
e. g. a'l meu Pàrente, *meus Parens*, ai tui Pàrenti, *tui Parentes*; a tua sorà, *tua soror*, ale tuale sorori, *tuæ sorores*; a'l suu câne, *suus canis*, ai sui cànì, *sui canes*, etc.

4. Quando postponuntur Nominibus substantivis, Masculina quidem per solos Numeros declinantur, Foeminina autem in Genitivo, et Dativo singulari acceptant Articulum def. Num. plur. Gen. foem. *le*, e. g. sora mea, *mea soror*; Gen. a sororei meale, *meae sororis*. Dat. sororei meale, *meae sorori*.

5. *Pre* Accusativi, et *dela* Ablativi, eis praemittitur, quando praeponuntur Nominibus.

Declinatio Pronominum Possessivorum.

I. Postposito Nomine.

Singularis.

Masculinus.

N.	Al meu frate,	<i>meus frater.</i>
G.	<i>non dicitur.</i>	
D.	<i>non dicitur.</i>	
A.	pre al meu frate,	<i>meum fratrem.</i>
V.	mi frate!	<i>mi frater!</i>
A.	dela al meu frate,	<i>a meo fratre.</i>

Pluralis.

N.	Ai mei frati,	<i>mei fratres.</i>
G.	<i>non dicitur.</i>	
D.	<i>non dicitur.</i>	
A.	pre ai mei frati,	<i>meos fratres.</i>
V.	mi frati!	<i>mei fratres!</i>
A.	dela ai mei frati.	<i>a meis fratribus.</i>

Singularis.

Foemininus.

N.	A mea sorà,	<i>mea soror.</i>
G.	<i>non dicitur.</i>	

D. *non dicitur.*

A. pre a mea soră,

meam sororem,

V. mi soră!

mea soror!

A. dela a mea soră.

a mea sorore.

P l u r a l i s.

N. A méle sorori,

meae orsores.

G. *non dicitur.*

D. *non dicitur.*

A. pre a méle sorori,

meas sorores.

V. mi sorori!

meae sorores!

A. dela a méle sorori,

a meis sororibus.

II. Praeposito Nomine.

S i n g u l a r i s.

Masculinus.

N. Frate-le meu,

frater meus.

G. a frate-lui meu,

fratris mei.

D. frate-lui meu,

fratri meo.

A. pre frate-le meu,

fratrem meum.

V. o frate-le meu!

o frater mi!

A. dela frate-le meu,

a fratre meo.

P l u r a l i s.

N. Frati-i mei,

fratres mei,

G. a frati-lor mei,

fratrum meorum.

D. frati-lor mei,

fratribus meis.

A. pre frati-i mei,

fratres meos.

V. o frati-i mei!

o fratres mei!

A. dela frati-i mei,

a fratribus meis.

S i n g u l a r i s.

Foemininus.

N. Sora mea,

soror mea.

G. a soror-ei mea-le.

sororis meae.

D. soror-ei mea-le.

sorori meae.

A. pre sora mea

sororem meam.

V. o sora mea! o soror mea!
A. dela sora mea. a sorore mea.

P l u r a l i.

N. Sorori-le mé-le, sorores meae.
G. a sorori-lor mé-le, sororum mearum.
D. sorori-lor mé-le, sororibus meis.
A. pre sorori-le mé-le, sorores meae.
V. o sorori-le mé-le! o sorores meae!
A. dela sorori-le mé-le, a sororibus meis.

Haec est declinatio Pronominis Possessivi in prima Persona secundum quam et reliqua omnia Pronomina Possessiva declinantur; uti: al tûu, a tûa; al sûu, a sûa; al nostru, a nostrâ; a vostru, a vostrâ; a loru.

Observatio. 1. Pronomina Possessiva secundae et tertiae Personae, in Genere Foeminino duplici ratione scribi possunt, uti: a tûa, a sûa, *tua, sua; vel* a ta, a sa more Gallorum. Caeterum melius est si scribantur tûa, sûa, nam haec Pronomina debent prolongari, quasi scriptum esset, *taa, saa*, ù autem obscuri soni in medio ad id inservit.

Observatio. 2. Quando Nomina substantiva consanguinitatum declinantur cum Pronominibus Possessivis, in Singulari Articulus potest exmitti; ut: frate meu; nepotu tûu; socru sûu; muma sûa, *mater sua*, etc.

§. 30.

De Pronominibus Demonstrativis.

Pronominibus *Demonstrativis* indicamus Personam aliquam aut aliam rem, vel earum proprietatem; quorum usus in Lingua Romana admodum est frequens. Huc numeramus sequentia:

M a s c u l i n a.

Aquest, aquestu,	{	hic,	{	Aquel, aquelu, ille.
quest, questu,		iste.		quel, quehu, ille, is.

aist, aistu, *iste*.
 ist, istu, *iste*.
 io insumi, *ego ipse*.
 tu insuti, *tu ipse*.

el, elu, *ille*.
 el insusi, *ille ipse*.

F o e m i n i n a.

Aquéstá, aquésta, *ista*.
 quéstá, quésta, *ista*.
 aistá, aista, *ista*.
 astá, asta, *ista*.

Aquea, aqueia, *illa*.
 quea, aqueia, *illa, ea*.
 qué *illa*.
 ea insasi, *illa ipsa*.

Declinatio Pronominum Demonstrativorum.

I. Pronominis: aquest, aquestu; aquéstá, aquesta.

Singularis.

Pluralis.

Masculinus.

N.	Aquest, aquestu, <i>iste</i> .	Aquesti, <i>isti</i> .
G.	a aquestui, <i>istius</i> .	a aquestor, <i>istorum</i> .
D.	aquestui, <i>isti</i> .	aquestor, <i>istis</i> .
A.	pre aquest, aquestu, <i>istum</i> .	pre aquesti, <i>istos</i> .
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
A.	dela aquést, aquestu, <i>ab isto</i> .	dela aquesti, <i>ab istis</i> .

Singularis.

Pluralis.

Foemininus.

N.	Aquésta, <i>ista</i> .	Aqueste, <i>istae</i> .
G.	a aquéstei, <i>istius</i> .	a aquestor, <i>istarum</i> .
D.	aquéstei, <i>isti</i> .	aquestor, <i>istis</i> .
A.	pre aquésta, <i>istam</i> .	pre aqueste, <i>istas</i> ,
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
A.	dela aquésta, <i>ab ista</i> .	dela aqueste, <i>ab istis</i> .

Secundum hanc formulam declinantur Pronomina Demonstrativa masculina; quest, questu; ist, istu; ac foeminina; quéstá, quésta, astá, asta.

II. Declinatio Pronominis: aquel, aquelu; aquea, quea, qué.

Singularis.

Pluralis.

Masculinus.

N.	Aquel, aquelu, <i>ille</i> .	Aquei, <i>illi</i> .
G.	a quelui, <i>illius</i> .	a aquelor, <i>illorum</i> .
D.	quelui, <i>illi</i> .	aquelor, <i>illis</i> .
A.	pre aquel, aquelu, <i>illum</i> ,	pre aquei, <i>illos</i> .
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
A.	dela aquel, aquelu, <i>ab</i>	dela aquei, <i>ab illis</i> .
	<i>ilto.</i>	

Foemininus.

N.	Aquea, aqueia, <i>illa</i> .	Aquele, <i>illae</i> .
G.	a aquei, <i>illius</i> .	a aquelor, <i>illarum</i> .
D.	aquei, <i>illi</i> .	aquelor, <i>illis</i> .
A.	pre aquea, <i>illam</i> .	pre aquele, <i>illas</i> .
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
A.	dela aquea, <i>ab illa</i> .	dela aquele, <i>ab illis</i> .

* Secundum hanc formulam declinantur Pronomina Demonstrativa masculina: quel, quelu, el, elu; prout et foeminina: quea, qué *vel* ea.

Observatio. Haec Pronomina Genitivum pluralem habent duplici ratione, uti: aquestor, aquelor; *vel* aquestora, aquelora etc.

III. Declinatio Pronominis Demonstrativi: insumi, *ego ipse*; insuti, *tu ipse*; insusi, *ille ipse*, quod semper conjungitur cum Pronominibus personalibus, *io, tu, el, noi, voi, ei*; nam indeclinatione horum Pronominum solum Pronomina personalia flectuntur; ipsa immutabilia manent; ut:

Singularis.

Masculinus.

<i>Cum I. Persona.</i>	<i>Cum II. Pers.</i>	<i>Cum III. Pers.</i>
N.	Tu insuti.	El insusi.
	<i>tu ipse.</i>	<i>ille ipse.</i>

G. a meu însumi.	a tûu îrsuti.	al sîu însusi.
D. mie însumi.	tie însuti.	şie însusi.
A. pre mène însumi.	pre tène însuti.	pre sène însusi.
A. dela mène însumi	dela tène însuti.	dela sène însusi.

P l u r a l i s.

N. Noi înşine.	Voi înşive.	Ei înşisi.
N. al nostru înşine.	al vostru înşive.	al sîu înşisi.
D. nouî înşine.	vouî înşive.	loru înşisi.
A. pre noi înşine.	pre voi înşive.	pre ei înşisi.
A. dela noi înşine.	dela voi înşive.	dela ei înşisi.

Hic in tertia Persona, in Genitivo casu, in utroque numero, Pronomen declinabile Possessivum al sîu, mutatur secundum Genus Nominis, de quo sermo est; e. g. Petru al sîu calu însusi l'au vîndutu; *vel* Petru însusi au vîndutu calu'l sîu, *Petrus ipse suum equum vendidit. Plural.* Petru ai sîi cai însusi i au vîndutu; *vel* Petru însusi au vîndutu caii sîi etc. (Vide Syntaxim).

N. Jo însami.	Tu însati.	Ea însasi.
<i>ego ipsa.</i>	<i>tu ipsa.</i>	<i>illa ipsa.</i>
G. al meu însemi.	a tîu înseti.	al sîu însesi.
D. mie însemi.	tie înseti.	şie însesi.
A. pre mène însami	pre tène însati.	pre sène însasi.
A. dela mène însami	dela tène însati.	dela sène însasi.

P l u r a l i s.

N. Noi însene.	Voi însevê.	Ele însesi.
G. al nostru însene	al vostru însevê	al sîu însesi.
D. nouî însene.	vouî însevê.	loru însesi.
A. pre noi însene.	pre voi însevê.	pre ele însesi.
A. dela noi însene.	dela voi însevê.	dela ele însesi.

§. 31.

De Pronominibus Interrogativis.

Pronomina *Interrogativa* sunt talia, quibus de re aliqua aut Persona interrogamus; suntque duplicia; alia simplicia, composita alia. Simplicia sunt: quare? *quis?*

quarea, *quae*? quine? *qui vel quae*? *que*? *quid*?
qui? *qui*?

Declinatio Pronominum Interrogativorum:

I. Pronominis: quare, quarea.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
<i>Masculinus.</i>		
N.	Quare, <i>quis.</i>	Quari, <i>qui.</i>
G.	a quârui v. acui, <i>cujus.</i>	a quâror, <i>quorum.</i>
D.	quârui - cui, <i>cui.</i>	quâror, <i>quibus.</i>
A. pre	quare, <i>quem.</i>	pre quari, <i>quos.</i>
A. dela	quare, <i>a quo.</i>	dela quari, <i>a quibus.</i>

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
<i>Foemininus.</i>			
N.	Quarea, <i>quae.</i>		Quare, <i>quae.</i>
G.	a cui, <i>cujus.</i>		a aquàror, <i>quarum.</i>
D.	cui, <i>cui.</i>		quàror, <i>quibus.</i>
A.	pre quarea, <i>quam.</i>		pre quare, <i>quas.</i>
A.	dela quarea, <i>a qua.</i>		dela quare, <i>a quibus.</i>

Secundum hanc formam declinantur etiam composita Pronomina ex *quare*; ut: ôre quare, *aliquis*; ori quare, *quicunque*; fiesquequare, *quilibet*; totquare, *quivis*; ubi tantum Pronomen *quare* declinatur, particulae autem ôre, ori etc. manent immutabiles ut:

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
<i>Masculinus.</i>			
N.	Ori quare, <i>quicunque.</i>		Ori quari, <i>quicunque.</i>
G.	a ori cui, <i>cujuscunque.</i>		a ori quâror, <i>quorum cun-</i>
	etc.		<i>que, etc.</i>
<i>Foemininus.</i>			
N.	Ori quarea, <i>quaecun-</i>		Ori quare, <i>quaecunque.</i>
	<i>que.</i>		
G.	a ori quârei, <i>cujuscun-</i>		a ori quâror, <i>quarumcun-</i>
	<i>que, etc.</i>		<i>que, etc.</i>

II. Declinatio Pronominis Interrogativi: quine? quis, vel quae.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Quine, <i>quis, v. quae.</i>	Quine, <i>qui, v. quae.</i>
G. a cui, <i>cujus.</i>	a quâror, <i>quorum, v. quarum.</i>
D. cui, <i>cui.</i>	quâror, <i>quibus.</i>
A. pre quine, <i>quem v. quam.</i>	pre quine, <i>quos, v. quas.</i>
A. dela quine, <i>a quo v. a qua.</i>	dela quine, <i>a quibus.</i>

Secundum hanc formam declinantur etiam composita; oriquine, *quicunque*; orequine, *quispiam*; totuquine, *unusquisque*; fiequine, *quilibet*; quineva, *aliquis* etc. ut: Nom. quineva. Gen. a cuiva. Dat. cuiva. etc.

§. 32.

De Pronominibus Relativis.

Pronomina *Relativa* Personam, aut rem antecedentem in memoriam revocant; cujus Generis in Lingua Daco-Romana sunt duo, ut: quarele, *qui*, et quarea, *quae*; quel qui, *ille qui*; et quea que, *ea quae*.

I. Declinatio Pronominis: quarele, quarea.

Singularis.

<i>Masculinus.</i>	<i>Foemininus.</i>
N. Quarele, <i>qui.</i>	Quarea, <i>quae.</i>
G. a quârui, <i>cujus.</i>	a quârei, <i>cujus.</i>
D. quârui, <i>cui.</i>	quârei, <i>cui.</i>
A. pre quarele, <i>quem.</i>	pre quarea, <i>quam.</i>
A. dela quarele, <i>a quo.</i>	dela quarea, <i>a qua.</i>

Pluralis.

N. Quarui, <i>qui.</i>	Quare, <i>quae.</i>
G. a quâror, <i>quorum.</i>	a quâror, <i>quorum.</i>
D. quâror, <i>quibus.</i>	quâror, <i>quibus.</i>
A. pre quarui, <i>quos.</i>	pre quare, <i>quas.</i>
A. dela quarui, <i>a quibus.</i>	dela quare, <i>a quibus.</i>

II. Pronominis: quel qui, quea que.

S i n g u l a r i s.

<i>Masculinus.</i>	<i>Foemininus.</i>
N. Quel qui, <i>ille qui.</i>	Quea que, <i>illa quae.</i>
G. a quelui qui.	a quei quae.
D. quelui qui etc.	quei que etc.

P l u r a l i s.

N. Quei qui, <i>illi qui.</i>	Quele que, <i>illae quae.</i>
G. a quelor qui.	a quelor que.
D. quelor qui etc.	quelor que.

Hic Pronomen qui, que, manet indeclinabile, et tantum Demonstrativum quel, quea, quod semper est praeponendum Relativo declinatur; e. g. quel qui au factu ecriu'l, *qui fecit coelum* etc.

§. 33.

De Pronominibus Indefinitis.

Pronomina *Indefinita* sunt illa, quae rem aut Personam de qua sermo est non determinant; ex quibus alia sunt declinabilia, indeclinabilia alia; declinabilia sunt:

Alt, altu, <i>alter.</i>	Alta, <i>altera.</i>
un, unu, <i>quidam.</i>	o, una, <i>quaedam.</i>
tot, totu, <i>omnis.</i>	tota, <i>omnis.</i>
nimene, <i>nemo.</i>	
amendoi, <i>ambo, nterque.</i>	amendoe, <i>ambae.</i>
ambi, <i>ambo.</i>	ambe, <i>ambae.</i>

Forma Pronominum Indefinitorum declinabilium.

I. Pronominis: altu, alt, alta.

S i n g u l a r i s.

<i>Masculinus.</i>	<i>Foemininus.</i>
N. Alt, altu, <i>alter.</i>	Alta, <i>altera.</i>
G. a altui, <i>alterius.</i>	a altci, <i>alterius.</i>

D. altui, <i>alteri</i> .	altei, <i>alteri</i> .
A. pre altu, <i>alterum</i> .	pre alta, <i>alteram</i> .
A. dela altu, <i>ab altero</i> .	dela alta, <i>ab altera</i> .

P l u r a l i s.

N. Alti, altii, <i>alii</i> .	Alte, altele, <i>aliae</i> .
G. a altor, a altora, <i>aliorum</i> .	a altor, a altora, <i>aliarum</i> .
D. altor, altora, <i>aliis</i> .	altor, altora, <i>aliis</i> .
A. pre alti, altii, <i>alios</i> .	pre alte, altele, <i>alias</i> .
A. dela alti, alti, <i>ab aliis</i> .	dela alte, altele, <i>ab aliis</i> .

II. Declinatio Pronominis: unu, una.

S i n g u l a r i s.

Masculinus.

Foemininus.

N. Unu, <i>quidam</i> .	Una, <i>quaedam</i> .
G. a unui, <i>cujusdam</i> .	a unei-ii, <i>cujusdam</i> .
D. unui, <i>cuidam</i> .	unui-ii, <i>cuidam</i> .
A. pre unu, <i>quemdam</i> .	pre una, <i>quamdam</i> .
A. dala unu, <i>a quodam</i> .	dela una, <i>a quadam</i> .

P l u r a l i s.

N. Unii, <i>quidam</i> .	Unele, <i>quaedam</i> .
G. a unor-unora, <i>quorumdam</i> .	a unor-unora, <i>quarumdam</i> .
D. unor-unora, <i>quibusdam</i> .	unor-unora, <i>quibusdam</i> .
A. pre unii, <i>quosdam</i> .	pre unele, <i>quasdam</i> .
A. dela unii, <i>a quibusdam</i> .	dela unele, <i>a quibusdam</i> .

Sic declinantur etiam composita ex unu ut: nequiunu, *nullus*, nequiuna, *nulla*; nesunu, nesuna; verunu, veruna; ubi tantum unu, una, declinatur, adjunctum autem nequi, nes etc. manet immutatum.

III. Declinatio Pronominis Indefiniti: amêndoi, amêndoé, àmbi, àmbe.

P l u r a l i s.

Masculinus.

Foemininus.

N.	Amêndoi, <i>ambo.</i>	Amêndoê, <i>ambae.</i>
G.	a amênduror, <i>ambo-</i> <i>rum.</i>	a amênduror-a, <i>amba-</i> <i>rum.</i>
D.	amênduror, <i>ambo-</i> <i>bus.</i>	amênduror-a, <i>amba-</i> <i>bus.</i>
A.	pre amêndoi, <i>ambos.</i>	pre amêndoê, <i>ambas.</i>
A.	dela amêndoi, <i>ab ambo-</i> <i>bus.</i>	dela amêdoê, <i>ab ambabus.</i>

P l u r a l i s.

N.	Ambi, <i>ambo.</i>	Ambe, <i>ambae.</i>
G.	a ambilor.	a ambelor.
D.	ambilor.	ambelor.
A.	pre ambi.	pre ambe.
A.	dela ambi.	dela ambe.

IV. Declinatio Pronominis: nime, nimine.

S i n g u l a r i s.

N.	Nime, nimene,	<i>nemo.</i>
G.	a nimenui,	<i>neminis.</i>
D.	nimenui,	<i>nemini.</i>
A.	pre nime, nimene,	<i>neminem.</i>
A.	dela nime, nimene,	<i>a nemine.</i>

Forma Pronominum Indeclinabilium; quae sunt sequentia:

Nesquine, <i>quispiam.</i>	Nesquine, <i>quaepiam.</i>
nisque, <i>quidam.</i>	nesque, <i>quaedam.</i>
nisquare, <i>nullus.</i>	nesquare <i>nullae.</i>
quâtu, <i>quantum.</i>	
quôti, <i>quot.</i>	quâte, <i>quante.</i>
quâtva, <i>aliquantum.</i>	quâteva, <i>aliquot.</i>

Haec Pronomina aliter declinari non possunt, nisi assumendo in Dativo casu *la*, in Accusativo *pre*, et in Ablativo *dela*, e. g.

N. Nişque ómeni, <i>quidam homines.</i>	quâteva muieri, <i>aliquot foeminae.</i>
G. <i>non dicitur.</i>	<i>non dicitur.</i>
D. la nişque ómeni, <i>quibusdam hominibus.</i>	la quâteva muieri, <i>aliquot foeminis.</i>
A. pre nişque ómeni, <i>quosdam homines.</i>	pre quâteva muieri, <i>aliquot foeminas.</i>
A. dela nişque ómeni, <i>a quibusdam hominibus.</i>	dela quâteva muieri etc. <i>ab aliquot foeminis.</i>

Sic declinantur etiam reliqua superius enumerata Pronomina; quibus adjungitur etiam, totu, *tótá, omnis.*

C A P U T IV.

D e D e v e r b i s.

§. 34.

Verba sunt eae orationis Partes, quae per certos Modos, Tempora, et Personas conjugantur, casibus vero carent.

. §. 35.

A. De Generibus Verborum, seu (Divisio Verborum).

Verborum Genera in Lingva Daco-Romana sunt octo; nempe:

1. Verba Auxiliaria. (Ajutátóre).
2. Activa. (Lucrátóre).
3. Passiva. (Pátimitóre).
4. Neutra, vel media, (De Mediulocu).
5. Deponentia. (Depunétóre).
6. Reciproca. (Intorquétóre).
7. Irregularia, (Iregulare).
8. Impersonalia. (Nelăţesci).

I. Verba *Auxiliaria* sunt, quae omnibus reliquis Verbis in eorum Temporum formatione auxilium praestant; ut: io sũm, *vel* sũnt, *ego sum*; io amu, *ego habeo*; io voiu, *vel* vreu, *ego volo*.

II. Verba *Activa* sunt, quae actionem aliquam significant Substantivi, aut Pronominis in Nominativo positi transeuntem in aliquod objectum; e. g. io scriu, *ego scribo*; io ducu, *ego duco*; io aru, *ego aro*, etc.

III. *Passiva* sunt, quae passionem substantivi, aut Pronominis in Nominativo casu positi significant ab alio aliquo factam; io me laudu, *ego laudor*; tu te laudi, *tu laudaris*; el se laudã, *ille laudatur*; id est: *alter, me, te, illum laudat*.

IV. *Media* vel *Neutra* sunt, quae nec actionem, nec passionem significant, sed tantum statum medium actionis indicant; ut: io stau, *ego sto*; io siedu, *ego sedeo*; io dormu, *ego dormio*; io âmblu, *ego ambulo*, etc.

V. *Deponentia* sunt, quibus statum animi, et sensationes nostras internas manifestamus; ut: io me miru, *ego miror*; io me turburu, *ego stomachor*; io me rogu, *ego precor*; io me bucur, *ego laetor*, etc.

VI. Verba *Reciproca* sunt, quae sensum orationis ad eandem Personam de qua sermo erat reducunt; e. g. io me culcu, *ego decumbo*; io me lauu, *ego me lavo*; io me peptinu, *ego me pectino*, etc.

VII. *Irregularia* sunt, quae a communibus aliorum Verborum regulis in aliquo discrepant; ut: io icau, *ego levo* vel *accipio*; noi luvãmu, *nos accipimus*; io viiu, *ego venio*; noi venimu, *nos venimus*; io remãiu, *ego remaneo*; noi remãnemu, *nos remanemus*, etc.

VIII. *Impersonalia* Verba sunt, quae tantum in tertia Persona Numeri singularis usurpantur; ut: plóe, *pluit*; ninge, *ningit*; tunã, *tonat*; fulgerã, *fulgurat*; grãndinã, *grandinat*; scapirã, *fulminat*, etc.

§. 36.

B. De Modo, Tempore, Numero, et Personis Verborum.

Conjugatio Verborum continet in se: 1. *Modos.*
2. *Tempora.* 3. *Numeros.* 4. *Personas.*

I. *Modi* sunt quinque:

1. *Modus Indicativus.*

2. *Modus Imperativus, sive Modus Mandativus.*

3. *Modus Conjunctivus.*

4. *Modus Optativus.*

5. *Modus Infinitivus.*

II. *Tempora* sunt septem:

1. *Tempus Praesens.*

2. *Praeteritum Imperfectum.*

3. *Praeteritum Perfectum Simplex.*

4. *Praeteritum Perfectum Augmentatum.*

5. *Praeteritum Plusquam perfectum I.*

6. *Praeteritum Plusquam perfectum II.*

7. *Denique Tempus Futurum.*

III. *Numeri* sunt duo:

1. *Singularis*, ad quem ponitur Verbum quando de actione unius Personae tantum loquimur; e. g. *io cāntu, ego canto; tu cānti, tu cantas; ei cāntā, ille cantat.*

2. *Pluralis*, ad quem ponitur Verbum quando de actione plurium Personarum sermonem instituimus; ut: *noi cāntāmu, nos cantamus; voi cāntati, vos cantatis; ei cāntā, illi cantant.*

IV. *Personae* sunt tres.

Singularis: io, tu, el, ea; *ego, tu, ille, illa.*

Pluralis: noi, voi, ei, ele; *nos, vos, illi, illae.*

§. 37.

C. *De Conjugatione Verborum.*

Conjugatio est Variatio Verbi per Modos, Tempora, Personas, et Numeros; ut: io saltu, *ego salto* vel *exulto*; tu salti, *tu exultas*; el saltà, *ille exultat*; io saltai, *ego exultavi*; io voiu saltà, *ego exultabo*, etc.

§. 38.

Divisio Conjugationum.

Sicut Verborum Genera in Lingva Daco-Romana sunt octo; ita eorum Conjugationes in totidem dispen-
cuntur classes. Itaque:

I. Conjugationes Verborum auxiliarium; ut: io sum *vel* sunt, *ego sum*; io amu, *ego habeo*; io voiu *vel* vreu, *ego volo*.

II. Conjugationes Verborum Activorum Regularium, cujus generis Conjugationes in Lingva Daco-Romana sicut in Latina sunt quatuor; et cognoscuntur ex Praesente Infinitivi; ut:

1. *Primae* Conjugationis Praesens Infinitivi exit in *are* longum; e. g. arare, *arare*; ascultare, *auscultare*; jocare, *saltare*.

2. *Secundae* Conjugationis exit in *ere* longum; ut: cādere, *cadere*; tăcere, *tacere*; vedere, *videre*; sedere, *sedere*.

3. *Tertiae* Conjugationis exit in *ere* breve; ut: facere, *facere*; crescere, *crescere*; mergere, *migrare*.

4. *Quartae* Conjugationis exit in *ire* longum; ut: *audire, audire; omorire, occidere; dormire, dormire.*

Nota. 1. Vulgus in colloquiis solet omittere ultimam syllabam *re* Praesentis Infinitivi, aitque loco: *arare, tãcere, facere, dormire; arà, tãcè, fàcè, dormì, etc.*

Nota. 2. Praesenti Infinitivi cum in scribendo, tum in loquendo praemittitur litera *a*; ut: a sèminare, *semirare*; a culegere, *colligere*; a cugetare, *cogitare, etc.*

III. Conjugatio Verborum Passivorum, ut: io me vedu, *ego videor*; io me laudu, *ego laudor, etc.*

IV. Conjugatio Verborum Neutrorum, ut: io dormu, *ego dormio.*

V. Conjugatio Verborum Deponentium, ut: io me rogu, *ego precor.*

VI. Verborum Reciprocorum ut: io me peptinu, *ego me pecitno*; io me ungu, *ego me ungo.*

VII. Conjugatio Verborum Irregularium ut: io leau *vel* icau, *ego levo vel accipio, etc.*

VIII. Conjugatio Verborum Impersonalium, ut: tu nã, *tonat*; plõe, *pluit, etc.*

Observatio. Ad cognoscendum cujus Conjugationis sit aliquod verbum semper tria Tempora principalia sunt observanda; nempe: Tempus Praesens Modi Indicativi; Supinum; et tempus Praesens Modi Infinitivi; ut:

Laudu, lãdatu, lãdare.

Vedu, vedutu, vedere.

Stringu, strinsu, stringere.

Audu, auditu, audire.

§. 39.

Conjugationes Verborum Auxiliarium.

I. Verbum Auxiliare, A Fire, *esse*.

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo sùm, sùnt, *ego sum.*
vel escu *).

tu es *vel* esci, *tu es.*

el è *vel* este, *ille est.*

ea è *vel* este, *illa est.*

Noi sùntemu, *nos sumus*

voi sùnteti, *vos estis.*

ei sùnt, *illi sunt.*

ele sùnt, *illae sunt.*

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo eram, *ego eram.*

tu erai, *tu eras.*

el erà, *ille erat.*

ea erà, *illa erat.*

Noi eramu, *nos eramus.*

voi erati, *vos eratis.*

ei erau, *illi erant.*

ele erau, *illae erant.*

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo fui, *vel* fusei, *ego fui.*

tu fusi, — fusesi, *tu fuisti.*

el fù, — fuse, *ille fuit.*

ea fù, — fuse, *illa fuit.*

Noi furàmu, *vel* fusemu,
nos fuimus.

voi furàti, — fuseti, *vos*
fuistis.

ei furò, — fuserò, *illi*
fuerunt.

ele furò, — fuserò, *illae*
fuerunt.

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu fostu, *ego fui.*

~~tu~~ ai fostu, *tu fuisti.*

el au fostu, *ille fuit.*

ea au fostu, *illa fuit.*

Noi amu fostu, *nos fuimus.*

voi ati fostu, *vos fuistis.*

ei au fostu, *illi fuerunt.*

ele au fostu, *illae fuerunt.*

*) *escu*, in prima persona solum in Dialecto Macedo-Romana usurpatur.

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo eram fostu, <i>ego fueram.</i>	Noi eramu fostu, <i>nos fuera-</i> <i>mus.</i>
tu erai fostu, <i>tu fueras.</i>	voi erati fostu, <i>vos fuera-</i> <i>tis.</i>
el erà fostu, <i>ille fuerat.</i>	ei erau fostu, <i>illi fue-</i> <i>rant.</i>
ea erà fostu, <i>illa fuerat.</i>	ele erau fostu, <i>illae fue-</i> <i>rant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo fusesem, <i>ego fueram.</i>	Noi fusesemu, <i>nos fuera-</i> <i>mus.</i>
tu fusesesi, <i>tu fueras.</i>	voi fuseseti, <i>vos fueratis.</i>
el fusesese, <i>illa fuerat.</i>	ei fusesese, <i>illi fuerant.</i>
ea fusesese, <i>illa fuerat.</i>	ele fusesese, <i>illae fuerant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo voiu fi, <i>ego ero.</i>	Noi vomu fi, <i>nos erimus.</i>
tu vei fi, <i>tu eris.</i>	voi veti fi, <i>vos eritis.</i>
el va fi, <i>ille erit.</i>	ei voru fi, <i>illi erunt.</i>
ea va fi, <i>illa erit.</i>	ele voru fi, <i>illae erunt.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Fi tu, <i>sis tu.</i>	Fiti voi, <i>sitis vos.</i>
fie (fià) el, ea, <i>sit ille, illa.</i>	fie (fià) ei, ele, <i>sint illi,</i> <i>illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si fiu io, <i>ut sim ego.</i>	Si fimu noi, <i>ut simus nos.</i>
si fi tu, <i>ut sis tu.</i>	si fiti voi, <i>ut sitis vos.</i>

si fie (fià) el, <i>ut sit ille.</i>	si fie (fià) ei, <i>ut sint illi.</i>
si fie — ea, <i>ut sit illa.</i>	si fie — ele, <i>ut sint illae.</i>

Optativus et Conjunctivus Modus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Jo si fiu, *ut ego sim.*
 tu si fi, *ut tu sis.*
 el si fie (fià) *ut ille sit.*
 ea si fie — *ut illa sit.*

Pluralis.

Noi si fimu, *ut nos simus.*
 voi si fiti, *ut vos sitis.*
 ei si fie (fià) *ut illi sint.*
 ele si fie — *ut illae sint.*

P. Imperfectum Optativi.

Singularis.

Jo asi fi, *ego essem.*
 tu ai fi, *tu esses.*
 el ar fi, *ille esset.*
 ea ar fi, *illa esset.*
 *de asi fio, *si essem ego.*

Pluralis.

Noi amu fi, *nos essemus.*
 voi ati fi, *vos essetis.*
 ei ar fi, *illi essent.*
 ele ar fi, *illae essent.*
 *de amu fi noi, *si essemus nos.*

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

Singularis.

Jo si vrém fi, *ego si essem.*
 tu si vréi fi, *tu si esses.*
 el si vrè fi, *ille si esset.*
 ea si vrè fi, *illa si esset.*
 *io vrém fi, *ego essem.*
 *de vrém fi io, *si essem ego.*

Pluralis.

Noi si vrému fi, *nos si essemus.*
 voi si vréti fi, *vos si essetis.*
 ei si vrè fi, *illi si essent.*
 ele si vrè fi, *illae si essent.*
 *noi vrému fi, *nos essemus.*
 *de vrému fi noi, *si essemus nos.*

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Jo si fiu fostu, *ego si fuerim.*

Pluralis.

Noi si fimu fostu, *nos si fuerimus.*

tu si fi fostu, <i>tu si fueris.</i>	voi si fiti fostu, <i>vos si fueritis.</i>
el si fie fostu, <i>ille si fuerit.</i>	ei si fie fostu, <i>illi si fuerint.</i>
ea si fie fostu, <i>illa si fuerit.</i>	ele si fie fostu, <i>illae si fuerint.</i>
*io asi fi fostu, <i>ego fuerim.</i>	noi amufi fostu, <i>nos fuerimus.</i>
*de asi fi fostu io, <i>si fuerim ego.</i>	de amufi fostu noi, <i>si fuerimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Io si fu fostu.	†	<i>ego si fuisset.</i>	Noi si fimu fostu.	†	<i>nos si fuisset.</i>
tu si fi fostu	o	<i>tu si fuisset.</i>	voi si fiti fostu.	o	<i>vos si fuissetis.</i>
el si fie fostu	s	<i>ille si fuisset.</i>	ei si fie fostu.	s	<i>illi si fuissent.</i>
*io asi fi fostu.	†	<i>ego fuisset.</i>	noi amufi fostu.	†	<i>nos fuisset.</i>
*de asi fi fostu.	†	<i>si fuisset ego.</i>	de amufi fostu.	†	<i>si fuisset mus nos.</i>

Nota. 1. Ex Temporibus stella* signatis unum est Optativi aliud autem Coniunctivi Modi.

Nota. 2. Loco Praeteriti Plusquamperfecti praesertim in communi sermone frequenter utimur Praeterito Perfecto.

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
De voiufi io, <i>si fuero ego.</i>		De vomufi noi, <i>si fuerimus nos.</i>	
de vei fi tu, <i>si fueris tu.</i>		de veti fi voi, <i>si fueritis vos.</i>	
de va fi el, <i>si fuerit ille.</i>		de voru fi ei, <i>si fuerint illi.</i>	
de va fi ea, <i>si fuerit illa.</i>		de voru fi ele, <i>si fuerint illae.</i>	

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

A fi, *vel* a fire, *esse*.

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi fostu, *fuisse*.

Futurum.

Fiitoriu'l, *futurum esse*.

Supinum.

Fostu, *qui fuit (fuitus)*.

Gerundium.

G. in *dum* et *di*. De a fire, pentru a fire.

G. in *do*. Fiendu.

Participium.

P. Praes. Fiitoriul'.

P. Praet. Fostu'l, *qui fuit*.

P. Futur. A fi fiitoriu, *vel* quel qui va si fie, *facturus*.

II. Verbum Auxiliare, A avere, *habere*.

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Io amu, *ego habeo*.

tu ai, *tu habes*.

ei, ea are(a) *ille, illa habet*.

Noi avemu, *nos habemus*.

voi aveti, *vos habetis*.

ei, ele au, *illi, illae habent*.

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io aveam, *ego habebam*.

Noi aveamu, *nos habebamus*.

tu' aveai, <i>tu habebas.</i>	voi avete, <i>vos habebatis.</i>
el, ea avea, <i>ille, illa habebat.</i>	ei, ele aveau, <i>illi, illae habebant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo avui <i>vel</i> avusei, <i>ego habui.</i>	Noi avuramu <i>vel</i> avusemu <i>nos habuimus.</i>
tu avusi — avusesi, <i>tu habuisti.</i>	voi avurati — avuseti, <i>vos habuistis.</i>
el, ea avu — avuse, <i>ille, illa habuit.</i>	ei, ele avurò — avuserò, <i>illi, illae habuerunt.</i>

P. Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo amu avutu, <i>ego habui.</i>	Noi amu avutu, <i>nos habuimus.</i>
tu ai avutu, <i>tu habuisti.</i>	voi ati avutu, <i>vos habuistis.</i>
el, ea au avutu, <i>ille illa habuit.</i>	ei, elle au avutu, <i>illi, illae habuerunt.</i>

Praet. Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo amu fostu avutu, <i>ego habueram.</i>	Noi amu fostu avutu, <i>nos habueramus.</i>
tu ai fostu avutu, <i>tu habueras.</i>	voi ati fostu avutu, <i>vos habueratis.</i>
el, ea au fostu avutu, <i>ille, illa habuerat.</i>	ei, ele au fostu avutu, <i>illi, illae habuerant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo avusem <i>vel</i> avusesem, <i>ego habueram.</i>	Noi avusemu <i>vel</i> avusesemu, <i>nos habueramus.</i>
tu avusesi — avusesesi, <i>tu habueras.</i>	voi avuseti — avuseteti, <i>vos habueratis.</i>
el, ea avuse — avusesese, <i>ille, illa habuerat.</i>	ei, ele avuse — avusesese, <i>illi, illae habuerant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo voiu avè, <i>ego habebo.</i>	Noi vomu avè, <i>nos habebimus.</i>
tu vei avè, <i>tu habebis.</i>	voi veti avè, <i>vos habebitis.</i>
el, ea va avè, <i>ille, illa habebit.</i>	ei, ele voru avè, <i>illi, illae habebunt.</i>

M o d u s M u n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Aibi tu, <i>habe tu.</i>	Aveti voi, <i>habete vos.</i>
aibà el, ea, <i>habeat ille, illa.</i>	aibà ei, ele, <i>habeant, illi, illae.</i>

F u t u r u m.

Si aibi tu, <i>ut habeas tu.</i>	Si avemu noi, <i>ut habeamus nos.</i>
si aibà el, ea, <i>ut habeat ille, illa.</i>	si aveti voi, <i>ut habeatis vos.</i>
	si aibà ei, ele, <i>ut habeant illi, illae.</i>

O p t a t i v u s e t C o n j u n c t i v u s M o d u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo si amu, <i>ut ego habeam.</i>	Noi si avemu, <i>ut nos habeamus.</i>
tu si ai, <i>ut tu habeas.</i>	voi si aveti, <i>ut vos habeatis.</i>
el, ea si aibà, <i>ut ille, illa, habeat.</i>	ei, ele si aibà, <i>ut illi, illae habeant.</i>

P r a e t e r i t u m I m p e r f e c t u m O p l a t i v i.

Singularis.

Pluralis.

Jo asi avè, <i>ego haberem.</i>	Noi amu avè, <i>nos haberemus.</i>
---------------------------------	------------------------------------

tu ai avè, <i>tu haberes.</i>	voi ati avè, <i>vos haberetis.</i>
el, ea ar avè, <i>ille, illa haberet.</i>	ei, ele ar avè, <i>illi, illae haberent.</i>
*de asi avè io, <i>si haberem ego.</i>	de amu avè noi, <i>si habere-mus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

Singularis.

Pluralis.

Jo si vrém avè, <i>ego si haberem.</i>	Noi si vrému avè, <i>nos si haberemus.</i>
tu si vréi avè, <i>tu si haberes.</i>	voi si vreti avè, <i>vos si haberetis.</i>
el, ea si vrè avè, <i>illi, illa si haberet.</i>	ei, ele si vrè avè, <i>illi, illae si haberent.</i>
*io vrém avè, <i>ego haberem.</i>	noi vrému avè, <i>nos haberemus.</i>
*de vrém avè io, <i>si haberem ego.</i>	de vrému avè noi, <i>si haberemus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo si fiu avutu, <i>ego si habuerim.</i>	Noi si fimu avutu, <i>nos si habuerimus.</i>
tu si fi avutu, <i>tu si habueris.</i>	voi si fiti avutu, <i>vos si habueritis.</i>
el, ea si fie avutu, <i>ille, illa si habuerit.</i>	ei, ele si fie avutu, <i>illi, illae si habuerint.</i>
*io asi fi avutu, <i>ego habuerim.</i>	noi amu fi avutu, <i>nos habuerimus.</i>
*de asi fi avutu io, <i>si habuerim ego.</i>	de amu fi avutu noi, <i>si habuerimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo si fiu fostu avutu, <i>ego si habuisssem.</i>	Noi si fimu fostu avutu, <i>nos si habuisssemus.</i>
tu si fi fostu avutu, <i>tu si habuisses.</i>	voi si fiti fostu avutu, <i>vos si habuissetis.</i>

el, ea si fie fostu avutu, <i>ille, illa si habuisset.</i>	ei, ele si fie fostu avutu, <i>illi, illae si habuissent.</i>
*io asi fi fostu avutu, <i>ego</i> <i>habuisssem.</i>	noi amu fi fostu avutu, <i>nos</i> <i>habuisssemus.</i>
*de asi fi fostu avutu io, <i>si</i> <i>habuisssem ego.</i>	de amu fi fostu avutu noi; <i>si habuisssemus nos.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De voiu avè io, <i>si habuero</i> <i>ego.</i>	De vomu avè noi, <i>si habue-</i> <i>rimus nos.</i>
de vei avè tu, <i>si habueris tu.</i>	de veti avè voi, <i>si habue-</i> <i>ritis vos.</i>
de va avè el, ea, <i>si habue-</i> <i>rit ille, illa.</i>	de vor avè ei, ele, <i>si ha-</i> <i>buerint illi, illae.</i>

I n f i n i t i v u s M o d u s.

Tempus Praesens.

A avè, avere, *habere.*

Praeteritum Perfectum.

A fi avutu, *habuisse.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

A fi fostu avutu, *habuisse.*

F u t u r u m.

Avutoriul, *vel* quelu qui va avè, *habiturus.*

S u p i n u m.

Avutur, *habitus.*

G e r u n d i u m.

G. in *di et dum.* De a avere, pentru a avere, *haben-*
*di, habendum.*G. in *do.* Avèndu, *habendo.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Avându
avatoriul } *habens.*

P. Pract. Fostu'l avutoriu, *qui habuit.*

P. Futur. Fiitoriul' avutoriu, *vel. quel qui va avè, ha-
biturus, vel qui habiturus est.*

III. V e r b u m A u x i l i a r e.

A voiire, *vel vrere, velle.*

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

S i n g u l a r i s.

Jo voiu, voiescu *vel* io vreu, *ego volo.*
tu vei, voiesci — tu vréi, *tu vis.*
el, ea va, voiesce — el, ea vrè, *ille, illa vult.*

P l u r a l i s.

Noi voiimu *vel* noi vrému, *nos volumus.*
voi voiti — voi vréti; *vos vultis.*
ei, elle voiescu — ei, ele vréu, *illi, illae volunt.*

Praeteritum Imperfectum.

S i n g u l a r i s.

Jo voieam *vel* io vream, *ego volebam.*
tu voieai — tu vream, *tu volebas.*
el, ea voiea — el, ea vrea, *ille, illa volebat.*

P l u r a l i s.

Noi voieamu *vel* noi vreamu, *nos volebamus.*
voi voieati — voi vreamu, *vos volebatis.*
ei, ele voieau — ei, ele vreau, *illi, illae volebant.*

Praeteritum Perfectum Simplex.

S i n g u l a r i s.

Jo voi *vel* io vrui, *ego volui.*
tu voisi — tu vrusi, *tu voluisti.*
el, ea voi — el, ea vrù, *ille, illa voluit.*

— 91 —

P l u r a l i s.

Noi voiirămu *vel* noi vrurămu, *nos volumus.*
 voi voiirăti — voi vrurăti, *vos voluistis.*
 ei, ele voiiră — ei, ele vrură, *illi, illae volue-*
runt.

P. Perfectum Augmentatum.

S i n g u l a r i s.

Jo amu voiitu *vel* io amu vrutu, *ego volui.*
 tu ai voiitu — tu ai vrutu, *tu voluisti.*
 el, ea au voiitu — el, ea au vrutu, *illi, illae volue-*
runt.

P l u r a l i s.

Noi amu voiitu *vel* noi amu vrutu, *nos volumus.*
 voi ati voiitu — voi ati vrutu, *vos voluistis.*
 ei, ele au voiitu — ei, ele au vrutu, *illi, illae volue-*
runt.

Praeteritum Plusquamperfectum I.

S i n g u l a r i s.

Jo amu fostu		voiitu.		vel io amu fostu		vrutu.		ego volue- ram.
tu ai fostu				— tu ai fostu				tu volueras.
el, ea au fostu				— el, ea au fostu				ille, illa vo- luerat.

P l u r a l i s.

Noi amu fostu		voiitu.		vel noi amu fostu		vrutu.		nos voluera- mus.
voi ati fostu				— voi ati fostu				vos voluera- tis.
ei, ele au fostu				— ei, ele au fostu				illi, illae vo- luerant.

P. Plusquamperfectum II.

S i n g u l a r i s.

Jo voiisem *vel* vrusem, *ego volueram.*
 tu voiisesi — vrusesi, *tu volueras.*
 el, ea voiise — vruse, *ille, illa, voluerat.*

— 99 —

P l u r a l i s.

Noi voiisem *vel* vrusem, *nos volueramus.*
 voi voiiseti — vruseti, *vos volueratis.*
 ei, ele voiise — vruse, *illi, illae voluerant.*

F u t u r u m.

S i n g u l a r i s.

Jo voiū voi *vel* io voiū vrè, *ego volam.*
 tu vei voi — tu vei vrè *tu voles.*
 el, ea va voi — el, ea va vrè *ille, illa valet.*

P l u r a l i s.

Noi vomū voi *vel* noi vomū vrè, *nos volemus.*
 voi veti voi — voi veti vrè, *vos voletis.*
 ei, ele vorū voi — ei, ele vorū vrè, *illi, illae va-*
lent.

M o d u s M a n d a t i v u s.

S i n g u l a r i s.

Fă sî voiesci *vel* sî vrei tu, *fac ut velis tu.*
 fă sî voiéscă — sî vree el, ea, *fac ut velit ille, illa.*

P l u r a l i s.

Sî voiimū noi *vel* sî vremū noi, *ut velimus nos.*
 sî voiiti voi — sî vreti voi, *ut velitis vos.*
 sî voiéscă ei, ele, — sî vree ei, ele, *ut velint, illi,*
illae.

Optativus et Conjunctivus Modus.

Tempus Praesens.

S i n g u l a r i s.

Jo sî voiū, voiescu *vel* io sî vreu, *ut ego velim.*
 tu sî vei, voiesci — tu sî vrei, *ut tu velis.*
 el, ea sî va, voiéscă — el, ea sî vree. *ut ille, illa*
velit.

P l u r a l i s.

Noi sî voiimu, *vel* sî vremu, *nos ut velimus.*
 voi sî voiiti — sî vreti, *vos ut velitis.*
 ei, ele sî voiéscă — sî vreo, *illi, illae ut velint.*

P. Imperfectum Optativi.

Singularis.

Jo asi voiî *vel* io asi vrè, *ego vellem.*
 tu ai voiî — tu ai vrè, *tu velles.*
 el, ea ar voiî — el, ea ar vrè, *ille, illa vellet.*
 *de asi voiî io — de asivrè io, *si vellem ego.*

Pluralis.

Noi amu voiî *vel* noi amu vrè, *nos vellemus.*
 voi ati voiî — voi ati vrè, *vos velletis.*
 ei, ele ar voiî — ei, ele ar vrè, *illi, illae vellent.*
 *de amu voiî noi — de amu vrè noi, *si vellemus nos.*

P. Imperfectum Coniunctivi.

Singularis.

Jo sî vrém voiî, *ego si vellem.*
 tu sî vréi voiî, *tu si velles.*
 el, ea sî vrè voiî, *ille, illa si vellet.*
 *io vrém voiî, *ego vellem.*
 *de vrém voiî io, *si vellem ego.*

Pluralis.

Noi sî vrému voiî, *nos si vellemus.*
 voi sî vréti voiî, *vos si velletis.*
 ei, ele sî vrè voiî, *illi, illae si vellent.*
 *noi vrému voiî, *nos vellemus.*
 *ei, ele ar vrém voiî noi, *si vellemus nos.*

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Jo	si	fiu	voitu,	vel	io	si	fiu	vrutu,	ego si voluerim.
tu	si	fi		—	tu	si	fi		tu si volueris.
el, ea	si	fie		—	el ea	si	fie		ille, illa si volue- rit.
*io	asi	fi	io	—	io	asi	fi	io	ego voluerim.
*de	asi	fi		—	de	asi	fi		si voluerim ego.

Pluralis.

Noi	si	fimu	voitu,	vel	noi	si	fimu	vrutu,	nos si voluerimus
voi	si	fiti		—	voi	si	fiti		vos si volueritis.
ei, ele	si	fie		—	ei, ele	si	fie		illi, illae si vo- luerint.
*noi	am	fi	noi	—	noi	am	fi	noi	nos voluerimus.
*de	am	fi		—	de	am	fi		si voluerimus nos

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Jo	si	fiu	fostu voitu,	vel	si	fiu	fostu vrutu,	ego si voluisssem.
tu	si	fi		—	si	fi		tu si voluisses.
el, ea	si	fie		—	si	fie		ille, illa si vo- luisset.
*io	asi	fi	io	—	io	asi	io	ego voluisssem.
*de	asi	fi		—	de	asi		si voluisssem ego.

Pluralis.

Noi	* si	fimu	fostu voitu,	vel	si	fimu	fostu vrutu,	nos si voluisse- mus.
voi	si	fiti		—	si	fiti		vos si voluissetis.
ei, ele	si	fie		—	si	fie		illi, illae si vo- luisent.
*noi	amu	fi	noi	—	noi	amu	noi	nos voluisssemus.
*de	amu	fi		—	de	amu		si voluisssemus nos.

F u t u r u m.

S i n g u l a r i s.

De voiū voii io, *vel* de voiū vrè io, *si voluero* ego.
de ,vei voii tu, — de vei vrè tu, *si volueris* tu.
de va voii el, ea, — de va vrè el, ea, *si voluerit*
ille, illa.

P l u r a l i s.

De vomu voii noi, *vel* de vomu vrè noi, *si voluerimus*
nos.
de veti voii voi, — de veti vrè voi, *si volueritis* vos.
de voru voii ei, ele, — de voru vrè ei, ele, *si voluerint*
illi, illae.

I n f i n i t i v u s M o d u s.

Tempus Praesens.

A voiire, *vel* a vrere, *velle.*

Praeteritum Perfectum.

A fi voiitu, *vel* a fi vrutu, *voluisse.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

A fi fostu voiitu, *vel* a fi fost vrutu, *voluisse.*

G e r u n d i u m.

G. in *di*. De a voiire, *vel* de a vrere, *volendi* (ut ita
dicam).

G. in *dum*. Pentru a voiire, *vel* a vrere, *ad volen-*
dum.

G. in *do*. Voièndu, *vel* vrèndu, *volendo.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Voièndu, vrèndu. *vel* voiitoriu, *volens*.

P. Praet. Quel qui au voiitu, *vel* vrutu, *ille qui voluit*.

P. Futur. Quel qui va voii, *vel* va vrè, *qui volet*.

§. 40.

Conjugationes Verborum Regularium.

C o n j u g a t i o I.

A làudare, *laudare*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	laudu, <i>ego laudo</i> .	Noi	làudâmu, <i>nos laudamus</i> .
tu	laudi, <i>tu laudas</i> .	voi	làudati, <i>vos laudatis</i> .
el, ea	làudâ, <i>ille, illa laudat</i> .	ei, ele	làudâ, <i>illi, illae laudant</i> .

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>* Pluralis.</i>	
Jo	làudaam, <i>ego laudabam</i> .	Noi	làudaamu, <i>nos ladabamus</i> .
tu	làudaai, <i>tu laudabas</i> .	voi	làudaati, <i>vos laudabatis</i> .
el, ea	làudaa, <i>ille, illa laudabat</i> .	ei, ele	làudaa, <i>illi, illae laudabant</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	làudai, <i>ego laudavi</i> .	Noi	làudarâmu, <i>nos laudavimus</i> .

tu lăudasi, <i>tu laudasti.</i>	voi lăudarăti, <i>vos laudas-</i> <i>tis.</i>
el, ea lăudă, <i>ille, illa lau-</i> <i>davit.</i>	ei, ele lăudară, <i>illi, illae</i> <i>laudarunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo amu lăudatu, <i>ego lauda-</i> <i>vi.</i>	Noi amu lăudatu, <i>nos lau-</i> <i>davimus.</i>
tu ai lăudatu, <i>tu laudasti.</i>	voi ati lăudatu, <i>voi lau-</i> <i>dastis.</i>
el, ea au lăudatu, <i>ille, illa</i> <i>laudavit.</i>	ei, ele au lăudatu, <i>illi, illae</i> <i>laudarunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo amu fostu lăudatu, <i>ego</i> <i>laudaveram.</i>	Noi amu fostu lăudatu, <i>nos</i> <i>laudaveramus.</i>
tu ai fostu lăudatu, <i>tu</i> <i>laudaveras.</i>	voi ati fostu lăudatu, <i>vos</i> <i>laudaveratis.</i>
el, ea au fostu lăudatu, <i>ille,</i> <i>illa laudaverat.</i>	ei, ele au fostu lăudatu, <i>illi,</i> <i>illae laudaverant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo lăudasem, <i>ego lauda-</i> <i>veram.</i>	Noi lăudasemu, <i>nos lauda-</i> <i>veramus.</i>
tu lăudasesi, <i>tu laudave-</i> <i>ras.</i>	voi lăudaseti, <i>vos lauda-</i> <i>veratis.</i>
el, ea lăudase, <i>ille, illa lau-</i> <i>daverat.</i>	ei, ele lăudase, <i>illi, illae</i> <i>laudaverant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo voiu lăudă, <i>ego lauda-</i> <i>bo.</i>	Noi vomu lăudă, <i>nos lau-</i> <i>dabimus.</i>
tu vei lăudă, <i>tu laudabis.</i>	voi veti lăudă, <i>vos lau-</i> <i>dabitis.</i>
el, ea va lăudă, <i>ille, illa lau-</i> <i>dabit.</i>	ei, ele voru lăudă, <i>illi, illae</i> <i>laudabunt.</i>

Modus Imperativus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Laudà tu, <i>lauda tu.</i>	Lăudati voi, <i>laudate vos.</i>
laude el, ea, <i>laudet ille,</i>	laude ei, ele, <i>laudent illi,</i>
<i>illa.</i>	<i>illae.</i>

Futurum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si laudi tu, <i>ut laudes tu.</i>	Si lăudēmu noi, <i>ut laudemus nos.</i>
si laude el, ea, <i>ut laudet ille,</i>	si lăudati voi, <i>ut laudetis vos.</i>
<i>illa.</i>	si laude ei, ele, <i>ut laudent illi, illae.</i>

Modus Optativus et Coniunctivus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si laudu, <i>ego ut laudem.</i>	Noi si lăudēmu, <i>nos ut laudemus.</i>
tu si laudi, <i>tu ut laudes.</i>	voi si lăudati, <i>vos ut laudetis.</i>
el, ea si laude, <i>ille, illa ut laudet.</i>	ei, ele si laude, <i>illi, illae ut laudent.</i>

Præteritum Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo asi lăudà, <i>ego laudarem.</i>	Noi amu lăudà, <i>nos laudaremus.</i>
tu ai lăudà, <i>tu laudares.</i>	voi ati lăudà, <i>vos laudaretis.</i>
el, ea ar lăudà, <i>ille, illa laudaret.</i>	ei, ele or lăudà, <i>illi, illae laudarent.</i>
*de asi lăudà io, <i>si laudarem ego.</i>	*de amu lăudà noi, <i>si laudaremus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

Singularis.

Pluralis.

Jo si vrém lăudă, <i>ego si laudarem.</i>	Noi si vrému lăudă, <i>nos si laudaremus.</i>
tu si vréi lăudă, <i>tu si laudares.</i>	voi si vréti lăudă, <i>vos si laudaretis.</i>
el, ea si vrè lăudă, <i>ille, illa si laudaret.</i>	ei, ele si vrè lăudă, <i>illi, illae si laudarent.</i>
*io vrém lăudă, <i>ego laudarem.</i>	*noi vrému lăudă, <i>nos laudaremus.</i>
*de vrém lăudă io, <i>si laudarem ego.</i>	*de vrému lăudă noi, <i>si laudaremus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo si fiu lăudatu, <i>ego si laudaverim.</i>	Noi si fimu lăudatu, <i>nos si laudaverimus.</i>
tu si fi lăudatu, <i>tu si laudaveris.</i>	voi si fiti lăudatu, <i>vos si laudaveritis.</i>
el, ea si fie lăudatu, <i>ille, illa si laudaverit.</i>	ei, ele si fie lăudatu, <i>illi, illa si laudaverint.</i>
*io asi fi lăudatu, <i>ego laudaverim.</i>	*noi amu fi lăudatu, <i>nos laudaverimus.</i>
*de asi fi lăudatu io, <i>si laudaverim ego.</i>	*de amu fi lăudatu noi, <i>si laudaverimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo si fiu fos-		<i>ego si laudassem.</i>	Noi si fimu		<i>nos si laudassemus.</i>
tu	I				
tu si fi fos-	II	<i>tu si laudasses.</i>	voi si fiti	fo	<i>vos si laudassetis.</i>
tu	III			st	
el, ea si fie	IV	<i>ille, illa si laudas-</i>	ei, ele si fie	tu	<i>illi, illae si laudas-</i>
fo	V	<i>set.</i>		lăudatu,	<i>sent.</i>
tu	VI				
*io asi fi fos-	VII	<i>ego laudassem.</i>	*noi amu fi		<i>nos laudassemus.</i>
tu	VIII				
*de asi fi fos-	IX	<i>si ego laudassem.</i>	*de amu fi	noi	<i>si nos laudassemus.</i>
tu	X				

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De voiu lăudă io, *si lauda-
vero ego.*

de vei lăudă tu, *si lauda-
veris tu.*

de va lăudă el, ea, *si lau-
daverit ille, illa.*

De vomu lăudă noi, *si lau-
daverimus nos.*

de veti lăudă voi, *si lau-
daveritis vos.*

de lăudă ei ele, *si
Taudaverintilli, illae.*

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A lăudare, *laudare.*

Praeteritum Perfectum.

A fi lăudatu, *laudasse.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

A fi fostu lăudatu, *laudasse.*

S u p i n u m.

Lăudatu, *laudatus.*

G e r u n d i u m.

G. in *di et dum.* De a lăudare, de lăudatu, *vel pen-
tru a lăudare, laudandi, vel ad laudandum.*

G. in *do.* Lăudându, *laudando.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Lăudându, *vel lăudătoriu, laudans.*

P. Praet. Fostul lăudătoriu, *laudator qui fuit.*

P. Futur. A fi lăudătoriu, *laudaturus.*

H. C o n j u g a t i o.

A tãcere, *tacere.*

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo tãcu, <i>ego taceo.</i>	Noi tãcemu, <i>nos tacemus.</i>
tu tãci, <i>tu taces.</i>	voi tãceti, <i>vos tacetis.</i>
el, ea tãce, <i>ille, illa tacet.</i>	ei, ele tãcu, <i>illi, illae tacent.</i>

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo tãceam, <i>ego tacebam.</i>	Noi tãceamu, <i>nos tacebam-</i> <i>mus.</i>
tu tãceai, <i>tu tacebas.</i>	voi tãceati, <i>vos tacebatis.</i>
el, ea tãcea, <i>ille, illa tace-</i> <i>bat.</i>	ei, ele tãcea, <i>illi, illae tace-</i> <i>bant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo tãcui, <i>ego tacui.</i>	Noi tãcumu <i>vel tãcurãmu,</i> <i>nos tacuimus.</i>
tu tãcusi, <i>tu tacuisti.</i>	voi tãcuti — tãcurãti, <i>vos tacuistis.</i>
el, ea tãcũ, <i>ille, illa tacuit.</i>	ei, ele tãcurõ, <i>illi, illae</i> <i>tacuerunt.</i>

P. Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu tãcutu, <i>ego tacui.</i>	Noi amu tãcutu, <i>nos ta-</i> <i>cuimus.</i>
tu ai tãcutu, <i>tu tacuis-</i> <i>ti.</i>	voi ati tãcutu, <i>vos ta-</i> <i>cuistis.</i>
el, ea au tãcutu, <i>ille, illae</i> <i>tacuit.</i>	ei, ele au tãcutu, <i>illi, illae</i> <i>tacuerunt.</i>

P. Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo amu fos-	tacuit	<i>ego tacue-</i>	Noiamufos-	tacuitis	<i>nos tacue-</i>
tu		<i>ram.</i>	tu		<i>ramus.</i>
tu ai fostu		<i>tu tacue-</i>	voiatifostu		<i>vos tacue-</i>
		<i>ras.</i>			<i>ratis.</i>
el, ea au fos-		<i>ille, illa</i>	ei, ele au		<i>illi, illae</i>
tu		<i>tacuerat.</i>	fostu		<i>tacuerant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo tãcusem,	<i>ego tacue-</i>	Noi tãcusemu,	<i>nos tacue-</i>
tu tãcusesi,	<i>tu tacueras.</i>	voi tãcuseti,	<i>vos tacuera-</i>
			<i>tis.</i>
el, ea tãcuse,	<i>ille, illa ta-</i>	ei, ele tãcuse,	<i>illi, illae ta-</i>
	<i>cuerat.</i>		<i>cuerant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo voiu tãcè,	<i>ego tacebo.</i>	Noi vomu tãcè,	<i>nos tace-</i>
tu vei tãcè,	<i>tu tacebis.</i>	voi veti tãcè,	<i>vos tace-</i>
			<i>bitis.</i>
el, ea va tãcè,	<i>ille, illa ta-</i>	ei, ele vor tãcè,	<i>illi, illae ta-</i>
	<i>cebit.</i>		<i>tacebunt.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Taci tu,	<i>tace tu.</i>	Taceti voi,	<i>tacete vos.</i>
tacã el, ea,	<i>taceat ille.</i>	tacã ei, ele,	<i>taceant illi,</i>
			<i>illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Si taci tu,	<i>ut taceas tu.</i>	Si tãcemu noi,	<i>ut taceamus</i>
			<i>nos.</i>

si tacă el, ea, <i>ut taceat ille, illa.</i>	si tăceți voi, <i>ut taceatis vos.</i>
	si tacă ei, ele, <i>ut taceant illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si tacu, <i>ut ego taceam.</i>	Noi si tăcemu, <i>nos ut taceamus.</i>
tu si taci, <i>ut tu taceas.</i>	voi si tăceci, <i>vos ut taceatis.</i>
el, ea si tacă, <i>ut ille, illa taceat.</i>	ei, ele si tacă, <i>illi, illae ut taceant.</i>

P. Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo asi tăcè, <i>ego tacerem.</i>	Noi amu tăcè, <i>nos taceremus.</i>
tu ai tăcè, <i>tu taceres.</i>	voi ati tăcè, <i>vos taceretis.</i>
el, ea ar tăcè, <i>ille, illa taceret.</i>	ei, ele ar tăcè, <i>illi, illae tacerent.</i>
*de asi tăcè io, <i>si tacerem ego.</i>	de amu tăcè noi, <i>si taceremus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si vrém tăcè, <i>ego si tacerem.</i>	Noi si vrému tăcè, <i>nos si taceremus.</i>
tu si vréi tăcè, <i>tu si taceres.</i>	voi si vréti tăcè, <i>vos si taceretis.</i>
el, ea si vré tăcè, <i>ille, illa si taceret.</i>	ei, ele si vré tăcè, <i>illi, illae si tacerent.</i>
*io vrém tăcè, <i>ego tacerem.</i>	*noi vrému tăcè, <i>nos taceremus.</i>
*de vrém tăcè io, <i>si tacerem ego.</i>	*de vrému tăcè noi, <i>si taceremus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io si fiu tăcutu, <i>ego si tacuerim.</i>	Noi si fimu tăcutu, <i>nos si tacuerimus.</i>
tu si fi tăcutu, <i>tu si tacueris.</i>	voi si fiti tăcutu, <i>vos si tacueritis.</i>
el, ea si fie tăcutu, <i>ille, illae si tacuerit.</i>	ei, ele si fie tăcutu, <i>illi, illae si tacuerint.</i>
*io asi fi tăcutu, <i>ego tacuerim.</i>	noi amu fi tăcutu, <i>nos tacuerimus.</i>
*de asi fi tăcutu io, <i>si tacuerim ego.</i>	de amu fi tăcutu noi, <i>si tacuerimus nos.</i>

P. Plusquamperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io si fiu	fostu tăcutu.	<i>ego si tacu-</i>	Noi si fimu	fostu tăcutu.	<i>Nos si ta-</i>
tu si fi		<i>issem.</i>	voi si fiti		<i>cuissemus.</i>
el, ea si fie		<i>tu si tacu-</i>	ei, ele si fie		<i>vos si tacu-</i>
*io asi fi		<i>isses.</i>	noi amu fi		<i>issetis.</i>
*de asi fi		<i>ille, illa si</i>	de amu fi noi		<i>illi, illae si</i>
		<i>tacuisset.</i>			<i>tacuis-</i>
		<i>ego tacuis-</i>			<i>semus.</i>
		<i>sem.</i>			
		<i>io sit acuis-</i>			<i>si nos tacu-</i>
		<i>sem ego.</i>			<i>issemus.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De voiu tăcè io, <i>si tacu-</i>	De vomu tăcè noi, <i>si tacu-</i>
<i>ero ego.</i>	<i>erimus nos.</i>
de vei tăcè tu, <i>si tacu-</i>	de veti tăcè voi, <i>si tacu-</i>
<i>eris tu.</i>	<i>eritis vos.</i>
de va tăcè el, ea, <i>si tacu-</i>	de voru tăcè ei, ele, <i>si ta-</i>
<i>crit ille, illa.</i>	<i>cuerint illi, illae.</i>

M o d u s I n f i n i t i v u s.

A tăcere, *tacere.*

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi tăcutu, *vel* a fi fostu tăcutu, *tacuisse*.

F u t u r u m.

A fi tăcitoriu, *taciturus*.

S u p i n u m.

Tacutu, *tacitum*.

G e r u n d i u m.

G. in *di* et *dum*. De tăcere, de tăcutu, *vel* pentru tăcutu, *tacendi*, *vel ad tacendum*.

G. in *do*. Tăcându, *tacendo*.

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Tăcându *vel* tăcitoriu, *tacens*.

P. Praet. Tăcutu, *vel* fostul tăcitoriu, *tacitus*, *vel qui tacuit*.

P. Futur. A fi tăcitoriu, *taciturus*.

III. C o n j u g a t i o.

A batere, *batuere*, *tundere*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	batu, <i>ego batuo</i> ,	Noi	batemu, <i>nos batui-</i>
	<i>tundo</i> .		<i>mus.</i>
tu	bati, <i>tu batuis</i> .	voi	bateti, <i>vos batuitis</i> .
el, ea	bate, <i>ille, illa batuit</i> .	ei, ele	batu, <i>illi, illae batu-</i>
			<i>unt.</i>

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	bâteam, <i>ego batue-</i>	Noi	bâteamu, <i>nos batue-</i>
tu	<i>bam.</i>	voi	<i>bamus.</i>
	bâteai, <i>tu batuebas.</i>		bâteati, <i>vos batue-</i>
			<i>batis.</i>
el, ea	bâtea, <i>ille, illa batue-</i>	ei, ele	bâtea, <i>illi, illae ba-</i>
	<i>bat.</i>		<i>tuebant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	bâtui, <i>ego batui.</i>	Noi	bâtumu, <i>vel baturâmu,</i>
tu	bâtusi, <i>tu batuisti.</i>	voi	<i>nos batuimus.</i>
			bâtuti, <i>vel baturâti,</i>
			<i>vos batuistis.</i>
el, ea	bâtù, <i>ille, illa batuit.</i>	ei, ele	bâturò, <i>illi, illae ba-</i>
			<i>tuerunt.</i>

P. Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu bātutu, <i>ego batui.</i>	Noi	amu bātutu, <i>nos ba-</i>
tu	ai bātutu, <i>tu batuis-</i>	voi	ati bātutu, <i>vos ba-</i>
	<i>ti.</i>		<i>tuistis.</i>
el, ea	au bātutu, <i>ille, illa</i>	ei, ele	au bātutu, <i>illi, illae</i>
	<i>batuit.</i>		<i>batuerunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu fos-	Noi	amufos-
tu	<i>batue-</i>	tu	<i>batue-</i>
	<i>ram.</i>		<i>ramus.</i>
tu	ai fostu	voi	ati fos-
	<i>batue-</i>	tu	<i>batue-</i>
	<i>ras.</i>		<i>ratis.</i>
el, ea	au fos-	ei, ele	au
tu	<i>batue-</i>	fostu	<i>batue-</i>
	<i>tuerat.</i>		<i>batuerant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo bătusem, <i>ego batueram.</i>	Noi bătusemu, <i>nos batue-</i> <i>ramus.</i>
tu bătusesi, <i>tu batueras.</i>	voi bătuseti, <i>vos batuera-</i> <i>tis.</i>
el, ea bătuse, <i>ille, illa ba-</i> <i>tuerat.</i>	ei, ele bătuse, <i>illi, illae</i> <i>batuerant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo voiu bate, <i>ego batuam.</i>	Noi vomu bate, <i>nos batue-</i> <i>mus.</i>
tu vei bate, <i>tu batues.</i>	voi veti bate, <i>vos batuetis.</i>
el, ea va bate, <i>ille, illa</i> <i>batuet.</i>	ei, ele voru bate, <i>illi, il-</i> <i>lac batuent.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Bate tu, <i>batue tu.</i>	Bateti voi, <i>batete vos.</i>
bată el, ea, <i>batuat ille,</i> <i>illa.</i>	bată ei, ele, <i>batuant illi,</i> <i>illae.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si bati tu, <i>ut batuas tu.</i>	Si batemu noi, <i>ut batua-</i> <i>mus nos.</i>
si bată el, ea, <i>ut batuat</i> <i>ille, illa.</i>	si bateti voi, <i>ut batuatis</i> <i>vos.</i>
	si bată ei, ele, <i>ut batuant</i> <i>illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo si batu, <i>ego ut batuam.</i>	Noi si batemu, <i>nos ut batuamus.</i>
tu si bati, <i>tu ut batuas.</i>	voi si bateti, <i>vos ut batualis.</i>
el, ea si bată, <i>ille, illa ut batuat.</i>	ei, ele si bată, <i>illi, illae ut batuant.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

Singularis.

Pluralis.

Jo asi bate, <i>ego batuerem.</i>	Noi amu bate, <i>nos batueremus.</i>
tu ai bate, <i>tu batueres.</i>	voi ati bate, <i>vos batueretis.</i>
el, ea ar bate, <i>ille, illa batueret.</i>	ei, ele ar bate, <i>illi, illae batuerent.</i>
*de asi bate io, <i>si batuerem ego.</i>	de amu bate noi, <i>si batueremus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

Singularis.

Pluralis.

Jo si vrém bate, <i>ego si batuerem.</i>	Noi si vrému bate, <i>nos si batueremus.</i>
tu si vréi bate, <i>tu si batueres.</i>	voi si vréti bate, <i>vos si batueretis.</i>
el, ea si vré bate, <i>ille, illa si batueret.</i>	ei, ele si vré bate, <i>illi, illae si batuerent.</i>
*io vrémbate, <i>ego batuerem.</i>	noi vrému bate, <i>nos batueremus.</i>
*de vrém bate io, <i>si batuerem ego.</i>	de vrému bate noi, <i>si batueremus nos.</i>

P. Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>			
Jo	si fiu	fostu bătutu.	ego si ba-	Noi si fimu	fostu bătutu.	nos si ba-
			tuissem.			tuissemus.
tu	si fi		tu si batui-	voi si fiti		vos si ba-
			isses.			tuissetis.
el, ea	si fie		ille, illa si	ei, ele si fie		illi, illae si
		batuisset.		batuissent.		
*io,	asi fi		ego batui-	noi amu fi		nos batui-
			sem.			semus.
*de	asi fi	io	si batuisse-	de amu fi	noi	si batuisse-
			mus nos.			mus nos.

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
De voiu	bate io, si batue-	De vomu	bate noi, si ba-
	ro ego.		tuerimus nos.
de vei	bate tu, si batueris	de veti	bate voi, si batue-
	tu.		ritis vos.
de va	bate el, ea, si ba-	de voru	bate ei, ele, si ba-
	tuerit ille, illa.		tuerint, illi, illae.

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A batere, *batuere*.

Pract. Perfectum, et Plusquamperfectum.

A fi bătutu, *vel* a fi fostu batutu, *batuisse*.

F u t u r u m.

A fi batătoriu, *verberaturus*.

S u p i n u m.

Bătutu, *verberatus*.

G e r u n d i u m.

G. in *di* et *dum*. De a batere, de bătutu, *vel* pentru a batere, *verberandi, vel ad verberandum*.

G. in do. Bătěndu, *batendo* vel *verberando*.

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Bătěndu, vel batătoriu, *verberans* vel *verberator*.

P. Pract. Bătutu, vel fostul batătoriu, *verberatus*, vel *qui verberavit*.

P. Futur. A fi batătoriu, *verberaturus*.

IV. C o n j u g a t i o.

A audire, *audire*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	audu, <i>ego audio</i> .	Noi	audimu, <i>nos audimus</i> .
tu	audi, <i>tu audis</i> .	voi	auditi, <i>vos auditis</i> .
el, ea	aude, <i>ille, illa audit</i> .	ei, ele	audu, <i>illi, illae audiunt</i> .

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo	audieam, <i>ego audiebam</i> .	Noi	audieamu, <i>nos audiebamus</i> .
tu	audieai, <i>tu audiebas</i> .	voi	audieati, <i>vos audiebatis</i> .
el, ea	audica, <i>ille, illa audiebat</i> .	ei, ele	audica, <i>illi, illae audiebant</i> .

Praeterium Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo	audii, <i>ego audiui</i> .	Noi	audiram, <i>nos audivimus</i> .
----	----------------------------	-----	---------------------------------

tu audiisi, <i>tu audivisti.</i>	voi audirāti, <i>vos audivistis.</i>
el, ea audī, <i>ille, illa audivit.</i>	ei, ele audirō, <i>illi, illae audiverunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo amu auditu, <i>ego audi-</i> <i>vi.</i>	Noi amu auditu, <i>nos audi-</i> <i>vimus.</i>
tu ai auditu, <i>tu audi-</i> <i>visti.</i>	voi ati auditu, <i>vos audi-</i> <i>vistis.</i>
el, ea au auditu, <i>illi, illa</i> <i>audivit.</i>	ei, ele au auditu, <i>illi, illae</i> <i>audiverunt.</i>

P. Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>			
Jo amu fos-	auditu.	ego audi-	Noi amu	auditu.	<i>nos audi-</i>
tu		<i>veram.</i>	fostu		<i>veramus.</i>
tu ai fostu		<i>tu audive-</i>	voi ati fos-		<i>vos audive-</i>
		<i>ras.</i>	tu		<i>ratis.</i>
el, ea au fos-		<i>ille, illa</i>	ei, ele au		<i>illi, illae au</i>
tu		<i>audiverat.</i>	fostu		<i>diverant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo audisem, <i>ego audive-</i> <i>ram.</i>	Noi audisemu, <i>nos audi-</i> <i>veramus.</i>
tu audisesi, <i>tu audive-</i> <i>ras.</i>	voi audiseti, <i>vos audive-</i> <i>ratis.</i>
el, ea audise, <i>ille, illa audi-</i> <i>verat.</i>	ei, ele audise, <i>illi, illae au-</i> <i>diverant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo voiu audī, <i>ego audi-</i> <i>am.</i>	Nbi vomu audī, <i>nos au-</i> <i>diemus.</i>
tu vei audī, <i>tu audies.</i>	voi veti audī, <i>vos audie-</i> <i>tis.</i>
el, ea va audī, <i>ille, illa au-</i> <i>diet.</i>	ei, ele vor audī, <i>illi, illae</i> <i>audient.</i>

Modus Mandativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Audi tu, *audi tu.*
audâ el, ea, *audiat ille.*

Pluralis.

Auditi voi, *audite vos.*
audâ ei, ele, *audiant illi,*
illae.

Futurum.

Singularis.

Si audi tu, *ut audias tu.*
si audâ el, ea, *ut audiat il-*
le, illa.

Pluralis.

Si audimu noi, *ut audia-*
mus nos.
si auditi voi, *ut audiat*
is vos.
si audâ ei, ele, *ut audiant*
illi, illae.

Modus Optativus et Coniunctivus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Jo si audu, *ego ut au-*
diam.
tu si audi, *tu ut audias.*
el, ea si audâ, *ille, illa ut*
audiat.

Pluralis.

Noi si audimu, *nos ut au-*
diamus.
voi si auditi, *vos ut au-*
diatis.
ei, ele si audâ, *illi, illae ut*
audiant.

Praeteritum Imperfectum Optativi.

Singularis.

Jo asi audi, *ego audirem.*
tu ai audi, *tu audires.*
el, ea ar audi, *ille illa audi-*
ret.
*de asi audi io, *si audirem*
ego.

Pluralis.

Noi amu audi, *nos audire-*
mus.
voi ali audi, *vos audire-*
tis.
ei, ele ar audi, *illi, illae au-*
dirent.
de amu audi noi, *si audi-*
remus nos.

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	si vrém audì, <i>ego si audirem.</i>	Noi	si vrému audì, <i>nos si audiremus.</i>
tu	si vréi audì, <i>tu si audires.</i>	voi	si vréti audì, <i>vos si audiretis.</i>
el, ea	si vrè audì, <i>ille, illa si audiret.</i>	ei, ele	si vrè audì, <i>illi, illae si audirent.</i>
*io	vrém audì, <i>ego audirem.</i>	noi	vrému audì, <i>nos audiremus.</i>
*de	vrém audì io, <i>si audirem ego.</i>	de	vrému audì noi, <i>si audiremus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	si fiu auditu, <i>ego si audiverim.</i>	Noi	si fimu auditu, <i>nos si audiverimus.</i>
tu	si fi auditu, <i>tu si audiveris.</i>	voi	si fiti auditu, <i>vos si audiveritis.</i>
el, ea	si fie auditu, <i>ille, illa si audiverit.</i>	ei, ele	si fie auditu, <i>illi, illae si audiverint.</i>
*io	asi fi auditu, <i>ego audiverim.</i>	noi	amu fi auditu, <i>nos audiverimus.</i>
*de	asi fi auditu io, <i>si audiverim ego.</i>	de	amu fi auditu noi, <i>si audiverimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	si fiu.	ego si au-	Noi si fi-
		divissem.	mu
tu	si fi.	tu si audi-	voi si fiti
		cisses.	
el, ea	si fie.	ille, illa si	ei, ele si fie
		audivisset.	
*io	asi fi.	ego audi-	noi amu fi
		cissem.	
*de	asi fi.	io si audivis-	de amu fi
		sem ego.	

F u t u r u m.

Singularis.

De voiu audi₂ io. *si audivero ego.*
de vei audi₂ tu, *si audiveris tu.*
de va audi₂ el, ea, *si audiverit ille, illa.*

Pluralis.

De vomu audi₂ noi, *si audiverimus nos.*
de veti audi₂ voi, *si audiveritis vos.*
de voru audi₂ ei, ele, *si audiverint illi, illae.*

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A audire, *audire,*

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi auditu, *et a fi fostu auditu, audivisse.*

F u t u r u m.

A fi auditoriu, *auditurus.*

G e r u n d i u m.

G. in di et dum. De audire, de auditu, *vel* pentru audire, *audiendi, vel ad audiendum.*

G. in do. Audiendu, *audiendo.*

S u p i n u m.

Auditu, *auditum.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Audiend, *vel* auditoriu, *audiens, v. auditor.*

P. Praet. Auditu, *vel* fostul auditoriu, *auditus, vel qui fuit auditor.*

Observationes circa quaedam Tempora Conjugationum praecedentium.

I. Apud quosdam Daco-Romanos consuetudo invaluit in Lingua populari literam *d* in Verbis: *cadu*, *cado*; *credu*, *credo*; *ridu*, *rideo*; *vedu*, *video*; *sedu*, *sedeo*; *audu*, *audio*; pronunciandi uti *z*, ut: *cazu*, *crezu*, *vezu*, *rizu*, *auzu*, *sezu*: pro *cadu*, *credu* *ridu* etc. *D* videlicet emollitur in *z* sive *d* sonum *z* ferentem, atque hic emollitus sonus literae *d* dein regulariter retinetur etiam in Supino, Participio Praesenti, ac Praeterito, item Gerundio, ut: *cadutu*, *credutu*, *vedutu*, *sedutu*, *audutu*, lege *cazutu*, *crezutu*, *vezutu*, *sezutu*, *audutu*; in Participio, et Gerundio, *cadendu*, *credendu*, *ridendu*, *vedendu*, *sedendu*, *audiendu*, lege: *cazendu*, *crezendu*, etc.

Eccipe *ridu*, quia Supinum habet *risu*, *risum*.

II. Verba: *peru*, *peruo*; *remānu*, *remaneo*; *punu*, *pono*; *tēnu*, *teneo*; iterdum in I. et II. persona Praes. Ind. et III. modi Coniunctivi mutant *r*, et *n*, in *i*, ut: *peiu*, *remāiu*, *puii*, etc. (Vide verba irregularia.)

III. In Praeterito Imperfecto Indic. loco: *laudaam*, *vedeam*, *bāteam*, *audieam* scribitur etiam, *laudauam*, *vedeuam*, *bāteuam*, *audieuam*, verum litera *u* inter duas vocales constituta nullum edit sonum. (vide Orthograph. sub litera *u*) ortaue est ex consonante *b*, quae apud Daco-Romanos inter duas vocales mutatur in *v*, vel *u*.

Idem fit in Praet. Perf. Simplici seu proximo primae, et quartae Coniugationis; pro *laudai*, *audii*, scribi potest, *laudaui*, *audiui*, etc.

Ast Verba secundae, et tertiae Coniugationis in hoc Tempore varie terminantur sic:

1) Illa Verba, quae in Praes. Indic. ante *u* habent consonantes *d*, *n*, *nd*, aut *ng*, mutant has consonantes in *s*, e.g. *ridu*, *rideo*, *risei*, *risi*; *punu*, *pono*, *pusei*, *posui*; *tundu*, *tondeo*, *tunsei*, *totondi*; *resundu*.

respondeo, *rěspunsei*, *respondi*; *pungu*, *pungo*, *punsei*, *pupugi*. etc.

Excipe: *credu*, *sedu*, *perdu*, *vidu*, *věndu*, quia haec habent: *cređui*, *seđui*, *perđui*, *vidui*, *věndui*.

2. Verba, quae ante *u* Praes. Indic. habent *c* formant Praet. Perf. in *ui*, ut: *tacu*, *taceo*, *tācui*, *tacui*; *giacu*, *jaceo*, *giācui*, *jacui*; *trecu*, *transeo*, *trecui*, *transivi*; item *běu*, *bibo* habet: *beui*, *bibi*.

IV. Praeterita Perf. et Plusquamperf. componuntur ex Verbis auxiliaribus, et Supino cujuslibet verbi, vel Participio Praet. Temporis.

V. Futurum Indic. componitur ex verbo auxiliari: *voiu*, *volo*, et Infinitivo abbreviato cujuslibet Verbi, ut: *io voiu arā*, *ego arabo*; *io voiu coronā*, *ego coronabo*, etc.

Verum pro *io voiu arā*, *coronā*, potest dici et scribi etiam: *io voiu arare*, *io voiu coronare*.

VI. Verba tertiae Conjugationis: *ducu*, *facu*, *dicu*, formant II. personam Praes. Imperativi: *dū*, *fā*, *dī*.

VII. Conjunctio *sī*, in Praeterito Perf. et Plusquamperf. Conjunctivi duplicem habet significatum *sī*, et *ut* pro diverso statu constructionis.

VIII. Ex Temporibus * stella signatis unum est Modi Conj. aliud autem Modi Optativi.

IX. Infinitivi Praesentis ultima Syllaba *re* interdum in loquendo reticetur, ut superius §. 5. Nota 1. diximus. Hujus admonitionis cave obliviscaris.

X. Multa verba quartae Conjugationis in Praes. Indic. et Conjunctivi toto Singulari, et tertia persona plur. adjungunt *escu* uti in Lingua Italica, e. g. *inflorescu*, *floresco*; *mārescu*, *magnifico*; *domnescu*, *dominor*, etc.

Quorum Conjugatio hic sequitur.

C o n j u g a t i o

Verborum, quae in Praesentis Indicativi prima persona
desinunt in *esca*.

Haec verba conjugantur sicut Italica in *isco* desinentia
secundum hanc formam.

A inflorescere, *florere*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo inflorescu, <i>ego flore</i> vel <i>floresco</i> .	Noi inflorescamus, <i>nos flore-</i> <i>mus</i> .
tu infloresci, <i>tu flores</i> .	voi infloresciti, <i>vos floretis</i> .
el, ea infloresce, <i>ille, illa</i> <i>floret</i> .	ei, ele inflorescent, <i>illi, illae</i> <i>florent</i> .

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo inflorescebam, <i>ego flore-</i> <i>bam</i> .	Noi inflorescebamur, <i>nos flore-</i> <i>rebamus</i> .
tu inflorescebas, <i>tu flore-</i> <i>bas</i> .	voi inflorescebatis, <i>vos flore-</i> <i>batis</i> .
el, ea inflorescebat, <i>ille, illa</i> <i>florebat</i> .	ei, ele inflorescebant, <i>illi, illae</i> <i>florebant</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo inflorui, <i>ego florui</i> .	Noi infloruimus, <i>nos flo-</i> <i>ruimus</i> .
tu infloruisti, <i>tu floruisti</i> .	voi infloruistis, <i>vos flo-</i> <i>ruistis</i> .
el, ea infloruit, <i>ille, illa flo-</i> <i>ruit</i> .	ei, ele infloruerunt, <i>illi, illae</i> <i>floruerunt</i> .

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu infloritu, <i>ego florui.</i>	Noi	amu infloritu, <i>nos floruimus.</i>
tu	ai infloritu, <i>tu floruisti.</i>	voi	ati infloritu, <i>vos floruistis.</i>
el, ea au	infloritu, <i>ille, illa floruit.</i>	ei, ele au	infloritu, <i>illi, illae floruerunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu fostu	Noi	amu fostu
tu	ai fostu	voi	ati fostu
el, ea au	fostu	ei, ele au	fostu
	<i>infloritu,</i>		<i>infloritu,</i>
	<i>ego florueram.</i>		<i>nos florueramus.</i>
	<i>tu florueras.</i>		<i>vos florueratis.</i>
	<i>ille, illa floruerat.</i>		<i>illi, illae floruerant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	inflorisem, <i>ego florueram.</i>	Noi	inflorisemu, <i>nos florueramus.</i>
tu	inflorisesi, <i>tu florueras.</i>	voi	infloriseti, <i>vos florueratis.</i>
el, ea	inflorise, <i>ille, illa floruerat.</i>	ei, ele	inflorise, <i>illi, illae floruerant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	voiu inflorì, <i>ego florebo.</i>	Noi	vomu inflorì, <i>nos florebitis.</i>
tu	vei inflorì, <i>tu florebitis.</i>	voi	veti inflorì, <i>vos florebitis.</i>
el, ea	va inflorì, <i>ille, illa florebit.</i>	ei, ele	voru inflorì, <i>illi, illae florebitis.</i>

Modus Mandativus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Infloresce tu, <i>flore</i> , vel <i>floresce</i> tu.	Infloriti voi, <i>floreatis</i> vos.
Inflorescã el, ea, <i>floreat</i> vel <i>florescat</i> ille, illa.	Inflorescã ei, ele, <i>floreant</i> , vel <i>florescant</i> illi, il- lae.

Futurum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si infloresci tu, <i>ut floreas</i> tu.	Si inflorimu noi, <i>ut flore-</i> <i>amus</i> nos.
si inflorescã el, ea, <i>ut flo-</i> <i>reat</i> ille, illa.	si infloriti voi, <i>ut florea-</i> <i>tis</i> vos.
	si inflorescã ei, ele, <i>ut flo-</i> <i>reant</i> illi, illae.

Optativus et Conjunctivus Modus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si inflorescu, <i>ego ut</i> <i>floream</i> .	Noi si inflorimu, <i>nos ut</i> <i>floreamus</i> .
tu si infloresci, <i>tu ut</i> <i>floreas</i> .	voi si infloriti, <i>vos ut</i> <i>floreatis</i> .
el, ea si inflorescã, <i>ille, illa</i> <i>ut floreat</i> .	ei, ele si inflorescã, <i>illi, il-</i> <i>lae ut floreant</i> .

Reliqua tempora conjugantur secundum Paradigma quartae Conjugationis.

§. 41.

De Verbis Passivis.

Verba *Passiva* formantur ex Verbis Activis assumendo post singulam personam Pronomen Coniunctivum: in Singulari: *me, te, se*; in Plurali *vero, ne,*

re, se; e. g. io laudu, *ego laudo*; tu laudi, el laudá, est Verbum Activum. Passivum autem: io me laudu, *ego laudor*, tu te laudi, el se laudá etc.

§. 42.

Conjugationes Verborum Passivorum.

I. V e r b u m P a s s i v u m.

A me laudare, *laudari*.

M o d u s I n d i c a t i v u s,

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Io me laudu, <i>ego laudor</i> .	Noi ne láudámu, <i>nos laudamur</i> .
tu te laudi, <i>tu laudaris</i> .	voi ve láudati, <i>vos laudamini</i> .
el, ea se laudá, <i>ille, illa laudatur</i> .	ei, ele se láudá, <i>illi, illae laudantur</i> ,

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io me laudaam, <i>ego laudabar</i> .	Noi ne laudaamu, <i>nos laudabamur</i> .
tu te laudaai, <i>tu laudabaris</i> .	voi ve laudaati, <i>vos laudabamini</i> .
el, ea se laudaa, <i>ille, illa laudabatur</i> .	ei, ele se laudaa, <i>illi, illae laudabantur</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Io me láudai, <i>ego laudatus sum</i> .	Noi ne láudarámu, <i>nos laudati sumus</i> .
tu te láudasi, <i>tu laudatus es</i> .	voi ve láudaráti, <i>vos laudati estis</i> .

el, ea se lăudă, <i>ille, illa</i> <i>laudus, ta, est.</i>	ei, ele se lăudarō, <i>illi,</i> <i>illae laudati, tae</i> <i>sunt.</i>
---	---

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m'amu lăudatu, <i>ego lau-</i> <i>datus sum.</i>	Noi ne amu lăudatu, <i>nos</i> <i>laudati sumus.</i>
tu te ai lăudatu, <i>tu lauda-</i> <i>tus es.</i>	voi v'ati, lăudatu, <i>vos lau-</i> <i>dati estis.</i>
el, ea s'au lăudatu, <i>ille,</i> <i>illa laudatus, ta est.</i>	ei, ele s'au, lăudatu, <i>illi,</i> <i>illae laudati, tae sunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

Jo m'amu fostu	— 2	<i>ego lauda-</i> <i>tus eram.</i>	Noi ne amu fostu	— 2	<i>nos lauda-</i> <i>tieramus.</i>
tute ai fostu	2 2	<i>tu lauda-</i> <i>tus eras.</i>	voi v'ati fo-	2 2	<i>vos laudati</i> <i>eratis.</i>
el, ea s'au fostu	2 t 2	<i>ille, illa</i> <i>laudatus,</i> <i>ta erat.</i>	ei, ele s'au fostu	2 t 2	<i>illi, illae</i> <i>laudati,</i> <i>tae erant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo me lăudasem, <i>ego lau-</i> <i>datus eram.</i>	Noi ne lăudasemu, <i>nos lau-</i> <i>dati eramus.</i>
tu te lăudasesi, <i>tu lauda-</i> <i>tus eras.</i>	voi ve lăudaseti, <i>vos lau-</i> <i>dati eratis.</i>
el, ea se lăudase, <i>ille, illa</i> <i>laudatus, ta erat.</i>	ei, ele se lăudase, <i>illi, il-</i> <i>lae laudati, tae erant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo me voiu lăudă, <i>ego lau-</i> <i>dabor etc.</i>	Noi ne vomu lăudă, <i>nos lau-</i> <i>dabimur etc.</i>
--	---

Reliqui Modi, et Tempora conjugantur ut verbum Activum primae Conjugationis *a laudare.*

II. Verbum Passivum.

A se vedere, *videri*.

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo me vedu, <i>ego videor.</i>	Noi ne vedemu, <i>nos videmur.</i>
tu te vedi, <i>tu videris.</i>	voi ve vedeti, <i>vos videmini.</i>
el, ea se vede, <i>ille, illa videtur.</i>	ei, ele se vedu, <i>illi, illae videntur.</i>

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo me vedeam, <i>ego videbar.</i>	Noi ne vedeamu, <i>nos videbamur.</i>
tu te vedeai, <i>tu videbaris.</i>	voi ve vedeati, <i>vos videbamini.</i>
el, ea se vedea, <i>ille, illa videbatur.</i>	ei, ele se vedea, <i>illi, illae videbantur.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo me vedui, <i>ego visus sum.</i>	Noi ne veduramu, <i>nos visisumus.</i>
tu te vedusi, <i>tu visus es.</i>	voi ve vedurati, <i>vos visistis.</i>
el, ea se vedu, <i>ille, illa visus, sa est.</i>	ei, ele se veduro, <i>illi, illae videbantur.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m' amu vedutu, <i>ego visus fui.</i>	Noi ne amu vedutu, <i>nos visifuimus.</i>
tu te ai vedutu, <i>tu visus fuisti.</i>	voi v' ati vedutu, <i>vos visifuistis.</i>

el, ea s' au vedutu, <i>ille</i> , <i>illa, visus, sa fuit.</i>		el, ele s' au vedutu, <i>illi, il-</i> <i>lae visi, sae fuerunt.</i>
--	--	---

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo m'amu fostu vedutu, <i>ego</i> <i>visus eram.</i>		Noi ne amu fostu vedutu, <i>nos visi eramus.</i>
tu te ai fostu vedutu, <i>tu</i> <i>visus eras.</i>		voi v' ati fostu vedutu, <i>vos</i> <i>visi eratis.</i>
el, ea se au fostu vedutu, <i>il-</i> <i>le, illa visus, sa erat.</i>		ei, ele s' au fostu vedutu, <i>illi,</i> <i>illae visi, sae erant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo me vedusem, <i>ego vi-</i> <i>sus eram.</i>		Noi ne vedusemu, <i>nos vi-</i> <i>si eramus.</i>
tu te vedusesi, <i>tu visus</i> <i>eras.</i>		voi ve veduseti, <i>vos visi</i> <i>eratis.</i>
el, ea se veduse, <i>ille, illa</i> <i>visa erat.</i>		ei, ele se veduse, <i>illi, illae</i> <i>visi, sae erant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo me voiu vedè, <i>ego vi-</i> <i>debor.</i>		Noi ne vomu vedè, <i>nos</i> <i>videbimur.</i>
tu te vei vedè, <i>tu vide-</i> <i>beris.</i>		voi ve veti vedè, <i>vos vi-</i> <i>debimini.</i>
el, ea se va vedè, <i>ille, illa</i> <i>videbitur.</i>		ei, ele se voru vedè, <i>illi, il-</i> <i>lae videbuntur.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Vedite tu, <i>videre tu.</i>		Vedețive voi, <i>videmini</i> <i>vos.</i>
vedăse el, ea, <i>videatur ille,</i> <i>illa.</i>		vedăse ei, ele, <i>videantur</i> <i>illi, illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si te vedē tu, <i>ut videaris tu.</i>	Si ne vedemu noi, <i>ut videamur nos.</i>
si se vedā el, ea, <i>ut videatur ille, illa.</i>	si ve vedeti voi, <i>ut videamini vos.</i>
	si se vedā ei, ele, <i>ut videantur illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si me vedu, <i>ut ego videar.</i>	Noi si ne vedemu, <i>ut nos videamur.</i>
tu si te vedē, <i>ut tu videaris.</i>	voi si ve vedeti, <i>ut vos videamini.</i>
el, ea si se vedā, <i>ut ille, illa videatur.</i>	ei, ele si se vedā, <i>ut illi, illae videantur.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo m' asi vedē, <i>ego viderer.</i>	Noi ne amu vedē, <i>nos videremur.</i>
tu te ai vedē, <i>tu videreris.</i>	voi v' ati vedē, <i>vos videremini.</i>
el, ea s' ar vedē, <i>ille, illa videretur.</i>	ei, ele s' ar vedē, <i>illi, illae viderentur.</i>
de m' asi vedē io, <i>si viderer ego.</i>	de ne amu vedē noi, <i>si videremur nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si me vrēm vedē, <i>ego si viderer.</i>	Noi si ne vrēmu vedē, <i>nos si videremur.</i>
tu si te vrei vedē, <i>tu si videreris.</i>	voi si ve vrēti vedē, <i>vos si videremini.</i>
el, ea si se vrē vedē, <i>ille, illa si videretur.</i>	ei, ele si se vrē vedē, <i>illi, illae si viderentur.</i>

*io me vrém vedè, <i>ego viderer.</i>	noi ne vrému vedè, <i>nos videremur.</i>
*de me vrém vedè io, <i>si viderer ego.</i>	de ne vrému vedè noi, <i>si videremur nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	<i>ego si viderer.</i>	Noi si ne fi-mu	<i>nos si videremur.</i>
tu si te fi	<i>tu si videreris.</i>	voi si ve fiti	<i>vos si videremini.</i>
el, ea si se fie	<i>ille, illa si videretur.</i>	ei, ele si se fie	<i>illi, illae si viderentur.</i>
*io m'asi fi	<i>ego viderer.</i>	noi ne amu fi	<i>nos videremur.</i>
*de m'asi fi	<i>si viderer ego.</i>	de ne amu fi	<i>si videremur nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	<i>ego si visus fuisset.</i>	Noi si ne fi-mu	<i>nos si visi fuisset.</i>
tu si te fi	<i>tu si visus fuisset.</i>	voi si ve fiti	<i>vos si visi fuissetis.</i>
el, ea si se fie	<i>ille, illa si visus, sa fuisset.</i>	ei, ele si se fie	<i>illi, illae si visi, sae fuissent.</i>
*io m'asi fi	<i>ego visus fuisset.</i>	noi ne amu fi	<i>nos visi fuisset.</i>
*de m'asi fi	<i>si visus fuisset ego.</i>	de ne amu fi	<i>si visi fuisset nos.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
De me voiu vedè io, <i>si visus fuero ego.</i>	De ne vomu vedè noi, <i>si visi fuerimus nos.</i>
de te vei vedè tu, <i>si visus fueris tu.</i>	de ve veli vedè voi, <i>si visi fueritis vos.</i>
de se va vedè el, ea, <i>si visus, sa fuerit ille, illa.</i>	de si vor vedè ei, ele, <i>si visi, sae fuerint illi, illae.</i>

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

A se vedere, *videri*.

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A se fi vedutu, *vel* a se fi fostu vedutu, *visum esse*
vel fuisse.

Futurum.

A se fi veditoriu, *visum iri*.

Gerundium.

G. in *di* et *dum*. De a
se vedere de vedutu } *videndi; vel ad videndum se*.
pentru a se vedere, }

G. in *do*. Vedënduse, *videndo se*, *vel videns se*.

Participium.

P. Praes. et Praet. Vedutùl', } *visus*.
vel fostul' vedutu. }

P. Futur. Quel qui se va vedé, *videndus*.

§. 43.

De Verbis Neutris.

Verba Neutra Passiva fieri nequeunt, et perpetuo conjugantur sicuti Verba Activa; e. g. io sedu, *ego sedeo*; io tremuru, *ego tremo*; cugetu, *cogito*; tacu, *taceo*. Hic non possumus dicere: io me sedu; io me tremuru; io me cugetu; io me tacu; sicut nec latine dicere possumus: *ego sedeor, tremor*, etc.

§. 44.

Conjugatio Verborum Neutrorum.

V e r b u m N e u t r u m.

A cugetare, *cogitare.*

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	cugetu, <i>ego cogito.</i>	Noi	cugetāmu, <i>nos cogi-</i> <i>tamus.</i>
tu	cugeti, <i>tu cogitas.</i>	voi	cugetati, <i>vos cogita-</i> <i>tis.</i>
el, ea	cugetā, <i>ille, illa co-</i> <i>gital.</i>	ei, ele	cugetā, <i>illi, illae</i> <i>cogitant.</i>

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	cugetaam, <i>ego cogita-</i> <i>bam.</i>	Noi	cugetaamu, <i>nos cogi-</i> <i>tabamus.</i>
tu	cugetaai, <i>tu cogita-</i> <i>bas.</i>	voi	cugetaati, <i>vos cogi-</i> <i>tabatis.</i>
el, ea	cugetaa, <i>illi, illae co-</i> <i>gitabat.</i>	ei, ele	cugetaa, <i>illi, illae</i> <i>cogitabant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	cugetai, <i>ego cogitavi.</i>	Noi	cugetarāmu, <i>nos co-</i> <i>gitavimus.</i>
tu	cugetasi, <i>tu cogitasti.</i>	voi	cugetarāti, <i>vos cogi-</i> <i>tastis.</i>
el, ea	cugetā, <i>ille, illa cogi-</i> <i>tavit.</i>	ei, ele	cugetarō, <i>illi, illae</i> <i>cogitarunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo	Noi

tu ai cugetatu, tu co-	voi ati cugetalu, vos co-
<i>gitasti.</i>	<i>gitastis.</i>
el, ea au cugetatu, ille, il-	ei, ele au cugetatu, illi, il-
<i>la cogitavit.</i>	<i>lae cogitarunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu fos-	cugetatu.	ego cotave-	Noi amu	cugetatu.	nos cogita-
tu		<i>ram.</i>	fostu		<i>veramus.</i>
tu ai fostu		tu cogita-	voi ati fostu		vos cogita-
		<i>veras.</i>			<i>veralis.</i>
el, ea au fos-		ille, illa co-	ei, ele au		illi, illae
tu		<i>gitaverat.</i>	fostu		<i>cogitave-</i>
					<i>rant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo cugetasem, ego cogi-	Noi cugetasemu, nos co-
<i>taveram.</i>	<i>gitaveramus.</i>
tu cugetasesi, tu cogita-	voi cugetaseti, vos co-
<i>veras.</i>	<i>gitaveralis.</i>
el, ea cugetase, ille, illa	ei, ele cugetase, illi, illae
<i>cogitaverat.</i>	<i>cogitaverant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo voiu cugetà, ego cogi-	Noi vomu cugetà, nos co-
<i>tabo.</i>	<i>gitabimus.</i>
tu vei cugetà, tu cogi-	voi veti cugetà, vos co-
<i>tabis.</i>	<i>gitabitis.</i>
el, eava cugetà, ille, illa	ei, ele voru cugetà, illi, il-
<i>cogitabit.</i>	<i>lae cogitabunt.</i>

M o d u s I m p e r a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Cugetà tu, cogita tu.	Cugetati voi, cogitate vos.
cugete el, ea, cogitet ille,	cugete ei, ele, cogitent il-
<i>illa</i>	<i>li, illae</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si cugeti tu, <i>ut cogites tu.</i>	Si cugetemur noi, <i>ut cogitemus nos.</i>
si cugete el, ea, <i>ut cogitet ille, illa.</i>	si cugetati voi, <i>ut cogitis vos.</i>
	si cugete ei, ele, <i>ut cogitent illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Singularis.

Pluralis.

Jo si cugetu, <i>ego ut cogitam.</i>	Noi si cugetemur, <i>nos ut cogitemus.</i>
tu si cugeti, <i>tu ut cogites.</i>	voi si cugetati, <i>vos ut cogitetis.</i>
el, ea si cugete, <i>ille, illa ut cogitet.</i>	ei, ele si cugete, <i>illi, illae ut cogitent.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

Singularis.

Pluralis.

Jo asi cugetà, <i>ego cogitarem.</i>	Noi amu cugetà, <i>nos cogitaremus.</i>
tu ai cugetà, <i>tu cogitareres.</i>	voi ati cugetà, <i>vos cogitaretis.</i>
el, ea ar cugetà, <i>ille, illa cogitaret.</i>	ei, ele ar cugetà, <i>illi, illae cogitarent.</i>
*de asi cugetà io, <i>si cogitarem ego.</i>	de amu cugetà noi, <i>si cogitaremus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

Singularis.

Pluralis.

Jo si vrém cugetà, <i>ego si cogitarem.</i>	Noi si vrému cugetà, <i>nos si cogitaremus.</i>
tu si vréi cugetà, <i>tu si cogitares.</i>	voi si vréti cugetà, <i>vos si cogitaretis.</i>
el, ea si vrè cugetà, <i>ille, illa si cogitaret.</i>	ci, ele si vrè cugetà, <i>illi, illae si cogitarent.</i>

*io vrém cugetà, ego cogi- tarem.	noi vrému cugetà, nos cogi- taremus.
*de vrém cugetà io, si cogi- tarem ego.	de vrému cugetà noi, si co- gitaremus nos.

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si fiu	cugetatu,	ego si cogi- taverim.	Noi si fimu	cugetatu,	nos si cogi- taverimus.
tu si fi		tu si cogi- taveris.	voi si fiti		vos si cogi- taveritis.
el, ca si fie		ille, illa si cogita- verit.	ei, ele si fie		illi, illae si cogitave- rint.
*io asi fi		ego cogi- taverim.	noi amu fi		nos cogita- verimus.
*de asi fi		si cogita- verim ego.	de amu fi		si cogitave- rimus nos.

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si fiu	fostu cugetatu,	ego si cogi- tavissem.	Noi si fimu	fostu cugetatu,	nos si cogi- tavissemus
tu si fi		tu si cogi- tavissem.	voi si fiti		vos si cogi- tavissetis.
el, ca si fie		ille, illa si cogitavis- set.	ei, ele si fie		illi, illae si cogitavis- sent.
*io asi fi		ego cogita- vissem.	noi amu fi		nos cogita- vissemus.
*de asi fi		si cogita- vissem ego.	de amu fi		si cogita- vissemus nos.

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
De voiu cugetà io, si cogi- tavelo ego.	De vomu cugetà noi, si co- gitaverimus nos.

de vei cugetà tu, si cogi- taveris tu.	de veti cugetà voi, si cogi- taveritis vos.
de va cugetà el, ea, si co- gitaverit ille, illa.	de voru cugetà ei, ele, si co- gitaverint illi, illae.

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

A cugetare, *cogitare*.

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi cugetatu, *vel* a fi fostu cugetatu, *cogitavisse*.

Futurum.

A fi cugetàtoriu, *cogitaturus*.

Supinum.

Cugetatu, *cogitatum*.

Gerundium.

G. in di, et dum. De a cugetare, de cugeta- tu, pentru a cugetare.	} <i>cogitandi, ad cogitandum.</i>
--	------------------------------------

G. in do. Cugetându, *cogitando*.

Participium.

P. Praes. Cugetându, *vel* cugetàtoriu, *cogitans* *vel*
cogitator.

P. Praet. Fostul cugetàtoriu, *qui cogitavit*.

P. Futur. A fi cugetàtoriu, *cogitaturus*.

§. 45.

De Verbis Deponentibus.

Verba Deponentia sunt ea, quibus infernum animi
statum et sensiones nostras internas manifestamus. Haec

Verba conjugantur sicut Verba Passiva, e. g. io me bucuru, *ego laetor*; io me rogo, *ego precor*; io me miru, *ego miror*; io me mániiu, *ego irascor*. etc.

§. 46.

Conjugatio Verborum Deponentium,

V e r b u m D e p o n e n s.

Io me miru, *ego miror*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me miru, <i>ego miror</i> .	Noi	ne mirāmu, <i>nos miramur</i> .
tu	te miri, <i>tu miraris</i> .	voi	ve mirati, <i>vos miramini</i> .
el, ea	se mirā, <i>ille, illa miratur</i> .	ei, ele	se mirā, <i>illi, illae mirantur</i> .

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me miraam, <i>ego mirabar</i> .	Noi	ne miraamu, <i>nos mirabamur</i> .
tu	te miraai, <i>tu mirabar</i> is.	voi	ve miraati, <i>vos mirabamini</i> .
el, ea	se miraa, <i>ille, illa mirabatur</i> .	ci, ele	se miraa, <i>illi, illae mirabantur</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me mirai, <i>ego miratus sum</i> .	Noi	ne mirarāmu, <i>nos mirati sumus</i> .
tu	te mirasi, <i>tu miratus es</i> .	voi	ve mirarāti, <i>vos mirati estis</i> .
el, ea	se mirā, <i>ille, illa mirati sunt</i> .	ei, ele	se mirarā, <i>illi, illae mirati sunt</i> .

Praeteritum Perfectum Augmentatum:

Singularis.

Pluralis.

Jo	m'amu miratu, <i>ego miratus fui.</i>	Noi	ne amu miratu, <i>nos mirati fuimus.</i>
tu	te ai miratu, <i>tu miratus fuisti.</i>	voi	v'ati miratu, <i>vos mirati fuistis.</i>
el, ea	s'au miratu, <i>ille, illa miratus, ta fuit.</i>	ei, ele	s'au miratu, <i>illi, illae mirati, tae fuerunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

Jo	m'amu	mi	ego	mira-	Noi	ne amu	mi	nos	mirati
fostu			tus	eram.	fostu			eram.	
tu	te ai fos-	tu	tu	miratus	voi	v'ati fos-	tu	vos	mirati
tu			eras.		tu			eratis.	
el, ea	s'au	el, ea	ille, illa		ei, ele	s'au	illi, illae		
fostu		fostu	miratus,		fostu		mirati, tae		
			ta erat.				erant.		

Praeteritum Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me mirasem, <i>ego miratus fueram.</i>	Noi	ne mirasemu, <i>nos mirati fueram.</i>
tu	te mirasesi, <i>tu miratus fueras.</i>	voi	ve miraseti, <i>vos mirati fueratis.</i>
el, ea	se mirase, <i>ille, illa miratus, ta fuerat.</i>	ei, ele	se mirase, <i>illi, illae mirati, tae fuerant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me voiu mirà, <i>ego mirabor.</i>	Noi	ne vomu mirà, <i>nos mirabimur.</i>
tu	te vei mirà, <i>tu miraberis.</i>	voi	ve veti mirà, <i>vos mirabimini.</i>
el, ea	se va mirà, <i>ille, illa mirabitur.</i>	ei, ele	se voru mirà, <i>illi, illae mirabuntur.</i>

Modus Imperativus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Mirâte tu, <i>mirare tu.</i>	Mirative voi, <i>miřemini vos.</i>
mirese el, ea, <i>miretur ille, illa.</i>	mirese ei, ele, <i>mirentur illi, illae.</i>

Futurum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si te miri tu, <i>ut mireris tu.</i>	Si ne mirêmu noi, <i>ut miremur nos.</i>
si se mire el, ea, <i>ut miretur ille, illa.</i>	si ve mirati voi, <i>ut miremini vos.</i>
	si se mire ei, ele, <i>ut mirentur illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Io si me miru, <i>ego ut mirer.</i>	Noi si ne mirêmu, <i>nos ut miremur.</i>
tu si te miri, <i>tu ut mireris.</i>	voi si ve mirati, <i>vos ut miremini.</i>
el, ea si se mire, <i>ille, illa ut miretur.</i>	ei, ele si se mire, <i>illi, illae ut mirentur.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Io m' asi mirà, <i>ego mirarer.</i>	Noi ne amu mirà, <i>nos miraremur.</i>
tu te ai mirà, <i>tu mirareris.</i>	voi v' ati mirà, <i>vos miraremini.</i>
el, ea s' ar mirà, <i>ille, illa miraretur.</i>	ci, ele s' ar mirà, <i>illi, illae mirarentur.</i>
*de m' asi mirà io, <i>si mirarer ego.</i>	de ne amu mirà noi, <i>si miraremur nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Io si me vrém mirà, <i>ego si mirarer.</i>	Noi si ne vrému mirà, <i>nos si miraremur.</i>

tu si te vréi mirà, <i>tu si mirareris.</i>	voi si ve vréti mirà, <i>vos si miraremini.</i>
el, ea si se vré mirà, <i>ille, illa si mirarentur.</i>	ei, ele si se vré mirà, <i>illi, illae si mirarentur.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	miratu,	Noi si ne fi- mu	miratu,
tu si te fi		voi si ve fiti	
el, ea si se fie		ei, ele si se fie	
*io m' asi fi		noi ne amu fi	
*de m' asi fi		de ne amu fi	

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	fostu miratu,	Noi si ne fi- mu	fostu miratu,
tu si te fi		voi si ve fiti,	
el, ea si se fie		ei, ele si se fie	
*io m' asi fi		noi ne amu fi	
*de m' asi fi		de ne amu fi	

P. Futur. A si marãtoriu, *vel* quel qui se va mirã, *miraturus*.

§. 40.

De Verbis Reciprocis.

Verba *Reciproca* reducunt sensum iterum ad eandem personam, de qua sermo est; et deducuntur a Verbis Activis sicut Passiva, et Deponentia, neutrique significationem habent, ut: io me portu, *ego me porto*, *vel gero*; io me peptinu, *ego me pectino*; io me lauu, *ego me lavo*; etc.

§. 39.

Conjunctio Verborum Reciprocorum.

V e r b u m R e c i p r o c u m.

A se culcare, *decumbere*.

• M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Io me culcu, <i>ego decumbo</i> .	Noi ne culcãmu, <i>nos decumbimus</i> .
tu te culci, <i>tu decumbis</i> .	voi ve culcati, <i>vos decumbitis</i> .
el, ea se culcã, <i>ille, illa decumbit</i> .	ei, ele se culcã, <i>illi, illae decumbunt</i> .

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io me culcaam, <i>ego decumbebam</i> .	Noi ne culcaamu, <i>nos decumbebamus</i> .
tu te culcaai, <i>tu decumbebas</i> .	voi ve culcaati, <i>vos decumbebatis</i> .
el, ea se culcaa, <i>ille, illa decumbebat</i> .	ei, ele se culcaa, <i>illi, illae decumbebant</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo me culcai, <i>ego decubui.</i>	Noi ne culcarămu, <i>nos decubuimus.</i>
tu te culcasi, <i>tu decubuisti.</i>	voi ve culcarăti, <i>vos decubuistis.</i>
el, ea se culcă, <i>ille, illa decubuit.</i>	ei, ele se culcarô, <i>illi, illae decubuerunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m' amu	culca	tu	ego decubui.	Noi ne amu	culca	tu	nos decubuimus.
tu te ai	culca	tu	tu decubuisti.	voi v' ati	culca	tu	vos decubuistis.
el, ea s' au	culca	tu	ille, illa decubuit.	ei, ele s' au	culca	tu	illi, illae decubuerunt.

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m' amu	fostu culcatu,	ego decubueram.	Noi ne amu	fostu culcatu,	nos decubueramus.
tu te -ai	fostu culcatu,	tu decubueras.	voi v' ati	fostu culcatu,	vos decubueratis.
el, ea s' au	fostu culcatu,	ille, illa decubuerat.	ei, ele s' au	fostu culcatu,	illi, illae decubuerant.

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo me voiu culcă, <i>ego decumbam.</i>	Noi ne vomu culcă, <i>nos decumbemus.</i>
tu te vei culcă, <i>tu decumbes.</i>	voi ve veti culcă, <i>vos decumbetis.</i>
el, ea se va culcă, <i>ille, illa decumbent.</i>	ei, ele se voru culcă, <i>illi, illae decumbent.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Culcâte tu, <i>decumbe tu.</i>	Culcative voi, <i>decumbatis</i> <i>vos.</i>
culcese el, ea, <i>decumbat</i> <i>ille, illa.</i>	culcese ei, ele, <i>decumbant</i> <i>illi, illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si te culci tu, <i>ut decum-</i> <i>bas tu.</i>	Si ne culcâmu noi, <i>ut de-</i> <i>cumbamus nos.</i>
si se culce el, ea, <i>ut de-</i> <i>cumbat ille, illa.</i>	si ve culcati voi, <i>ut decum-</i> <i>batis vos.</i>
	si se culce ei, ele, <i>ut de-</i> <i>cumbant illi, illae.</i>

M o d u s O p t a t i v u s e t C o n j u n c t i v u s.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si me culcu, <i>ego ut de-</i> <i>cumbam.</i>	Noi si ne culcâmu, <i>nos ut</i> <i>decumbamus.</i>
tu si te culci, <i>tu ut decum-</i> <i>bas.</i>	voi si ve culcati, <i>vos ut de-</i> <i>cumbatis.</i>
el, ea si se culce, <i>ille, il-</i> <i>la ut decumbat.</i>	ei, ele si se culce, <i>illi, il-</i> <i>lae ut decumbant.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo m' asi ego decum- berem.	Noi ne amu nos decum- beremus.
tu te ai tu decum- beres.	voi v' ati vos decum- beretis.
el, ea s' ar ille, illa de- cumberet.	ei, ele s' ar illi, illae decumbe- rent.
*de m' asi io si decum-	de ne amu noi si decum-

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si me vrém		<i>ego si de- cumberem.</i>	Noi si ne vrému		<i>nos si de- cumbere- mus.</i>
tu si te vréi	c u l c a,	<i>tu si de- cumberes.</i>	voisi ve vré- ti	c u l c a,	<i>vos si de- cumbere- tis.</i>
el, ea si se vré		<i>ille, illa si decumbe- ret.</i>	ei, ele si se vré		<i>illi, illae si decumbe- rent.</i>
*io me vrém		<i>ego decum- berem.</i>	noi ne vré- mu		<i>nos decum- beremus.</i>
*de me vrém	io	<i>si decum- berem ego.</i>	dene vrému	io	<i>si decum- beremus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si me fiu		<i>ego si decu- buerim.</i>	Noi si ne fi- mu		<i>nos si de- cubueri- mus.</i>
tu si te fi	c u l c a t u,	<i>tu si decu- bueris.</i>	voisi ve fiti	c u l c a t u,	<i>vos si decu- bueritis.</i>
el, ea si se fie		<i>ille, illa si decubue- rit.</i>	ei, ele si se fie		<i>illi, illae si decubue- rint.</i>
*io m' asi fi		<i>ego decu- buerim.</i>	noi ne amu fi		<i>nos decu- buerimus.</i>
*de m' asi fi	io	<i>si decubue- rim ego.</i>	dene amu fi	io	<i>si decubue- rimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si me fiu	f o s t u	<i>ego si de- cubuissem.</i>	Noi si ne fi- mu	f o s t u	<i>nos si decu- buissemus.</i>
tu si te fi		<i>tu si decu-</i>	voisi ve fiti		<i>vos si decu-</i>

el, ea si se fie	culcatu,	ille, illa si decubuis- set.	ei, ele si se fie	culcatu,	illi, illae si decubuis- sent.
io m'asi fi		ego decu- buissem.	noi ne amu- fi		nos decu- buissemus.
de m'asi fi	io	si decubu- issem ego.	de ne amu- fi	noi	si decubu- issemus nos.

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De me voiu culcă io, si de-
cubuerdo ego.

de te vei culcă tu, si de-
cubueris tu.

de se va culcă el, ea, si
decubuerit ille, illa.

De ne vomu culcă noi, si
decubuerimus nos.

de ve veti culcă voi, si de-
cubueritis vos.

de se voru culcă ei, ele, si
decubuerint illi, illae.

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A se culcare, *decumbere*.

P. Imperfectum et Plusquamperfectum.

A se fi culcatu, *vel* a fostu culcatu, *decubuisse*.

F u t u r u m.

A fi culcãtoriu, *decubiturum esse*.

S u p i n u m.

Culcatu, *decubitum*.

G e r u n d i u m.

G. in di et dun. De a } *decumbendi,*
se culcare, de culcatu } *vel ad decumbendum.*
pentru culcare,

G. in do. Culcãnduse, *decumbendo*.

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Culcânduse, *vel* culcatoriu, *decumbens*, *vel decubitor*.

P. Praet. Culcatu, *qui decubuit*.

P. Futur. A fi culcãtoriu, *vel* quel qui se va culcã, *decubiturus*, *vel ille qui decumbet*.

§. 49.

De Verbis Irregularibus seu Anomalis eorumque Conjugatione.

Verba Irregularia sunt, quae a communibus aliorum Verborum regulis in aliquo discrepant.

Verba Irregularia in Lingva Daco-Romana sunt admodum pauca, eorumque Irregularitas solum in prima, et secunda persona Praes. Ind. et Conj. consistit.

I.

Verba Irregularia Primae Conjugationis.

1. A luare *vel* luvare, *accipere*, *levare*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	leau, <i>vel</i> ieau, <i>ego accipio vel levq.</i>	Noi	luvãmu, <i>nos accipimus, vel levamus.</i>
tu	leai, — ieai, <i>tu accipis.</i>	voi	luvati, <i>vos accipitis.</i>
el, ea	leaa, — iea, <i>ille, illa accipit.</i>	ei, ele	leau, <i>vel</i> ieau, <i>illi, illae accipiunt.</i>

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	luvam — luam, <i>ego accipiebam.</i>	Noi	luvamu — luamu, <i>nos accipiebamus.</i>

tu luvai — luai, <i>tu accipiebas.</i>	voi luvati — luati, <i>vos accipiebatis.</i>
el, ea luvà — luà, <i>ille, illa accipiebat.</i>	ei, ele luvau — luau, <i>illi, illae accipiebant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo	luvai — luai, <i>ego ac-</i>	Noi	luvarămu — luarămu,
	<i>cepi.</i>		<i>nos accepimus.</i>
tu	luvasi — luasi, <i>tu ac-</i>	voi	luvavăti — luarăti,
	<i>cepisti.</i>		<i>vos accepistis.</i>
el, ea	luvă — luă, <i>ille, il-</i>	ei, ele	luvară — luară, <i>il-</i>
	<i>la accepit.</i>		<i>li, illæ acceperunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo	amu luvatu — luatu,	Noi	amu luvatu — luatu,
	<i>ego accepi.</i>		<i>nos accepimus.</i>
tu	ai luvatu — luatu,	voi	ati luvatu — luatu,
	<i>tu accepisti.</i>		<i>vos accepistis.</i>
el,	ea au luvatu — luatu,	ei,	ele au luvatu — luatu,
	<i>ille, illa accepit.</i>		<i>illi, illae acceperunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu fos- tu	luatu <i>vel</i> luatu,	ego accepe- ram v. le- vaveram.	Noi amu fostu	luatu <i>vel</i> luatu,	<i>Nos acce- peramus.</i>
tu ai fostu		tu accepe- ras.	voi ati fostu		<i>vos accepe- ratis.</i>
el, ea au fos- tu		ille, illa acceperat.	ei, ele au fostu		<i>illi, illae acceperant</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo	luvasem — luasem, <i>ego</i>	Noi	luvasemu — luase-
	<i>acceperam.</i>		<i>mu, nos acceperamus.</i>
tu	luvasesi — luasesi, <i>tu</i>	voi	luvaseti — luaseti,
	<i>acceperas.</i>		<i>vos acceperatis.</i>

el, ea luvase — luase, <i>ille</i> , <i>illa acceperat.</i>		ei, ele luvase — luase, <i>il-</i> <i>li, illae acceperant.</i>
--	--	--

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo voiu luvà — luà, <i>ego</i> <i>accipiam.</i>		Noi vomuluvà — luà, <i>nos</i> <i>accipiemus.</i>
tu vei luvà — luà, <i>tu</i> <i>accipies.</i>		voi veti luvà — luà, <i>vos</i> <i>accipietis.</i>
el, ea va luvà — luà, <i>ille</i> , <i>illa accepit.</i>		ei, ele vor luvà — luà, <i>illi</i> , <i>illae accipient.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Lea <i>vel</i> iea tu, <i>leva, vel</i> <i>accipe tu.</i>		Luvati — luati voi, <i>levate,</i> <i>vel accipite vos.</i>
leae — iae el, ea, <i>levet,</i> <i>vel accipiat ille.</i>		leae — iae ei, ele, <i>le-</i> <i>vent vel accipiant il-</i> <i>li, illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Si leai — si iei tu, <i>ut ac-</i> <i>cipias tu.</i>		Si luvèmu — si luomu noi, <i>ut accipiamus nos.</i>
si leae — si iae el, ea, <i>ut</i> <i>accipiat ille.</i>		si luvati — si luati voi, <i>ut accipiatitis vos.</i>
		si leae — si iae ei, ele, <i>ut accipiant illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo si leau — si ieau, <i>ego</i> <i>ut accipiam.</i>		Noi si luvèmu — si luè- mu, <i>nos ut accipia-</i> <i>mus.</i>

tu	sî leai — sî ieai, <i>tu ut accipias.</i>	voi	sî luvati — sî luati, <i>vos ut accipiatis.</i>
el, ea	sî leae — sî ieae, <i>ille, illa ut accipiat. etc.</i>	ei, ele	sî leae — sî ieae, <i>illi, illae ut accipiant. etc.</i>

S u p i n u m.

Levatu — luvatu — luatu, *levatum v. acceptum.*

Reliqua tempora flectuntur secundum primam Conjugationem.

2. A mênare, pellere, mittere.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	mêiu <i>vel</i> mênû, <i>ego pello vel mitto.</i>	Noi	mênâmu, <i>nos pellimus v. mittimus.</i>
tu	mêii — mênî, <i>tu pellis.</i>	voi	mênati, <i>nos pellitis.</i>
el, ea	mênâ, <i>ille, illa pellit.</i>	ei, ele	mênâ, <i>illi, illae pellunt.</i>

Futurum, Modi Mandativi.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Sî	mêii <i>vel</i> sî mênî <i>tu, ut pellas tu.</i>	Sî	mênêmu noi, <i>ut pellamus nos.</i>
sî	mêie — sî mêne <i>el, ea, ut pellat ille, illa.</i>	sî	mênati voi, <i>ut pellatis vos.</i>
		sî	mêne ei, ele, <i>ut pellant illi, illae.</i>

Reliqua tempora omnia conjugantur regulariter juxta Conjugationem primam.

II.

Verba Irregularia Secundae Conjugationis.

1. Verbum Irregulare, A rêmânere, remanere.

Ind. Praes. Io rêmâiu, *vel* rêmânu, *ego remaneo;*
 tu rêmâii, *vel* rêmâni, *tu remaneres;*

remanet. Praet. Imp. Io rămâneam, *ego remanebam.* etc.

Praeterit. Perf. I. Io rămăsei, *ego remansi*; tu rămăseși, *tu remansisti*; el rămase, *ille remansit.* Imperat. Praesens. Rămăii tu, *remane tu*; rămăie el, *remaneat ille*; rămăneti voi, *remaneți vos*; rămăie ei, *remaneant illi.* Futurum Imp. Sî rămăiu io, sî rămăii tu, sî rămăie el, *ut remaneam ego.* etc. sî rămănemu noi. etc. Supinum. Remasu, *remansum.*

Reliqua tempore regulariter conjugantur.

2. A putere, *posse.*

Ind. Praes. Io potu *vel* pociu, *ego possum*, tu poti, *tu potes*, el pôte, *ille potest*; noi putemu, voi puteti, ei potu; *nos possumus.* etc. Supinum: Potutu v. potutu. De cetero per omnia conjugatur sicut verba secundae conjugationis, nisi quod ubique mutet o in u, praeter tres personas singulares, et tertiam pluralem Praesentis Indic. et Futuri Imper. secundam; item et tertiam singularem, et tertiam pluralem Praesentis Imperativi, in quibus solis o conservat. Ceterum si quis etiam in reliquis temporibus praeter dictas personas scripserit et pronunciaverit ubique o pro u minime errabit et ab omnibus intelligetur.

3. A țenere, *tenere.*

Ind. Praes. Io țieiu *vel* țienu, *ego teneo*, tu țieii *vel* țieni, *tu tenes*, el țiene, *ille tenet*; noi țienemu, voi țieneti, ei țienu; *nos tenemus, vos tenetis,* etc. Praes. Imperativi. Țiène tu, *tene tu*, țieie el, *teneat ille.* Futur. Imp. Sî țieiu io, sî țieii tu, sî țieie el; *ut teneam ego* etc. Supinum. Țiēnutu. Praet. Perf. I. Țiēnui, *tenui.*

III.

Verba Irregularia Tertiae Conjugationis.

A pune, *ponere.*

Ind. Praes. Io pun, *vel* puñu, *ego pono*; tu

punemu etc. Praes. Imp. Pune tu, *pone tu*; puie el, ponat ille. Futur Imp. Si puiū io, si puīi tu, si puie el, *ut ponam ego* etc. Praet. Perf. I. Pusei, *posui*; Supinum. Pusu, *positum*.

IV.

Verbum Irregulare Quartae Conjugationis.

A Venire, *venire*.

Ind. Praes. Io vēiu *vel* vinu, *ego venio*; tu vii v. vini, *tu venis*; el vine, *ille venit*; noi venimu, voi veniti, ei vinu. Praes. Imp. Vini tu, *veni tu*, vie el, *veniat ille*. Fut. Imp. Si vii *vel* si vini tu, si vie *vel* si vinē el. Sup. Venitu. Praet. Perf. I. Venii, *venit*.

Reliqua tempora conjugantur iuxta quartam Conjugationem.

Nota. In hujus verbi personis irregularibus *e* mutatur in *i*.

§. 50.

De Verbis Impersonalibus eorumque Conjugatione.

Verba *Impersonalia* sunt, quae prima et secunda persona utriusque numeri carent, ut: ninge, *nigit*; tunā, *tonat*, etc.

Haec sunt duplica: alia Activae vocis, ut: me dōre, *mihi dolet*, *vel me poenitet*; mi place, *mihi placet*; mi ruşine, *me pudet*. etc. Alia Passivae, ut: se vede, *videtur*; se cade, *decet*; se cuvine, *convenit*; se in-templā, *evenit*; se merge, *itur*, *migratur* etc.

I. Activa, vel potius Neutra iterum sunt duplicia: alia nempe *per se Impersonalia*, quae nimirum in prima et secunda persona usitate non usurpantur, ut: se cuvine, *convenit*; mi place, *placet*; me dōre, *dolet*; mi pare, *mihi apparet* *vel videtur*; haec conjugantur praeponendo eis Dativos et Accusativos Pronominum personalium: mi, ti, ni, vi; me, te, il, ne, ve, ii, e. g. me dōre, te dōre, il dōre; ne dōre, vē dore.

primae, et secundae Personae personalia sunt: in tertia autem impersonalitatem induunt; id est absolute sine Nominativo ponuntur, ut: *tunâ, tonat*; *fulgerâ, fulgurat*; *grandinâ, grandinat*; *ninge, ningit*; *plôe, pluit*.

P a r a d i g m a.

I. Verbi Impersonalis vocis Activae.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Me *dôre, mihi dolet.*
te *dôre, tibi dolet.*
il *dôre, illi dolet.*

Ne *dôre, nobis dolet.*
ve *dôre, vobis dolet.*
ii *dôre, illis dolet.*

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Me *dorea, mihi dolebat.*
te *dorea, tibi dolebat.*
il *dorea, illi dolebat.*

Ne *dorea, nobis dolebat.*
ve *dorea, vobis dolebat.*
ii *dorea, illis dolebat.*

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Me *durû, mihi doluit.*
te *durû, tibi doluit.*
il *durû, illi doluit.*

Ne *durû, nobis doluit.*
ve *durû, vobis doluit.*
ii *durû, illis doluit.*

P. Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

M' au *durutu, mihi doluit.*

Ne au *durutu, nobis doluit.*

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

M' au *fostu durutu, mihi*

Ne au *fostu durutu, nobis*

P. Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Me duruse , <i>mihi dolu-</i>	Ne duruse , <i>nobis dolue-</i>
<i>erat.</i>	<i>rat.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Me va durè, <i>mihi dolebit.</i>	Ne va durè, <i>nobis dole-</i>
	<i>bit.</i>

M o d u s I m p e r a t i v u s.

Singularis.

Pluralis.

Dòrète , <i>doleat te.</i>	Dòrèvé , <i>doleat vos.</i>
dòrè'l , <i>doleat illum.</i>	dòrè'i , <i>doleat eos.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si tè dòrè , <i>ut tibi doleat.</i>	Si ne dòrè , <i>ut nobis do-</i>
	<i>leat.</i>
si il dòrè , <i>ut illi doleat.</i>	si ve dòrè , <i>ut vobis do-</i>
	<i>leat.</i>
	s' li dòrè , <i>ut illis doleat.</i>

M o d u s O p t a t i v u s e t C o n j u n c t i v u s.

Singularis.

Pluralis.

Si me dòrè , <i>ut mihi do-</i>	Si ne dòrè , <i>ut nobis do-</i>
<i>leat. etc.</i>	<i>leat. etc.</i>

P. Imperfectum Optativi.

Singularis.

Pluralis.

M'ar dorè , <i>mihi doleret.</i>	Ne ar dorè , <i>nobis dolo-</i>
<i>etc.</i>	<i>ret. etc.</i>

*de m'ar dorè , <i>si mihi dolo-</i>	de ne ar dorè , <i>si nobis do-</i>
--------------------------------------	-------------------------------------

P. Imperfectum Coniunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si me vré dorè, <i>si mihi doleret</i> etc.	Si ne vré dorè, <i>si nobis doleret.</i>
*me vré dorè, <i>doleret mihi.</i>	ne vré dorè, <i>nobis doleret.</i>
*de me vré dorè, <i>si mihi doleret.</i> etc.	de ne vré dorè, <i>si nobis doleret.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si me fie durutu, <i>si mihi doluerit</i> etc.	Si ne fie durutu, <i>si nobis doluerit.</i> etc.
*m'ar fi durutu, <i>mihi doluerit.</i>	ne ar fi durutu, <i>nobis doluerit.</i>
*de m'ar fi durutu, <i>si mihi doluerit.</i>	de ne ar fi durutu, <i>si nobis doluerit.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si me fie fostu durutu, <i>si mihi doluisset.</i> etc.	Si ne fie fostu durutu, <i>si nobis doluisset.</i> etc.
*m'ar fi fostu durutu, <i>mihi doluisset.</i>	ne ar fi fostu durutu, <i>nobis doluisset.</i>
*de m'ar fi fostu durutu, <i>si mihi doluisset.</i>	de ne ar fi fostu durutu, <i>si nobis doluisset.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
De me va durè, <i>si mihi doluerit</i> etc.	De ne va durè, <i>si nobis doluerit.</i>

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A me dore — dorere, — me dolere.

Praeteritum Perf. et Plusquamperf.

A fi durutu, *et* a fi fostu durutu, *doluisse*.

S u p i n u m.

Durutu.

G e r u n d i u m.

G. in *di et dum*. De a durè — durere *vel* pentru a durere, *dolendi, vel ad dolendum*.

G. in *do*. Durèndumè, *dolendo mihi*.

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Quel cu dorere, *cui dolet, vel dolens*.

Conjugatio autem verborum per se Impersonalium activorum fit per consuetas quatuor Conjugationum formas e. g.

1. *Per. I. Conjug.* Tună, *tonat*; tunaa, *tonobat*; tună, *tonuit*; au tunatu, *tonuit*; au fostu tunatu, *tonuerat*; tunasè, *tonuerat*; va tună, *tonabit*. *Conjunctiv.* Si tune, *ut tonet* etc. *Infinit.* A tunare, *tonare* etc.

2. *Per. III. Conjug.* Ninge, *ningit*; ningeaa, *ningebat*; ninsè, *ninxit*; au ninsu, *ninxit*; au fostu ninsu *ninxerat*; ninsesè, *ninxerat*; va ninge *ninget*. *Conjunct.* Si ningă, *ut ningat* etc. *Infinitiv.* A ningere *ningere*; a fi ninsu, *ninxisse*. etc.

Pari modo etiam : per reliquas Conjugationes.

II. Impersonalia passivae vocis fiunt ab omnibus verbis activis, et neutris, conjugantur cum Pronomine personali tertiae personae *se*; eorumque Conjugatio sequitur characterem verborum Passivorum, e. g.

1. *Per. I. Conjug.* Se cântă, *cantatur*; se cântaa, *cantabatur*; se cântă; s' au cântatu, *cantalum*

est; s'au fostu cantatu, *cantatum fuerat* etc. *Conjunct.* si se cante, *ut cantetur* etc. — Sic etiam: se pare, *videtur vel apparet*; se intemplă, *accidit, evenit* etc. *Infin.* A se eantare, *cantari* etc.

2.) *Per II. Conjug.* Se vede, *videtur*; se vedea, *videbatur*; se vedu, s'au vedutu, *visum est*; s'au fostu vedutu, *visum fuerat*; se va vedè, *videbitur*. *Conjunct.* si se vedă, *ut videatur* etc. *Infin.* A se vedere, *videri*, a se fi vedutu, *vel* a se fi fostu vedutu, *visum fuisse* etc. Sic etiam: se şede, *sedetur*; se tace, *siletur*; se cade, *decet* etc.

3.) *Per III. Conjug.* Se merge, *itur v. migratur*; se mergea, *ibatur v. migrabatur*; se mërse, s'au mersu, *itum est*; s'au fostu mersu, *itum fuerat*; se mersesè, *itum fuerat*, se va mergè, *ibitur*. *Conjunct.* Si se mërghă, *ut eatur* etc. *Infin.* A se mergere, *migrari* etc.

4.) *Per IV. Conjug.* Se cuvine, *convenit*; se cuviniea, *conveniebat*; se cuvinu, s'au covènit, *convenit*; s'au fostu covènit, *convenerat*; se va cuvinu, *conveniet*. *Praes. Conj.* Si se cuvine, *ut conveniat*. etc. *Infin.* A se cuvinire, *convenire* etc. Sic etiam: se aude, *auditur*; se dörme, *dormitur* etc.

§. 51.

D. D e S a p i n o.

Supinum est Tempus principale, a quo Tempora Praeterita una cum Participiis Verborum passivorum formantur; Itaque:

I. Verba primae Conjugationis formant supinum in *atu*; e. g. laudu, *laudo*, lăudatu, *laudatum*; portu, *porto*, portatu, *portatum*; aru, *aro*; aratu, *aratum*.

II. Verba secundae Conjugationis formant supinum in *utu*; ut: tacu, *taceo*; tăcutu, *tacitum*; béu, *ôibo*, béutu, *potus*; vedu, *video*, vedutu, *visum*,

Excipiuntur Verba in *iu* desinentia, quae supinum formant in *atu*; e. g. *incopciu*, *infibulo*, *incopciatu*, *infibulatum*; *taiu*, *seco*, *taiatu*, *sectum*; *mangaiu*, *consulor*, *mangaiatu*; *subtiu*, *extenuo*, *subtiiatu* etc.

Ast *remānu*, *remaneo*, habet: *remasu*; *scriu*, *scribo*, habet: *scrisu*, *scriatu*, *vel scriptu*.

III. Verba tertiae Conjugationis formant supinum in *utu*; ut: *batu*, *tundo*, *batutu*, *percussum*, *vel tutum*; *vendu*, *vendo*, *vendutu*; *crescu*, *cresco*, *crescutu*.

Excipiuntur ab hac regula ea verba, quae in prima persona Praes. Indic. in *gu* terminantur, quoniam haec formant supinum mutando literam *g* in *s*; e. g. *alegu*, *eligo*, *alesu*; *culegu*, *colligo*, *culesu*; *diregu*, *dirigo*, *diresu*; *inpungu*, *pungo*, *perfero*, *inpunsu*; *mulgu*, *mulgeo*, *mulsu*; *curgu*, *fluo*, *cursu*; *mergu*, *pergo*, *mersu* etc.

Simili modo in *s*, formant supinum: *ascundu*, *abscondo*, *ascunsu*; *radu*, *rado*, *rasu*; *tundu*, *tondeo*, *tunsu*; *aprindu*, *accendo*, *aprinsu*; *intindu*, *extendo*, *intinsu*; *scotu*, *excipio*, *scosu*; *ducu*, *duco*, *dusu*; *punu*, *pono*, *pusu*; *apunu*, *appono*, *apusu*; *repunu*, *repono*, *repusu*; *depunu*, *depono*, *depusu* etc.

Ast *spargu*, *frango*, habet *spartu*; *rumpu*, *rumpo*, *ruptu*; *frigu*, *asso*, *pinso*, *friptu*; *sugu*, *sugo*, *suptu*.

IV. Verba quartae Conjugationis faciunt supinum in *itu*; e. g. *audu*, *audio*, *auditu*; *dormu*, *dormio*, *dormitu*; *pāndescu*, *insidior*, *pānditu*; *sēntu*, *vel sēntiu*, *sentio*, *sēntitu*.

Excipe: *sciu*, *scio*; quia supinum habet: *sciutu*.

§. 52.

E. De Textura Verborum.

Verba respiciendo ad eorum texturam dispescuntur:

I. In Verba radicalia; haec perse subsistunt et ab aliis Orationis Partibus non deducuntur, sed a sua radice. e. g. *vèdu*, *video*; *dormu*, *dormio* etc.

II. In Verba derivata; haec perse non subsistunt, sed ab aliis Orationis Partibus deducuntur. Itaque:

1. A Nominibus substantivis: e. g. *Partinescu*, *partem tueor vel parco*; venit a parte; *cortinescu*, *honorem exhibeo*, venit a corte.

2. A Pronominibus. e. g. *Insușescu* *approprio*, a Pron. *insusi*; *âmbinu*, *combino*, a Pron. *ambi*, *ambo*.

3. Ab Adverbiis. e. g. *Intârziu*, *retardo*, a *tardiu*, *tarde*; *repedescu*, *praecipito*, a *repede*, *cito*,

4. A Praepositionibus e. g. *Asuprescu*, *supero* vel *objurgo*, a *supra*, *supra*; *depunu*, *depono*, venit a *de* et *punu*; *descriu*, *describo*, a *scriu* et *de*.

5. Ab Interjectionibus. e. g. *Ohtesu*, *lamentor*, ab *oh*; *mè vactu*, *vagito*, a *vai*.

§. 53.

De Incremento Linguae per multiplicationem Verborum.

Verba quemadmodum radicalia, ita et derivata, aut sunt simplicia, aut composita; Itaque:

I. Simplicia dicuntur, quando cum alia voce, aut Orationis parte non conjunguntur. e. g. *Aru*, *aro*, *batu*, *batuo*, *infrenu*, *infreno*, *punu*, *pono*, *urmu* vel *urmesu*, *sequor*. c. a. p.

II. Composita, quae cum aliis, vocibus, aut particulis componuntur; uti sunt Praepositiones inseparabiles. e. g. *a*, *ad*, *de*, *des*, *es* pro *ex*, vel *s*, *re*, *res*, *cu*, vel *con*, *in*, *pro*, *sub*, *tra*, *stra*, aut *trans* c. g.

a. *Dormu*, *dormio*; *a-dormu*, *obdormio*; *mestecu*, *mastico*; *a-mestecu*, *immisceo*; *plecu*, *clino*; *a-*

- ad.* Unu, *unio*; ad-unu, *aduno*; umbru, *vel umbresu, umbro*; ad-umbru *vel* adumbresu, *adumbro*; apa, *aqua*; ad-apu, *adaquo* etc.
- de.* Prëndu, *prendo vel prehendo*; de-prëndu, *occu- por*; punu, *pono*; de-punu, *appono*, lungescu, *tendo*; de-lungescu, *extendo*.
- des.* Legu, *ligo*; des-legu, *dissolvo*; batu, *verbero*; des-batu, *dissvadeo vel excipio*; armu, *vel ar- mesu, armo*; des-armu, *exuo arma*; inchiu *vel* inchidu, *includo*; des-chiu, *vel* des-chidu, *ape- rio*.
- es* aut *s.* Punu, *pono*; es-punu, *vel s-punu, expono*; torquu *neo vel torqueo*; s-torquu, *v. es-torquu, extorqueo*.
- re.* Succescu, *intorqueo*; re-succescu, *retorqueo*; tor- nu, *fundo*; re-tornu, *vel* res-tornu, *refundo vel evert*; tragu, *traho*, re-tragu, *retraho*.
- cu.* Legu, *ligo*; cu-legu, *colligo*; prëndu, *prehen- do*; cu-prëndu, *comprehendo*.
- res.* Frângu, *frango*; res-frângu, *refringo*; compâr- ru, *comparo*; rescompâr, *redimo*; batu, *ba- tuo*, resbatu.
- in.* Departu, *amoveo*; in-depârtu, *removeo*; cruntu, *cruento*; in-cruntu, *incruento*; cununu *v. cunu- nesu, corono*; in-cununu, *redimio*.
- pro.* Lungescu, *elongo*; prolungescu, *prolongo*; ci- tescu, *lego*; pro-citescu; *perlego*; ducu, *duco*; pro-ducu, *produco*.
- sub.* Punu *pono* sub-punu, *suppono*; tragu, *traho* sub-tragu, *subtraho*; scriuu, *scribo*, sub-scriuu, *subscribo*.
- tra.* Ducu, *duco*, tra-ducu, *traduco*.
- stra.* } Mutu, *muto*, strâ-mutu *v. trans-mutu, per-*
trans. } *muto. v. transmuto*; pungu, *pungo*; strâ-

pungu, v. transpungu, *transfigo*; figu, *figo*; infigu, strâ-figu v. trans-figu, *infigo* etc.

pre. Seru, *salio*; pre-seru, *sale conspergo*; inceptu, *incipio*; pre-cepu, *percipio*, v. *intelligo*; dicu, *dico*; predicu, *praedico*; dau, *do*; pre-dau, *exhibeo*; punu pono, pre-punu, *praepono*; legu, *lego* (v. *ligo*), pre-legu, *praelego* etc.

Observatio. Ex hucusque allatis clarum est, Linguam Daco-Romanam sive Valachicam etsi multis vicissitudinibus, per tot seculorum decursum fuerit supposita; nihilominus hinc inde illas conservasse particulas, quarum ope ea augeri potest, ut apta reddatur ad quaslibet sublimes scientias in ea pertractandas, ut idem sensus prodeat, qui secundum conceptum et vim alicujus scientiae requiritur.

C A P U T V.

D e P a r t i c i p i o.

§. 54.

Participium est Adjectivum a Verbo derivatum accidentia Verbi in se continens; quod flectitur in genere, numero, et casu cum Adjectivo sibi adjuncto, sicut alia Adjectiva.

Participium distinguitur ab Adjectivis aliis, eo, quod derivetur a Verbo, et ipsam Personam aut rem agentem, vel patientem indicat, immo et ipsum actionis Tempus determinat. Sunt autem Tempora Participiorum tria: Praesens, Praeteritum, et Futurum. e. g. Sâpându, *fodens*, vel sâpâtoriu, *fossor* (Ital. zappatore), fostu'l sâpatoriu, *qui fodit*; fiitoriu'l sâpâtoriu, *fossurus*.

Ex his apparet Participium integram naturae suae partem capere a Verbo et a Nomine, e. g. loco ut dicamus: quelu qui iubescce pre Dumnedeu, *ille qui Deum diligit*; cum Participio dicimus: iubitoriul' de Dumnedeu, *amator Dei*.

Hinc : Participia etsi a Verbis sint derivata , et ab eis participant, unde et Participia vocantur; nihilominus quoniam abbreviant sermonem et exornant, merito tanquam orationis Pars consideratur.

§. 55.

De Formis Participii.

Formas Participii duas numeramus: unam activam; et alteram passivam.

§. 56.

De Forma Participii activa.

Haec forma pro genere masculino terminatur in *oriu*; ut: cântătoriu, *cantans* vel *cantator*; pro foeminino vero genere in *ore*; ut: cântătoare:

Exempl: Titul' quelu, qui au sfârmatu Cêtatea si Beserica Ierusalimului, tótã Judea Impêritiei Romanilor au supuso, *Titus ille, qui diruit civitatem, et Templum Hierosolymae, totam Judaeam Imperio Romanorum subjecit.* Cum *Part.* Titul' sfârmătoriul' Cetetiei si al' Beserici Ierusalimului, tótã Judea Impêritiei Romanilor au supusò, *Titus dirutor civitatis et Templi Hierosolymae, totam Judaeam Imperio Romanorum subjecit.*

§. 57.

De Forma Participii passiva.

Haec forma terminatur pro genere masculino semper in *tu*, pro foeminino vero in *a*, et provenit a Supino cujuslibet verbi: ut:

Exempl. Sfârmata de Titu Cêtate si Besericã a Ierusalimului, nèquẽ o datã nu s'au mai fãcutu, *diruta a Tito civitas et Templum Hierosolymae non amplius est reaedificata.*

munt ante se Pronomen demonstrativum *quela, quae*.
e. g. Cêtate si Beserica Ierusalimului, *quae* de Titu
sfărmată, nèquè o dată nu s'au mai făcutu, *civitas, et*
Templum Hierosolimae, quae a Tito etc.

Plura Participiorum Exempla vide in Syntaxi eorundem.

De Partibus Orationis indeclinabilibus.

C A P U T VI.

D e A d v e r b i i s.

§. 58.

Adverbia sunt Orationis partes indeclinabiles, ast
verbis adjunctae eorum significationem explanant, ac
definiunt, indicantes locum vel tempus, aut atiam pro-
prietatem alicujus actionis; v. g. Petru ieri fiendu aice
mult au vorbitu cu mène, de sciëntile quele scolastice-
sci, *Petrus heri cum fuisset hic multum locutus est*
mecum, de scientiis scholasticis.

§. 59.

Partitio Adverbiorum.

Adverbia aut sunt Primitiva aut Derivata.

I. Adverbia Primitiva, sunt ex natura sua, et con-
junctionem temporis alicuius aut loci indicant; ut: as-
tădi, *hodie*, ieri, *heri*; aquí, *hic*; a colo, *ibi*.

II. Derivata, sunt quaeprimam:

1. A Nominibus substantivis; e. g. Domnu, *Do-*
minus; 'Angeru, *Angelus*; muliere *mulier*; ex quibus
prius fiunt adjectiva accipiendo syllabam *escu*; ut: Dom-
nescu, *dominalis*; 'Angerescu, *Angelicus*; mulieres-
cu, *muliebris*; nunc ex his formantur Adverbia mu-
tando syllabam *escu*, in *esce*; ut: Domnesce, *domi-*
naliter; 'Angeresce, *Angelice*; mulieresce *muliebri-*

ter. His Adverbiis dum loquimur orationis series abbreviatur et exornatur; e. g. loco ut dicamus: Petru se portă qua un Domnu, *Petrus se gestat sicut unus Dominus*; Joan cãntă qua si un 'Angeru, *Joannes cantat sicut unus Angelus*; Andrei vorbesce quasi o muliere, *Andreas loquitur quasi una mulier*; melius dicitur: Petru se pörtă Domnesce; Joan cãntă 'Angeresce; Andrei vorbesce mulieresce.

Nota. Nomina substantiva materiam aliquam significantia, in Adverbia mutari nequeunt. e. g. Lemnu, *lignum*; feru, *ferrum*; auru, *aurum*; argentu, *argentum*; pëtră, *petra*; plumbu, *plumbum*. e. a. p.

2. A Nominibus Adjectivis masculini, et communis generis, quae si perse sine substantivo sumantur iam sunt Adverbia. e. g. formos' ai scrisu, *pulchre scripsisti*; subțire cãnti, *attenuate vel sublibiter cantas*; inaltu eugeti, *alte cogitas*.

Observatio. Adverbia quando tantum actionis cuiuspiam proprietatem indicant, tunc sunt Adverbia; si vero proprietatem Personae alicujus aut rei denotaverint, tunc sunt Adjectiva; e. g. Fiiu'l vecinu lui nostru vorbesce spulberatu; *vel* Fiiu'l vecinu lui nostru este spulberatu la vorbă, *Filius vicini nostri loquitur turbulente*; *vel* *Filius vicini nostri est turbulentus (in verbis) in loquendo*. Nunc hic vocabulum spulberatu in primo casu est Adverbium, quia proprietatem verbi indicat, hoc est: *quomodo loquitur Filius vicini*, in secundo vero casu est Adjectivum, quia ipsius personae proprietatem indicat, hoc est: *qualis est Filius vicini in loquendo*. Unde merito concludere possumus omnia Nomina Adjectiva promanare, seu suam texturam deducere ab Adverbiis.

Porro notandum est: Omnia Adverbia sicut Adjectiva per omnes tres gradus comparisonis flecti sive Comparari posse; e. g. alaltă ieri formosu, eri mai formosu, astăzi si mai formos' ai scrisu, *ante heri pulchre, heri pulchrius, hodie adhuc pulchrius*

De Adverbiis Derivatis speciatim.

I. Adverbia Primitiva Tempus indicantia.

Amù, mù, <i>modo.</i>	Jeri dimănétia, <i>heri mane.</i>
Acum, aquum, acù, <i>nunc.</i>	Eri la amédiadi, <i>heri in</i>
Acnù, <i>actu.</i>	<i>meridie.</i>
Apoi, dupò aquea, <i>postea.</i>	De unădi, <i>nuper.</i>
In data, <i>illico.</i>	In tēmpul' vechiu, <i>tempore</i>
Măne, <i>cras.</i>	<i>antiquo.</i>
Astădi, <i>hodie.</i>	Alaltă eri, <i>prîdie.</i>
Adinăóră, <i>olim.</i>	Ôrequându, <i>aliquando.</i>
Curēdu, <i>tempestive.</i>	Eri séră, <i>heri vesperi.</i>
Repede, <i>cito, repente.</i>	Tēmpuriu, <i>tempestive.</i>
Tardiu, <i>tarde.</i>	Incetu, <i>lente.</i>
Èrò, <i>iterum.</i>	Mereu, <i>frequenter.</i>
De locu, <i>subito, illico.</i>	Ades, adese, <i>saepe.</i>
Jeri, eri, <i>heri.</i>	De multe ori, <i>multoties.</i>
Poi măne, <i>post cras.</i>	Totdéuna } <i>semper, omni</i>
De unădi, <i>nuper.</i>	Pururé } <i>tempore.</i>
In ante, <i>antea.</i>	Ne incetatu, <i>incessanter.</i>
De mănétia, <i>mane.</i>	Ne curmatu, } <i>continuo,</i>
Aorea, <i>interim.</i>	Ne pre ruptu } <i>non inter-</i>
Quâte odată, <i>interdum.</i>	<i>rupte.</i>
Dupò măne, <i>post cras.</i>	Fie quându, <i>quandocun-</i>
Astă dimănétia, <i>hoc mane.</i>	<i>que.</i>
Astă séră, <i>hodie vesperi.</i>	Intraquea, <i>interea.</i>
Astă nópte, <i>ista nocte.</i>	Pôně quându, <i>eousque,</i>
In de séră, <i>vesperi.</i>	Raru, } <i>raro.</i>
Sub séră, <i>sub sera.</i>	Arare ori, }
Mai apoi, <i>tardius.</i>	Mai nēquě odată, <i>fere ne-</i>
Măne dimănétia, <i>cras mane.</i>	<i>que semel.</i>
Măne di, <i>crastino die,</i>	Pe urma, <i>ultimo.</i>
Măne nópte, <i>cras denocte.</i>	In vechiu, <i>in aeternum.</i>
Măne séră, <i>cras sero.</i>	De di in di, <i>de die, in diem.</i>
In rēsăritu de sóre, <i>in ortu</i>	Amusi, <i>mox.</i>
<i>solis.</i>	Eri nópte, <i>hesterna nocte.</i>
In rěvărsatu de diori, <i>in or-</i>	Nēque o data, <i>nunquam.</i>
<i>tu aurorae.</i>	Mai multu, <i>amplius.</i>
Poně aquum, <i>hucusque.</i>	Dioa si nópte, <i>die, et nocte.</i>

De multe ori, <i>multoties</i> .	In toate zilele, <i>quotidie</i> .
In ante de mediã noapte, <i>ante mediam noctem</i> .	Totã ziua, <i>tota die</i> .
De de multa, <i>pridem</i> .	In totu anu, <i>omni anno</i> .
Quãt mai curẽndu, <i>quolyus</i> .	In totu tẽmpul', <i>omni tempore</i> .
Jeri la mediãdi, <i>heri in meridie</i> .	In totã ora, <i>omni hora</i> .
Dupõ mediãdi, <i>post meridiem</i> .	Intra pucinu tẽmpu, <i>paucotempore</i> .
Dupõ prãndiu, <i>post prandium</i> .	In o batere de ochiu, <i>in nictu oculi</i> .
Dupõ cẽnã, <i>post coenam</i> .	Intr'o clipitã, <i>in momento</i> .
In ante de cẽnã, <i>ante caenam</i> ,	Intr'un momentu, <i>in momento</i> .
Prẽ tardiu, <i>valde tarde</i> .	Intr'un anu, <i>uno anno</i> .
In tẽmpul' venitoriu, <i>tempore futuro</i> .	In ora disã, <i>dicta hora</i> .
	Mai iute, <i>cilius</i> .
	Quãdva, <i>aliquando</i> .
	Ori quãdu, <i>quandocunque</i> .

II. Adverbia Locum indicantia.

1. Ad Interrogationem Unde? Ubi?

Aici, ici, ice, <i>hic, hicce</i> .	In ante, <i>ante, coram</i> .
Acolo, acolo, cole, <i>ibi, illic</i> .	Pretutindine, <i>ubique</i> .
Din cole, <i>ultra</i> .	Fie unde, <i>ubicunque</i> .
Inlãuntru } <i>inlus, intra</i> .	In totu locu, <i>in omni loco</i> .
Inlontru }	In un locu, <i>in uno loco</i> .
Afarã, <i>foris</i> .	Nẽque unde }
De asupra, <i>supra</i> .	Niquẽire, } <i>nullibi</i> .
De desubt, <i>sub, infra</i> .	In vre un locu, <i>in ullo loco</i> .
Dinsusu } <i>a supra, super-</i>	Fiesque unde, <i>ubique</i> .
De susu } <i>ne</i> .	Ore unde }
Susu, <i>sursum</i> .	Undeva } <i>alicubi</i> .
Giosu, }	Aire, aliure, }
In giosu } <i>deorsum</i> .	Aindere, } <i>alibi</i> .
Oblu, <i>e regione</i> .	Aprõpe, <i>prope</i> .
Indẽrẽptu, <i>retro</i> .	De parte <i>procul</i> .
Dupõ, <i>post</i> .	Mai de parte, <i>magis procul</i> .
In presmã, <i>ex adverso</i> .	
In napoi, <i>retro, apost</i> .	Pristen, <i>praesto</i> .

Din afară, <i>extrinsecus</i> .	Lângă, lângă, <i>penes</i> .
Din lăuntru, <i>intrinsecus</i> .	De de parte, <i>a procul</i> .
Acasă, <i>domi</i> .	De dreapta } <i>ad dexte-</i>
Altre, <i>aliorum</i> .	De a dreapta } <i>ram</i> .
Pre din lăuntru, <i>ab intra</i> .	De a stânga, <i>ad sinistram</i> .
Pre din afară, <i>ab extra</i> .	De a aproape, <i>cominus</i> .

2. *Ad Interrogationem unde? quo? vel inquòtrou? quorsum? qua?*

Încăce, <i>hac</i> .	Dé supra, <i>sursum, superius</i> .
Acolo, <i>eo, illuc</i> .	Din giosu, <i>deorsum</i> .
Încolo, <i>illac</i> .	Intră } <i>intro</i> ,
Întracolo, <i>illorsum</i> .	In lăuntru } <i>intus</i> .
Dreptu, <i>directe</i> .	Afară, <i>foras</i> .
Îndereptu, <i>retorsum</i> .	Susu, <i>sursum</i> .
În ante, <i>antrorsum</i> .	Giosu, <i>deorsum</i> .
În apoi, <i>apost, retro</i> .	Altre, <i>aliorum</i> .
Încrucișu, <i>transverse</i> .	Ôre unde, <i>aliquorsum</i> .
În ponicisi, <i>opposite</i> .	Din colo, <i>trans</i> .
De lature, <i>ad latus</i> .	Precipișu, <i>praecipitanter</i> .
Întrameșișu, <i>transverse</i> .	Cepișu, <i>cuspidatim</i> .
Încăire, <i>nuspiam</i> .	Còtră casă, <i>domum versus</i> .
Întracolo, <i>illac versus</i> .	Intră încăce, <i>hac versus</i> .
Întri unde, <i>ubicunque</i> .	De parte, <i>procul</i> .
Încrucișu, <i>decusatim</i> .	
Costișu, <i>oblique</i> .	

3. *Ad Interrogationem pe unde? qua?*

Pe ici, pe ice, <i>hac, hacce</i> .	Pe din susu, <i>superne</i> .
Pe acolo, <i>illac</i> .	Fie pe unde, <i>quacunque</i> .
Pe din colo, <i>alia via</i> .	Pe de parte, <i>a longe</i> .
Din încăce, <i>ex hac parte</i> .	Pe de aproape, <i>prope</i> .
Pe din afară, <i>ab extra</i> .	Pe de laturi, <i>ad partes</i> .
Pe de asupra, <i>superius</i> .	Pe din ante, <i>ab ante</i> .
Pe din giosu, <i>Deorsum</i> .	Pe din apoi, <i>a post</i> .
Pe din lăuntru, <i>ab intra</i> .	In giosu, <i>deorsum versus</i> .
In susu, <i>sursum versus</i> .	

4. *Ad Interrogationem de unde? unde?*

De acolo , *inde*.
 De în lontru , *ab intra*.
 Din afară , *exterius*.
 Din derept , *a tergo*.
 De a supra , *superne*.
 Din giosu }
 De giosu } *ab infra*.
 De tote părțile , *ex omnibus partibus*.
 De de parte , *a procul*.
 De niquère , *ex nullo loco*.

De pre totîndenè , *undequaque*.
 De ambe laturile , *ex utraque parte*.
 Din côce , *ex hac parte*.
 De acolo , *illinc*.
 Din susu }
 De susu } *de super*.
 De a prope , *a prope*.
 Ori de unde , *undecunque*.

5. *Ad Interrogationem* Pone unde? *quousque?*

Pone aici , *hucusque*.
 Pone acolo , *illucusque*.

Pone la incetatu , } *usque*
 Pone in capatu , } *finem*.

III. Adverbia Ordinis.

De nou , *denuo*.
 Antciu , *primo*.
 Dé ici , *deinceps*.
 După aquea , *postea*.
 Însè , *interim*.
 Tandă , *tandem*.
 Încălcitu , *confuse*.
 Pre urmă , *postreme*.
 După tôte , *post omnia*.
 De casă în casă , *domatim*.
 Mai virtuos , *amplius*.
 Mai antciu , *prius*.
 De aqui în ante , *in posterum*.

De acum , de aquum , *a modo*.
 Mai pre urma , *ultimario*.
 Preste tot , *generatim*.
 Din preuna , *una simul*.
 De una data , *ad semel*.
 De cuvântu în cuvântu , *de verbo ad verbum*.
 Altmintrele , *aliter*.
 În şeru } *in serie, in ordine*
 În rândul } *dine*.
 Unu după altu , *unus post alterum*.

IV. Adverbia Quantitatis.

Multa , *multum*.
 Mai multa , *plus*.
 Sat' destulu , *satis*.
 De ajunsu , *suffICIENTER*.
 De diumătate , *dimidium*.

Pre multa , *valde multum*.
 Mai , *magis*.
 Anchè , *adhuc*.
 Cu multumai , *multo magis*.
 Întregu , *integrum*.

Cu redicata, <i>fasciatim</i> .	Nèquè quatu, <i>nec tantum</i> .
Nemica, <i>nihil</i> .	Ociră, un picu, <i>param</i> .
Cu tēpu, <i>cum tempore</i> .	Picinu, <i>paucum</i> .
Nèquè dequătu, <i>nulla ratione</i> .	Pucintel, <i>paululum</i> .
Atăta, <i>tantum</i> .	De totu pucinu, <i>admodum parum</i> .
Mai atăta, <i>adhuc tantum</i> .	Mai pucinu, <i>minus</i> .
Tocma atăta, <i>recte tantum</i> .	Cu multu mai pucinu, <i>multo minus</i> .
Numai, <i>tantum</i> .	Pre pucinu, <i>valde parum</i> .
Numai atăta, <i>saltem tantum</i> .	De totu, <i>totaliter</i> .
De quôte ori, <i>quoties</i> .	Pre incetu, <i>sensim</i> .

V. Adverbia Qualitatis.

Bène, line, <i>bene</i> .	Intradinsu, <i>spontanee, studio</i> .
Rău, <i>male</i> .	Fôrè scire, <i>absque scitu</i> .
Bucurosu } <i>libenter</i> .	De multe plese, <i>multiplex</i> .
Voiosu, }	De quumva, <i>sifors</i> .
Din adinsu, <i>voluntarie</i> .	Linu, <i>leniter</i> .
Turburat, <i>turbide</i> .	Inteleptiesce, <i>prudenter</i> .
Altmētrile, <i>secus</i> .	Intorsu, <i>Inverse</i> .
De mediulocu, <i>mediocriter</i> .	Infioratu, <i>attonite</i> .
Vēnturosu, <i>ventuose</i> .	Blāndu, <i>blande</i> .
Ne dreptu, <i>indirecte</i> .	Formosu, <i>formose</i> .
Mai virtuosu, <i>praecipue</i> .	In serisu, <i>scriptotenus</i> .
Stitornicesce, <i>statutorie</i> .	Flusciuratu } <i>festinanter</i> .
Cu greu, <i>difficulter, graviter</i> .	Flusturatu } <i>velociter, ventose</i> .
Adeveru, <i>vere</i> .	De comunu, <i>comuniter</i> .
’Anchē, <i>adhuc</i> .	Luciu, <i>lucide</i> .
Lesne, <i>facile</i> .	Astutu, <i>astute</i> .
De abea, <i>vix</i> .	Incetu, <i>lente</i> .
Asiē, <i>sic</i> .	Cu voe bună, <i>libenter</i> .
Mai bène, <i>melius</i> .	
Quătu mai pucinu, <i>quo minus</i> .	

VI. Adverbia Interrogandi.

Que? <i>quid?</i>	Quam? <i>quomodo?</i>
-------------------	-----------------------

Dî que? <i>cur?</i>	Asiè darè? <i>siccine?</i>
Pentruque? <i>quare?</i>	Quātu de parte? <i>quam pro-</i> <i>cul?</i>
Quaci? <i>quam obrem?</i>	De unde? <i>unde?</i>
Quālu? <i>quantum?</i>	Direptuque? <i>vere quid?</i>
Unde? <i>Ubi?</i>	Pentru que nu? <i>quare non?</i>
In quātrou? <i>quorsum?</i>	Quum sinu? <i>quomodo non?</i>
Cu quatu? <i>quanti?</i>	Ôre quum? <i>quomodo?</i>
Pônè quādu? <i>quamdiu?</i>	Au? <i>an? aut?</i>
Pônè unde? <i>quousque?</i>	Asiè? <i>ilane?</i>
Quātu de mare? <i>quam ma-</i> <i>gnum?</i>	Preunde? <i>qua?</i>
De quāte ori? <i>quoties?</i>	An? <i>an?</i>
De quādu? <i>aquo tempo-</i> <i>re?</i>	Pônè in que tēmpu? <i>quous-</i> <i>que temporis?</i>

VII. Adverbia Affirmandi.

Asiè, așa, <i>sic.</i>	Fôrte, <i>valde.</i>
Așidiré, <i>pariter.</i>	Tocma, <i>recte.</i>
Asemine, <i>similiter.</i>	Pre credintia mea; <i>ad meam</i> <i>fidem.</i>
Cu adeveru, <i>revera.</i>	In adeveratu, <i>in veritate.</i>
Bène, <i>bene.</i>	Pe sufletu'l meu, <i>ad meam</i> <i>animam.</i>
Pré bène, <i>valde bene.</i>	Deu, <i>Deus, vere.</i>
Fôrâ indoélâ, <i>sine dubio.</i>	
Negreșitu, <i>sine errore.</i>	
Pôte sire, <i>potest esse.</i>	

VIII. Adverbia Negandi.

Nu <i>vel non, non.</i>	Nèqui quātu, <i>nec quan-</i> <i>tum.</i>
Nu asiè, <i>non sic.</i>	Nèqui quādu, <i>nunquam.</i>
Nimic, <i>nihil.</i>	Cu greu, <i>difficulter.</i>
Nèque quum	Anevoc, <i>graviter.</i>
Nèque de quum	Inse nu, <i>interim non.</i>
Ma nu, <i>sed non.</i>	

IX. Adverbia Demonstrandi.

Èccè, ètè, *ecce.* Èccè vedi, *ecce vide.* Hæc Adverbia recipiunt post se Accusativos Pronominaum Personaliū; ut:

Èccème, *ecce me* (causalis)

Êccèlu, *ecce illum (ecce hic es.)*
 Êccène, *ecce nos (— — sumus.)*
 Êccève, *ecce vos (— — estis.)*
 Êccèii, *ecce illos (— — sunt.)*

X, Adverbia Dubitandi.

Ôrecumva, *aliquomodo.*
 Dórà, *forte.*
 Ôarc: *ulrum.*
 Darè, *equid.*
 Qua la, *circiter.*
 Mai la, }
 Mai, } *fere, ferme.*
 Mai ché, }
 In desèrtu, *gratis.*
 Póte fire, *potest esse.*

Fiènduche, *quoniam.*
 Precum, *quemadmodum.*
 De si, *etsi.*
 Cu putintià, *possibile.*
 Qua quându }
 Qua } *quasi, sicut.*
 Quasi }
 Mai alesu, *maxime,*
 Pentruché, *quia.*
 Insedar, *inaniter.*

XI. Alia diversarum specierum Adverbia.

Numai, *tantum.*
 Fórtè, *nimis.*
 Prea, } *valde.*
 Pré, }
 Chiaru, *clare.*
 Qui, *sed, verum.*
 Inquai, *ad minus.*
 In dare, *gratis.*
 Totusi, *tamen.*
 Abea, *vix.*
 Anevoc, *difficiliter.*
 Quasi, *quasi.*
 Ché, *quia.*
 Ie, éa, *ita.*
 Ôrequum, *aliquomodo.*
 'Anché, *adhuc.*
 Macar-ché, *quamvis.*
 In cai, }
 Incalete, } *ad minus.*

Qui, *atqui, sed.*
 Tótusi, }
 Totu, } *tamen.*
 Tam, }
 Mai alesu, } *praesertim.*
 Mai virtuosu, }
 Mai bène, *m^elius.*
 Vedi bène, *utique.*
 Adeveratu, *vere.*
 Asiò darè, *sic ergo.*
 Tocma, *recte.*
 De aqui, *hinc.*
 'Anché nu, *necdum.*
 Intr' una, } *una simul.*
 'npreuna, }
 Àsemine, *similiter.*
 De quumva, *si quidem, etc.*

CAPUT VII.

De Praepositionibus.

§ 61.

Praepositiones sunt Partes Orationis indeclinabiles, quae ceteris partibus aut separatae aut conjunctae praeponuntur, easque explanant, clariusque determinant. e. g. Si dico: Petru s' au dusu scola, *Petrus ivit scholam*; haec constructio nullum habet sensum, ast si dico: Petru s' au dusu la scola, *Petrus ivit ad scholam*; hic vocabulum scólà, per praepositionem la determinatur et plenum sensum habet.

§. 62.

Praepositiones dividuntur in duas Classes, videlicet:
In *Separabiles*, et in *Inseparabiles*.

I. De Praepositionibus Separabilibus.

Separabiles Praepositiones possunt stare ante Nomen quod regunt quin cum eo conjungantur. Praepositiones separabiles trifariam dividuntur; scilicet: quaedam regunt Dativum, quaedam Accusativum, quaedam vero Ablativum casum.

1. Praepositiones Dativum regentes sunt:

<p>1. Asupra, <i>supra</i>, <i>contra</i>.
De asupra, <i>supra</i>.
Împresma, <i>adversus</i>.
În contră, <i>contra</i>.
În ante, <i>ante</i>.</p> | <p>2. Dede subtu, <i>subtus</i>, <i>infra</i>.
În lountru, <i>intra</i>.
În poncișu, <i>adversus</i>.
În dereptu, <i>post</i>, <i>retro</i>.</p> |
|--|--|

Nota. Ex his Praepositionibus quinque priores, dum cum Pronominibus Personalibus construuntur, volunt habere post se loco Dativi eorundem, Nominativum foemineum Possessivorum, e. g. Asupra mea, tîa, sîa, nôstră, voastră, *contra me, te, se, nos, vos*, etc.

Reliquae vero quatuor posteriores manent penes.

rum. e. g. Inlauntrul' meu, tău, său, nostru, vostru,
intra me, te, se, nos, vos.

2. Praepositiones Accusativum regentes sunt:

In, <i>in.</i>	Preste, <i>trans.</i>
Ia, <i>ad, apud.</i>	Sub, <i>sub.</i>
Pre, pe, <i>super, supra.</i>	Cotră, <i>versus.</i>
După, <i>post.</i>	Prin, <i>per.</i>
Pentru, <i>propter.</i>	Intre, <i>inter.</i>
Lângă, <i>penes.</i>	Spre, <i>in, ad.</i>
Subtu, <i>subter.</i>	Intră, <i>intra.</i>
	Foră } <i>absque.</i>
	Fără }

3. Ablativum regentes sunt:

Cu, <i>cum.</i>	Din }
De, <i>de.</i>	D'in } <i>e, vel ex.</i>
Dela, <i>a, ab.</i>	În, <i>in.</i>

Nota. Sequentes Praepositiones volunt habere post se adhuc, Prae. *de*, ut sunt:

	<i>Dicimus itaque:</i>
Afară, <i>extra.</i>	Afară de.
Departă, <i>procul.</i>	Departă de.
Aprópe, <i>prope.</i>	Aprópe de.
Dincóce, <i>cis.</i>	Dincóce de.
Dincolo, <i>trans.</i>	Dincolo de.
Fără, <i>absque.</i>	Fără de.

e. g. Toti Ómini s' au născut' in pacatu afară de
Cristos, *Omnes homines nati sunt in peccato ex-*
tra Christum.

Ast Praepositio fără potest construi cum et sine
Praepositione *de*; e. g. Omu fără mēte, *vel* Omu fără
de mēte, *homo sine ratione, vel sine mente.*

Nota. Omnes Accusativi et Ablativi, amittunt Par-
ticulas *pre, dela*, quando eos praecedit Praepositio
aliqua in constructione.

II. De Praepositionibus Inseparabilibus.

Praepositiones *Inseparabiles* per se nunquam constituunt vocem sensum habentem, sed tantum aliis vocabulis praeponuntur, quibuscum dein unam vocem compositam constituunt; quales sunt sequentes:

a, ad, de, des, es, (pro ex) e, re, res, cu, con, in, pre, pro, sub, strā, trans, tra. e. g.

Punu, *pono*, a-punu, *appono*.

Umplu, *impleo*, ad-umplu, *adimpleo*.

Rogu, *rogo*, de-rogu, *derogo*.

Tacu, *facio*, des-facu, *dissolvo*.

Lucescu, *luceo*, es-lucescu, *vel* e-lucescu, *eluceo*.

Portu, *porto*, es-portu, *exporto*.

Portu, — — re-portu, *reporto*.

Tornu, *fundo*, res-tornu, *subverto*, *everto*.

Tindu, *tendo*, in-tindu, *extendo*.

Scriu, *scribo*, in-scriu, *inscribo*.

— — — — sub-scriu, *subscribo*.

Ducu, *duco*, sub-duca, *subduco*.

Legu, *lego*, pre-legu, *praelego*.

Vedu, *video*, pre-vedu, *praevideo*.

Mutu, *muto*, strā-mutu, *vel* trans-mutu, *trasmuto*, *v. permuto*.

Fumu, *fumo*, trans-fumu, *vel* strā-fumu, *perfumo*.

Ampliore de proprietatibus horum Praepositionum demonstrationem vide alio loco.

C A P U T VIII.

De Conjunctionibus.

§. 63.

Conjunctiones sunt voces indeclinabiles, quae non tantum singulas dictiones, sed integras etiam sententias et Periodos majores apte connectunt, et declarant.

Conjunctionum Variæ sunt Classes et significationes; sic sunt:

I. C o p u l a t i v a e.

Si, e, <i>et</i> .	Prequam si	} <i>prout</i> ,
'Anché, <i>etiam</i> .	Precum si	
Quasi, <i>sicut</i> .	Si si, <i>et etiam</i> .	
In forma, <i>in forma</i> .	Che, <i>quia</i> .	
In tipul, <i>eo modo</i> .	Quum, <i>ut ita</i> ,	
Èrò, <i>iterum</i> .	Asiè bène, <i>recte</i> .	
Èròsi, <i>denuo</i> .	Si, <i>ut, si</i> .	
'Anché si, <i>quoque</i> .	Daché, <i>posteaquam</i> .	
Prequam, <i>prout</i> .		

II. C o m p a r a t i v a e.

Sequentes Conjunctiones partes Periodorum majorum connectunt:

Prequam - asiè, quemadmodum-sic.
 Quine quum - asiè, quis quomodo-ita.
 Nu numai - qui si, non tantum-sed etiam.
 Quântu - a tânta, quantum-tantum.
 In quantu - in atânta, in quantum-in tantum.
 De ore que - dare, quando - quidem-ergo.
 De si — tâtusi, etsi-tamen.
 De si — nimie mai pucin, etsi-nihilominus.
 Parte - parte, partim-partim.
 Queva - queva, aliquid-aliquid.
 Asiè - quât, sic-ut.
 Quându - atunci, quando-tunc.

III. D i s j u n c t i v a e.

Nu, no, <i>non</i> .	Nèquè unul - nèquè altul.
Ba nu, <i>omnino non</i> .	<i>nec unus - nec alter.</i>
Nèque-nèque, <i>neque-neque</i> .	Sèu-sèu, <i>seu-seu</i> .
Nèque quum, <i>nequa-</i>	O - o <i>vel-vel</i> .
Nèquè de quum, <i>quam.</i>	Au - au, <i>aut-aut</i> .

IV. C o n d i t i o n a l e s.

De, <i>si</i> , <i>si</i> .	Numai de nu, <i>nisi</i> .
Darè de, <i>etsi</i> .	Quându, <i>quando</i> .
De nu, <i>si non</i> .	Altmentrile, <i>alias secus</i> .
Pòne nu, <i>usque non</i> .	La întemplare, <i>in casu</i> .
Dachè nu, <i>si non</i> .	De quumva, <i>si quomodo</i> .
Mai, <i>potius</i> .	Atunci, <i>tunc</i> .
Quându nu, <i>quando non</i> .	Dupòque, <i>post quam</i> .

V. C a u s a l e s.

Chè, <i>quia</i> .	Qua si nu, <i>ut non</i> .
Chèci chè,	Puçin de nu, <i>vix non</i> .
Pentruchè, } <i>quoniam</i> ,	Pentru aquea, <i>propterea</i> ,
Èrò, <i>iterum</i> .	Dreptu aquea, <i>proinde</i> .
Chèci, quàci, <i>quum</i> .	Fiendchè, <i>quoniam</i> .
Qua, } <i>ut</i> .	Quât, <i>ut</i> .
quasi, }	Cu quântu mai virtuosu,
Quât nu, <i>ut non</i> .	<i>quanto magis</i> .

VI. O r d i n a t i v a e.

'Anteiu, <i>primo</i> .	A trea, <i>tertio</i> .
Adoa, <i>secundo</i> .	A patra, <i>quarto</i> .

Nota. Ope harum vocum sive conjunctionum partes dictionis alicujus melius Ordinantur, quam ope Numerorum, ut:

Din ànteiu, <i>primus, primo</i> .	Mai de parte, <i>porro, ultro</i> .
Apoi, <i>postea</i> .	Mai in colo, <i>ulterius</i> .
Atunci, <i>tunc</i> .	Alta data, <i>alia vice</i> .
Afarà de aquea, <i>praeter hoc</i> .	Preste aquèsta, <i>praeter, super hoc</i> .
Asimine, <i>similiter</i> .	In urma, <i>postremo</i> .
Apoi atunci, <i>dein tunc</i> .	'Anchè amu, <i>adhuc modo</i> .
'Anchè dupò aquea, <i>adhuc postea</i> .	Ia inchiere, <i>in conclusione</i> .
Dupò aquea, <i>postea</i> .	

VII. C o n c l u s i v a e.

Asié darè, <i>sic ergo</i> .	Dequi, <i>igitur</i> .
Acum darè, <i>nunc ergo</i> .	De aice, <i>hinc</i> .

De aquè, <i>ideo, igitur.</i>	Pentru aquea, <i>propterea.</i>
Direptu aquea, <i>proinde.</i>	Mai pre urma, <i>ultimo.</i>

VIII. E x p l i c a t i v a e.

Adechè, <i>idest, scilicet.</i>	Pentru esemplu, <i>exempli</i>
Asiè, <i>sic.</i>	<i>gratia.</i>
Prequum, <i>sicut.</i>	Dèqui, <i>itaque.</i>

IX. A d v e r s a t i v a e.

Qui, <i>atqui.</i>	In contre, <i>e contra.</i>
Inse, <i>interim.</i>	Totu, <i>tamen.</i>
Ma, <i>sed.</i>	Totusi, <i>attamen.</i>
Dare, <i>ast.</i>	Ime, <i>imo.</i>
Èrò, <i>verum.</i>	De quumva, <i>si fors.</i>
De nu, <i>nisi.</i>	Quât nu, <i>quin.</i>

X. C o n s e c u t i v a e, et I n t e r o g a t i v a e.

Unde,	} <i>unde.</i>	Pentruque, <i>quamobrem.</i>
De unde,		Cu quântu mai mare, <i>quan-</i>
Di que, <i>quare.</i>		<i>to majus.</i>

XI. T e m p o r a n e a e.

Quându, <i>quando.</i>	Altà datà, <i>alia vice.</i>
De quându, <i>aquo tempore.</i>	De atunci, <i>ab eo tempore.</i>
Dopò-que, <i>postquam.</i>	De ôre que, <i>quum.</i>
Qua quum, <i>quasi.</i>	Quatu de multu, <i>quantum-</i>
Qua quând, <i>sicut quando.</i>	<i>cunque.</i>
Pône que, <i>usque dum.</i>	In de lungu, } <i>diu, longo</i>
In preună, <i>una simul.</i>	Multu, } <i>tempore.</i>

Conjunctiones, quae sequuntur conjunguntur cum
Conjunctivo.

Si, <i>si, ut.</i>	Pinò va, <i>usque dum.</i>
Chè, <i>quod.</i>	Numai de nu, <i>tantum si</i>
Dachè	<i>non.</i>
Dachè asi	Macarchè, <i>quamvis.</i>
De asi	Ma'inante de que, <i>ante-</i>
De si ar	<i>quam.</i>
De va fi si nu, <i>si non.</i>	De si, <i>etiam si</i>

C A P U T IX.

D e I n t e r j e c t i o n i b u s.

§. 65.

Interjectiones sunt tales Orationis partes, quibus animi nostri status, affectiones, sensiones, et passiones exprimuntur.

§. 66.

Variae Formae Interjectionum.

Prout sensiones aliae sunt internae, aliae vero externae, sic et Interjectiones, quibus eae exprimuntur in varias abeunt formas.

I. Interjectiones seu sensionum internarum manifestationes, quae sensionem tamquam veram sensionem indicant; prout:

1. *Laelantis, et Ridentis.*

Ha! ha! hā! ha! iuhu! iu! iu! hu! hu! *evohe!*
iu! vivat! vivat! Amēn! Amen! e. g. Fiti cu voie
bună! *bono estote animo!*

2. *Dolentis.*

Oh! oh! ah! ah! vai! *vae!* amar! *heu!* e. g.
Oh! mișelul' demene! *Oh! me miserum!* vai! amărita
de mēne quum me lipsiu de dulcele meu fiu! *me
miseram quomodo spoliata sum dilecto meo filio!*

3. *Rogantis, et Optantis.*

Oh de! oh sî! *oh si!* hai de! hai sî! *heu si!* e. g.
Oh! de m'ai ajută sî scapu de rău'l aquesta! *Oh! si
me adjuvares, ut effugiam hoc malum!* hai de! *heu
si!* in oră bună! *bona hora!* Dómnē nu me lăsă! *Da-
mine noli me derelinquere!*

4. *Admirantis.*

O! *eh!* éccè! *ecce!* a! *vah!* *vah!* ei! *hui!* no!
o! mè, *hem!* e. g. O omule! *O homo!* que ai cugeta-
tu? *quid cogitasti?* Eccè! que s'au sculat a supra nó-
stră! *ecce quid surexit contra nos!* ei! quum asiè?
hei! *quomodo sic?* No! aquésta minune anchê n'am
mai vedutu, *no! hoc miraculum non amplius vidi.*
Pentru Dumneđu! *per Deum!* Nu è cu potèntia, *non*
est possibile!

5. *Fastidientis.*

Hoa! fui! pfui! *phui!* Fi! *phi!* e. g. pfui! quât
este de spurcat! *phui! quam est spurcus!* Fui quum
au potutu a tãta si tórne in sène? *phui quomodo potuit*
tantum bibere?

6. *Exclamantis, vel Vocantis.*

Hei! *heu!* hei audi! *heu audi!* Petre mî! vini a
casa. *Petre mi! veni domum.* Hei Frate mî! aratã te
che es Românú, *heu Frater mi! monstra te esse Ro-*
manum! Auditi! sãriti la arme, *audite! ad arma.* In-
telegeti! purtative bène, *Intelligite! bene vos gera-*
tis! pórtã te! *age!* O data cu ànima! *macte animo!*

7. *Applaudentis et Regratiantis.*

O! a! bène! *bene!* fòrte bène! *valde bene!* pré
bène! *perbene!* e. g. Ba bène au fostu! *ominino bene*
fuit! Am' avutu de ajunsu laudã lui Dumneđu! *Satis*
habuimus sit laus Deo!

II. Interjectiones seu sensuonum externarum decla-
rationes, quibus voluntatem nostram, quam volumus
ut alii sequantur manifestamus.

1. *Silentium Indicantis.*

St! St! citu! pace! *pax!* ho! *ho!* au! *au!* taci!
tace! taceti! *tacete!* continesce te, *contine te!* silen-
tiu! *silentium!* innécãte! *suffocate (i. e. sileas)!* Le-
vati amènte! *attendite!*

2. *E x p e l l e n t i s.*

Hai! dute! *apage! abi!* fă locu! *fac locum!* du-
te in laturi! *ad partes!* dute de aquí! *abi hinc!* ca-
ră te mai incolo! *apage sis! vade ultro!* surpă te de
aquí! *aufer te hinc!* afară! afară! *foras!* Uscia!
exeas! dute si nu te mai vedu! *abi ut ne amplius te*
videam! Omu de nimic! *homo nauci!* —

P A R S T E R T I A.

D E

S Y N T A X I.

Syntaxis est ea Grammaticae Pars, quae docet rectam disjunctarum orationis partium compositionem sive constructionem ope Regularum secundum linguae cujuslibet indolem, ut integrum et perfectum sensum habeant.

Quaelibet Conjunctio seu Constructio plenum et perfectum sensum habens, tribus his Partibus constat: Subjecto, Praedicato, et Objecto.

Subjectum, nominamus personam illam aut rem, de qua aliquid dicimus. *Praedicatum*, nominamus illud, quod de subjecto proferimus. *Objectum* vero est res ipsa, quae actioni subjecti attribuitur.

E. G. Dumne de u au facutu lumea, *Deus creavit mundum*. Hic: Dumne de u, est Subjectum, au facutu, est Praedicatum, lumea, est Objectum.

C A P U T I.

De Syntaxi Articulorum.

§. 1.

De Conjunctione Articuli cum Nomine.

Articulus definitus, *il*, *lu*, *le*, et *ul*; ac *a*, *oa*, vel *la*; omnibus Orationis Partibus adjungitur, maxime vero Nominibus quando res certe determinatur separa-

tim, aut conjuncte postponitur, e. g. Domnu'l, *Domini-*
nus; omul' *homo*; fulgerul, *fulgur*; frate-le, *frater*;
lumin'a, *lumen*; stéoa, *vel stéla, stella*.

Articulus definitus cum aliis Orationis Partibus tunc
conjungitur, si substantivum, quod in una constructione
expressum fuit, in altera eiusdem discursus recurrat,
ne saepius repetatur, omittitur, atque eius loco poni-
tur solus Articulus, definitus quidem si Substantivum
omissum fuit masculinum; secus indefinitus. e. g. Pe-
nicelu'l, quare ti'l diede Unchiu tñu, si nu lu perdi,
penicillum vel scalpellum, quod tibi Avunculus
tuus dedit, ne illum perdas. Cartea, què inprumu-
tatà si mi o aduci, *librum mutuum adferas*. Estins'
au lumina? O au estinsu, *extinxitne lumen? (illud)*
extinxit.

Observatio. Nomina Propria Virorum, et vox
Deu, *Deus*, tantum in Genitivo, et Dativo recipiunt
Articulum, qui tunc illis praeponitur. e. g. Socrat Fi-
losoful'. Gen. A lui Socràt Filosoful'.

Si vero post illa sequatur Pronomen possessivum:
meu, tñu, sñu, nostru, vostru, loru; accipiunt Arti-
culum. e. g. Deu'l meu, *Deus meus*; Martinu'l tñu,
Martinus tuus; Georgiele vostru, *Georgius ve-*
ster. etc.

Denique si post Nomina Propria sequatur Ad-
jectivum, tunc Adjectivum aut accipitur cum Articulo,
aut ante illud ponitur Pronomen demonstrativum quelu,
ille, què, quae. e. g. Cicero marele Orator, *vel Cice-*
ro Oratoru'l quelumare, Cicero magnus Orator, vel
Cicero Orator ille magnus.

Quando volumus designare res aliquas distinctas,
aut aliquid omnino indeterminatum proferre, tunc ad-
hibemus Nomina sine ullo Articulo. e. g. Fà casà de
lemnu, nu de petró, *fac domum ex ligno, non ex*
petra, i. e. ligneam, non lapideam.

§. 2.

Conjunctio Articuli cum Pronomine.

Si adsunt in Constructione Pronomina conjunctiva, sive Dativi Pronominum personalium contracti: mi, ti, si, i, ni, vi, si: ponitur immediate Articulus post hos Dativos. e. g. Calul' quelu suru mi 'l dede, *equum illum caeruleum* (Ital. azzurro) *mihi (illum) dedit.* Vel in plur. Calii quei suri mi ii dede, *equos illos caeruleos mihi (eos) dedit.* Vineà què mare mi o vendù, *vineam illam magnam mihi vendidit, vel* Vineile quele mari mi le vendù, *vineas illas magnas mihi vendidit.* Dà ti calà mariu? *datne tibi atramentarium?* mi 'l dà, *mihi dat illum.* Leuat' ai pèna? *accepistine calamum?* O amu leuatu, *illum accepi.*

§. 3.

Conjunctio Articuli cum Verbis.

Quando Articulus cum Verbis stat in conjunctione eisdem aut praeponitur aut postponitur. Itaque in primo casu si verbis praeponitur tunc articulus *il* in integrum restituitur, i. e. literam *i* quam alias propter praecedentem vocalem amiserat recipit. e. g. Jo ilbatu, *ego illum batuo.* In secundo vero casu si verbis postponatur, tunc pro genere masculino utimur Articulo *lu* aequivalens Ital. *lo*, qui cum eisdem deinde, more Italicorum in unam vocem coalescit, ast sequente vocali, *u* apostrophatur, e. g. Vedul' io, *video ego illum;* ved'o io, *video ego illam;* dulu de aice, *aufer illum hincce.*

In Modo Conjunctivo et Optativo Articulus saepe conjungitur cum Conjunctione *si*, *ut*, *si*; et asi. e. g. Jo silu laudu, *ut ego illum laudem;* io l'asi làudà, *ego illum laudarem;* vel làudà l'as' io, *laudarem illum ego.* Foem. lo s'o laudu, *ut ego eam laudem;* io o asi làudà, *ego eam laudarem;* vel laudà o as'io, *laudarem eam ego.*

In Infinitivo Modo ponitur post *a* Infinitivum prae-

cedens. e. g. A lu láudare, *illum laudare*; a lu fi láudatu, *illum laudasse*; Foem. a o láudare; a o fi láudatu.

Supinis, Gerundiis et Participiis Articulus postponitur. e. g. Batutulu, *ille percussus*; bátëndulu, *percutiendo*, vel *percutiens illum*; batúatoriul, *percutiens*, vel *percussor*; Foem. Bátutá, bátënd'o, batúátórea.

§. 4.

Conjunctio Articuli cum Orationis Partibus indeclinabilibus.

Exempla.

1. Cum *Adverbiis*: e. g. Páměntu'l nèque un fructu nu póte aduce de nu lu va umedi pluoia, *terra nullum fructum adferre potest nisi eam pluvia maderecerit.*

2. Cum *Conjunctionibus*: e. g. Pre omu'l inderetnicu si fòrá sěntire delu vei invětia quātu, el cu cerbi cea súa tóte in ventu le arunca, *hominem temerarium et absque sensu quantumcunque docueris ille cervice sua (dura) omnia in ventum (averruncat) projicit*, i. e. *monitibus surdas praebet aures*. Nu incetá afacere bēne quelui mişel' si intristatu, quāndulu póte ajutare dirépta túa, *non cessa bene facere misero, et contristato, quando illum potest adjuvare dextera tua.*

3. Cum *Interjectionibus*: e. g. Plānsu'l si ohtatu'l pácatosului ne auditu va fi pinó nusi va indreptá saptele súaie, *planctus, et lamentatio peccatoris in audita erit usque non emendaverit actiones suas.* —

C A P U T II.

De Syntaxi Nominum.

§. 5.

Nomina Adjectiva, Pronomina et Participia concordant cum suo substantivo in Genere, Numero et casu.

e. g. Trandafiru'l aquestu formosu, si bène mirositoria este al meu, *rosa ista formosa (pulchra), et bene olens est mea*. Viile aqueste mari, si roditóre sùnt domnesci, *vineae istae magnae, et fructiferae sunt dominales*.

§. 6.

D e N o m i n a t i v o .

1. Subjectum semper ponitur ad Nominativum *ad quaestionem*: quine? *quis?* vel que? *quid?* e. g. Io laudu, *ego laudo*; tu defaimi, *tu diffamas*; el judcă, *ille judicat*. Remas' amu fòrè de tótà sperantia (nedesde) de a mai aflare que amu perdutu, *remansi sine omni spe amplius inveniendi quod perdidi*.

2. Si in una Constructione plura sunt subjecta, tunc Praedicatum ponitur ad Pluralem Numerum. e. g. Preotu'l si Invatiãtoriu'l sunt luminatorii quei din àntei a Natiei, *Sacerdos et Docens (Magister) sunt illuminatores primi Nationis*.

3. Si in Oratione plura Nomina substantiva ad eandem rem, vel Personam pertinentia occurant, in Numero et casu concordant e. g. Numa Pompilie au fostu quel din ànteu, quarele au datu legi Poporu lui Romanu, *Numa Pompilius fuit primus qui dedit leges Populo Romano*. Licurg' înteleptul' dătãriu de legi al Spartani lor nemurire ş'au agonisit, *Lycurgus sapiens legum dator Spartanorum immortalitatem sibi acquisivit*.

4. Nominativus quoque sequitur post haec verba: io sùnt, *ego sum*; se face, *fit*; se nasce, *nascitur*; remãne, *remanet*; ésè, *exit*; se chiamã, *vocatur*; se numesce, *nominatur*. e. g. Cedru'l este arboru'l quel mai inaltu, *Cedrus est altissima arbor*. Omu'l quel bunu si credinciosu pururè rêmãne vredignu (vrednicu) de laudã, *Homo bonus et fidelis semper remanet vere laude dignus*.

§. 7.

D e G e n i t i v o .

Genitivus casus adhibetur ad Interrogationem: a cui? *cujus?* e. g. Lumina sórelui este multu folosítóre, *lux solis est multum proficua*. Amará este morte pécátosu 'lui, *amara est mors peccatoris*.

Hic semper duo Nomina substantiva res diversas significantia occurrunt, quorum alterutrum est Genitivi Casus. e. g. Innáltímea ceriu 'lui este neajunsá, *altitudo caeli (est inpertingibilis) pertingi nequit*. Frum-sétia ténérului este sciéntia si purtarea boná, *Juvenis pulchritudo consistit in scientia, et bona com- portatione*.

Genitivus ponitur etiam post haec vocabula: in ti- pul, in forma, dupò mesura, in facia. e. g. Moisi au vedutu rugul' ardend' in tipu'l focului, *Moses vidit rubum ardentem in tipo, vel forma ignis*. O fêrá mi s'au aratat' in visu in forma leului, *una fera mihi in somno apparuit in forma leonis*. Pétra aquésta bate in facia Rubinu 'lui, *hic lapis in rubinum colorem vergit*. Dupò mèsura faptelor lui se va pedepsi, *secundum mensuram factorum ipsius punietur*.

Nota. Hic Genitivus interdum potest mutari cum Praepositione *de* in Ablat. e. g. In tipu'l-focului; *vel* in tipu de focu. In forma leului; *vel* in formá de leu. In fačia Rubinului; *vel* in fačia de Rubinu.

Praepositio *de* dicitur partialis, quoniam semper partem unam integri designat, et quoniam ipsius Ge- nitivi sensum ob oculos sistit recte potest nominari Ge- nitivalis sive Geniti, e. g. Amátoriu (iubitoriu) de drep- tate, *amator iustitiae, vel amatoriu'l dreptátii*. Adú una scafá de apă, *adfer unum scaphium aquae*: hic intelligitur pars tantum aquae non vero tota aqua.

§. 8.

D e D a t i v o .

Dativus ponitur ad Interrogationem: Cui? *cui?* e. g.

Supusii trebue si se plece Impératu 'lui său, *subditi debent se subjicere suo Imperatori.*

Dativus stat:

1. Post haec Adjectiva: a semine, *similis*; ne a semine *dissimilis*; e. g. Corneliu samină Fratelui său, *vel* este asemine Fratelui său, *Cornelius est suo Fratri similis*. Baltasaru nêque unui dintre Fratii sui nu samină, *vel* Baltasaru nu è a seminé Fraților săi, *Balthasarus nulli fratrum suorum est similis*.

2. *Ad Interrogationem* cui? cui? *vel* pentru qui-ne? *propter quem?* aliquid fit alicui in commodum, *vel* incommodum, seu aliquid acquiritur, *vel* adimitur. e. g. Scumpul' altora adună avutii nu sie, *avarus aliis congregat divitias non sibi*. A plăcere lui Dumneșeu, si omini lor mare vistierie este, *placere Deo, et hominibus magnus thesaurus est*.

3. Post quaedam verba, uti sunt: *spunu, expono, narro*; *dicu, dico*; *supunu, subjicio*; *respundu, respondeo*; *invêdu, (vel pismuescu) invideo*; sequitur Dativus *Personae* *vel rei*. e. g. Dute ôșpeșule șpune Spartanilor, chê noi vârsându sângele nostru pentru Patriă, aice ne amu datu viatia, *abi hospes expone, sive narra Spartanis, quod nos effundentes sanguinem nostrum propter Patriam hicce vitam nostram posuerimus (dederimus)*. De te vei supune legilor, si orînduelilor quelor mai mari, nêque un réu no te va intimpină, *si te subjeceris legibus et ordinationibus majorum, nullum te malum manebit*.

4. Post Verba Impersonalia: se cuvine, *convenit*; se întemplă, *evenit*; se vede, *videtur*; se înpare, *apparet, videtur*; se crede, *creditur*; se cântă, *cantatur*; se șede, *decet vel sedetur*; se dörme, *dormitur*. e. g. Nimenui nu se cuvine a grăire mênciaună, *nemini convenit loqui (garrere) mendacium*. Mêncianosului nêqui o data nu i se crede, *mendaci nunquam creditur*. Intieleptului a sie se cuvine a vieșui-

re, prequam si verbesce, *sapienti sic convenit vivere, prout etiam loquitur.* Lui Dumneḡeu se cãntã laudã, *Domino Deo laus cantatur.*

Observatio. Hicce sensus Dativi casus interdum fulcitur Praepositione *la, dela.* e. g. Fõrte cu greu este a facere queva, que ar placẽ *la* toti óminii; *loco:* que ar placẽ tuturor Óminilor, *valde difficile est aliquid facere, quod placeret omnibus hominibus.* Órequine au furatu Vecinu 'lui nostru astã nópte doi cali; loco ut dicamus: Órequine au furatu *dela* Vecinu'l nostru astã nopte doi cali, *aliquis furatus est Vicino nostro hac nocte duos equos.*

§. 9.

De Accusativo.

Accusativus ponitur semper *ad Interrogationem:* pro quine? *quem? vel* que? *quid?* et indicat Obiectum actionis. e. g. Chiamã pre Petru a casã, *voca Petrum domum.* Multe Ghẽnte credu in sóre, *multe Gentes credunt in solem.* Parẽntele bunu iubesce pre fiii sũi, *bonus Parens amat filios suos.*

Accusativus ponitur post verba Activa et Neutra. e. g. Fiule! ascultã svadurile inṡeleptilor si urmã loru, *Fili! ausculta svasiones sive consilia sapientum et sequere ea.* Sedut' au 'Angerul' pe pẽtra mormẽntu 'lui, *sedit Angelus super petram monumenti.*

Accusativus ponitur etiam post Praepositiones Accusativum regentes. e. g. Dupõ pluóe strãlucisce sórele, *post pluviam lucet sol.* Pãmẽntul' aduce fructuri (roduri) pentru tóte fãpturile que vietuescu pre dẽnsul; *Terra adfert fructus propter omnes creaturas, quae vivunt super ea.*

Observatio. Nominibus res inanimatas significantibus in Accusativis Particula *pre* non praeponitur, nisi tunc quando duo Nomina dicti generis in constructione

occurunt, tunc ut patiens ab agente distingvatur adhibemus *pre.* e. g. *Léga boul'*, *liga bovem*; non vero: *léga pre boul'*. *Dâmi lemnul' aquelu*, *da mihi lignum illud*; non autem dicimus: *dâmi pre lemnul' aquelu*.

In alio vero casu dicimus: e. g. *Leul' au invinsu pre ursu*, *Leo vicit ursum*. *Vulpè au inşelatu pre lupu*, *vulpes decepit lupum*. *Cânele au muscatu pre porcu*, *canis momordit porcum*.

Si vero de Nomine patienti nullum est dubium tunc ponitur etiam sine *pre.* e. g. *Muiiere mulge vaca*, *mulier mu'get vaccam*.

Dotes hominis a natura ei datae exprimuntur Praepositione *la*, ita: ut Nomen integrum designans maneat penes suum Adjectivum, aliud autem partem denotans ponitur cum Praep. *la*. e. g. *Omu inaltu la staturâ*, *homo altae staturae*. *June albu la făcia*, *Juvenis albae faciei*. *Tèner ager la mēte*, *Adolescens acutae mentis*. *Muiiere quea ne invētiată lungă la pîru*, si scurta *la mēte*. *Mulier illa indocta longorum crinium*, et *brevis vel curtae mentis*.

Si vero dotes vel proprietates hominis considerantur, quas ille solus proprio studio sibi comparavit, et quae ipsius Characterem manifestant; tunc Nomen integrum denotans stat solum, Nomen autem characterem significans ponitur in Ablativ. cum Praep. *cu*, et Adjectivum eidem adjungitur. e. g. *Omu cu înţelepciune mare*, *homo magnae sapientiae sive homo sapiens*. *Judecătortu cu direptate*, *Judex iustus*. *Vecinu cu poşte*, si patimi réle, *Vicinus malorum cupiditatum et passionum*.

§. 10.

De Vocativo.

Nomina ponuntur ad Vocativum quando interrogamus, quando loquimur, aut aliquem alloquimur. e. g. *Adame! unde eş?* *Adame! ubi eş?* *Fiule! de vėi urmă svadurilor méle*, *nėqui un réu nu te va întempină*,

Fili! si sequutus fueris consilia mea nullum malum te assequetur. Ierusalime! Ierusalime! de quoto ori te amu cercetatu si amu cãutatu si adunu pre fii tui, qua quum, adunã gãlina puii sũ; Ierusalem! Ierusalem! quoties te quaesivi, et investigavi ut congregem filios tuos, sicut congregat gallina pullos suos.

§. 11.

De Ablativo.

Ablativus sequitur post Praepositiones: *Cu, cum; de, de; dela, a, ab; din, e, ex.* Praepositio *cu* adhibetur:

1. Quando Nomen substantivum significat instrumentum, vel modum quo aliquid fit. e. g. *Taie cu securé, scinde securi. Punge cu cuțitu'l, punge cultro. Indrãpta 'l cu svatul', éro arare cu bataé, dirige vel emenda eum consilio raro autem verberibus.*

2. Quando significant mensuram. e. g. *Georgie cu un policariu este mai inalt de quãt mène, Gergius uno police est altior me. Grãdina (Ital. giardino) nostrã cu doã iugere este mai mai mare de quãt' a vóstrã, hortus noster duobus jugeribus est major quam vester.*

Praepositio *de* concordat:

1. Cum Nominibus Adjectivis incrementum et decrementum depotantibus. e. g. *Plènu de mãnie, ira plenus. Plènu de réutate, plenus malitia. Intristatu de Parentii sũ, contristatus a suis Parentibus.*

2. Cum Adjectivis mensurarum Praepositio *de* ponitur triplicate; id est: ante Numerum, ante Nomen mensurans seu mensuram denotans, et ante Adjectivum. e. g. *Un vas de Optudeci de cupe de mare, Unum vas Octoginta cupparum magnum.*

Si vero Adjectivum praeponatur tunc accipitur absque Praepositione *de*. e. g. *Un vas micu de doédeci de cupe, unum vas parvum viginti cupparum.*

Pariter si numerus fuerit infra viginti tunc neque substantivum mensurae recipit Praep. *de*. e. g. Una fântână (Ital. fontana) *de* patru stângeni afundă; *Unus fons quatuor orgyarum profundus*.

3. Cum Nominibus substantivis, quae partem tantum integri, aut proprietatem Personae, vel characterem cujusdam denotant. e. g. O turma *de* oui, *unus grex ovium*. Una scafă *de* apa, *unum scaphium aquae*. O bunitate *de* omu, *bonitas hominis*. Omu *de* omenie, *homo honestus*.

4. Inter duo Nomina substantiva, quae simul sensum substantivi compositi efficiunt, quae in Lingua Daco-Romana sicut in Gallica et Italica in unum conjunguntur cum Praepositione *de*. e. g. Domnu *de* pămîntu, *Dominus terrestris*. Tăietoriu *de* lemne, *ligniseca*. Jubitoriu *de* ômeni, *amans hominum*.

5. Post Nomina, quae affectationem, vel cupiditatem denotant. e. g. Volitoriu *de* bene, *benevolus*. Grăitoriu *de* rêu, *maliloquus*.

6. Indicando possibilitatem, vel impossibilitatem rem aliquam perficiendi. e. g. Muntele aquestu è greu *de* suitu, *mons hic est difficilis ascensu*. Casa aquesta è buna *de* lócutu, *domus haec est bona ad habitandum*. Vinea (vîia) este aquum *de* sapă, *vel de sâpatu*, *Vinea est nunc fossilis, i. e. tempus adest quo vinea fodi potest*.

7. Ante Adverbia et Nomina substantiva temporis ad interrogationem *de* cându este queva? *ex quo tempore est aliquid?* *de* quâti ani este Biserica aquesta? *Ex quo tempore?* *vel quot annorum est haec Ecclesia?* *De* doăzeci *de* ani, *viginti annorum*. *De* cându esci aice? *de* alaltă eri, *a quo tempore es hicc?* *a pridie*.

8. Loco Accusativi ponitur, permutando eam cum Praepositione, pentru *propter*; ut: loco ut dicamus: Ascultămê pre mène, *ausculta me*. Țene aquestu calu, *tene hunc equum*. Georgie multe bune au grăitu pen-

tru tène, *Georgius multa bona locutus est propter te*, vel *de te*. Possumus dicere: Ascultă *de mène*; tène *de calul aqestu*; Georgie multe bune au grăitu *de tène*.

9. Post Interjectiones: Vai, amaru, ferice; sic etiam post haec vocabula: *rèu, bène*. e. g. Vai *de calcători de lege*, *vae transgressoribus legis*. Amaru *de serbu'l ne credinciosu*, *vae servo infideli*. Ferice *de toti direpti*, *felices omnes iusti*. *Rèu de quei qui nu păsescu direptatea*, *male cum eis, qui non custodiunt iustitiam*.

10. Post Nomina Substantiva in finem aliquem designata. e. g. Amu comparat un calu *de calăritu* (Ital. cavalcare), *emi unum equum ad equitandum*. Amu tocmitu doi ómini *de sápatu la grădină*, *conduxi duos homines ad fodendum in horto*.

Praepositiones, *dela*, et *din* ponuntur tantum post verba, quae discessum aut evacuationem designant. e. g. Dulu *dela mène*, *aufer illum a me*. Scótelu *din casa*, *excute sive ejice eum ex domo*.

C A P U T III.

D e

Syntaxi Pronominum.

§. 12.

De Usu Pronominis Personalis.

Pronomen Personale perpetuo ponitur loco Nominis alicujus Personae. e. g. Petru trecendu pe lóngé scóla m'au întrebătu de tène, si io nu l'amu fostu cunoscutu pre el, nèquè i amu datu lui respunsu, *Petrus transiens vel transeundo penes Scholam me interrogavit de te, et ego illum non cognoveram, neque ei dedi responsum*.

Pronomen tertiae personae *el, ea*, quando pluries in eadem constructione occurrit, tunc euphoniae causa cum Pronomine, *dênsul, dênsa, ipse, ipsa*, (Ital. *deſso deſſa*,) permutatur. e. g. *La Fratele meu pentru înțelepciunea lui multi vênũ al' cercetare pre el, si a querere svatu dela dênsul, ad Fratrem meum propter sapientiam illius, multi veniunt, ad inquirendum illum, et consilium ab ipso petere.*

Pronomen *dênsul* multoties ponitur etiam loco Pronominis, *el ênsusi, ea ênsasi, ille ipse, ea ipsa* (Ital. *esso, essa*.) e. g. *Dênsul' au fostu la noi, ipse fuit apud nos. Dênsa au fostu cu mène, ipsa fuit mecum. Loco ut dicamus: El ênsusi au fostu la noi, ille ipse fuit apud nos; ea ênsasi au fostu cu mène, illa ipsa fuit mecum.*

§. 13.

De Usu Pronominum Reciprocorum.

Pronomina Reciproca adhibentur quando requiritur, ut actio, ex parte agentis seu actionem ponentis intelligatur. e. g. *Agonisit'au siesi visteriu, quel, qui in tîneretie scientie formóse au adunatu, acquisivit sibi ipsi thesaurum ille, qui in iuventute pulchras scientias congregavit (adunavit). inpartit'au vestmintele méle lorusi, diviserunt vestimenta mea sibi. Id est: Qui scientias congregavit propter se ipsum, thesaurum acquisivit. Qui diviserunt vestimenta propter se, pro se, et inter se ipsos, ea diviserunt. Si vero dixero: inpartit'au vestmintele méle loru, diviserunt vestimenta mea illis; hic iam intelligitur, dividentes pro aliis vestimenta divisisse, non pro se.*

Exempla: *Fiiu'l vecinului meu si fiiu'l Unchiu meu se certau între sène, si superveniendu intraquea vecinu meu, batù pre fiiu'l lui, Filius vicini mei, et filius Avunculi mei certabant inter se, et superveniens vel superveniendo interea vicinus, percussit filium illius, (Avunculi). Hoc modo filius percus-*

sus est mei Avunculi; itaque ut intelligatur filium percussum esse illius qui ipsum percussit: debet dici: *Vicinu'l meu au batutu pre fiul sũu, vicinus meus suum filium verberavit.* Non vero: pre fiul lui.

Domnu meu au intrebatu pre sora sũa mergeva la Viena, *Dominus meus interrogavit suam sororem ibitne Viennam.* Hic intelligitur sororem esse mei Domini. Si autem dixero: Domnu meu au intrebatu pre sora lui; hic iam intelligitur soror alterius tertii non vero mei Domini.

§. 14.

De Usu Pronominum Conjunctivorum.

Pronomina Conjunctiva, quaedam sunt, quae formam Dativi, alia vero, quae formam Accusativi induunt.

I. De Pronominibus conjunctivis Dativi casus, *mi, ti, i, si; ni, vi, li.*

Haec Pronomina fere cum Ominibus Orationis partibus conjunguntur, maxime autem cum Verbis, quae eis quibuscum conjunguntur modo prae, modo postponuntur. Itaque:

1. Conjunctio seu associatio eorum cum Nomine substantivo. e. g. *Fiiuti este aquesta au serbu? Filius est iste tibi (tuus) aut servus? Ba fiu, omnino filius. Mumá vi aquéstá bêtráná? Mumá, Materne est vobis haec senex? Mater. Quá alba ti facia, quam alba est tibi (tua) facies. Bène ti négra pilériea, bene niger est tibi (tuus) pileus.*

2. Cum Pronomine: e. g. *Aquestuti va fire Invétiátoriu, iste erit tibi (tuus) Praeceptor.*

5. Cum Verbis, quibus prae, aut postponitur; in primo casu accipit ante se literam i seu Pronomen conjunctivum abbreviatum ex *lui* vel *ei*, aequivalens quasi Pronom. latino *illud* vel *hoc*; in secundo vero casu ad-

jungitur vocabulo ubi convenit. e. g. Jo i ti credu, *vel* creduti, *ego (illud, hoc,) tibi credo.* Jo i ti credui, *vel* credui-ti, *ego tibi credidi.* Jo ti amu credutu, *vel* credututi amu, *ego tibi credidi.* Jo i ti voiu crede, *vel* credeti voiu, *ego tibi credam (hoc v. illud).*

Observatio. Haec Pronomina in Modo Coniunctivo et Optativo adhaerent Coniunctionibus si, de, asi; vel ab iis separantur. e. g. Siti, *vel* si ti faci datorintia, *ut facias tuam obligationem.* Jo atunce mi asi vedè fericirea quând' ar veni Patronul meu, *ego tunc meam viderem felicitatem quando v. si veniret meus Patronus.* Unde mi bene a colo mi è Patria, *ubi bene ibi mihi est Patria.*

Frequenter Pronomen Dativi in quibusdam connexionibus duplicate ponitur. e. g. Audorè tie nuti pare rèu ché ai certatu pre Frate tui, *aut fors tibi non (apparet malum) dolet quod corripueris fratrem tuum.*

II. De Pronominibus coniunctivis Accusativi casus: *me, te, se; ne, ve, se.*

Haec Pronomina adhibentur cum verbis Passivis, Deponentibus, et Reciprocis, queis modo ante, modo postponuntur. e. g. Frate meu se laudà de toti che s'au facutu cu moralitate, *Frater meus laudatur ab omnibus, quod factus sit moralis.* Bucurà te ché ai ajuns' in starea què postitã, *laetare, quod attigeris stationem vel statum optatum.* Mâne me voiu duce la Patronul meu si i multiamescu, *mane v. cras ibo ad meum Patronum ut ei gratias agam.*

Quando haec Pronomina ponuntur post verbum quod in consonantem aut *u* medii soni sive semi-vocalis desinit (alioquin Verba in Lingva Daco-Romana omnia in Praes. Ind. Praeteritis, Particip. Gerund. et Supinis exeunt in vocalem *u* medii soni), tunc in priori casu verbum recipit unum *u*; in altero autem *u* medii soni integrum sonum recuperat. e. g. Spaimentatu s'au si s'au cutremuratu ostile Angeresci vedendute pre lem-

nu spânduratu Dómné, *perterriti sunt, et contremuerunt exercitus Angelorum videntes te in ligno suspensum Domine*. Similiter dicitur: Jo te batu, *vel* batute io, *ego te batulo*; io vé batu, *vel* batuve-io; io v' amu fostu bătutu, *vel* fostu v' am batutu io. Hic in primo casu *u* non sonat in secundo autem integrum habet sonum.

Pronomina Conjunctiva Accusativi casus propter magis penetrantem sensum frequenter duplicate ponuntur. e. g. 'Angerule bune apărâne pre noi de totu cugetul' rêu, *Angele bone custodi nos ab omni cogitatione mala*. Omule, pentru făcernicia tîa nu te voiú leua pre tène si fii pârtaş desfătărilor méle, *homo, propter simulationem sive hypocrysim non te suscipiam ut sis particeps gaudiorum meorum*.

§. 15.

De usu Pronominum Possessivorum.

Pronomina Possessiva in Numero Singulari quando post Substantantiva ponuntur quae res animatas significant nullum recipiunt Articulum, e. g. Unchiu meu au dus'eri pe fiul Vecinu lui sîu la scólă, *meus Patricus heri filium vicini sui duxit ad scholam*. Sora mea mi au inpletit una pareche de calçiuni (Ital. colza) *Mea soror mihi unum par calceorum plexit*.

Si vero haec ponantur post Nomina Propria, sive in Singulari sive in Plur. tunc Nomen retinet suum Articulum. e. g. Petrul' meu au fostu ieri la tène, *Petrus meus fuit heri apud te*. Fratii nostri multu s'au bucuratu de fericirea tîa, *Fratres nostri multum gavisí sunt de felicitate tua*.

§. 16.

De Pronomine Demonstrativo.

Pronomen Demonstrativum duplici modo sive forma accipitur; prout:

Mascul.

Foem.

Aquest *vel* aquestu.
aquei — aquei.

Aquestă *vel* aquesta.
aque — aquea.

In prima forma accipitur quando ponitur cum Nomine Substantivo; in secunda quando per se sine Nomine subsistit. e. g. Aquest omu ti au adusu calul? Aquestu, *iste homo tibi attulit equum?* Iste. Aquestă muliere au cules la vineă (vie)? Aquesta, *ista mulier collegit in vinea?* ista. Aquei bărbatu ti au adusu novăla (veste) de veniré Frate tău? Aquei, *Ille vir tibi attulit nuntium de adventu Fratris tui?* Ille. Intru aque casa fusesi ieri? Intru aquea, *Intra illam domum fuisti heri?* Intra illam.

Stat Pronomen *aquestu, aquei; aqueă, aquea;* etiam cum Nomine, ast tunc Nomini debet postponi. e. g. Omul' aquestu multu bène mi au facutu, *homo iste multum boni mihi fecit.* Fecióra aqueă adese lucră la grădină, *ista Virgo frequenter laborat in horto.*

Distinctio inter Pronomen Demonstrativum: *aquestu*, et *aquei* haec est, quod: Pronomen, *aquestu* semper indicet actionem quamdam propiorem, *aquei* autem magis distantem. e. g. Georgie si Demetrie au purcesu la vie; aquestu pe calu, éro aquei pedestru, *Georgius et Demetrius processerunt sive iverunt ad vineam; iste in equo, ille vero pedestris.* Martha si Maria făcându serbire lui Cristos; aqueă cu ascultăre invetiătorei, parte què mai bună si au alesu, éro aquea cu gătiré bucatelor de quele trecătore cugetaa *Martha et Maria facientes sive praestantes obsequium Christo; ista auditione doctrinae partem optimam sibi elegit; illa vero praeparatione ciborum de transitoriis cogitabat.*

Pronomen *aquei* frequenter venit in responsum Pronomis relativi *quarele*. e. g. Quarele nu ascultă pre Părentii sūi după cuviëntiă; aquei odinióră intr'asemine tipu dela fii sūi va leua respletire, *qui non aus-*

cultat (obtemperat) suos Parentes secundum convenientiam; ille aliquando simili modo a suis filiis remunerationem accipiet. Quel, què, adhibetur, quando personam aliquam, aut rem ab aliis bonitate, vel vilitate discrepantem indicamus. e. g. Vedut' amu nuorul' quel portàtoru de luminà, vidi nubem illam luciferam. Jungièti vitelul quel grasu, occidite vitulum illum pingvem. Stéoa què mai luminósà se chiamà lucéfèr, luminosissima stella vocatur lucifer.

Ponitur *quel*, etiam post Pronomen *aquestu*. e. g. *Aquestu este fiu'l meu quel iubitu, iste est filius meus dilectus.* Pronomen demonstrativum io ènsumi, *ego ipse*; tu ènsuți, *tu ipse*; el ènsusi, *ille ipse*, et ea ènsasi, *illa ipsa* indicans ipsam personam agentem, cavendum ne loco Adjectivi singul, *singulus* sive *solus* ponatur; aliud enim est dicere: El ènsus' au fost' aice, *ille ipse fuit hicce*: et aliud: el singur' au fost' aice, *ille solus fuit hicce*. Nam dum dico: el ènsusi, intelligitur ille persona sua, ubi etiam alii potuerunt esse cum illo; sivero dico: el singur, intelligitur, alios cum illo non fuisse.

Exemp. plura. Vindecâte pre tène ènsuți de esci Doctor, *sana te ipsum si es Doctor.* Ea ènsas' au țe sut' aquéstà pènsà, *illa ipsa texuit istam telam (pensum).* Ensivè prin necumpètata vóstra vietuire vați cãusatu voui aquéstà neputintã, *vos ipsi per incompetentem vestram vitam vobis hanc impossibilitatem causastis.*

§. 17.

De Usu Pronominum Interrogativorum: quare? quine? que?

Pronomen, *quine?* est commune utrique generi, et adhibetur quando interrogamus de personis sive masculinis sive foemininis, et semper stat sine Nomine. e. g. *Quine au fost' aqui? Quis fuit hic?* non vero dicimus: *quine om' au fost' aqui? aut: quine muliere au fost' aqui.*

Ast Pronomen *quare?* ponitur cum, et absque Nomine respiciens Genus Nominis. e. g. *Quare om' au adu-*

su cartea? *Quis homo attulit epistolam?* Quare muliere au aprinsu lumina? *Quae mulier accendit candelam?*

Pronomen *que?* hoc ad interrogationem ponitur cum et sine Nomine; quando autem conjungitur cum *quine?* non suffert penes se Nomen. e. g. *Que Domnu?* *que Princesă* au *sosit' ieri a icé?* *Qualis Dominus?* *Qualis Princessa pervenit heri hucce.* *Quine que invatiă,* aquea sci, *quis quid discit, hoc scit.* Hoc Pronomen *que?* praecipue adhibetur in interrogationibus de rebus inanimatis. e. g. *Que se vede acolo?* *quid ibi videtur?* *Que lemnu stă aqui?* *quale lignum stat hic?* *Que cal ai adusu?* *qualem equum adduxisti?*

§. 18.

De usu Pronominum Relativorum: Quarele, quare; quel qui, quae que.

1. Pronomen *quarele, quarea,* ponitur loco Nominis substantivi alicuius personae aut rei, in eadem orationis serie prius recurrentis, ac eiusdem sensum in se reducit. e. g. *Fugi de sufletul' ne satiosu, quarele caută tôte la sene si le apuce, fuge animam insatiabilem, quae quaerit omnia ad se rapere.* *Sănitate si invătiătura in socite cu înțelepciune sunt vistierii, quare nu le pôte răpi furul', nequi focul' pôte si le ardă, nequi apa si le innece, sanitas et scientia (doctrina) consociate cum sapientia sunt thesauri, quos non potest fur rapere, neque ignis consumere, neque aqua suffocare.*

2. Pronomina *quel qui, quae que,* ponuntur loco Pronominum, *aquelu quarele; aquea quarea.* e. g. *Davor' odinioră respunsu Parentii quei qui pentru lăcomie inpedecă pre fi sui dela scôla, dabunt aliquando responsum illi Parentes, qui propter avaritiam impediunt filios suos a scola* Id est: *illi Parentes rationem reddent, qui filiis media procurandarum scientiarum subtrahunt.*

3. Pronomen *qui*, brevitatis causa saepe ponitur loco Pronominum Relativorum *quarele, quarea; quel qui, quea que* ut: Ostasi pādindu mormentu'l lui Cristos' au amoritū de strāluciré Angeru 'lui, qui s'au aratatu, *vel quarele s'au arātatu, Milites custodientes sepulchrum Christi torpuerunt, sive torpescentes facti sunt prae splendore Angeli, qui apparuit.*

§. 19.

De Usu Pronominum Indefinitorum.

Pronomina Indefinita adhibentur quando loquimur de rebus incognitis, ubi tantum speciem nominamus, personam vero vel rem non determinamus. e. g. Óre quarele pruncu n'au venitu la scolă, *quidam puer non venit ad scholam.* Nesquine dintre vecini au intrat' asta nópte in grădina nostră, *quispiam ex vicinis intravit hac nocte in nostrum hortum.* Fôră invătiătură si purtare bună nimene nu se póte face fericitu, *absque scientia et proba comportatione nemo potest se feliciem reddere.*

Pronomen indefinitum *unu, una*, in pluribus casibus adhibetur; prout:

1. Quando indicamus aliquid indeterminatum. e. g. Spunu a fire intrat eri un taur' in țérină, *narrant intrasse heri unum taurum in terrenum; vel* spunu a fire intrat eri óre qui tauru, *vel óre quare taur' in țérină, dicunt intrasse heri aliquem taurum v. quemdam taurum in terrenum.*

2. Quando aliquem valde extollimus, aut valde deprimimus, e. g. Un supusu, si dică aquesta unui Dominitoriu, *subditus, ut dicat hoc Dominatori!* La o in-tēmplare primeșdiósă qua aquesta, au cadut' alti ómeni mari, daré unu' qua el si remâne nevătēmatu, *in talem periculosum oasum inciderunt alii magni homines, et ut unus qualis ille est maneat illaesus?* Au murit' un Chesar, si tu nu vei muri? *Mortuus est unus Caesar, et tu non morieris?*

3. Ponitur quoque ante Nomina propria, quando haec adhibentur tanquam Nomina communia. e. g. Antonie este un Plato a vechiu 'lui nostru, *Antonius est unus Plato aevi nostri*. Id est: Antonie este in tēmpul de aquum, quasi ore quarele Filosofu mara a tēmpu lui vechiu, a nome Plato, *Antonius est tempore moderno (quasi) sicut quidam Philosophus magnus temporis antiqui, nomine Plato*. Sensus est: Antonie este mare Filosofu, *Antonie est magnus Philosophus*. Martin' este un Cicero, *Martinus est unus (quidam) Cicero*; i. e. mare Orator, *magnus Orator*.

C A P U T IV.

De Syntaxi Verborum.

§. 20.

De Constructione Verbi cum Nomine.

I. Omne Verbum Personale modi finiti vult habere Nominativum expressum, aut tacitum, qui cum eo in Numero et persona concordat. e. g. Io amu cāntatu laudă lui Dumne Deu, *ego cantavi laudem Domino Deo*. Dumne Deu' tôte fapturile pentru intrebuintiarea ōminilor le au facutu, *Dominus Deus omnes res creatas propter usum hominum fecit sive creavit*. Departă te dela faptele quēle de rușine, *recede ab actionibus impudicis*.

II. Verbum Personale plures Nominativos recipit si ad eandem rem pertinent. Eiusmodi sunt: io sūm *vel* sūnt, *ego sum*; se face, *fit*; se nasce, *nascitur*; remâne, *remanet*; ése, *exit*; se chiamă, *vocatur*; se numesce, *nominatur*; se dice, *dicitur*; e. g. Christos cu cerésca sūa invētiatură luminatoriu noul s'au facutu, *Christus celesti sua doctrina illuminator nobis est factus (v. noster)*. Nimene nu s'au nascutu invētiatu, *nemo natus est doctus*. Stēlele quēle mari noul se in paru a fire mici, *magnae stellae nobis apparent esse parvae*. Quel qui folositōre lucruri invētiă, va esi omu

procopsitu, ille qui necessarias res percipit evadet homo peritus. Stéoa qué mai luminósa se numesce Venus, stella illa lucidissima nominatur Venus.

III. Ad interrogationem vehementiorem verbum Nominativo praeponitur. e. g. Unde este Frate le túu Avel? *Ubi est Frater tuus Abel?*

IV. Verba, quae apud Latinos Genitivum regunt, apud Daco-Romanos regunt Ablativum cum Praepositione *de*. e. g. Adúti aménte de mène, *memineris mei*. Nute uita de mène, *non obliviscaris mei*.

V. Omnia Verba, quae significant: *timorem, gaudium, admirationem*, aut *aliquam actionem mentis*, postulant post se Nominativum cum Praepositione *de*. e. g. S'au infioratu si au amortitu de frică, vedendu valurile si undele mării, *perhorruit et torpuit pre timore videns undas et procellas maris*. Parénti se bucurá de fíii sùí quei buni, *Parentes gaudent de bonis suis filiis*. Cugetat'amu de frate meu si l'amu doritu, *cogitavi de fratre meo et desideravi illum*.

VI. Verba *dandi et adferendi*; praeter Accusativum volunt penes se habere Dativum personae. e. g. Dàmi apa si beuu, *da mihi aquam ut bibam*. Adumi cartea si legu, *adfer librum ut legam*. Dàmi pace si dormu, *permittle me dormire*.

Eiusmodi sunt quoque verba sequentia:

Ajutu, <i>adjuvo</i> .	Cucerescu, <i>humilio</i> .
Aratu, <i>indico</i> .	Credu, <i>credo</i> .
Ducu, <i>duco</i> .	Lingusescu, <i>adulor</i> .
Voiescu, <i>volo</i> .	Inchinu, <i>inclino</i> .
Dàruescu, <i>dono</i> .	Mulțămescu, <i>gratias ago</i> .
Demându: <i>praecipio</i> .	Oprescu, <i>arceo, retineo</i> .
Dicu, <i>dico</i> .	Postescu, <i>opto</i> .
Értu, <i>parco</i> .	Pàrtinescu, <i>parco</i> .
Invedu,	Ràpescu, <i>rapio</i> .
Pismuescu, } <i>invideo</i> .	Spunu, <i>expono, narro</i> .
Coméndu,	Supunu, <i>subjicio</i> .
Recoméndu, } <i>commendo</i> .	Tragu, <i>traho</i> .

Trămitu, *transmitto*.

Inbunu, *emendo*.

Inpârtesescu, *participo, dividō*.

Inpartu, *impertio, divido*.

Inprumutu, *mutuo*.

Inputu, *imputo*.

E. G. Inpârtesesce si mie que ai invêtiatu, *participa etiam mecum (mihi) quod percepisti*. Si nu cre-
di mênminosului, *ut non credas mendaci*. Supune-te
legilor, si vei petrece viatia tîa în pace, *subjice te le-
gibus, et transiges vitam tuam in pace*.

VII. Omnia Verba Activa regunt Accusativum, qui
quaestioni pe quine? vel que? *quem?* vel *quid?* res-
pondet. e. g. Cunósce te pe tène ênsu, *nosce te ipsum*.
Tênerule! inplinesce demandáciunile mai marilor tîi,
Juvenis! adimple mandata superiorum tuorum. Cau-
tă dreptatea si grăesce adeverul', *quere iusticiam et
loquere veritatem*. Onoră (cinstesce) pre Părentii tîi,
qua si ai dile lungi, *honora Parentes tuos, ut lon-
gos habeas dies*.

Observatio. Multa verba Activa Accusativum dup-
licate recipiunt. e. g. Ajutâne pre noi Dómne! *Adjuva
nos Domine!*

VIII. Quando verbum est in Modo Imperativo, tunc
semper Vocativus, ei prae- aut postponitur. e. g. Fiiu-
le! infrênâti poșteale tale, *Fili! infrena cupiditates
tuas*.

IX. Quando loquimur cum aliquo, aut interroga-
mus de aliqua re post eiusmodi verba pariter Vocati-
vus sequitur. e. g. Invêtiatoriule! que voiu face qua si
me mântuescu? *Magister! quid faciam ut salvus
fiam?* Petre! quand' erai mai tîner singuru te incingeai,
Petre! quando eras junior solus te cingebas.

X. Verba Passiva regunt Ablativum cum Praeposi-
tione *dela*, ad quaestionem *dela quine?* vel *de quine?*
aquo? e. g. Frate meu pentru purtarea sîa què bună
dela toti Ômeni este lădatu, *Frater meus propter
probam suam vitam ab omnibus hominibus est lau-
datus*. Jo néqui un cuvêntu rêu de dênsul' pônê aquum

n'am auditu, *ego neque unum malum verbum hucusque de illo audiui.*

XI. Verba *petendi, abstinendi, removendi, arcendi* praeter Accusativum regunt Ablativum cum praepositione *dela*. e. g. *Infrână te dela poștele réle, coerce te a malis cupiditatibus. Departă dela mène lumina, remove ame lumen. Taiete dela societate quelor inderepnici, separa te (abscinde te) a societate contumacium. Jêa invêtiatură dela quei invêtiati, accipe doctrinam a doctis. Trageti limba dela vorbe necuvioase, abstine (lingvam tuam) a verbis inhonestis, inconvenientibus. Trage te dela pèccate, abstrahete a peccatis.*

XIII. Verba, quae *internam ablationem, aut evacuationem* significant regunt Ablativum cum Praepositione *din*. e. g. *Varsă apa din vasul' aquesta effunde aquam ex hoc vase. Scôtelu din casă, excute illum e domo. Mătură pre aducătoriul' de menciuni din casa tua, everre, sive ejice adlatorem mendaciorum ex domo tua. Adă caii din stală, adfer equos ex stabulo.*

§. 21.

Syntaxis Verborum cum Nominibus Temporum et Locorum.

De Interrogationibus et Responsionibus.

I. Intuitu Nominum Propriorum Pagorum, Castellorum, Urbium. Quae

1.) Ad interrogationem: unde? *quo?* ponuntur in Genitivo cum Praepositione *la, ad*; e. g. *S'au dusu la Roma, ivit Romam. Purcede la Italia, procedit vel proficiscitur in Italiam. Antonie au plecatu la Vienna, Antonius Viennam movit.*

2.) Ad interrogationem unde? *ubi? in loco*: sequitur Accusativus cum Praepositione *in, in*; e. g. *Petru este aquum in Bucuresti, Petrus est nunc Bucurestini. Amu fost in Roma, fui Romae.*

3. Ad interrogationem de unde? unde? ponitur Ablativus cum Praepositione din, ex, si internum quid seu unde ex loco, volueris exprimere, secus cum Praepositione dela, a vel ab; e.g. Amu venit din Jasi, *veni Jasio*. Astă noapte amuplecatu din Temisora, *hac nocte movi Temesvarino*. Au fugit dela Roma, *fugit Roma*. Martinu s'au intorsu dela Sibiu, *Martinus reversus est Cibiniq*. Pavel vine dela Pesta, *Paulus venit Pestino*.

II. Nomina Provinciarum et Regnorum.

1. Ad Interrogationem unde? quo? ponuntur in Ablativo cum Praepositione in, in, e.g. Joan au trăcut' in Téra Romanésca, si aquum se află in Moldavia. *Joannes transivit in Valachiam et nunc est in Moldavia*.

2. Ast ad interrogationem, de unde? unde? ponuntur in Accusat: cum Praepositione din; e.g. Doi Boeri au venitu din Basaravia, *duo Nobiles Valachi venerunt ex Bassarabia*. Un Sol' au sositu din Rusia, *unus Legatus pervenit ex Russia*.

III. De Nomine Casa, domus.

Hoc Nomen Casa, significat aut internum habitationis, aut ipsam habitationem. Itaque: In primo casu quando ipsum internum habitationis volumus exprimere: ad interrogationem, unde? quo? vel ubi? ponitur in Accusativo cum Praepositione in. e.g. Unde ai dusu cartea? In casa. *Quo portasti librum? In domum*.

Ad interrogationem autem de unde? unde? ponitur in Ablativo cum Praepositione din, e vel ex; e.g. De unde ai scos' urceorul? Din casa. *Unde excepisti Urceolum? E domo*.

In secundo casu quando ipsam habitationem indicamus ad interrogationem unde? ubi? ponitur cum Praepositione a, e.g. Unde ai fost' eri? *ubi faisti heri?* A casa, *domi*. Unde te duci? *quo pergis?* A casa, *domum*.

Ad interrogationem vero de unde? unde? ex quo loco? ei adhuc Praepositio de praepositur. e. g. De unde veni? De a casa. *Unde venis? Domo.* De unde ai adusu scamnu? De a casa. *Unde attulisti scamnum? Domo.*

IV. Intuitu Temporis Annui.

1. Verba tempus denotantia, id est: tempus quo aliquid fit, ad interrogationem quādu? *quando?* si illud tempus est indeterminatum, regunt Accusativum absque ulla Praepositione, e. g. Quādu prēviditorii cautā mai virtuos de focu? Nópté, *quando vigiles magis igni attendunt? Nocte.* Quādu vinu vacile din cāmpu? séra, *quando veniunt vaccae ex campo? Vespere.* Quānd'ai poté venire la noi? Dominecā, *quando posses ad nos venire? Die Dominico.* Quānd'ai trecutu prin Viena? Dioa, nópté, primăvéra, véra, Lunia, Martia etc. *Quando transivisti per Viennam? die, nocte, vere, aestate, die Lunae, Martis, etc.*

2. Ad interrogatōnem quātu de indelungatu? *quamdiu, quantum?* respondendum per Ablativum cum Praepositione *in*, vel sine illa, semper tamen absque ullo Articulo. e. g. Quāti ani ai invētiatu la Pest? *Quot annis didicisti Pestini?* Patru ani, *quatuor annis.* Quāt'ai sedutu in Roma? *Quamdiu sedisti Romae?* In quinquē ani, *vel quinquē ani, quinque annis.*

3. Quando autem tempus quo aliquid factum est, cognitum est et determinatum, illud ponitur cum Praepositione *in*, *vel intra*, *in*, *intra*, sine ullo Articulo. e. g. In que di ai sositu din cālătorie? Intr'o luni, *quali die advenisti ex peregrinatione?* Uno die Lunae. In quātu tēmpu au facutu casa? Intr' o véra. *Quanto tempore aedificavit domum intra unam aestatem.* In quôte dile ajungi dela Arad pônēla Pest? In patru dile, *quot diebus pertingis sive pervenis Aradino Pestinum usque? Quatuor diebus.*

4. Nomina dierum quando tempus accurate est determinatum non modo sine Articulo verum etiam absque Praepositione ponuntur. e. g. *Quādu se ajună in Sèptimănă? Quando jejunatur in hebdomada?* Respondeo: Mercuri, si Vineri, *die Mercurii*, et *Veneris*. *Quādu plecati la Sibiu? Quando proficiscimini Cibinum?* Joui, *die Jovis*. Daré quādu veti veni? *Ergo quando venietis?* Sâmbătă, *die Sabbathi*.

5. Nomina partium anni assumunt Praepositionem *la*, *ad*, si tempus sit futurum. e. g. *La érnă voiu sedè in Viena, futura hyeme habitabo Viennae.* *La primavéra voiu merge la Bâi, in Vere ibo ad Balnea.*

6. Pronomen demonstrativum *aquestu*, *aquèsta*, quando Nominibus praepositur abbreviatur, et dicitur: est, *asta*. e. g. *Estu tēpu, isto tempore* (hoc anno). *Astă tómnă, hoc autumno.* *Astă vèră, hac aestate.*

Si autem tempus elapsum, est longius quam unus annus, tunc Pronomen hoc abbreviatum permutatur cum Nomine Substantivo *anu*, *annus*, e. g. *Anu érnă, anno elapso hyeme; anu çerçu, anno certo, sive annis praeteritis.*

V. Intuitu Verborum Auxiliarium.

1. Quando interrogamus aliquid in constructione, tunc Verbum auxiliare postponimus principali, sive Supino e. g. *Dusu s'au la scola? Ivitne ad scholam?* *s'au dusu, ivit.* *Venit' au dela Têrină? Au venit. Advenitne ex Terreno?* *Advenit.* *Duce se va? Duce, ibitne? Ibit.* *Făcut'au? Facutu, fecitne? Fecit.* etc.

2. Si interrogatio fiat cum Pronomine conjunctivo *mi*, *ti*, *i*, *ni*, *vi*, *li*: aut, *me*, *te*, *se*, *ne*, *ve*, *se*, tunc Nomen substantivum quod in quaestionem venit expresse aut tacite ponitur. Itaque:

In primo casu Pronomen Verbo auxiliari praepositur et dein sequitur Substantivum. e. g. *Datuti au*

calul? *Deditne tibi equum?* Datu, *vel* mi l'au datu, *dedit*, *vel mihi dedit illum*. Ducete va si pre tène la câmpu? *Ducetne etiam te ad campum?* Duce, *vel* me va duce, *ducet*, *vel me ducet*.

In altero autem casu, loco substantivi, ponitur tantum Articulus ante verbum auxiliare. e. g. Calul', qui este in stala dati 'l va silu calaresci? *Equum*, qui est in stabulo dabitne tibi illum ad equitandum? Mi 'l va da, *mihi illum dabit*. Duceve va si pre voi la vie? *Ducetne etiam vos ad vineam?* Ne va duce, *nos ducet*.

§. 22.

De Constructione Verborum cum aliis Verbis.

Si in eadem Constructione duo verba occurrant plures casus veniunt observandi: nam verbum secundum quod in constructione occurrit aliquando ponitur ad Infinitivum, aliquando ad Gerundium; pariter interdum accipitur in supino, interdum in Participio activo, aut passivo. Itaque:

I. De Modo Infinitivo.

Quando in una constructione duo verba absque conjunctione junguntur alterum in Infinitivo ponitur. e. g. Incepe a se laudare, *incipit se laudare*. Nime-ne nu pôte la doi Domini a serbire, *nemo potest duobus Dominis servire*. M' am' urit'a scriuere, *nauseavi scribere*. Invatiã 'l a vorbire, *doce eum verba facere sive loqui*.

Nota. Ultima Syllabâ Praesentis Infinitivi *re* in loquendo saepe reticetur, in scribendo autem semper est exponenda.

§. 23.

Omissio Conjunctionis Si, ut.

Quando in constructione duo verba inveniuntur, quorum alterum est in modo finito cum Coniunctione

Si, *ut*; illud ponitur ad infinitivum in eadem voce, et tempore, in quo fuit cum coniunctione Si; conjunctio autem exmittitur. e. g. Corpu'l (trupul) trebue dedatu si sufère frigu'l si càldura, *corpus debet assvefieri ut suffurat frigus et calorem*. Absque coniunctione: Corpu'l trebue dedat'a suferire frigu'l si càldura, *corpus debet assvefieri, sufferre frigus et calorem*. Cautà tot deauna cu quei mai ințelepti de quatu tène si te insoçiesci, *quaere semper cum sapientioribus te, ut te consocies*. Absque coniunctione. A te insoçire; *te consociare*.

§. 24.

Omissio Coniunctionis Chè, quod.

In omittenda coniunctione Chè, Verbum ponitur ad Infinitum in eodem tempore, in quo fuit in Modo finito, subjectum ex Nominativo ponitur ad Ablativum cum Praepositione *de*, conjunctio Chè autem exmittitur. e. g. Jo cugetam, chè el ne va face direptate, *ego cogitabam, quod ille nobis faciet iustiam*. Sine coniunctione: Jo cugetam, de el ane facere direptate, *ego cogitabam ab illo nobis iustitiam factum iri*. Se vorbesce, chè Fratele vecinu 'lui meu ar fi càpitatu mare diregòtorie, *dicitur, quod Frater mei vicini magnum munus acceperit*. Vel, se vorbesce de Fratele veciuu lui meu afire capiatu mare diregòtorie, *dicitur, fratrem vicini mei magnum munus accepisse*.

Eiusmodi verba post quae Coniunctio Chè exmittitur sunt etiam sequentia:

Audu, *audio*.

Vedu, *video*.

Judecu, *iudico*.

CREDU, *credo*.

Pricepu, *percipio, intelligo*.

Spunu, *narro*.

Sciu, *scio*.

Me miru, *miror*.

Me bucuru, *gaudeo*.

Me turburu, *turbor*.

Se vede, *videtur*.

Se aude, *auditur*.

Se inpare, *apparet*.

Se vorbesce, *fertur*.

Se quaesce, *queritur*.

Observatio. Si verbum Activum suum habuerit Accusativum personae, tunc Accusativus nullam patitur mutationem. e. g. Jo m' amu vedutu, ché sùm nepotinciosu, *ego vidi, quod sim impotens.* Vel, Jo m' amu vedut', afire nepotinciosu, *vidi, me esse impotentem.* Jo amu vedutu pre frate tũu ché au scrisu carte, *vidi fratrem tuum, quod epistolam scripserit.* Vel, Jo amu vedutu pre frate tũu a fire scrisu carte, *vidi fratrem tuum epistolam scripsisse.*

§. 25.

De usu Gerundiorum.

I. De Gerundio in ándu, êndu, do.

Ad hoc Gerundium ponuntur verba quando modum significant et quaestio fit per quomodo. e. g. Tacêndu au respunsu, *tacendo respondit.* Legêndu (citându) cãrti multe ne facem' invaetiati, *legendo multos libros finis docti.* Ursi din Polonia saltându isi cêrca pâné sũa, *ursi ex Polonia saltando quaerunt panem suum.*

II. De Genitivo Gerundii cum Praepositione de, seu Gerundio in di.

Gerundium in di in Lingva Daco-Romana formatur ex Infinitivo vel supino cum Praepositione *de*; poniturque post quaedam substantiva, quibus quaeri potest: *que plêsã? qualis? vel la que? ad quid?* Dintre tôte maestriile, *maestria de a scriuere este què mai pretiuitã, ex omnibus artibus ars scribendi est pretiosissima.* Dumneđu ne au datu noui potere de a domnire, si a intrebuintiare animalele (dobitócele), *Deus nobis dedit potestatem dominandi et fruendi animalibus.* N' am voie de invetiati, *non habeo voluntatem studendi.*

III. De Accusativo Gerundii cum Praepositione, pentru que? *ad*, vel *propter quid?*

Ad Accusativum Gerundii ponuntur illa verba, quae sequuntur post interrogationem *pentru que?* e. g.

Ne compărâmu cărți pentru a ne învățare din dăsele, *comparamus nobis libros ad nos ex eis instruendos*. Pentru a pădăre sănătate multu aduce curățire, *ad conservandam sanitatem multum confert munities*.

Observatio. Praepositio, pentru: interdum potest permutari cum Praepos. de, quin sensus defectum patitur: e. g. Apa și vântul întorcu morile pentru a măcinare grănu'l, *vel*: de a măcinare grănu'l, *aqua et ventus invertunt molas ad molendum triticum*.

§. 26.

De Usu Supini.

Supinum maxime ponitur post Adjectiva facultatem aut modum rei significantia assumpta cum Praepositione de; talia sunt: ușoru, *facilis*; lesne, *levis*; bunu, *bonus*; rău, *malus*; queva, *aliquid*; multu, *multum*; puțin, *parvum*; greu, *gravis*; formosu, *formosus vel pulcher*; hădu, *foedus*; dulce, *dulcis*. etc. e. g. Sarcina aqăsta este ușoră de purtat, *haec sarcina est portatu facilis*. Muntele aqăstu este greu de suitu, *iste mons est ascensu difficilis*. — Șciăutiile aqăstae sânt lesne de înțelesu, *istae scientiae sunt intellectu faciles*. Cămpul' aqăsta ă formosu de vedutu, *iste campus est visu pulcher*.

Quando Supinum pōstponitur Verbo auxiliari io sânt: tunc Supino praeponitur Praepositio de. e. g. Casa aqăsta este de vëndutu, *ista domus est ad vendendum*. Boul' aqăstu este de jungiatu, *iste bos est ad occidendum*. Aqăstu vinu ă de beutu, *hoc vinum est ad bibendum*.

§. 27.

De vertenda Constructione activa in passivam.

Hoc fit secundum has regulas.

1. Accusativus ponitur in Nominativum.

2. Nominativus in Ablativum cum Praepositione *de*, *vel dela*, *a* vel *ab*.

3. Verbum ex Activo in Passivum eiusdem temporis, et modi concordando cum novo nominativo: e. g. Dumne₂deu au facutu pre Adam din pământ. *Deus fecit Adamum ex terra*. Passive: Adam dela Dumne₂deu din pământ s'au facut, *Adamus a Deo ex terra factus est*. Sórele lumină pământul', *Sol illuminat terram*. Pământul' se lumină dela Sóre, *terra illuminatur a Sole*.

Observatio. Forma passiva ex activa non formatur semper ope Pronominis *me*, *te*, *se*: sed interdum etiam Verbo auxiliari io sũnt, praecipue vero in temporibus praeteritis et futuris. e. g. Tată meu au aratu téri-na, *Pater meus aravit terrenum*. Vel: Térina de Tată meu este arată. Invėtiătoriul' au lăudatu pre Invėtiă-celu, *Praeceptor laudavit discipulum*. Vel, Invėtiă-celul' este laudatu de Invėtiătoriu.

§. 28.

De usu Participiorum.

1. In Forma activa.

Quando in Constructione occurrit Pronomen Relativum *quarele*, *quarea*, *quel*, *qui*, *quea*, *que*, tunc illud verbum ad quod Pronomen aliquod refertur ponitur ad Participium: Has observando regulas:

1. Verbum ex modo finito venit in Participium Praesentis, Praeteri, vel Futuri, pro ratione temporum in quibus fuit in modo finito.

2. Pronomen Relativum omittitur.

3. Accusativus venit in Ablativum cum Praepositione *de*, vel in Genitivum.

4. Participium cum Substantivo, quod per relati-

Exempla Temporis Praesentis.

<p>Caută la ănimă quelui, qui dă darul', éró nu la pretiu'l darului. <i>Respice</i> <i>animum illius, qui dat</i> <i>donum, non vero pretium</i> <i>doni.</i></p>	<p>Caută la ănimă datato- riului de daru, éró nu la pretiu'l darului. <i>Respice</i> <i>animum dantis donum non</i> <i>vero pretium doni.</i></p>
--	---

<p>Tănerul', quarele nu- si infrăna poŧtele sale, aque- lu cu intristare isi va ciunta viatia. <i>Juvenis, qui non</i> <i>refrenat suas cupiditates,</i> <i>eum contristatione finiet</i> <i>suam vitam.</i></p>	<p>Tănerul' ne infrănatoriũ poŧtelor sale cu intristare isi va ciunta viatia. <i>Juvenis</i> <i>non refranans suas cupi-</i> <i>ditates cum tristitia finiet</i> <i>suam vitam.</i></p>
--	--

Exempla Temporis Praeteriti.

<p>Imperatu'l Ciru au prin- su pre Cresu Craiul' Lidiei, quarele multe Căteti invin- sese. <i>Imperator Cyrus in-</i> <i>tercepit Cresum Regem</i> <i>Lydiae, qui multas civi-</i> <i>tates vicit.</i></p>	<p>Imperatu'l Ciru au prin- su pre Cresu Craiul' Lidiei, fostul' invinsitoriũ a multor Căteti. <i>Imperator Cyrus</i> <i>intercepit Cresum Regem</i> <i>Lydiae, qui fuit multa-</i> <i>rum civitatum victor.</i></p>
--	--

<p>Pre Traian' Imperatu'l, quarele d'in Italia au adusu pre Romăni in pătile aque- ste, Istoria mult' il laudă. <i>Trajanum Imperatorem,</i> <i>qui Romanos (Valachos)</i> <i>in has partes adduxit ex</i> <i>Italia, Historia multum</i> <i>(illum) laudat.</i></p>	<p>Pre Trajan' Impėratu'l aducatoriũ Romănilorũ din Italia in pătile aqueste, Isto- ria mult' il laudă. <i>Traja-</i> <i>num adlatorem vel Du-</i> <i>cem Romanorum ex Ita-</i> <i>lia in has partes Histo-</i> <i>ria multum laudat.</i></p>
--	--

Exempla Temporis Futuri.

<p>Tata au datu fiului via- tiă, quareea va perĩ. <i>Pater</i> <i>didit filio vitam, quae</i> <i>peribit.</i></p>	<p>Tata au datu fiului via- tia peritoare. <i>Pater dedit</i> <i>filio vitam perituram.</i></p>
--	---

<p>Jo amu vedutu astădi pre Petru, quarele va fi la noi Invetiatoriu, <i>ego vidi</i> <i>hodie Petrum, qui erit</i> <i>apud nos Magister.</i></p>	<p>Jo amu vedutu astădi pre Petru fiitoriu'l nostru Invetiatoriu, <i>ego vidi ho-</i> <i>die Petrum futurum nos-</i> <i>trum Magistrum.</i></p>
---	---

Observatio. Si Verbum ponendum sit ad Participium post has conjunctiones: cându, *quando*; după que, *postquam*; pentru ché, *quoniam*; de oreque, *quum*; tunc adhibetur Participium Praesens inându. e. g.

<p>Eri amu vedutu pre fra- te tău, cându trecea pe ice, <i>heri vidi fratrem</i> <i>tuum, quando hac tran-</i> <i>sibat.</i></p>	<p>Eri amu vedutu pre fra- te tău trecendu pe ice, <i>heri</i> <i>vidi fratrem tuum hac</i> <i>transeuntem.</i></p>
--	---

<p>Noe, după-que au in- tratu cu familia sua in bar- că au scăpatu de mörte, <i>Noe</i> <i>postquam intravit in bar-</i> <i>cam cum sua familia ef-</i> <i>fugit mortem.</i></p>	<p>Noe, intränd' in barcă cu familia sua au scăpatu de mörte. <i>Noe intrans in bar-</i> <i>cam etc.</i></p>
--	--

<p>Serse, pentruché au vrutu si sfărâme Téra Gre- césca, mare numeru de os- tasi au redicatu, <i>Serxes,</i> <i>quoniam voluit Graeciam</i> <i>confringere magnum mi-</i> <i>litum numerum erexit.</i></p>	<p>Serse vrändu si sfăra- me Téra Grecésca mare nu- meru de ostasi au redicatu, <i>Serxes volens Graeciam</i> <i>confringere. etc.</i></p>
--	--

Porro observandum: Participium hoc inându, êndu posse permutari cum Nominibus a Verbis deriva-
tis. e. g.

<p>Noe, inträndu cu fami- lia sua in barcă, de vârsaré apelor scăpă, <i>Noe intrans</i> <i>cum familia sua in bar-</i> <i>cam effugit diluvium.</i></p>	<p>Noe după intraré cu familia sua în barcă, de văr- saré apelor scăpă, <i>Noe post</i> <i>introitum suum in barcam</i> <i>etc.</i></p>
---	---

II. Participium in Forma passiva.

Verbum ad Participium passivum eodem fere modo ponitur, quo ad Participium activum, id est: Verbum ex modo finito venit ad idem tempus Participii; Pronomen relativum omittitur; reliqua autem manent immuta. e. g.

<p>Cu greu este a stare in ante tiranului, quarele s'au infocatu de mânia, <i>difficile</i> <i>est stare ante tyrannum</i> <i>qui est ira accensus.</i></p>	<p>Cu greu este a stare in ante tiranului infocatu de mânia, <i>difficile est stare</i> <i>ante tyrannum ira accen-</i> <i>sum.</i></p>
---	---

<p>Câmpul', quarele s'au aratu si s'au sèminatu cau- tă umedială, <i>campus, qui</i> <i>aratus est et insemina-</i> <i>tus quaerit humorem.</i></p>	<p>Câmpul', aratu si semi- natu caută umedială, <i>cam-</i> <i>pus aratus et inseminatus</i> <i>quaerit humorem.</i></p>
---	--

1. *Observatio.* Hoc Participium passivum, si Nomi-
mini postponatur, recipit ante se Pronomen demon-
strativum *quel, que*, ut:

<p>Nu așteptă înțelepciune dela omul', quarele ẽ ne stre- curatu la mēte, <i>noli ex-</i> <i>spectare sapientiam ab</i> <i>homine, qui non est per-</i> <i>colatae sive maturaē men-</i> <i>tis.</i></p>	<p>Nu așteptă înțelepciune dela omul' <i>quel</i> ne strecuratu la mēte, <i>noli expectare</i> <i>sapientiam ab homine im-</i> <i>maturae mentis.</i></p>
--	---

<p>Lucrul' ascunsu, qua- rele este mie înpărtăsiu, <i>in-</i> <i>partasitu, vel incredinti-</i> <i>atu nimeni nulu voiu spune,</i> <i>rem abs-</i> <i>conditam, (sacramentum)</i> <i>quae mihi concredita est</i> <i>nemini exponam.</i></p>	<p>Lucrul' ascunsu, mie inpartasitu, <i>vel incredinti-</i> <i>atu nimeni nulu voiu spune,</i> <i>rem absconditam mihi</i> <i>concreditam nemini ex-</i> <i>ponam.</i></p>
--	--

Ast si Participium suo Substantivo praeponatur,
recipit Articulum definitum, et Pronomen relativum ex-
mittitur. e. g. Infocatul' de mânia tiranu, *ira accen-*

sus [tyrannus. Sēminata tērina, seminatum terrenum.

2. *Observatio.* Participium passivum saepissime sequitur exmissis his Particulis: quādu; pentru chē; dupō que; dachē; in quo casu Participio praeponitur vocabulū fiēdu. e. g.

<p>Leu'l dupō quē s'au sātūratu, si au repāusatu, nimenūi nu face rēu, <i>Leo postquam se saturavit, et quievit nemini nocet.</i></p>	<p>Leu'l fiēdu sātūratu, si repāusatu nimenūi nu face rēu, <i>Leo (essendo quasi) saturatus, et quietus nemini nocet.</i></p>
---	---

<p>Cristos, dachē s'au făcutu sēra, intr' una de Sāmbātei au inviatu, <i>Christus, postquam vespera (sera) facta est, in una Sabbathi resurrexit.</i></p>	<p>Cristos fiēdu sēra intr' una de Sāmbātei au inviatu. <i>Christus, vespera facta in una Sabbathi resurrexit.</i></p>
---	--

<p>Irod, pentruchē s'au māniatu pe Joan, pentru Irodiada, i au tăiatu capul', <i>Herodes, quoniam iratus est Joanni, propter Herodiadem, ei caput abscidit.</i></p>	<p>Irod, fiēdu maniātu pe Joan. etc. <i>Herodes cum esset iratus Joanni. etc.</i></p>
---	---

<p>Quand' au venitu Tātarii in parțile aqueste, pe unde ajungea tôte cu focu si cu arme le predaa, <i>quando venerunt Tartari in has partes; ubi perveniebant omnia igne et armis praedabantur.</i></p>	<p>Veniēdu tār Tātarii in parțile aqueste, pe unde ajungea, tôte cu focu si cu arme le predaa, <i>venientes Tartari in has partes. etc.</i></p>
---	---

C A P U T V.

D e S y n t a x i A d v e r b i o r u m.

§. 29.

Adverbia semper adiunguntur verbis, et indicant locum quando, ubi, et quomodo aliquid factum sit. e. g. Unde è? *ubi est?* Petru prandend' eri aice despre multe lucruri ințeleptesce au vorbitu, *Petrus prandens heri hicce de multis rebus sapienter est locutus.*

Nota. Omnia Nomina Adjectiva possunt adhiberi tanquam Adverbia, immo Adjectiva perse sunt Adverbia, et tunc tantum evadunt Adjectiva, quando cum Nomine Substantivo coniunguntur, et alicuius personae aut rei proprietatem indicant. e. g. Dirept' au judicatu, *recte iudicavit*; formos' au scriisu, *pulchre scripsit*; tare au legatu, *fortiter ligavit*. — Nunc; Adverbia, *direptu, formosu, tare*, fiunt adjectiva, e. g. Judecatoriu direptu, *Judex iustus*; scripturâ formosâ, *pulchra scriptura*; legaturâ tare, *fortis ligatura*.

Volentes aliquem ad rem quampiam magis attentum reddere, tunc Adverbio Praepositio *de* praeponitur. e. g. Audi quum cântâ de subțire, *audi quam tenuiter cantat*; Vedi quum de bene au judecatu, *vide quam bene iudicavit*.

Multa Adverbia loci assumunt Praepositionem *de* e. g. Mai multi Români lăcuescu din cōce de quântu din colo de Dunêre, *plures Romani (Valachi) habitant cis quam trans Danubium*. El este din susu de Viena născutu, *ille est supra Viennam natus*.

Nota. Adverbia possunt mutari in Nomina adjectiva, si eis adiungatur Articulus, aut alia Particula. e. g. Bēnele que mi ai facutu ne uitatu va fi. Loco ut dicamus: Pentru chē mi ai facutu bēne nu te voi uita, *beneficii mihi praestiti memor ero*. Pânura aquēsta are asprime, *iste pannus habet asperitatem*; *vel* pânura aquēsta è asprâ, *iste pannus est asper*.

Omnia Adverbia clariorem fundunt sensum verbis prae, — quam postposita. e. g. El curënd' au venit la mène, *illè cito venit ad me*, clarius est dictum quam: El au venit la mène curëndu.

Adverbium *ba nu*, adhibent Daco-Romani tunc, quando volunt indicare se ita rem aliquam peracturos, quemadmodum dicunt, etaequivalet latino *omnino non*. e. g. Mergevei cu mène la térina? *ibis ne mecum ad terrenum?* *ba nu* voiu merge, *omnino non ibo*; i. e. *persuasus esto me minime iturum*.

In constructione una duae negativae Particulae iuxta indolem Linguae Daco-Romanae dant sensum negativum e. g. lo nimica nu i amu datu, ego *ei nihil dedi*.

Observatio. Ast si Particula *nu*, alteri negativae praeponatur, tunc non negationem sed affirmationem denotat. e. g. lo nu nemica i amu datu, *ego non nihil ei dedi*; indicat: quod ego ei dederim, adhuc multum.

C A P U T VI.

De Syntaxi Praepositionum.

§. 30.

Ex Praepositionibus, quae semper Nomini praepo-
nuntur, indicando statum personae alicuius, aut loci,
praecipue sequentes consideratae veniunt:

I. Ex Praepositionibus Dativum regentibus: a su-
pra, de a supra, *supra*, *contra*; inprésmá, *adversus*;
in antea, *ante*; in contra, *contra*; dum cum Prono-
minibus personalibus construuntur, loco Dativi Prono-
minis personalis in prima et secunda Persona assumunt
Nominativum foemininum Pronominum possessivorum.
e. g. Multi ostasi s'au sculatu in contra nóstrá, *multi
milites insurrexerunt contra nos*.

Ast Praepositiones: inponcisu, *contra*; de desubtu,
subtus, *infra*; inlăuntru, *intra*; indereptu, *post*, *re-*

tro, manent penes genus masculinum eorundem Pronominum. e. g. Niméne nû va poté petrunde la ascunsurile de lountru meu, *nemo poterit penetrare ad abscondita mei interni*.

II. Ex Praepositionibus Accusativi: Praepositio *in* si praeponatur Nominibus, quae a vocali incipiunt saepe permutatur cum Praepos. *intru*. e. g. Fariseii si Crestinii credu in *vel* intru invieré mortilor, *Pharisaei et Christiani credunt in resurrectionem mortuorum*.

Praepositio *pre* tantum Nominibus substantivis animatis praeponitur. e. g. Chiamá pre frate túu, *voca fratrem tuum*.

Cum Nominibus Adjectivis autem haec Praepositio nunquam usurpatur. e. g. Légá bou'l la caru, *vel* injugá boi, *liga bovem ad currum*, *vel injuga boves*.

Interim: in casu ubi Nomen patiens ab agente non potest distingvi, ad distinctionem faciendam patiens assumit *pre*. e. g. Leul' au ucisu pre ursu, *Leo occidit ursum*. Tauru au inpunsu pre vacá, *taurus pupugit vaccam*. Male enim diceretur: Leul' au ucisu ursu; Tauru au inpunsu vaca, etc.

Ubi vero nullum est dubium cognoscendi patientem ab agente, Praepositio *pre* omittitur; ut: Vițelu'l au subtu laptele, *vitulus suxit lac*; muiere au mulsu vaca, *mulier mulsit vaccam*.

Praepositio *la* adhibetur. 1. Quando indicat appropinquationem. e. g. Petru merge la scólá, *Petrus pergīt ad scholam*. Luca vine la noi, *Lucas venit ad nos*? 2. Quando indicat partem aliquam integri, qua fruimur. e. g. Teofilu mánecá la pâne, *Theophilus manducat panem vel ex pane*. Georgie bee la vinu, *Georgius bibit vinum*, *vel ex vino*. 3. Ponitur loco Dativi. e. g. Dá fěnu la cali, *da foenum equis*. Dá la prunci de mánecatu, *da pueris ad manducandum*; loco: cailor, pruncilor.

De Usu Praepositionum Ablativi casus, *de*, *dela*, *din*. Vide Syntax. Nominum pag. 185.

Pariter de usu Praepositionum inseparabilium actum est in Etymologia Verborum p. 154.

C A P U T VII.

De Syntaxi Conjunctionum.

§. 31.

Conjunctiones Orationis Partes integras et Periodos majores connectant.

Hic observanda sunt sequentia:

I. Conjunctio *si*, *et*, similes casus in Nominibus, similes modos et tempora in verbis copulat. e. g. Pulbere *si* umbra sumtemu, *pulvis et umbra sumus*. Sănităţe *si* invetiătura sânt darurile quele mai bune ale omului, *sanitas et scientia sunt optima hominis dona*.

Nota. 1. Si una ex Partibus copulandis alterius generis actionem denotet, casus per coniunctionem copulati possunt esse dissimiles, e. g. Corpul (trupul) *si* mēdulărele sânt unăltele, prin quare lucră sufletul', *corpus et medularia sive membra sunt instrumenta operum quorum operatur anima*. 2. Quando plura vocabula ad invicem copulantur, tunc tantum ultimum recipit Coniunctionem, e. g. Direptatea, adevărul', dragostea (amorul'), *si* înţelepciunea punu pre om' în statul' quel fericitu, *iustitia, veritas, amor, et sapientia ponunt hominem in statum felicem*.

II. Quando post unam sententiam negativam plures negativae sententiae non interrupte sequuntur, tunc eiusmodi sententiae assumunt Coniunctionem *nèquè*, *neque*. e. g. Fariseii *si* Carturarii nèquè de quum nu vrea sî credă, chē Cristos' este Mesia, nèquè ascultauă invitiătura lui, nèquè vrea sîsi indirepte faptele sale, *Pharisaei et Scribae nullo modo volebant credere, quod Christus sit Messias, neque auscultabant doctrinam illius, neque volebant emendare suas actiones*. Samaritani *si* Judei treindu în urăciune, inde-

longatu tēpu, in nimie nu vrea si se ajute, nèquē vrea si se mestece, nèquē si se insocească unii cu alii, *Samaritani et Judaei, longo tempore in nulla re (in nihil) volebant se adjuvare, neque volebant se commiscere, neque secum invicem consociare.*

III. Multae sunt Conjunctiones post quas Verbum ponitur ad Modum Coniunctivum et Optativum; ut:

1. Post aliquam petitionem, optationem, aut spem sequitur Modus coniunctivus. e. g. Imperatul' August aquēsta mai tare poſtea, qua tuturor si le fie ajutato-riu, *Imperator Augustus hoc maxime optabat, ut omnibus sit adiutor.* De mult' amu doritu si vedu pre frate tūu, *pridem desideravi ut videam fratrem tuum.* Amu sperantia (nedeşde) chē va veni, *habeo spem quod veniet.*

2. Post Verba *dubitandi* semper sequitur Optativus Modus. e. g. Omu'lfaciarnicu se preface, qua quum n'ar cunōsee pre amicul' (pretenul') sūu quel mişelu, *homo simulator fingit se, quasi non cognosceret amicum suum miserum.* De vei fiintrebat' unde sūnt, spu-nei che sūm in grădină, *si interrogatus fueris ubi sum, dic ei quod sim in horto.*

§. 32.

De Conjunctionibus Comparativis seu consociatis.

Hae Conjunctiones majores Periodorum partes connectunt, ac construuntur ita, ut unam in prima Periodi parte positam, altera in secunda necessario sequi debeat, quales sunt:

Prequum — asie, *prout* — *sic.*
 Au — au, *aut* — *aut.*
 Séu — séu, *seu* — *seu etc.*

Vide Cap. VIII. §. 64. Nr. II.

Hinc patet artem nostra sensa et cogitata in formam periodicam comprehendendi reducendique, ac sensum

— 227 —

Periodi, quam plurimum a recto harum Conjunctionum ordine pendere. Nam Particula vel Conjunctio, quae ab initio Periodi ponitur est reductiva, id est: reducit sensum ad aliam Particulam, quae in secunda Periodi parte est ponenda, quae nisi sequatur, sensus manet suspensus et imperfectus.

CAPUT VIII.

De Syntaxi Interjectionum.

§. 33.

Interjectiones adhibentur ad statum animi, inter-
nasque sensiones nostras manifestandas, prout nimirum
quis est laetus, aut tristis; pariter amorem, odium,
aut admirationem habens etc. Itaque:

Quando laetamur tunc exclamamus: ha! ha! ha!
hu! hu! hu! e. g. Bucurative óspetii mei pré iubiti,
laetamini hopites mei dilectissimi. Asiè frate al meu
multu dorite! Sic frater mi multum desiderate! vi-
vat! vivat!

Tristantes lamentamur, dicentes: oh! ah! vai!
amaru! e. g. Oh! quum putù cu a tánta rèutate si se
redice a supra mea, *oh! quomodo potuit tanta ma-*
litia contra me surgere. Amaru! ché schimbátóre
este sòrte omului, proh dolor! quam mutabilis est
sors hominis.

Admirantes, dicimus: o! éccé! e. g. O Pàrentilor!
o! reticìtilor! stringeti avutii, èrò pre fiii vostrii, quò-
rora veti làsà avutiile nui cresteti cu invètiàturi luminà-
tòre. *O Parentes! o! errantes! congregatis divi-*
tias, filios vestros vero, quibus relinquetis divitias
non educatis in scientiis illuminatoriis.

Quando desiderium nostrum manifestamus, aut
aliquem ad aliquid nobis praestandum rogamus, adhi-
bemus: o de! hai de! e. g. Hai! de ar veni numai frate
meu. *Ah! si veniret tantum frater meus. O de! mi*

ai inprumutà cartea aquésta, multa m' asi ajutà din trinsa, o si! *mutuares mihi istum librum, multum me juvarem ex ipso.*

Quando contentum nostrum manifestamus, dicimus: bène! ba bène è! fòrte bène! *bene! omnino bene est! valde bene est!* e. g. Bène am' avutu! *bene habuimus!* Dà Dòmne tot' asiè! *da Domine semper sic!*

Quando aliquem vocamus, dicimus: hei! *heus!* audi! *audi!* e. g. Audi Petre! vinà in quóque, *audi Petre! veni hac.*

A p p e n d i x.

D e P r o s o d i a.

§. 34.

Regulae in elevatione Toni observandae.

Vocabula respectu Syllabarum, sunt; unius Syllabae, duarum, aut plurium Syllabarum; porro vocabula respectu constructionis eorum, aut sunt simplicia, aut composita.

§. 35.

De mutatione Toni in Syllabis vocabulorum.

I. Elevatio Toni in [vocabulis unius et duarum Syllabarum.

Vocabula unius Syllabae nunquam habent Tonum (altum) elevatum, quoniam in talibus, nulla est praecedens Syllaba producenda. e. g. Omu, *homo*; arcu, *arcus*; bunu, *bonus*; cāntu, *canto*; vedu, *video*; eri, *heri*; la, *ad*, etc.

Nota. U, in vocibus: omu, arcu, cāntu, vedu et infra sequentibus, est semi vocalis (ut alibi vidimus)

et vix auditur, ac si scriptum esset, om, are, cãnt ved, vecin etc.

Voces duarum Syllabarum, quaedam in prima Syllaba, et quaedam in secunda Tonum elevant.

1. In prima Syllaba Tonum elevant: Omnia Nomina substantiva, et adjectiva duarum Syllabarum. e. g. Domnu'l, *dominus*; pòrtà, *porta*; scarà, *scala*; negru, *niger*; albu, *albus*; verde, *viridis*.

2. Nomina illa, quae Tonum in secunda Syllaba elevant sunt: Nomina substantiva masculini generis, e. g. Bètrãnu, *senecio*; vecinu, *vicinus*; veninu, *venenum*; sèrinu, *serenum*. Pariter illa Nomina, quae desinunt in *itu*, e. g. Negritu, *nigrefactus*; albitu, *dealbatus*; roșitu, *rubefactus* etc. Prout etiam quae in *oru* desinunt. e. g. Urcioru, *urceolus*; ușor, *levis* etc. Foeminini generis: Haec sunt Nomina in *é* desinentia ut: curé, *corium* vel *lorum*; mǎrgé, *margarita*; turturé, *turtur* etc. in quibus omnibus tonus in ultima Syllaba deprimitur.

II. Elevatio Toni in vocibus trium, et plurium Syllabarum.

Huc vel maxime spectant voces augmentatae. Hoc augmentum vocibus aut praeponitur, aut postponitur.

1. *De vocibus quæis augmentum praeponitur.*

Voces augmento ab initio provisae, sunt simul voces compositae, adeoque Tonum servant eundem, quem in voce radicali; ut: rêsturnatu, *subversus*; venit ares et turnatu: itaque sonus figendus est in Syllaba natu quoniam turnatu est supinum.

2. *De vocibus quæis augmentum postponitur.*

In vocibus in fine augmentatis, tonus figendus est in augmento, eius generis sunt desinentia in: anu, énu escu, etiu, ciu, ie, osu, utiu, ime, oiu, ocu, tate, ciune, atu, urá, oriu, éntu, etc.; ut: Moldavanu, *Moldavus*; Cãmpénu, *campestris*; domnescu, *dominalis*;

māretiu, *suberbus*; albiciu, *subalbus*; cāmpie, *locus campestris*; nodosu, *nodosus*; roșiutiū, *rubicundus*; caloiu, *equus valde magnus*, sântate, *sanitas*; amariciune, *amaritudo*; vërsatu, *variolae*; făptura, *factura*; sâpătoriū, *fossor*; jurāmentu, *juramentum* etc.

III. In Pronominibus: ele, nostru, quare, quine, quelu, quea, nesque, nimene, Tonus figitur in prima Syllaba. Augmentum horum Pronominum semper est breve. e. g. Quarele, hic *le* est brevis; Órequare, *quidam*, óre est brevis; oriquine, *quicunque*, óri pariter brevis,

IV. In Temporibus, et personis Verborum syllabae attoluntur vel deprimuntur, iuxta tonum Temporum principalium a quibus formantur.

Tempora autem principalia a quibus reliqua formantur sunt.

In Conjugatione I. laudu - laudatu - laudare, *laudare*.
 — — — II. vedu - vedutu - vedere, *videre*.
 — — — III. batu - bātutu - batere, *batuere*.
 — — — IV. audu - auditu - audire, *audire*.

Itaque: Personae, laudu, laudi, laudā tonum elevat in *la*, quia derivantur ā laudu. Verum in Praet. Perf. Simp. et Plusquam. II. ut: lāudai, lāudarāmu, lāudasemu, lāudaseti etc. tonus elevatur in *da* quoniam haec Tempora formantur ā laudā Infinitivi Praesente abbreviato.

Pari modo in verbis II. III. IV. Conjugationis ut: Vedu, vedi, vede, syllaba *ve* est longa; verum in, vedemu, vedeti, vedu, *de* producitur. Vedui, vedurāmu, vedusem, *du* producunt, quia formantur ā vedutu. — Audu, audi, aude, hic *u* est longum; verum personae, audimu, auditi, audirē; audisemu, audiseti etc. *di* producunt, quia formantur ab auditu. — In Verbis autem III. Conjugationis, ut: batu, bati, bate, bātemu, bāteti, batu; tonus cadit in *ba*. — In reliquis vero

Temporibus tonus elevatur sicut in reliquarum Conjugationum Temporibus, ut: bâteam, bâteai, bâtea, bătusemu, băturámu, etc., ubi tonus cadit post *tu*.

Gerundia, et Participia prolongant semper Syllabam ándu, éndu, oriu; ut: cántándu, cántátoriu, tácéndu, tácátoriu, etc.

VOCABULARIU,
ROMANESCU, SI LATINESCU.
VOCABULARIUM
DACO-ROMANUM,
ET
LATINUM.

I. De Dumne₂deu, si quele que se tienu de Religie.

*De Deo, et illis quae ad Religionem
pertinent.*

Deu, <i>vel</i> Dumne ₂ deu, <i>Deus</i> .	Mantuitoriu, <i>Salvator</i> .
Dumne ₂ deu Tata'l, <i>Deus Pater</i> .	Mantuire, <i>salus</i> .
Dumne ₂ deu Fiu'l, <i>Deus Filius</i> .	Rescumparatoriu, <i>Redemptor</i> .
Dumne ₂ deu spiritu'l (Duchu'l) Santu, <i>Deus spiritus Sanctus</i> .	Rescumparare, <i>redemptio</i> .
Santa Treime, <i>Sancta Trinitas</i> .	Santitoriu, <i>Sanctificator</i> .
Un singuru Dumne ₂ deu, <i>unus solus Deus</i> .	Santirea, <i>sanctificatio</i> .
Trei persone, <i>vel</i> Trei fe ₂ ie, <i>Tres personae</i> .	Mangaitoriu, <i>Consolator</i> .
Parentele cerescu, <i>Pater caelestis</i> .	Mangaierea, <i>consolatio</i> .
Facetoriu, <i>Factor, Creator</i> .	Natura <i>vel</i> fire que dumne ₂ de ₂ sc ₂ , <i>natura divina</i> .
Faptura, <i>creatura, factura</i> .	Natura omenesc ₂ , <i>natura humana</i> .
Facerea, <i>creatio</i> .	Nascato ₂ re de Dumne ₂ deu, <i>Deipara</i> .
	Vergura Maria, <i>Virgo Maria</i> .
	'Angeru, <i>Angelus</i> .
	'Angeri, <i>Angeli</i> .
	Archangelu, <i>Archangelus</i> .

Sântu, <i>sanctus</i> .	Capelă, <i>Capella</i> .
Sânti, <i>sancti</i> .	Mônéstire, <i>Monasterium</i> .
Viatia venitóre. <i>vita futura</i> .	Adunare, <i>congregatio</i> .
Imperatié ceriurilor, <i>Regnum caelorum</i> .	Serbire de Deu, <i>cultus divinus</i> .
Paradisul v. raiu, <i>Paradisus</i> .	Religie, <i>Religio</i> .
Jadu, <i>infernus</i> .	Evlavie, <i>devotio</i> .
Diavolu; <i>diabolus</i> .	Cucernicie, <i>pietas, devotio</i> .
Demonu, <i>daemon</i> .	Conciune, <i>contio</i> .
Dracu, <i>draco</i> .	Liturghie, <i>Lyturgia</i> .
Fantasmă, <i>phantasma</i> .	Predică, } <i>predicatio</i> .
Nelucă, <i>spectrum</i> .	Predicatie }
Crestinetate, <i>Christianismus</i> .	Rugăciune, <i>rogatio, oratio</i> .
Crestinu, <i>Christianus</i> .	Dogma credenției, <i>dogma fidei</i> .
Catolicu, <i>Catholicus</i> .	Sânta scriptură, <i>Sacra scriptura</i> .
Luteranu, <i>Lutheranus</i> .	Bibliă, <i>Biblia-orum</i> .
Reformatu, <i>Reformator</i> .	Evangelie, <i>Evangelium</i> .
Calvinu, <i>Calvinista</i> .	Simbolu credenției, <i>Symbolum fidei</i> .
Unitariu, <i>Unitarius</i> .	Dece demândaciuni a lui Dumnezeu, <i>decem Dei praecepta</i> .
Mahomedanu, <i>Mahomedanus</i> .	Tatăl nostru, <i>Pater noster</i> .
Ereticu, <i>Haereticus</i> .	Testamentu'l vechiu, si nouu (vel lege vechiă, si nouă) <i>vetus, et novum Testamentum</i> .
Eresu, <i>haeresis</i> .	Apostoli, <i>Apostoli</i> .
Fördedeu, <i>atheus</i> .	Aleși, <i>electi</i> .
Idolu, <i>idolum</i> .	Purcederé, <i>processio</i> .
Idololatră; <i>idololatra</i> .	Penitentia, <i>vel pârere rea, poenitentia</i> .
Hipocrită, <i>hypocrita</i> .	Infrângeré, <i>contritio</i> .
Făciérnicu, <i>simulator</i> .	Botesu, <i>baptismus</i> .
Blăstémătoriu, <i>blasphemator</i> .	Mărturisire, <i>confessio</i> .
Bătjocoritoriu, <i>irrisor, ludificator</i> .	Cuminecătura, <i>communio</i> .
Evreu, <i>Hebraeus</i> .	Sânta cênă, <i>sancta caena</i> .
Focu'l de veci, <i>ignis aeternus</i> .	
Beserică, <i>Basilica, Ecclesia</i> .	
Templă, <i>Templum</i> .	

Cèna Domnului, <i>caena Domini.</i>	Altariu, <i>altare.</i>
Eucharistie, <i>Eucharistia.</i>	Inviaré, <i>resurrectio.</i>
Santu'l oleu, <i>sanctum oleum.</i>	Mórté, <i>mors.</i>
Icona, <i>icon, imago.</i>	Cruce, <i>crux.</i>
	Inchinăciune, <i>inclinatio, adoratio.</i>

II. De Lume, si de Elementuri.

De Mundo, et de Elementis.

Lume, <i>mundus.</i>	Austru, <i>auster.</i>
Ceriu, <i>caelum.</i>	Bórea, <i>boreas.</i>
Pământu, <i>terra.</i>	Zefiru, <i>zefirus.</i>
Sóre, <i>sol.</i>	Nuoru, <i>nubes.</i>
Luna, <i>luna.</i>	Plóe, <i>pluvia.</i>
Luciafêr, <i>lucifer.</i>	Róá, <i>ros.</i>
Luna nouă, <i>novilunium.</i>	Burá, <i>pruina.</i>
Planetă, <i>planeta.</i>	Căldură, <i>calor.</i>
Cometă, <i>cometa.</i>	Negură, <i>nebula.</i>
Eclipsu, <i>eclipsis.</i>	Fulger, <i>fulgur.</i>
Stele, <i>stellae.</i>	Tunetu, <i>tonitru.</i>
Cucurbeu, <i>iris.</i>	Trăsnetu, <i>fulmen.</i>
Elementuri (stichii) <i>elementa.</i>	Céçia, <i>caligo.</i>
Focu, <i>ignis.</i>	Frigu, <i>frigus.</i>
Aer, <i>aer.</i>	Ghiaçia, <i>glacies.</i>
Apa, <i>aqua.</i>	Grândină, <i>grando.</i>
Cutremuru pământului, <i>terrae motus.</i>	Néue } <i>nix.</i>
Globu'l (glontiu'l) pământului, <i>globus terreus.</i>	Ométu } <i>nix.</i>
Ventu, <i>ventus.</i>	Sépadă } <i>nix.</i>
Pulbere, <i>pulvis.</i>	Brumă, <i>bruma, vel pruina.</i>
Volbură, <i>turbo.</i>	Ferbintelă, <i>fervor, calor.</i>
Euru, <i>eurus.</i>	Versare apelor, <i>diluvium.</i>
	Mare, <i>mare-ris.</i>
	Arină, <i>arena.</i>

III. Despre Pământu.

De Terra.

Munte, <i>mons.</i>	Vale, <i>vallis.</i>
Délu, <i>collis.</i>	Câmpu, <i>campus.</i>

Plăetiu, <i>planities</i> .	Sélba (pădure), <i>silva</i> .
Sieşu, <i>planus locus</i> .	Tufă, <i>dumetum</i> .
Adânceu, <i>abyssus</i> , vel <i>aduncus</i> .	Mormentu, <i>monumentum</i> , <i>sepulchrum</i> .
Lacu, <i>lacus</i> .	Rîu, <i>rivus</i> .
Afundu, <i>abyssus</i> , vel <i>profundus</i> .	Păriu, <i>rivulus</i> .
Profundu, <i>profunditas</i> , vel <i>profundus</i> .	Fântână, <i>fons</i> .
Fântăniu, vel luncă, <i>pratium</i> .	Putiu, <i>puteus</i> .
Pasciune, <i>pascuum</i> .	Punte, <i>pons</i> .
Ripa, <i>ripa</i> .	Lutu, <i>lutum</i> .
Tărina, <i>terrenum</i> .	Podu, <i>podium</i> , vel <i>pons</i> .
	Tiermure, <i>portus, litus</i> .
	Margine, <i>margo</i> .
	Rădăcină, <i>radix</i> .

IV. Despre Mări, si alte ape.

De Maribus et aliis fluviis.

Oceanu'l, <i>Oceanum</i> , vel <i>oceanus</i> .	Mare Tiveriadului, <i>Mare Tiberiadis</i> , vel <i>Mare mortuum</i> .
Mare, <i>Mare</i> .	Nilu, <i>Nilus</i> .
Mare rosie, <i>Mare rubrum</i> .	Dunăre, <i>Danubius</i> .
Mare neagră, <i>Mare nigrum</i> .	Tisă, <i>Tibiscus</i> .
Mare adrei, <i>Mare adriaticum</i> .	Morisiu, <i>Marusius</i> .
Mare caspie, <i>Mare caspium</i> .	

V. D e T ê m p u.

De Tempore.

Anu, <i>annus</i> .	Măne, <i>mane, cras</i> .
Luna, <i>mensis</i> .	Poimăne, <i>perindie</i> .
Septimână, <i>septimana</i> .	Eri, ieri, <i>heri</i> .
Di, vel dio, <i>dies</i> .	Alaltăieri, <i>nudius tertius</i> .
Nópte, <i>nox</i> .	Dupô amediădi, <i>post meridiem</i> .
Diori, <i>aurora</i> .	Dupô prandiu, <i>post prandium</i> .
Mădiădi, <i>meridies</i> .	Dupô cēna, <i>post caenam</i> .
Séra, <i>vesper, vespera</i> .	
Astădi, <i>hodie</i> .	

De unădi, <i>nuper.</i>	Patru tēmpuri a anului, <i>quatuor anni tempora.</i>
Una órá, <i>una hora.</i>	Primăveră, <i>ver.</i>
Doē óre, <i>duae horae.</i>	Vêră, <i>aestas.</i>
Un pătrariu, <i>unus quadrans.</i>	Èrnă, <i>vel iarnă, hyems.</i>
Una minută, <i>unum minutum.</i>	Tómna, <i>autumnus.</i>

VI. Despre Luni, si despre zilele Septimănei.

De Mensibus, et de diebus Septimanae.

Januarie, <i>Januarius.</i>	Noemvrie, <i>November.</i>
Februarie, <i>Februarius.</i>	Decemvrie, <i>December.</i>
Martie, <i>Martius.</i>	Duminecă, <i>Dies Dominicus.</i>
Aprilie, <i>Aprilis.</i>	Luni, <i>dies Lunae.</i>
Maiu, <i>Majus.</i>	Marti, <i>dies Martis.</i>
Junie, <i>Junius.</i>	Mercuri, <i>dies Mercurii.</i>
Julie, <i>Julius.</i>	Joui, <i>dies Jovis.</i>
Augustu, <i>Augustus.</i>	Vineri, <i>dies Veneris.</i>
Septemvrie, <i>Septembris.</i>	Sămbătă, <i>dies Sabbati.</i>
Octovrie, <i>October.</i>	

VII. D e S e r b a t o r i.

De Festis.

Născeré lui Cristos, <i>Nativitas Christi.</i>	Septimăna patimilor, <i>Septimana passionum.</i>
Tăiaré inpregiur, <i>Circumcisio.</i>	Septimăna sântă, <i>Septimana sancta.</i>
Anu'l nouu, <i>novus annus.</i>	Vineré marc, <i>magnus dies Veneris.</i>
Botesu lui Cristos, <i>Baptismus Christi.</i>	Inviere, <i>Resurrectio.</i>
Epifania, <i>Epiphania.</i>	Pascile, <i>Pascha.</i>
Duceré in Beserecă, <i>Festum purificationis.</i>	Inaltiare, <i>Ascensio.</i>
Lăsatu'l de carne, <i>Hilaria.</i>	Rusalile, <i>Pontecoste.</i>
Bună Vestire, <i>Annunciatio.</i>	Schimbare la fație, <i>Transfiguratio.</i>
Dumineca florilor, <i>Dominica palmarum.</i>	Serbătoré Apostolilor, <i>festum Apostolorum.</i>
	Dioa tuturor Sântilor, <i>dies omnium Sanctorum.</i>

Teiără capului Ioan, <i>de-</i>	Dioa Cruci, <i>exaltatio San-</i>
<i>colatio Joannis.</i>	<i>ctae Crucis.</i>
Adormiré Vergurei Mariei, <i>Sântu Georgiu, Festum</i>	<i>sancti Georgii.</i>
<i>obdormitio, seu as-</i>	
<i>umptio Virginis Ma-</i>	
<i>riæ.</i>	

VIII. Despre Omu, si despre Părțile lui.

De Homine, et de eius partibus.

Omu, <i>homo.</i>	Creri, <i>cerebrum.</i>
Femeie, <i>foemina.</i>	Frunte, <i>frons.</i>
Bărbatu, <i>maritus, vir.</i>	Facie, <i>facies.</i>
Muiiere, <i>uxor, mulier.</i>	Vultu, (obrasu) <i>vultus.</i>
Fecioru, <i>juvenis, adoles-</i>	Ochiu, <i>oculus.</i>
<i>cens.</i>	Lumina ochiului, <i>pupilla.</i>
Pruncu, <i>puer, infans.</i>	Unghiu ochiului, <i>angulus</i>
Fecioră, <i>filia innupta,</i>	<i>oculi.</i>
<i>virgo.</i>	Pleopă, <i>palpebra.</i>
June, <i>juvenis.</i>	Sprâncene, <i>Supercilia.</i>
Omu bătrănu, <i>homo senex.</i>	Gene, <i>genae, cilia.</i>
Muiiere bătrână, <i>mulier</i>	Tîmple, <i>tempora.</i>
<i>senex.</i>	Lacrimă, <i>lacryma.</i>
Omu căruntu, <i>homo ca-</i>	Falcă, <i>mentum.</i>
<i>nus.</i>	Nasu, <i>nasus.</i>
Femeie grăasă, <i>foemina</i>	Nări, <i>nares.</i>
<i>gravida.</i>	Bucă, <i>bucca.</i>
Omu tîner, <i>homo juvenis.</i>	Urechie, <i>auris.</i>
Muiiere vechiă, <i>senex foe-</i>	Gură, <i>os-oris, gula.</i>
<i>mina.</i>	Limbă, <i>lingva.</i>
Părțile omului, <i>partes ho-</i>	Gingină, <i>gingiva.</i>
<i>minis.</i>	Dînte, <i>dens.</i>
Cadavru, <i>cadaver.</i>	Dînti, <i>dentes.</i>
Mădulariu, <i>membrum.</i>	Masea, <i>dens molaris, ma-</i>
Trupu (Corpu), <i>corpus.</i>	<i>xilla.</i>
Pele, <i>pellis.</i>	Gîtu, <i>vel gîctu, guttur.</i>
Capu, <i>caput.</i>	Grumăsu, <i>collum.</i>
Crescetu, <i>vertex.</i>	Fălci, <i>fauces.</i>
Peri, <i>pili.</i>	Cerbice, <i>cervix.</i>
Cefă, <i>occiput.</i>	Umeru, <i>humerus.</i>
Căpăcină, <i>cranium.</i>	Dosu, <i>dorsum.</i>

Spată, <i>tergum.</i>	Splină, <i>splen.</i>
Séle, <i>axilla.</i>	Fére, <i>fel.</i>
Barbă, <i>barba.</i>	Sânge, <i>sanguis.</i>
Spinare, <i>spina dorsi.</i>	Nervu, <i>nervus.</i>
Brăciu, <i>brachium.</i>	Nervuri, <i>nervi.</i>
Cotu, <i>cubitus.</i>	Vênă, <i>vena.</i>
Mână, <i>manus.</i>	Stomachu, <i>stomachus.</i>
Mână diréptă, <i>manus dextera.</i>	Besică, <i>vesica.</i>
Mână stângă, <i>manus sinistra.</i>	Mêduhă, <i>medulla.</i>
Palma, <i>palma manus.</i>	Arterii, <i>arteriae.</i>
Pumn, <i>pugnus.</i>	Pulsu, <i>pulsus.</i>
Degetu, <i>digitus.</i>	Scuipitu } <i>sputum.</i>
Polecariu, <i>pollex.</i>	Scopitu }
Unghe, <i>unguis.</i>	Bală, <i>saliva.</i>
Peptu, <i>pectus.</i>	Mucu, <i>mucus.</i>
Sinu, <i>sinus.</i>	Musci, <i>vel muschi, musculi.</i>
Cică, <i>mamma.</i>	Sudóre, <i>sudor.</i>
Pânțec, <i>venter.</i>	Tuse, <i>tussis.</i>
Buricu, <i>umbilicus.</i>	Cătaru, <i>catarrhus.</i>
Costă, <i>costa.</i>	Tróchna, <i>gravedo.</i>
Coste, <i>costae.</i>	Pisiatu, <i>urina.</i>
Lature, <i>latus-eris.</i>	Căcatu, <i>merdum.</i>
Buci, <i>nates.</i>	Grăsime, <i>pingvedo.</i>
Cópsă, <i>coxa, femur.</i>	Măcrime, <i>macor,</i> } <i>macies.</i>
Genunchie, <i>genu.</i>	Mórté, <i>mors.</i>
Flueru, <i>crus, tibia.</i>	Sênțirile omului, <i>sensus hominis.</i>
Os, <i>os-ossis.</i>	Auditu, <i>auditus.</i>
Picioru, <i>pes.</i>	Audire, <i>auditio.</i>
Talpă, <i>planta pedis.</i>	Vêdutu, <i>visus.</i>
Pulpă, <i>sura.</i>	Vedere, <i>visio.</i>
Părțile d'in löntru, <i>partes internae.</i>	Mirositu, <i>odoratus.</i>
Anima } <i>cor.</i>	Mirosu, <i>odor, odoratio.</i>
Inima }	Gustu, <i>gustus.</i>
Măce, <i>viscera.</i>	Gustare, <i>gustatio.</i>
Plumână, <i>pulmo.</i>	Pipăitu, <i>tactus.</i>
Rerunchi, <i>renes.</i>	Pipăire, <i>palpatio.</i>
Ficatu v. fecatu, <i>jecur.</i>	Sufletu, <i>anima.</i>
Veninu, <i>venenum.</i>	Spiritu, <i>spiritus.</i>
	Suflare, <i>spiratio.</i>

Somnu, <i>somnus</i> .	Judeciú, <i>judicium</i> .
Intelesu, <i>intellectus</i> .	Judecată, <i>judicatio</i> .
Intelegere, <i>intelligentia</i> .	Aducere amente, <i>memoria</i> .
Intelepciune, <i>sapientia</i> .	Cugetu, cugetare, <i>cogitatio</i> .
Voiă, <i>voluntas</i> .	Risu, <i>risus</i> .
Precepere, <i>ratio, perceptio</i> .	Plângere, <i>fletus, planctus</i> .

IX. De Scăderile si Bolele Omului.

De defectibus et infirmitatibus hominis.

Orbu, <i>coecus, orbis</i> .	Friguri de a-treadi, <i>febris tertiana</i> .
Surdu, <i>surdus</i> .	Friguri putrede, <i>febris putrida</i> .
Mutu, <i>mutus</i> .	Tuse, <i>Tussis</i> .
Schiopu, <i>claudus</i> .	Scorbutu, <i>scorbutus</i> .
Girbovu, <i>gibosus</i> .	Ametelă, <i>vertigo</i> .
Pleșiugu, <i>calvus</i> .	Hidropică } <i>hydrops</i> .
Ceuru, <i>strabo</i> .	Bola apei }
Gângavu, <i>balbus</i> .	Lângore, <i>febris ardens, maligna</i> .
Gibosu, <i>gibosus</i> .	Junghiu, <i>pleuritis, dolor lateris</i> .
Balamutu, <i>balbus</i> .	Mătrice, <i>convulsio, tormenta ventris, et membrorum</i> .
Căruntu, <i>canus</i> .	Ciumă, <i>pestis</i> .
Strambu, <i>curvus</i> .	Versatu, <i>variolae-arum</i> .
Lunaticu, <i>lunaticus</i> .	Cătaru } <i>catarrhus</i> .
Nebunu, <i>stultus</i> .	Cătarue }
Bolnavu, <i>infirmus</i> .	Guturaiu, <i>gravedo</i> .
Tristu, <i>tristis</i> .	Buboiu, <i>ulcus, bubo</i> .
Misel, <i>miser</i> .	Apoplecsia, <i>apoplexia</i> .
Durere, <i>dolor</i> .	Calcare de novoie, <i>morbus tetricus</i> .
Durere de capu, <i>dolor capitis</i> .	Colică, <i>colica, passio</i> .
Durere de denti, <i>dolor dentium</i> .	Oftică, <i>hectica</i> .
Durere de ochi, <i>dolor oculorum</i> .	Podagră, <i>podagra</i> .
Durere de urechi, <i>dolor aurium</i> .	Apostemă, <i>suppuratio, apostema</i> .
Friguri, <i>febris</i> .	
Friguri de tote zilele, <i>febris quotidiana</i> .	
Friguri ferbinti, <i>febris calida</i> .	

X. D e V e s t m e n t e .

De Vestimentis.

Vestmēntu , <i>vestimentum</i> .	Haină , <i>habitus</i> .
Camēșiă , <i>indusium</i> .	Năframă , <i>strophium</i> .
Ismene , <i>perzomata</i> .	Cingătore , <i>cingulus</i> .
Guleru } <i>galerum</i> .	Brău , <i>vel</i> brănu , <i>zona</i> , <i>cin-</i>
Colaru } <i>collare</i> .	<i>gulum</i> .
Manusiă , <i>chirotheca</i> , <i>ma-</i>	Măntao , <i>toga</i> , <i>vel</i> <i>pallium</i>
<i>nica</i> .	<i>presbyterale</i> .
Ciôreci , <i>caligae</i> .	Sandale , <i>sandalia</i> .
Calciuni , <i>calcei</i> .	Stible , <i>ocreae</i> .
Tibicle , <i>tibialia</i> .	Degetariu , <i>digitale</i> .
Mintée , <i>chlamys</i> .	Sacu , <i>saculus</i> , <i>saccus</i> .
Mănecă , <i>manica</i> .	Inelu , <i>anulus</i> .
Peptariu , <i>pectorale</i> .	Ochiari , <i>ocularia</i> .
Căpăneagu , <i>pallium</i> .	Pilérie , <i>pileus</i> , <i>petasus</i> .
Vestmēntu de sêrbători , <i>ve-</i>	Circei , <i>inaures</i> .
<i>stis ferialis</i> .	Dulmanu , <i>tunica</i> .
Vestmēntu de tote zilele ,	Sugmanu , <i>bracca</i> .
<i>vestis quotidiana</i> .	Clerică , <i>vestis clericalis</i> .

XI. De Casa , si de Părțile ei.

De Domo , et de partibus eius.

Casă , <i>domus</i> .	Cișină , <i>cardo</i> .
Pălută <i>vel</i> }	Ūsciori , <i>postes</i> , <i>vel</i> <i>antae-</i>
Palatu , }	<i>arum</i> .
Curte , <i>aula</i> , <i>chors</i> .	Pragu , <i>limen</i> .
Casă mare , <i>domus magna</i> .	Chiaie , <i>clavis</i> .
Castelu }	Sêru , <i>sera</i> , <i>pessulus</i> .
Costeiu }	Lăchétă , <i>reticulum</i> , <i>sera</i> .
Temeiu }	Ferêsta , <i>fenestra</i> .
Fundamentu }	Cuptoriu , <i>fornax</i> .
Păriete , <i>paries</i> .	Cucină (<i>cuchnă</i>) }
Acoperemēntu , <i>tectum</i> .	Bucătărie }
Pădimēntu , <i>pavimentum</i> .	Căminu , <i>caminus</i> .
Podu , <i>podium</i> .	Hornu }
Ușă , <i>ostium</i> , <i>janua</i> .	Fumariu }
Porță , <i>porta</i> .	Locu focului , <i>focus</i> .

Soări, <i>scalae, gradus.</i>	Tindă, <i>porticus, vestibulum.</i>
Graduri, <i>gradus.</i>	Amitu, <i>ambitus.</i>
Cuperișu, <i>cooperimentum, tectum.</i>	Hodae, <i>villa.</i>
Chilie, <i>cella, cubile.</i>	Marmure, <i>marmor.</i>
Cămeră, <i>camera.</i>	Boltă, <i>fornix.</i>
Cămeradă, <i>camerada, cubile.</i>	Eșitore, <i>clóaca.</i>
Vinerie, <i>cellarium.</i>	Fântână, <i>fons.</i>
Stală (grajdu), <i>stabulum.</i>	Putu, <i>puteus.</i>
Bererie, <i>domus cerevisaria.</i>	Grădină, <i>hortus.</i>
Porumbariu, <i>columbarium.</i>	Sală, <i>sala.</i>
	Tablele ferestei, <i>valvae.</i>
	Granariu, <i>granarium.</i>

XII. De quele, que sânt de lipsă in casă.

De iis, quae sunt necessaria in domo.

Masă, <i>mensa.</i>	Sălărie } <i>salinum, coty-</i>
Scaunu	Sălăritiă } <i>na salaria.</i>
Scamnu } <i>sedes, scamnum.</i>	Blidu, <i>patina.</i>
Armariu, <i>armarium.</i>	Talgeru, <i>orbiculus.</i>
Patu, <i>lectus.</i>	Furcutiă, <i>furcilla.</i>
Patu pentru óspeti, <i>lectus hospitalis.</i>	Furcă cu trei córne, <i>fusci-</i>
Perină, <i>pulvinar.</i>	na.
Pêplunu, <i>culcitra, vel pep- plum.</i>	Fusu, <i>spondylus, verti- culum.</i>
Lepedeu, <i>lindeolum.</i>	Peptine de lemn, <i>rastrum.</i>
Urceoru, <i>urceolus.</i>	Acu, <i>acus.</i>
Secure, <i>securis.</i>	Acie, firu, <i>filum acies.</i>
Sfrederu, <i>terebrum.</i>	Mătasă vel mêtasa <i>sericum.</i>
Sapă, <i>ligo.</i>	Dombacu, <i>gossypium.</i>
Seară, <i>scala.</i>	Pănură, <i>pannus.</i>
Furcă de torsu, <i>colus.</i>	Pênsă, <i>tela, pensum.</i>
Maiu, <i>malleus.</i>	Cânepă, <i>canabis.</i>
Sulă, <i>subula.</i>	Jinu, <i>linum.</i>
Facie de masă, <i>mappa men- salis.</i>	Fórfeci, <i>forfices.</i>
Servetă, <i>mappa minor.</i>	Arcă } <i>cista, arca.</i>
Cuțitu, <i>culter.</i>	Ladă }
Lingură, <i>cochlear.</i>	Căutătóre, <i>speculum.</i>
	Furcă, <i>furca.</i>
	Perie, <i>setaceum.</i>

Peptine, <i>pecten</i> .	Făclie de cêra, <i>cereus</i> .
Asternutulu, <i>stratum</i> .	Lumină de cêră, <i>candela</i> .
Capătui, <i>cervical</i> .	<i>cerea</i> .
Clopoșielu, <i>tintinabulum</i> .	Lumină de sêuu, <i>candela</i> ,
Săponu, <i>sapo</i> .	<i>sevacia</i> .
Vas, <i>vas-vasis</i> .	Lâmpașu, <i>lampas, laterna</i> .
Candelă, <i>candela, lucerna</i> .	Orologiu (cêsu), <i>horolo-</i>
Lumină, <i>lumen</i> .	<i>gium</i> .
Candelabru, } <i>candela-</i>	Pêharu, <i>poculum</i> .
Luminariu, } <i>brum</i> .	Iconă, <i>icon, imago</i> .
Făclie, <i>fax</i> .	

XIII. De quele, que se află in Cucină sêu Bucătărie.

De illis, quae inveniuntur in culina.

Locu focului, <i>focus</i> .	Cantă, <i>cantharus</i> .
Focu, <i>ignis</i> .	Cupă, <i>cupa</i> .
Cărbune, <i>carbo</i> .	Picătore, <i>frixorium, sar-</i>
Cărbune viu, <i>pruna</i> .	<i>tago</i> .
Teciune, <i>titio</i> .	Cratitiă, <i>tripus</i> .
Fumu, <i>fumus</i> .	Olă de feru, <i>olla ferea</i> .
Flacără, <i>flamma</i> .	Olă de aramă, <i>olla aerea</i> .
Schintéiă, <i>scintilla</i> .	Cratie, } <i>crates ferrea</i> .
Funingine, <i>fuligo</i> .	Crătariu, }
Spudie, <i>spodium, favilla</i> .	Spălătore, <i>vas ad lavanda</i>
Cenușă, <i>cinis</i> .	<i>vasa</i> .
Lemne, <i>ligna</i> .	Scopă (mătură) <i>scopa</i> .
Lemne grôsă, <i>ligna cras-</i>	Oțelu' } <i>chalybs</i> , vel
<i>sa</i> .	Amnariu } <i>acies</i> .
Lemne uscate, <i>ligna ex-</i>	Crémene, vel pétră de facu-
<i>siccata</i> .	tu focu, <i>silex</i> .
Vasê, <i>vasa</i> .	Escă, <i>fomes</i> .
Căldare, <i>caldarium, ca-</i>	Pétră puciosă, <i>sulphur</i> .
<i>cabus</i> .	Resină, <i>resina, pix</i> .
Olă, <i>olla</i> .	Mêre, <i>mel</i> .
Olă mare, <i>olla magna</i> .	Fărină, <i>farina</i> .
Olceă, <i>ollula</i> .	Lespede, <i>tabula ferrea</i> .
Coperișu, <i>operculum</i> .	Acetu, <i>acetum</i> .
Têgaie, <i>sartago</i> .	Oleu, <i>oleum</i> .
Frigare, <i>veru</i> .	Brândă, <i>burinda</i> .

Casiu, *caseus*.

Untu, *butyrum*.

Unsóre, *pinguedo*.

Sălată

Lăptucă,

Lactuca.

XIV. De quele, que se află in vinerie.

De illis, quae inveniuntur in cellarario.

Bute, <i>dolium</i> .	Vinu fertu, <i>vinum fermentatum</i> ,
Bute mare, <i>dolium magnum</i> .	Vinu ungarescu, <i>vinum hungaricum</i> .
Vasê de vinu, <i>vasa vinaria</i> .	Medu, <i>mulsum</i> .
Turceriu, <i>embolus, epistomium</i> .	Limonadă, <i>potio ex limoniorum pomis confecta</i> .
Corcie, <i>scala cellaria</i> .	Sorbetă, <i>limonada turcica</i> .
Dógă, <i>tabula doliaris</i> .	Beutură dulce, <i>potio dulcis</i> .
Cercu, <i>circulus doliaris</i> .	Vinu dulce, <i>dulce vinum</i> .
Cercu de feru, <i>circulus ferreus</i> .	Vinu acru, <i>vinum acidum</i> .
Cercu de lemnu, <i>circulus ligneus</i> .	Mustariu, <i>sinapi</i> .
Fundu, <i>fundum</i> .	Muscatu, <i>muscatum</i> .
Beutură, <i>potus, potio</i> .	Bére, <i>cerevisia</i> .
Vinu, <i>vinum</i> .	Vinu arsu, <i>crematum</i> .
Vinu nouu, <i>vinum hornum</i> .	Açetu, <i>acetum</i> .
Vinu vechiu, <i>vinum antiquum</i> .	Bére albă, <i>cerevisia alba</i> .
Vinu de trei, de patru, de cinc, <i>trium, quatuor, quinque annorum vinum</i> .	Bére roșă, <i>cerevisia rubra</i> .
Vinu roșiu, <i>vinum rubrum</i> .	Móre, <i>muria</i> .
Vinu albu, <i>vinum album</i> .	Cadă, <i>cadus</i> .
Măsta, <i>mustum</i> .	Storcătoriu, <i>torcular</i> .
	Pêharu, <i>poculum</i> .
	Butelia, <i>lagna</i> .

XV. De quele, que se află in stală seu grajdu.

De illis, quae inveniuntur in stabulo.

Armăsariu, <i>equus admisarius</i> .	Calu, <i>vel caualu, equus, caballus</i> .
Epa, <i>equa</i> .	Calu albu, <i>equus albus</i> .

Calu negru, <i>equus niger</i> .	Ciuru, <i>cribrum</i> .
Calu roșiu, <i>equus rufus</i> .	Frènu, <i>frenum</i> .
Calu suru, <i>equus cerulei coloris</i> .	Chamu, } <i>chamus helci-</i>
Mânsu, <i>hinnulus</i> .	Hamu, } <i>um</i> .
Asinu, <i>asinus</i> .	Sea, <i>ephipium</i> .
Asină, <i>asina</i> .	Cingă, <i>lorum cinctorium</i> .
Vacă, <i>vacca</i> .	Pochilă, <i>postillena</i> .
Bou, <i>bos</i> .	Scări, <i>stapes</i> .
Tauru, <i>taurus</i> .	Ordiu, <i>hordeum</i> .
Vițelu, <i>vitulus</i> .	Fènu, <i>foenum</i> .
Fune, <i>funis</i> .	Èrbă, <i>herba</i> .
Biciu, <i>flagrum</i> .	Paie, <i>stramina</i> .
Pinteni, <i>calcaria</i> .	Pesceră } <i>praeseptum</i> .
Căpèstru, <i>capistrum</i> .	Mâncatóre }

XVI. De quele, que se află în granariu.

De iis, quae reperiuntur in granario.

Grâu, <i>vel grănu, triticum</i> .	Bobu, <i>fabā</i> .
Grâu de primăveră, <i>triticum aestivum</i> .	Cicere, <i>cicer arietinum</i> .
Grâu de toamnă, <i>triticum autumnale</i> .	Fasole, <i>faseolus</i> .
Secare, <i>secale, siligo</i> .	Linte, <i>lens</i> .
Secare roșă, <i>siligo rubra</i> .	Pisatu, <i>puls</i> .
Cucurusu turcescu, <i>turcicum fogopyrum, caeo-oryza</i> .	Risu, <i>oryza</i> .
Malaiu <i>vel</i> porumbu, păpușoiu, <i>zea mays, fogopyrum</i> .	Hiriscă, <i>polygonum fagopyrum</i> .
Ordiu, <i>hordeum</i> .	Mazere, <i>pisum, vel pisorum</i> .
Ovesu, <i>avena</i> .	Farină, <i>farina</i> .
	Farină de grâu, <i>farina triticea</i> .
	Farină de malaiu, <i>farina miliacea</i> .

XVII. Despre Mâncări, și despre Bevuturi.

De cibis, et de potulentis.

Un Ospeliu, <i>convivium</i> .	Prandiu, <i>prandium</i> .
Colatie } (frustucu)	Merinde, <i>merenda</i> .
Gustare, } <i>jentaculum</i>	Cenă, <i>caena</i> .

Zupa, <i>vel</i> Zama, <i>jusculum</i> .	Pipêradă, <i>placentae</i> genus.	
Zama de carne, <i>jusculum bubulae</i> .	Turtă, <i>torta</i> .	
Carne de vită, de vacă, <i>caro bubula</i> .	Plăcintă, <i>placenta</i> .	
Carne fêrtă, <i>caro cocta</i> .	Pogaciă, <i>focacia</i> .	
Carne friptă, <i>caro assata, frixa</i> .	Similă, <i>simila e tritico facta</i> .	
Carne de porcu, <i>caro porcina</i> .	Mămăligă, <i>polenta</i> .	
Carne de miel, <i>caro agnina</i> .	Casiu, <i>caseus</i> .	
Carné de oue, <i>caro oviva</i> .	Lardu, <i>laridum</i> .	
Carne de herbece, <i>caro vervecina</i> .	Untu, <i>butyrum</i> .	
Carne de capra, <i>caro caprina</i> .	Semichișiă, } <i>lac co-</i>	
De iedu, <i>haedina</i> .	Lapte inchiegatu, } <i>agula-</i>	
De cerbu, <i>cervina</i> .		<i>tum</i> .
De iepure, <i>leporina</i> .	Lapte dulce, <i>lac dulce</i> .	
De căprioră, <i>capreolina</i> .	Moietură, <i>embamma</i> .	
De fêră, <i>ferina</i> .	Fertură, <i>coctura</i> .	
De vițielu, <i>vitulina</i> .	Curechiu fertu, <i>brassica, vel caules coctae</i> .	
Carne afumată, <i>caro infumata</i> .	Puii fripti, <i>puli frixi assi</i> .	
Carne sărată, <i>caro salsa</i> .	Carne de găină, <i>caro galinacea</i> .	
Cârnați, <i>farcimina</i> .	De gânscă, <i>anserina</i> .	
Limba de bou, <i>lingua bovina</i> .	De purcelu, <i>porcellina</i> .	
Picioru de porcu afumatu, <i>perna</i> .	Pâne, <i>panis</i> .	
Friptură, <i>assatura</i> .	Pâne albă, <i>panis albus</i> .	
Crică, <i>confixum</i> .	Pâne neagră, <i>panis niger</i> .	
Pastetu, <i>carnes coctae massa farinacea vestitae</i> .	Pâne de grâu, <i>panis triticeus</i> .	
	Pâne de ordiu, <i>panis hordeaceus</i> .	
	Pâne azima, <i>panis azymus</i> .	
	Vinu, <i>vinum</i> .	
	Bere, <i>cerevisia</i> .	
	Apă, <i>aqua</i> .	
	Café, <i>caffa</i> .	
	Cicoladă, <i>genus polus</i> .	
	Medu, <i>mulsum</i> .	

XVIII. De Legumi, si de Flori.

De Leguminibus, et Floribus.

Grădina, *hortus*. | Legume, *legumen*.

Cépă, <i>cepa</i> .	Safëranu, <i>crocus</i> .
Aliu, <i>vel</i> aiu, <i>allium</i> .	Citroni, <i>citrea mala</i> .
Sălată, <i>lactuca sativa</i> .	Macu, <i>papaver</i> .
Laptucă, <i>lactuca</i> .	Flóre, <i>flos</i> .
Curechiu, <i>caulis</i> .	Amarantu, <i>amarantus</i> .
Morcovu, <i>daucus sativus</i> .	Ruge } <i>rosa</i> .
Napu, <i>napus</i> .	Rosă }
Rădiche, <i>vel</i> radite, <i>radicula</i> , <i>raphanus</i> .	Vióră, <i>viola</i> .
Crastavete, <i>cucumis</i> .	Tulpă, <i>tulipa</i> .
Pepine, <i>pepo</i> .	Lilie, <i>lilium</i> .
Lebenitiă, <i>melo</i> .	Maieranu, <i>majoranus</i> .
Pere de pământu, <i>cyclamina</i> .	Flóre sórelui, <i>heliotropium</i> .
Cucurbită, <i>cucurbita</i> .	Rosmărinu, <i>rosmarinus</i> .
Petreşelu, <i>vel</i> petrenşelu, <i>petroselinum</i> .	Mintă, <i>menta</i> .
Piperiu, <i>piper</i> .	Calăpiru, <i>vel</i> calampiru, <i>tanacetum balsamita</i> .
Piperuşa, <i>capsicum</i> .	Bosiocu, <i>basilicum</i> .
Ghimber, <i>zingiber</i> .	Jacintu, <i>hiacinthus</i> .
	Narcisu, <i>narcissus</i> .

XIX. De Arbori, si de Póme séu fructuri.

De Arboribus, et de fructibus.

Rădicină, <i>radix</i> .	Prunu, <i>prunus</i> .
Truncu, <i>truncus</i> .	Prună, <i>prunum</i> .
Ramu, <i>ramus</i> .	Prune, <i>pruna</i> .
Trupină, <i>surculus</i> .	Persecu, <i>pomus persica</i> .
Créngă, <i>brachium</i> , <i>ramus</i> .	Persecă, <i>persicum</i> .
Frunde, <i>frondēs</i> .	Nucu, <i>nucus</i> .
Foiu, <i>folium</i> .	Nucă, <i>nux</i> .
Cóje, <i>cortex</i> .	Nuci, <i>nuces</i> .
Măru, <i>malus</i> .	Alunu, <i>corylus</i> .
Măru, <i>malum</i> .	Alună, <i>avellana</i> .
Pomu, <i>pomus</i> .	Amigdală, <i>amygdalus</i> .
Pomu, <i>pomum</i> .	Amigdale }
Póme, <i>poma</i> , <i>fructus</i> .	Măndule } <i>amygdala</i> .
Fructu <i>vel</i> fruptu, <i>fructus</i> .	Cireşu, <i>cerasus</i> .
Piru, <i>pirus</i> .	Cirésă, <i>cerasum</i> .
Péră, <i>pirum</i> .	Căstană, <i>castanea</i> .
Pere, <i>pira</i> .	Căstanu, <i>arbor castanea</i> .

Scorușu, <i>sorbus</i> .	Fagu, <i>fagus</i> .
Scorușă, <i>sorbum</i> .	Ghinde, <i>glans</i> .
Muru, <i>rubus fructuosus</i> ,	Vițe, <i>vitis</i> .
<i>morus</i> .	Strugure, <i>botrus</i> .
Mură, <i>morum</i> .	Faguru, <i>fagus</i> .
Porumbrelu, <i>pruneolus</i> ,	Queru, <i>quercus</i> .
<i>prunus silvestris</i> .	Plopu, <i>populus</i> .
Porumbrele, <i>pruna silve-</i>	Frasinu, <i>fraximus</i> .
<i>stria</i> .	Teiu, <i>tilia</i> .
Frăgariu, <i>morus</i> , <i>syc-</i>	Socu, <i>sambucus</i> .
<i>morus</i> .	Salcă, <i>salix</i> .
Fragă, <i>fragum</i> .	Arinu, <i>alnus</i> .
Frage, <i>fraga - orum</i> ,	Acaciă, <i>pseudoacatia</i> .
Maciesu, <i>rosa canina</i> .	Spinu, <i>spinus</i> , <i>spina</i> .
Maciêsă, <i>fructus rosae ca-</i>	
<i>ninae</i> .	

XX. Despre Fere, si despre Vite de casa.

De feris, et animalibus domesticis.

Feră, <i>fera</i> , <i>bellua</i> .	Epure, <i>lepus</i> .
Bestiă, <i>bestia</i> , <i>fera</i> .	Damă vel ciută, <i>dama</i> .
Leu, <i>leo</i> .	Bibolu, <i>bubalus</i> .
Tigridă, } <i>tigris</i> .	Bou, <i>bos</i> .
Tigră, }	Tauru, <i>taurus</i> .
Pantera, <i>panthera</i> .	Câne, <i>canis</i> .
Elefantu, <i>elephas</i> , <i>elephan-</i>	Catiă, <i>catula</i> , vel <i>canis</i>
<i>tus</i> .	<i>foemina</i> .
Ursu, <i>ursus</i> .	Cățelu, <i>catellulus</i> .
Lupu, <i>lupus</i> .	Muciă vel muciă, <i>felis</i> .
Vulpe, <i>vulpis</i> .	Catușă, <i>catus</i> .
Unicornu, <i>unicornis</i> .	Vacă, <i>vacca</i> .
Leopardu, <i>leopardus</i> .	Calu, vel caualu, <i>equus ca-</i>
Camilă, <i>camelus</i> .	<i>ballus</i>
Moimă } <i>simia</i> .	Epă, <i>equa</i> .
Măimică }	Asinu, <i>asinus</i> .
Cerbu, <i>cervus</i> .	Asină, <i>asina</i> .
Căprioră, <i>caprea</i> .	Mănsu, <i>hinnulus</i> .
Caprioru, <i>capreolus</i> .	Armasariu, <i>equus admis-</i>
Poreu silbatecu, <i>aper</i> .	<i>sarius</i> .

Oue, *ovis*.

Berbece, *vervex*.

Ariete, *aries*.

Capră, *capra*.

Capu, *caper*.

Mielu, *agnus*.

Jedu, *haedus*.

Porcu, *porcus*.

Serófă, *serdŭfa*, vel *porca*.

Sórece, *sorex*, vel *mus*.

XXI. De Paseri.

De avibus.

Vultur } *vultur*.

Vuture,

Corbu, *corvus*.

Gruc, *grus*.

Cióră, *cornix*.

Prepelitiă, *coturnix*.

Grauru, *sturnus*.

Potarniche, *perdix*.

Sturdu, vel } *turdus*.

Turdu,

Pupăsă, *upupa*.

Cucu, *cuculus*.

Papagaie, *graculus*.

Buhă, *bubo*.

Pasere, *passer*.

Păsanu, *phasanus*.

Cignu, *cynas*.

Rîndinea, vel rîndunea, *hirundo*.

Porumbu, vel columbu, *columba*.

Porumbu silbaticu, *palumbes*.

Turturé, *turtur*.

Gaiină } *gallina*.

Galină

Gală, vel coquoşu, *gallus*.

Gaiină de apă, *fulica*.

Gânsă, *gansa*, *anser*.

Gânsutiă, *anserculus*.

Ratiă, *anas*.

Păunu, *pavo*.

Curcă, } *meleagris*.

Corcodină

Curcoiu, *gallus indicus*.

XXII. De Vermi, si insecte.

De vermibus, et insectis,

Vermé, *vermis*.

Furnică, vel fornică, *formica*.

Lindină, *lens* — *dis*.

Pêduchie, *pediculus*.

Purece, *pulex*.

Painjenu, *aranea*.

Albină, *apis*.

Grelusu } *gryllus*.

Greulusu

Grelusu de casă, *gryllus domesticus*.

Grelusu, de câmpu, *gryllus campestris*.

Cicadă, *cicada*.

Muscă, *musca*.

Trântoru, *scarabaeus*.
 Omidă, *eruca*.
 Vespe, *vespa*.
 Cincariu } *culex*.
 Sinsariu }
 Serpe, *serpens*.

Sopêrlă, *lacerta*.
 Limbrieu, *lumbricus*.
 Pesce, *piscis*.
 Fluturu, *vel*, fluture, *pa-*
pilio.

XXIII. Despre Metaluri, si despre Bani.

De Metallis, et de pecuniis.

Baie, *fodina, bajae*.
 Auru, *aurum*.
 Argentu, *argentum*.
 Argentu viu, *argentum vi-*
vum, mercurius.
 Cusutoriu, *stannum*.
 Cioac, *materia ex qua fi-*
unt campanae.
 Feru, *ferrum*.
 Plumbu, *plumbum*.
 Aramă, *aes*.
 Pétră puciosă, *sulphur*.
 Diamantu, *adamas*.
 Rubinu, *rubinus*.
 Smaragdu, *smaragdus*.
 Crisolitu, *chrysolitus*.
 Margaritariu, *margarita*.

Cristariu, *vel cristaiu, cry-*
stallus, crystallum.
 Magnetu, *magnes*.
 Marmurê } *marmor*.
 Marmore }
 un Auru, *nummus aure-*
us.
 un Argentu, *nummus ar-*
genteus.
 un Taleru, *imperialis*.
 un Florintu, *unus flore-*
nus.
 un Groșu, *unus grossus*.
 un Creitiaru, *unus cruci-*
gerus.
 un Denariu, *denarius*.
 un Banutiu, *medius cruci-*
gerus.

XXIV. D e C o l o r i.

De coloribus.

Albu, *albus*.
 Negru, *niger*.
 Suru, *canus, caeruleus*.
 Rosiu, *ruber*.
 Verde, *viridis*.
 Galbênu, *flavus, galbinus*.
 Vênêtu, *glaucus, venetus*.
 Vênêtu } *hyacinthinus*.
 Luminosu } *caeruleus*.
 Mohoritu, *violaceus*.

Seinu, *cinericeus*.
 Mieriu, *subglaucus*.
 Cerescu, *caelestis*.
 Negriu, *nigrescens*.
 Luminosu, *luminosus*.
 Luciu, *lucidus*.
 Intunecat, *ater, fuscus*.
 Color de focu, *color ig-*
neus.
 De auru, *aureus*.

XXV. De Scrisóre, scripturá.

De Scriptura.

Carte, <i>liber</i> .	Tintá	} <i>atramentum</i> .
Scrisóre, <i>scriptura</i> .	Negrélá	
Epistolie, <i>epistola, literae</i> .	Cerusá, <i>cerussa</i> .	
Literá, <i>litera</i> .	Cérá rosie, <i>cera hispanica</i> .	
Cedulá, <i>schedula</i> .	Linie, <i>linea</i> .	
Instantie, <i>vel</i> Istantie, <i>libellus suplex</i> .	Titulá, <i>titulus</i> .	
Pásuşu, <i>literae passuales</i> .	Subscriptie (iscaliturá) <i>subscriptio</i> .	
Contractu, <i>contractus</i> .	Picetea, <i>sigillum</i> .	
Chărthie, <i>charta</i> .	Rându, şeru, <i>series, ordo</i> .	
Papirusu, <i>papyrus</i> .	Datu, <i>datum</i> .	
Călâmariu, <i>atramentarium</i> .	Indireptare, <i>emendatio</i> .	
Péná, <i>penna, calamus</i> .	Trămitere, <i>transmissio</i> .	
Condeiu, <i>stylus, calamus</i> .	Luvare carte, <i>accipere epistolam</i> .	
Penicilu, <i>vel</i> peniciluş, <i>scalpellum</i> .		

XXVI. De Fraţie, si de Cumnaţie.

De Consanguinitate et Affinitate.

Mai mari, <i>maiores</i> .	Nepotu, <i>nepos</i> .
Strămoşu, <i>proavus</i> .	Nepôtá, <i>neptis</i> .
Strămoşá, <i>proavia</i> .	Strănepotu, <i>pronepos</i> .
Moşu, <i>avus</i> .	Strănepôtá, <i>proneptis</i> .
Moşiá, <i>avia</i> .	Fraţie, <i>propingvitas</i> .
Părenti, <i>parentes</i> .	Cumnaţie, <i>cognatio</i> .
Părente, <i>parens</i> .	Cumnatu, <i>cognatus</i> .
Tată, <i>pater, tata</i> .	Gènere, <i>gener</i> .
Mumá, <i>mater</i> .	Nuorá, <i>nurus</i> .
Mamá mater, <i>mama avia</i> .	Socru, <i>socer</i> .
Fiiu, <i>filius</i> .	Sócrá, <i>socrus</i> .
Fiiá, <i>filia</i> .	Bărbatu, <i>maritus, vir</i> .
Fiastru, <i>privignus</i> .	Muiere, <i>mulier</i> .
Fiastrá, <i>privigna</i> .	Femeie, <i>foemina</i> .
Frate, <i>frater</i> .	Mire, <i>sponsus</i> .
Sorá, <i>soror</i> .	Miresá, <i>sponsa</i> .

Incredintiatu, <i>desponsatus</i> .	<i>trimonio nondum jun-</i>
Incredintiată, <i>desponsata</i> .	<i>ctus</i> .
Vitricu, <i>vitricus</i> .	Insoratu, <i>uxoratus</i> .
Pruncu } <i>puer, infans</i> .	Necăsătorie } <i>Caelibatus</i> .
Copilu } <i>puer, infans</i> .	Celibatu }
Coconu, <i>puer nobilis, pu-</i>	Veduvu, <i>viduus</i> .
<i>ellus</i> .	Veduvă, <i>vidua</i> .
Cocónă, <i>herula, domicella</i> .	Căsătorie, <i>conjugium</i> .
Vergură, <i>virgo, puella</i> .	Nuntă, <i>nuptiae</i> .
Nănaşu, <i>vel naşu, patrinus</i> .	Cuscru, <i>consocer</i> .
Nănaşă, <i>vel naşă, patrina</i> .	Cuseră, <i>consocrus</i> .
Finu, <i>filius baptismalis</i> .	Vêru, <i>consobrinus</i> .
Fină, <i>filia baptismalis</i> .	Veră, <i>consobrina</i> .
June, <i>juvenis</i> .	Amicu, <i>amicus</i> .
Celibiu, <i>caelebs</i> .	Fértatu, <i>sodalis</i> .
Holteiu, <i>adolescens ma-</i>	

XXVII. Despre Țeri.

De Terris seu Regionibus.

Patru părți a Lumei, <i>qua-</i>	Bavaria, <i>Bavaria</i> .
<i>tuor partes mundi</i> .	Rusia, <i>Russia</i> .
Europa, <i>Europa</i> .	Moravia, <i>Moravia</i> .
Asia, <i>Asia</i> .	Tiéra Rusescă, <i>Imperium,</i>
Africa, <i>Africa</i> .	<i>Russicum</i> .
America, <i>America</i> .	Arabia, <i>Arabia</i> .
Germania, <i>Germania</i> .	Bănatu, <i>Banatus</i> .
Tiéra Neamtiască, <i>Regnum</i>	Tiéra Secuécă, <i>terra Sicu-</i>
<i>Germaniae</i> .	<i>lorum</i> .
Ungaria, <i>Hungaria</i> .	Tiéra Horvatiască, <i>Crotiae</i>
Tiéra Ungurască, <i>Regnum</i>	<i>Regnum</i> .
<i>Hungariae</i> .	Burgundia, <i>Burgundia</i> .
Italia, <i>Italia</i> .	Brandenburgia, <i>Brandebur-</i>
Tiéra Italienescă, <i>Regnum</i>	<i>gia</i> .
<i>Italiae</i> .	Britania, <i>Britannia</i> .
Austria, <i>Austria</i> .	Polonia, <i>Polonia</i> .
Transilvania, <i>Transylva-</i>	Tiéra Lesésca, Tiéra Polacu-
<i>nia</i> .	<i>lui, Regnum Poloniae</i> .
Tiéra Ardélului, <i>M. Prin-</i>	Slavonia, <i>Slavonia</i> .
<i>cipatus Transylva-</i>	Moscovia, <i>Moscovia</i> .
<i>niae</i> .	Sacsonia, <i>Saxonia</i> .

Silesia, *Silesia*.

Svetia, *Svetia*.

Helvetia, *Helvetia*.

Francia, *Francia*.

Tiéra Francéscă, *Regnum Franciae*.

Holandia, *Hollandia*.

Macedonia, *Macedonia*.

Hispania, *Hispania*.

Flandria, *Flandria*.

Lotaringia, *Lotharingia*.

Irlandia, *Irlandia*.

Litvania, *Lithuania*.

Neapol, *Neapolis*.

India, *India*.

China, *China*.

Egiptu, *Egyptus*.

Malta, *Maltha*.

Persia, *Persia*.

Piemontu, *Pedemontium*.

Moldova, *Moldavia*.

Bucovina, *Bucovina*.

Tiéra Românească, *Principatus Valachiae, Valachia*.

Grecia, *Graecia*.

Tiéra Grecéscă, *Imperium Graecum*.

Tiéra Turcéscă, *Turcia*.

Tiéra Tatarului, *vel Tartaria, Tartaria*.

Dalmatia, *Dalmatia*.

Istria, *Istria*.

XXVII. De Nomele Natiilor séu Popórelor.

De Nominibus Nationum seu Populorum.

Un Európeu, *Europeus*.

un Asianu } *Asiaticus*.

un Africanu, *Africanus*.

un Americanu, *Americanus*.

un Alemanu *vel* Neamtü, *Germanus*.

un Unguru, *Hungarus*.

un Romanu, *Romanus*.

un Latinu, *Latinus*.

un Italianu, *Italus*.

un Françosu *vel* Fráncu, *Franco-Gallus*.

un Anglesu, *Anglus*.

un Austriacu, *Austriacus*.

un Rusu, *Russus*.

un Muscanu, *Moscovita*.

un Neapolitanu, *Neapolitanus*.

Un Spaniolu, *Hispanus*.

un Hollandes, *Hollandus*.

un Polonu } *Polonus*.

un Polacu }

un Leşu }

un Boemu, *Bohemus*.

un Horvatu, *Croata*.

un Venetianu, *Venetus*.

un Romănu, *Daco-Romanus* sive *Valachus*.

un Moldovanu, *Moldavus*.

un Bucovinénu, *Bucovinis*.

un Sêrlu, *Servus*, *vel* *Rascianus*.

un Slavu (Totu) *Sclavus*.

un Transilvanu, *Transylvanus*.

un Ardelénu, *Transylvanus*.

Un Sasu, <i>Saxo.</i>	Un Persianu, <i>Persa.</i>
un Macedonianu, <i>Macedonianus.</i>	un Harapu vel Arabu, <i>Arabs.</i>
un Grecu, <i>Graecus.</i>	un Chinesu, <i>Chinensis.</i>
un Elinu, <i>Helenus.</i>	un Irlandu, <i>Irlandus.</i>
un Judeu (Jûdovu), <i>Judaeus.</i>	un Moravu, <i>Moravus.</i>
un Evreu, <i>Hebraeus.</i>	un Bănătianu, <i>homo ex Banatu.</i>
un Turcu, <i>Turca, Turcus.</i>	un Istrianu, <i>Istrianus.</i>
un Egipteanu, <i>Egyptiacus.</i>	un Dalmatâ, <i>Dalmata.</i>
un Indianu, <i>Indicus.</i>	Sălășianu, <i>Sylvanus.</i>
	Çiganu, <i>Zingarus.</i>

XXIX. De Vredniciile Preotiesci.

De Dignitatibus Sacerdotalibus.

Papa, <i>Papa, Romanus Pontifex.</i>	Capelanu, <i>Capellanus.</i>
un Patriarchu, <i>Patriarcha.</i>	un Preotu, <i>Sacerdos.</i>
un Metropolitu, <i>Metropolitita.</i>	un Parochu, <i>Parochus.</i>
un Cardinalu, <i>Cardinalis.</i>	un Diaconu, <i>Diaconus.</i>
un Archiepiscopu, <i>Archiepiscopus.</i>	un Hipodiaconu, <i>Subdiaconus.</i>
un Episcopu, <i>Episcopus.</i>	un Predicator, <i>Praedicator</i>
un Vicarișu, <i>Vicarius.</i>	Concionator.
un Egumenu, <i>Abbas, vel Praepositus.</i>	un Cântăretiu, } <i>Cantor.</i>
un Dieșesanu, <i>vel Decanu Decanus.</i>	un Cantor,
un Canonicu, <i>Canonicus.</i>	un Monachu, <i>Monachus.</i>
un Protopreotu, } <i>Proto-</i>	un Călugêru, <i>Eremita.</i>
Protopresviter, } <i>presbyter.</i>	un Clericu, <i>Clericus.</i>
un Archidiaconu, <i>Archidiaconus.</i>	un Teologu, <i>Theologus.</i>
un Mărturisitoriu, <i>Confessionarius, Confessarius.</i>	Cleru, <i>Clerus, ordo ecclesiasticus.</i>
	Fetă, <i>aeditus, sacristianus.</i>
	Clopotariu, <i>Campanator.</i>
	Mirênu, <i>Laicus, mundanus.</i>

XXX. De Veredniciile Lumesci:

De Dignitatibus Secularibus.

Un Impèratu, <i>Imperator.</i>	Marchésă, <i>Marchionissa.</i>
una Impèrătésă, <i>Imperatrix</i>	un Conte (Grofu), <i>Comes.</i>
un Craiu, <i>Rex,</i>	una Contesă (Grofitiă), <i>Comitissa.</i>
una Craiesă, <i>Regina.</i>	un Baronu, <i>Baro, Optimas, Dinastes.</i>
un Prinçu, <i>Princeps.</i>	Baronesă, <i>Baronissa.</i>
Principu, <i>idem,</i>	un Nobilu (Nemişu), <i>Nobilis.</i>
una Princesă, <i>vel Principesă, Principissa.</i>	un Boiaru, <i>vel Boerôe, Nobilis Valachus, Bojaro.</i>
un Archiducă, <i>Archidux.</i>	Boeritiă, <i>vel Boerésé, Matrona nobilis, Bojarissa.</i>
una Archiduchésă, <i>Archiducissa.</i>	un Gubernator, <i>Gubernator.</i>
un Ducă, <i>Dux.</i>	
una Duchésă, <i>Dueissa, Ducis uxor.</i>	
Căpitanu, <i>Capitaneus.</i>	
Obrister, <i>Tribunus militum.</i>	
Marchesu, <i>Marchio.</i>	

XXXI. De Diregătoriile Judecesci, si Politicesci.

De Muneribus Judicialibus, et Politicis.

Judecata que mai de sus, <i>Jurisdictio superior, judicium sapremum.</i>	un Consiliariu, <i>Consiliarius.</i>
un Ministru, <i>Minister.</i>	un Consiliariu de curte, <i>Consiliarius aulicus.</i>
un Voivodu, <i>Vajvoda.</i>	un Asesor, <i>Assessor.</i>
un Elector, <i>Elector.</i>	un Secretariu, <i>Secretarius.</i>
o Voivodésă, <i>Vajvodae uxor.</i>	un Scriitoriu, <i>Scriba.</i>
o Electorésă, <i>Electorissa.</i>	un Cănelistă, <i>Cancellista.</i>
un Vodă, <i>Princeps.</i>	Notariuşu, <i>Notarius.</i>
un Căncellariu, <i>Cancellarius.</i>	Jude } <i>Judex.</i>
un Vice-Căncelariu, <i>Vice-Cancellarius.</i>	Birău, }
un Residentu, <i>Residens.</i>	Juratu, <i>Juratus.</i>
	Judeciu, <i>Judicium.</i>
	Divanu, <i>Tribunal.</i>

XXXII. De Sciëntie, si de Măiestrii.

De Scientiis, et de Artibus.

Teologhia, <i>Theologia.</i>	Maiestru, <i>Magister.</i>
Teologu, <i>Theologus.</i>	Bârbieru, <i>Tonsor.</i>
Filosofie, <i>Philosophia.</i>	Măcelariu, <i>Lanio, macel-</i>
Filosofu, <i>Philosophus.</i>	<i>larius.</i>
Medică, <i>Medica.</i>	Măcelărie, <i>macellum, ta-</i>
Medicu, <i>Medicus.</i>	<i>berna laniaria.</i>
Medicină, <i>medicina.</i>	Pitariu } <i>Pistor.</i>
Chirurgie, <i>Chirurgia.</i>	Pănériu, }
Chirurgu, <i>Chirurgus.</i>	Morariu, <i>Molitor.</i>
Doctor } <i>Doctor, Medi-</i>	Moră, <i>mola.</i>
Doftor } <i>cus.</i>	Căldărariu, <i>Ahenarius, fa-</i>
Economie, <i>Oeconomia.</i>	<i>ber ahenarius.</i>
Economu, <i>oekonomus.</i>	Luminariu, <i>Fusor candde-</i>
Pedagoghie, <i>Paedagogica</i>	<i>larum.</i>
<i>ars.</i>	Pilărieriu, <i>Pileator.</i>
Pedagogu, <i>Paedagogus.</i>	Aciu, <i>Asciarius.</i>
Aritmetică, <i>Arithmetica.</i>	Cărbunariu, <i>Carbonarius,</i>
Aritmeticu, <i>Arithmeticus.</i>	<i>consector carbonum.</i>
Geografie, <i>Geographia.</i>	Facitoriu de cară, <i>Opifex</i>
Geografu, <i>Geographus.</i>	<i>rhedarius.</i>
Astronomie, <i>Astronomia.</i>	Caru, <i>carrus, carrus.</i>
Astronomu, <i>Astronomus.</i>	Rotariu, <i>Optifex rotarius.</i>
Astrologhie, <i>Astrologia.</i>	Rotă, <i>rota.</i>
Astrologu, <i>Astrologus.</i>	Funariu, <i>Opifex funa-</i>
un Apotecariu, <i>Apotheca-</i>	<i>rius.</i>
<i>rius.</i>	Comediantu } <i>Comicus ac-</i>
Potică, apotecă, <i>Apotheca.</i>	Comedieșu } <i>tor, histrio.</i>
un Doctor de Chirurgie,	Pănurariu (postăvari) <i>Pa-</i>
<i>Doctor chirurgiae.</i>	<i>nifex, textor panna-</i>
un Doctor de ochi, <i>Medi-</i>	<i>rum.</i>
<i>cus ocularis.</i>	Spețiériu, <i>Aromatarius, qui</i>
un Doctor de Teologhie,	<i>vendit aromata.</i>
<i>Doctor Theologiae.</i>	Cădariu, } <i>Vietor, dolia-</i>
un Aghentu, <i>Agens.</i>	Butnariu } <i>rius.</i>
un Procurator, <i>Procurator.</i>	Făuru, <i>Faber ferarius.</i>
un Tâlmăciu, <i>Interpres.</i>	Făurie, <i>fabrica ferraria.</i>
un Pictor, }	Pintenariu, <i>Calcarius.</i>
un Sugrafu, }	Lăcătariu, <i>faber serarius.</i>

Argéntariu , <i>Argentifex</i> , <i>faber argentarius.</i>	Olariu, <i>Figulus</i> , <i>ollarius.</i>
Organariu , <i>organorum</i> <i>opifex.</i>	Vársátoriü de plumbu, <i>qui</i> <i>plumbum fundit.</i>
Pènsariu, <i>Textor.</i>	Hornariu, <i>spacicaminarius</i> <i>caminorum purgator.</i>
Ferariu, <i>Ferramentarius.</i>	Curuitoriu (sèbeu), <i>sartor.</i>
Câbieriü, <i>Confector gla-</i> <i>diorum.</i>	Tunariu, <i>miles tormenta-</i> <i>rius.</i>
Curêlariu } Curêoariu } <i>Coriarius.</i>	Cârâmidariu, <i>Laterarius</i> , <i>fictor laterum.</i>
Peptârariu, <i>Confector pec-</i> <i>toralium.</i>	Cristaiariu, <i>Fictor vaso-</i> <i>rum crystallinorum.</i>
Vindetoriü de pôme, <i>Poma-</i> <i>rius, qui poma ven-</i> <i>dit.</i>	Glajëriü } <i>Negotiator vi-</i> Steclariu } <i>trarius</i>
Ingeniriü, <i>Geometra.</i>	Cismariu } <i>Cothurna-</i> Ciobotariu } <i>rius.</i>
Orariu (cesariü), <i>Horope-</i> <i>gus.</i>	Măsâriü, <i>Arcularius.</i>
Grâdinariu, <i>Hortulanus.</i>	Negotiâtoriü, <i>Mercator.</i>
Arâtoriü (plugariü), <i>Arator</i> , <i>agricola.</i>	Medariu, <i>qui mulsum fa-</i> <i>cit.</i>
Cârturariu, <i>Scriba, Litera-</i> <i>tus.</i>	Ospêtariü, <i>Caupo, taber-</i> <i>narius.</i>
Murariu (sidariü), <i>Caemen-</i> <i>tarius, murarius.</i>	Lingurariu, <i>fabricator lin-</i> <i>gularum vel cochlea-</i> <i>rium.</i>
Dascalu, <i>Magister, Di-</i> <i>dascalus, Doctor.</i>	Turtariu, <i>pistor tortarum.</i>
Invetiâtoriü, <i>Praeceptor</i> , <i>Moderator.</i>	Brândiariu, <i>confecto</i> , <i>vel</i> <i>venditor burindae.</i>
Sêcerâtoriü, <i>Messor.</i>	Boariu, <i>Bubulcus, pastor</i> <i>armentarius.</i>
Musicantu } Musicu } <i>Musicus.</i>	Vacariu, <i>pastor vaccarum.</i>
Pêscariu, <i>Piscator.</i>	Porcariu, <i>subulcus, por-</i> <i>carius.</i>
Clopotariu, <i>campanarum</i> <i>fusor.</i>	Pêcurariu, <i>Opilio.</i>
Vraciu, <i>Lapicida.</i>	Cocieriü, <i>Auriga.</i>
Peptinariu, <i>Pectinarius.</i>	Șerbu, <i>Servus.</i>
Hartieriü, <i>Confecto</i> <i>char-</i> <i>tae.</i>	Șerbâ, <i>Serva.</i>

Quaedam Adjectiva magis familiaria, et magis usitata.

Observandum. Adjectiva, quae in Lingva Latīna in *us, um, er, ns*, terminantur, in Daco-Romana sive Valachica Lingva in *u* desinunt; (praeter communia, quae semper in *e* terminantur) - verum illud ut iam in Ortographia sub litera *u* monui semivocalis est, et medium tantum habet sonum, quem tunc solum integrum recipit, dum cum Nomine Articulus definitus conjungitur; sic eg. *amaru*, lege quasi *amar*; cum Art. vero integro sono *amaru'l*.

A.

Abātutu, ā, <i>seductus, a.</i>	Alesu, ā, <i>electus, a.</i>
<i>digressus, a.</i>	Alinatu, ā, <i>temperatus, a.</i>
Aeru, ā, <i>acidus, a.</i>	Amaru, ā, <i>amarus, a.</i>
Acuratu, ā, <i>accuratus, a.</i>	Amestecatu, ā, <i>commixtus, a.</i>
Adāneu, ā, <i>aduncus, a.</i>	Amāgitu, ā, <i>seductus, a.</i>
Adāncatu, ā, <i>demersus, a.</i>	Apātosu, ā, <i>aquosus, a.</i>
Afundu, ā, <i>profundus, a.</i>	Arsu, ā, <i>ustus, a.</i>
Afundatu, ā, <i>immersus, a.</i>	Ascuṭitu, ā, <i>acutus, a.</i>
Afumatu, ā, <i>infumatus, a.</i>	Aspru, ā, <i>asper, a.</i>
Adusu, ā, <i>adductus, a.</i>	Atinsu, ā, <i>tactus, a.</i>
Agonisitu, ā, <i>acquisitus, a.</i>	Aseḍiatu, ā, <i>quietus, a.</i>
Aieptatu, ā, <i>flexus, a.</i>	<i>collocatus, a.</i>
<i>comodatus, a.</i>	Avutu, ā, <i>dives.</i>
Albu, ā, <i>albus, a.</i>	

B.

Batjocoritu, ā, <i>ludificatus, a.</i>	Bārbos, ā, <i>barbosus, a.</i>
Bātutu, ā, <i>verberatus, a.</i>	Bētrānu, ā, <i>senex.</i>
Beutu, ā, <i>ebrius, a.</i>	Botesatu, ā, <i>baptisatus, a.</i>
Beṭivu, ā, <i>inebrians.</i>	Bubosu, ā, <i>ulcerosus, a.</i>
Biosu, ā, <i>abundans.</i>	Bunu, ā, <i>bonus, a.</i>
Blāndu, ā, <i>blandus, a.</i>	Bucurosu, ā, <i>lubens.</i>
Bolnavu, ā, <i>infirmus, a.</i>	Burduhosu, ā, <i>ventrosus, a.</i>

C.

Cāducu, ā, <i>caducus, a.</i>	Cādutu, ā, <i>lapsus, a.</i>
-------------------------------	------------------------------

Caldu, ă, <i>calidus, a.</i>	Credinciosu, ă, <i>fidelis.</i>
Calicu, ă, <i>miser, a.</i>	Crestinu, ă, <i>christianus, a.</i>
Câmpestru, ă, <i>campestris.</i>	Cuviosu, ă, <i>probus, a, congruus, a.</i>
Cărnosu, ă, <i>carnatus, a.</i>	Cumpănită, ă, <i>ponderatus, a.</i>
Căruntu, ă, <i>canus, a.</i>	Cunoscutu, ă, <i>notus, a.</i>
Căscatu, ă, <i>aperlus, a.</i>	Curatu, ă, <i>purus, a.</i>
Cerescu, ă, <i>caelestis, e.</i>	Curvariu, ă, <i>fornicator.</i>
Cernutu, ă, <i>pollinctus, a.</i>	Cucernicu, ă, <i>mansuetus, a.</i>
Ciuposu, ă, <i>hirsutus, a.</i>	Curtu, ă, <i>curtus, a.</i>
Chiaru, ă, <i>clarus, a.</i>	Crudu, ă, <i>crudus, a.</i>
Confusu, ă, <i>confusus, a.</i>	Curiosu, ă, <i>curiosus, a.</i>
Coptu, ă, <i>coctus, a.</i>	
Colțurosă, ă, <i>glebosus, a.</i>	

D.

Dătoriu, e, <i>debitus, a.</i>	Deschisu, ă, <i>aperlus.</i>
Dăunosu, ă, <i>cupidus, a.</i>	Descoperitu, ă, <i>delectus, a.</i>
Deculatu, ă, <i>elumbis.</i>	Deschilinită, ă, <i>sejunctus, a.</i>
Dedatu, ă, <i>adsvetus, a.</i>	Descultiu, ă, <i>discalceatus, a.</i>
Defăimatu, ă, <i>diffamatus.</i>	Deslegatu, ă, <i>solutus, a.</i>
Deletnicu, ă, <i>occupatus, a.</i>	Despărțitu, ă, <i>separatus, a.</i>
Delicatu, ă, <i>delicatus, a.</i>	Desceptatu, ă, <i>excitatus, a.</i>
Depărțatu, ă, <i>remotus, a.</i>	Dentiosu, ă, <i>dentatus, a.</i>
Deplinu, ă, <i>perfectus, a.</i>	Doiosu, ă, <i>plenus desiderii.</i>
Direptu, ă, <i>rectus, a.</i>	Domesnicu, ă, <i>domesticus, a.</i>
Desu, ă, <i>densus, a.</i>	Domnescu, ă, <i>dominalis.</i>
Desbrăcatu, ă, <i>exutus, a.</i>	Doritu, ă, <i>desideratus, a.</i>
Desbinatu, ă, <i>sejunctus, a.</i>	Dospitu, ă, <i>fermentatus, a.</i>
Descărcatu, ă, <i>exoneratus, a.</i>	Dulce, e, <i>dulcis.</i>

E.

Etinu, ă, <i>levis pretii.</i>	Escosu, ă, <i>fungosus, a.</i>
Erbosu, ă, <i>herbosus, a.</i>	Ertatu, ă, <i>absolutus, a.</i>
Ernatu, ă, <i>hyematus.</i>	

F.

Făcutu, ă, <i>factus, a.</i>	Fărinosu, ă, <i>farinosus, a.</i>
Fălosu, ă, <i>superbus, a.</i>	Fărmiciosu, ă, <i>friabilis.</i>

Feciorescu, ă, <i>virginalis</i> .	Focosu, ă, <i>ignitus, a.</i>
Femeescu, ă, <i>foemineus, a.</i>	Foiosu, ă, <i>foliosus, a.</i>
Ferbinte, e, <i>fervidus, a.</i>	Fragetu, ă, <i>fragilis, tener.</i>
Fericitu, ă, <i>felix.</i>	Fricosu, ă, <i>timidus, a.</i>
Fertu, ă, <i>coctus, elixus, a.</i>	Frigurosu, ă, <i>frigidus, a.</i>
Fetescu, ă, <i>puellaris.</i>	Frumosu, ă, <i>formosus, a.</i>
Fireescu, ă, <i>naturalis.</i>	Fruñdiosu, ă, <i>frondusus, a.</i>
Flămendu, ă, } <i>fameli-</i>	Fugitu, ă, <i>profugus, a.</i>
Fometosu, ă, } <i>cus, a.</i>	Fumosu, ă, <i>fumosus, a.</i>
Flocosu, ă, <i>floccosus, a.</i>	Funinginosu, ă, <i>fuligino-</i>
Flusturatu, ă, <i>ventosus, a.</i>	<i>sus, a.</i>
Formosu, ă, <i>pulcher, a.</i>	Furnicosu, ă, <i>formico-</i>
Folticosu, ă, <i>ventrosus, a.</i>	<i>sus, a.</i>

G.

Galantu, ă, <i>elegans, decorus, a.</i>	Glumetiu, ă, <i>jocosus, a.</i>
Galbinu, ă, <i>galbinus, a.</i>	Golu, ă, <i>vacuus, a, nudus, a.</i>
Găunosu, ă, <i>excavatus, a.</i>	Grăitoriu, e, <i>locutor.</i>
Gingavu, <i>balbus.</i>	Grasu, ă, <i>pingvis, crassus, a.</i>
Gemlnu, ă, <i>geminus, a.</i>	Grăunțiosu, ă, <i>granosus, a.</i>
Generosu, ă, <i>generosus, a.</i>	Grețiosu, ă, <i>fastidiosus, a.</i>
Gerosu, ă, <i>gelidus, a.</i>	Greu, ă, <i>gravis.</i>
Ghibosu, ă, <i>gibbosus, a.</i>	Grosu, ă, <i>crassus, grossus, a.</i>
Ghimposu, ă, <i>aculeatus, a.</i>	Gurbovu, ă, <i>curvus, a.</i>
Ghindosu, ă, <i>glandarius, a.</i>	Gustosu, ă, <i>gustusus, a, sapidus, a.</i>
Ghindurosu, ă, <i>glandulosus, a.</i>	
Globosu, ă, <i>globosus, a.</i>	

H.

Harmonicu, ă, <i>harmonicus, a.</i>	Hidropicu, ă, <i>hydropicus, a.</i>
Hebetu, ă, } <i>hebes, stupidus, a.</i>	Hirsitu, ă, <i>sordidus, avarus, a.</i>
Hebeucu, ă, } <i>pidus, a.</i>	Hopinosu, ă, <i>confragosus, a.</i>
Hedu, ă, <i>faedus, a.</i>	Hosposu, ă, <i>siliquosus, a.</i>
Hîitu, ă, <i>dirutus, a.</i>	Hulitu, ă, <i>vituperatus, a.</i>

I.

Iernatecu, ă, <i>hybernus, a.</i>	Imbrăcatu, ă, <i>indutus, a.</i>
-----------------------------------	----------------------------------

Imburatu, ă, <i>pruinosus</i> , a.	Indrăgitu, ă, <i>amore cap-</i> <i>tus</i> , a.
Immutatu, ă, <i>immutatus</i> , a.	Induplicatu, ă, <i>duplica-</i> <i>tus</i> , a.
Impăcatu, ă, <i>pacatus</i> , a.	Induratu, ă, <i>misericors</i> .
Impărțitu, ă, <i>partitus</i> , a.	Inferatu, ă, <i>ferratus</i> , a, vel <i>stigmatus</i> , a.
Impăturatu, ă, <i>complici-</i> <i>tus</i> , a.	Inferbentatu, ă, <i>fervidus</i> , a.
Impelitiatu, ă, <i>pellitus</i> , a.	Iusiptu, ă, <i>infixus</i> , a.
Impănatu, ă, <i>pennatus</i> , a.	Inflatu, ă, <i>inflatus</i> , a, <i>turgidus</i> , a.
Impêrătescu, ă, <i>imperia-</i> <i>lis</i> .	Infloritu, ă, <i>floridus</i> , a.
Impetritu, ă, <i>induratus</i> , a.	Infocatu, ă, <i>ignitus</i> , a.
Impistritu, ă, <i>variegatus</i> , a, <i>maculosus</i> , a.	Infrantu, ă, <i>confractus</i> , a.
Implutu, ă, <i>impletus</i> , a.	Infrênatu, ă, <i>efrenatus</i> , a.
Impovăratu, ă, <i>oneratus</i> , a.	Infrumtiăsatu, ă, <i>venustus</i> , a.
Impresuratu, ă, <i>coarcta-</i> <i>tus</i> , a.	Inghiătiatu, <i>congelatus</i> , a.
Imprumutu, ă, <i>mutuus</i> , a.	Ingrășatu, ă, <i>saginated</i> , a, vel <i>incrassatus</i> , a.
Impunsu, ă, <i>punctus</i> , a.	Inholbatu, ă, <i>magnos</i> , et <i>deformes oculos ha-</i> <i>bens</i> .
Imputatu, ă, <i>exprobratus</i> , a.	Inimosu, ă, <i>animosus</i> , a.
Impuțitu, ă, <i>putidus</i> , a.	Inăditu, ă, <i>annexus</i> , a.
Inăltiatu, ă, <i>exaltatus</i> , a.	Inccăciosu, ă, <i>suffocans</i> .
Inaltu, ă, <i>altus</i> , a.	Inodatu, ă, <i>innodatus</i> , a.
Incarcatu, ă, <i>onustus</i> , a.	Inoptatu, ă, <i>pernoctatus</i> , a.
Inchegatu, ă, <i>coagulatus</i> , a.	Inoratu, ă, <i>nubilosus</i> , a.
Inchiatu, ă, <i>conjunctus</i> , a.	Insarcinatu, ă, <i>sarcitatus</i> , a, <i>oneratus</i> , a.
Inchisu, ă, <i>ocultus</i> , a, <i>cla-</i> <i>usus</i> , a.	Insemnatu, ă, <i>signatus</i> , a.
Incinsu, ă, <i>cinctus</i> , a.	Inspicatu, ă, <i>spicatus</i> , a.
Incordatu, ă, <i>tensus</i> , a.	Insitatu, ă, <i>siliens</i> .
Incoronatu, ă, <i>coronatus</i> , a.	Inteleptu, ă, <i>sapiens</i> .
Incredințiatu, ă, <i>persua-</i> <i>sus</i> , a.	Intinatu, ă, <i>inquinatus</i> , a.
Incredutu, ă, <i>fidus</i> , a.	Intrăripatu, ă, <i>alatus</i> , a.
Incuiatu, ă, <i>clausus</i> , a.	Intrarmatu, ă, <i>armatus</i> , a.
Indelungu, ă, <i>longinquus</i> , a.	Intregu, ă, <i>integer</i> , a.
Indesatu, ă, <i>densus</i> , a.	Intristatu, ă, <i>contrista-</i> <i>tus</i> , a.
Indireptatu, ă, <i>emendatus</i> , a.	
Indoitu, ă, <i>duplicatus</i> , a.	
Indrăcitu, ă, <i>daemonia-</i> <i>cus</i> , a.	

Intrupatu, ă, <i>incorporatus, a.</i>	Inyėtiatu, ă, <i>doctus, a.</i>
Intunecatu, ă, <i>obscurus, a.</i>	nvòluitu, ă, <i>involutus, a.</i>
Intunecosu, ă, <i>tenebrosus, a.</i>	Iscusitu, ă, <i>peritus, a.</i>
Invârstratu, ă, <i>virgatus, varius, a.</i>	<i>exquisitus, a.</i>
	Iucăuşu, ă, <i>saltator.</i>
	Juratu, ă, <i>iuratus, a.</i>

L.

Lăcrimosu, ă, <i>lacrymosus, a.</i>	Lindinosu, ă, <i>lendiginosus, a.</i>
Lănosu, ă, <i>lanosus, a.</i>	Linu, ă, <i>lenis, quietus, a.</i>
Lăptosu, ă, <i>lactarius, a.</i>	Lipiciosu, ă, <i>tenax.</i>
Largu, ă, <i>amplus, a.</i>	Lovitu, ă, <i>ictus, a.</i>
Lătinescu, ă, <i>latinus, a.</i>	Luciu, e, <i>lucidus, a.</i>
Lăudatu, ă, <i>laudatus, a.</i>	Lucratu, ă, <i>elaboratus, a.</i>
Lăutu, ă, <i>lotus, lautus, a.</i>	Lumescu, ă, <i>mundanus, a.</i>
Legatu, ă, <i>ligatus, a.</i>	Luminatu, ă, <i>illuminatus, a.</i>
Lemnosu, ă, <i>lignosus, a.</i>	Luminosu, ă, <i>luminosus, a.</i>
Leneşu, <i>lenis, piger, a.</i>	Lunaticu, ă, <i>lunaticus, a.</i>
Leprosu, ă, <i>leprosus, a.</i>	Lunecosu, ă, <i>lubricus, a.</i>
Leşinatu, ă, <i>exanimis.</i>	Lungu, ă, <i>longus, a.</i>
Limbosu, ă, <i>linguax.</i>	Lunguţiu, ă, <i>longulus, a.</i>
Limbutu, ă, <i>garrulus, a.</i>	Lutosu, ă, <i>lutosus, a.</i>
Limpede, e, <i>limpidus, a.</i>	

M.

Măncăciosu, ă, <i>edax.</i>	Melancholicu, ă, <i>melancholicus, a.</i>
Măngăiosu, ă, <i>consolatorius, a.</i>	Mēncinosu, ă, <i>mendax.</i>
Măniosu, ă, <i>iratus, a.</i>	Mesanu, ă, <i>conviva, convivii socius.</i>
Mănosu, ă, <i>secundus, a.</i>	Mesgosu, ă, <i>succosus, a.</i>
Mare, e, <i>magnus, a.</i>	Mestecatu, ă, <i>mixtus, a.</i>
Măretiu, ă, <i>superbus, arrogans.</i>	Minunatu, ă, <i>mirabilis.</i>
Mărginitu, ă, <i>limitatus, a.</i>	Miruntu, ă, <i>minutus, a.</i>
Maritu, ă, <i>gloriosus, a.</i>	Miruntu, ă, <i>idem.</i>
Mărturisitu, ă, <i>confessus, a.</i>	Mohoritu, ă, <i>coccineus, a.</i>
Meduhosu, ă, <i>medullosus, a.</i>	Molcutiu, ă, <i>molliculus, a.</i>
Mēhnitu, ă, <i>moestus, a.</i>	Móle, e, <i>mollis.</i>

Mortu, ă, <i>mortuus, a.</i>	Muntosu, ă, <i>mentosus, a.</i>
Mucedu, ă, <i>mucidus, a.</i>	Murgu, ă, <i>nigricans.</i>
Mucosu, ă, <i>mucosus, a.</i>	Muschiosu, ă, <i>mucosus, a.</i>
Muetu, vel moietu, ă, <i>e-</i> <i>mollitus, a.</i>	Musteciosu, ă, <i>mixtaca-</i> <i>lus, a.</i>
Muguritu, ă, <i>gemmatus, a.</i>	Mustosu, ă, <i>mustulentus, a.</i>
Multu, ă, <i>multus, a.</i>	Mutu, ă, <i>mutus, a.</i>
Multoratecu, ă, <i>multiplex.</i>	

N.

Naltu, ă, <i>altus, a.</i>	Negru, ă, <i>niger, a.</i>
Nascutu, ă, <i>natus, a.</i>	Negriciosu, ă, <i>nigrescens.</i>
Năsiposu, ă, <i>arenosus, a.</i>	Negurosu, ă, <i>nebulosus, a.</i>
Năsturu, ă, <i>stultus, a.</i>	Neincetatu, ă, <i>incessans.</i>
Nebunu, ă, <i>amens.</i>	Neinfrēnatu, ă, <i>effrenatus, a.</i>
Necuprēnsu, ă, <i>incompre-</i> <i>hensus, a.</i>	Nemăsuratu, ă, <i>immensus, a.</i>
Necredinciosu, ă, <i>infide-</i> <i>lis.</i>	Nenumitu, ă, <i>non nomi-</i> <i>natus, a.</i>
Nefertu, ă, <i>incoctus, a.</i>	Nimica, <i>nihil.</i>
Nefericitu, ă, <i>infelix.</i>	Nodurosu, ă, <i>nodosus, a.</i>
	Nouu, ă, <i>novus, a.</i>

O.

Oblitu, ă, <i>planus, a.</i>	Onoratu, ă, <i>honoratus, a.</i>
Ocolitu, ă, <i>circumdatus, a.</i>	Opritu, ă, <i>prohibitus, a.</i>
Ologu, ă, <i>debilis, clau-</i> <i>duș, a.</i>	Optatu, ă, <i>vel, ostatu, ă,</i> <i>desideratus, a, ge-</i> <i>mens.</i>
Omenitu, ă, <i>honestatus, a.</i>	Orbu, ă, <i>orbis, caecus, a.</i>
Omoritu, ă, <i>occisus, a.</i>	Ostănitu, ă, <i>fatigatus, a.</i>
Onestu, ă, <i>honestus, a.</i>	

P.

Părentescu, ă, <i>paternus, a.</i>	Pîrosu, ă, <i>pilosus, a.</i>
Părtașu, ă, <i>particeps.</i>	Pomосу, ă, <i>pomосus, a.</i>
Părășitu, ă, <i>derelictus, a.</i>	Puternicu, ă, <i>potens.</i>
Pecătosu, ă, <i>peccator, vel</i> <i>peccaminosus, a.</i>	Putredu, ă, <i>putridus, a.</i>
Peduchiosu, ă, <i>pediculo-</i> <i>sus, a, vel pedico-</i> <i>sus, a.</i>	Pusu, ă, <i>positus, a.</i>

R.

Rădicosu, ă, <i>radicosus, a.</i>	Rătesatu, ă, <i>abscissus, a.</i>
Rămurosu, ă, <i>ramosus, a.</i>	Rătăcit, ă, <i>aberrans.</i>
Răpitu, ă, <i>raptus, a.</i>	Roșu, ă, <i>ruber, a.</i>
Raru, ă, <i>rarus, a.</i>	Roșitu, ă, <i>rubefactus, a.</i>
Rasu, ă, <i>rasus, a.</i>	Rotundu, ă, <i>rotundus, a.</i>
Recoritu, ă, <i>refrigeratus,</i> vel <i>recreatus, a.</i>	Ruginosu, ă, <i>rubiginosus, a.</i>
Redicatu, ă, <i>erectus.</i>	Ruptu, ă, <i>ruptus, a, lace-</i> <i>ratus, a.</i>
Repusu, ă, <i>repositus, a.</i>	Rușinosu, ă, <i>pudicus, a.</i>
Resturnatu, ă, <i>eversus, a.</i>	

S.

Silbaticu, ă, <i>silvaticus, a.</i>	Spăriosu, ă, <i>timidus, a.</i>
Săgetatu, ă, <i>sagittatus, a.</i>	Spănsuratu, ă, <i>suspensus, a.</i>
Sănitosu, ă, <i>sanus, a.</i>	Spartu, ă, <i>fractus, a.</i>
Săntu, ă, <i>sanctus, a.</i>	Spinosu, ă, <i>spinosus, a.</i>
Scumpu, ă, <i>pretiosus, a.</i>	Spulbăratu, <i>turbulentus, a.</i>
Scurtu, ă, <i>curtus, brevis.</i>	Spumosu, ă, <i>spumosus, a.</i>
Săratu, ă, <i>salsus, a.</i>	Spurcatu, ă, <i>spureus, a.</i>
Săminatu, ă, <i>seminatus, a.</i>	Statornicu, ă, <i>constans.</i>
Setosu, ă, <i>siliens.</i>	Strălucitu, ă, <i>illustris.</i>
Sentitoriu, e, <i>sentiens.</i>	Strâmbu, ă, <i>curvus, a.</i>
Simplu, ă, <i>simplex.</i>	Străpunsu, ă, <i>transfixus, a.</i>
Singuru, ă, <i>solus, a.</i>	Subțire, e, <i>subtilis.</i>
Smeritu, ă, <i>humilis.</i>	Supusu, ă, <i>subditus, a.</i>
Somnurosu, ă, <i>somnolen-</i> <i>tus, a.</i>	Suru, ă, <i>caeruleus, a.</i>
Spălatu, ă, <i>lotus, a.</i>	Susu, ă, <i>allus, a.</i>
Spănu, ă, <i>calvus, glaber.</i>	Surdu, ă, <i>surdus, a.</i>
	Svântatu, ă, <i>ventilatus, a.</i>

T.

Tăcutu, ă, <i>tacitus, a.</i>	Torsu, ă, <i>tortus, a.</i>
Tare, e, <i>fortis.</i>	Trasu, ă, <i>tractus, a.</i>
Tăner, ă, { <i>juvenis, te-</i>	Trăcatoriu, e, <i>transilo-</i>
Tăner, ă, { <i>ner, a.</i>	<i>rius, a.</i>
Tinosu, ă, <i>coenosus, a.</i>	Trupescu, ă, <i>corporalis.</i>
Tocmitu, ă, <i>correctus, a.</i>	Tunsu, ă, <i>tonsus, rarus, a.</i>
Topitu, ă, <i>liquefactus, a.</i>	Turbatu, ă, <i>rabiosus, a.</i>

U.

Udu, ă,)	Următoriu, e, <i>successor.</i>
Udatu, ă,) <i>madidus, a.</i>	Uscatu, ă, <i>exsiccatus, a.</i>
Uitatu, ă, <i>oblitus, a.</i>	Urâciosu, ă, <i>taediosus, a.</i>
Umêdu, ă, <i>humidus, a.</i>	Ușoru, ă, <i>levis.</i>
Unflatu, ă, <i>inflatus, tur-</i>	Ușoratu, ă, <i>levatus, a.</i>
<i>gidus,</i>	Usturatu, ă, <i>ustulatus, a.</i>
Unitu, ă, <i>unitus, a.</i>	Ușuratu, ă, <i>foeneratus.</i>
Unsu, ă, <i>unctus, a.</i>	

V.

Vêcinu, ă, <i>vicinus, a.</i>	Virtosu, ă, <i>durus, a.</i>
Veciu, e, <i>vetus, us.</i>	Viuu, ă, <i>vivus, a.</i>
Veninosu, ă, <i>venenosus, a.</i>	Voiosu, ă, <i>animosus, a.</i>
Vêntosu, ă, <i>ventosus, a.</i>	<i>vividus, a.</i>
Verde, e, <i>viridis.</i>	Vorbitoriu, e, <i>loquens.</i>
Verminosu, ă, <i>vermino-</i>	Vrednicu, ă, <i>dignus, a.</i>
<i>sus, a.</i>	Vulpescu, ă,)
Vêrsatu, ă, <i>effusus, a.</i>	Vulpinu, ă,) <i>vulpinus, a.</i>
Vindecatu, ă, <i>resanatus, a.</i>	

Z.

Zâmosu, ă, <i>jusculentus, a.</i>	Zerosu, ă, <i>serosus, a.</i>
Zelosu, ă, <i>zelosus, a.</i>	

Verba, quae in sermone quotidiano frequentius occurrunt.

A.

Abatu, ere, utu, <i>deflecto.</i>	Aduno, are, atu, <i>congrego,</i>
Açiçu, are, atu, <i>cieo.</i>	<i>aduno.</i>
Acoperu, ire, itu, <i>cooperio.</i>	Allu, are, atu, <i>invenio.</i>
Acrescu, ire, itu, <i>accidum</i>	Afumu, are, atu, <i>perfumo.</i>
<i>reddo.</i>	Afundu, are, atu, <i>demergo.</i>
Adaugu, ere, atu, <i>adjungo,</i>	Aceptu, are, atu,) <i>flecto</i>
<i>augeo.</i>	Aieptu, are, atu,) <i>dirigo,</i>
Adâpu, are, atu, <i>adaquo.</i>	Ajunu, are, atu, <i>jejuno.</i>
Adormu ire, itu, <i>obdormio.</i>	Ajungu, ere, usu, <i>attingo.</i>
Aducu, ere, usu, <i>adduco.</i>	Ajutu, are, atu, <i>adjuvo.</i>

Albescu, ire, itu, <i>dealbo.</i>	Armă, are, atu, <i>armo.</i>
Alegu, ere, esu, <i>eligo.</i>	Aruncu, are, atu, <i>proicio,</i> <i>averrunco.</i>
Alergu, are, atu, <i>fugio.</i>	Ascultu, are, atu, <i>ausculto.</i>
Amărescu, ire, itu, <i>exacer-</i> <i>bare.</i>	Ascundu, ere, su, <i>abscondo.</i>
Amestecu, are, atu, <i>misceo.</i>	Ascutu, ire, itu, <i>exacuo.</i>
Amu, avere, utu, <i>habeo.</i>	Astupu, are, atu, <i>obstipo.</i>
Amortiescu, ire, itu, <i>rigeo.</i>	Asudu, are, atu, <i>sudo.</i>
Amușescu, ire, itu, <i>obmu-</i> <i>tesco.</i>	Asunu, are, atu, <i>sono.</i>
Aplecu, are, atu, <i>inclino.</i>	Asuprescu, ire, itu, <i>supero,</i> <i>subduco.</i>
Aprindu, ere, su, <i>accendo.</i>	Asurdescu, ire, itu, <i>obsur-</i> <i>desco.</i>
Apucu, are, atu, <i>apprehendo.</i>	Atingu, ere, su, <i>tango.</i>
Apropiu, are, atu, <i>appro-</i> <i>pingo.</i>	Astempêru, are, atu, <i>tem-</i> <i>pero.</i>
Apuiu, nere, usu, <i>occido</i> <i>(sol.)</i>	Asteptu, are, atu, <i>expecto.</i>
Aru, are, atu, <i>aro.</i>	Asternu, ere, utu, <i>sterno.</i>
Aratu, are, atu, <i>indico.</i>	Audu, ire, itu, <i>audio.</i>
Ardu, ere, arsu, <i>comburo,</i> <i>ardeo.</i>	Aurescu, ire, itu, <i>inauro.</i>

B.

Bagu, are, atu, <i>pango. figo.</i>	Botesu, are, atu, <i>baptiso.</i>
Bălbătu, ire, itu, <i>balbutio.</i>	Brumu, are, atu, <i>pruina ca-</i> <i>dit, (verbi imperson).</i>
Batu, ere, utu, <i>baluo, tundo.</i>	Bucinu, are, atu, <i>buccino.</i>
Bătjocorescu, ire, itu, <i>irri-</i> <i>deo.</i>	Bulbucu, are, atu, <i>bullio,</i> <i>bullo.</i>
Belescu, iri, itu, <i>deglubio.</i>	Bucuru, are, atu, <i>gratulor.</i>
Beșicu, are, atu, <i>vesicam</i> <i>accipio in corpore,</i> <i>pustulesco.</i>	Bumbaescu, ire, itu, <i>bom-</i> Bombăescu, ire, itu, <i>bito.</i>
Béu, ere, beutu, <i>bibo.</i>	Buricu, are, atu, <i>umbilico.</i>
Bene cuventesu, are, atu, <i>be-</i>	Bursucu, are, atu, <i>effe-</i> <i>vesco.</i>
Bine cuventesu, are, atu, <i>ne-</i> <i>dico.</i>	Buvenescu, ire, itu, <i>allido.</i>
Blastemu, are, atu, <i>blasphe-</i> <i>mo, maledico.</i>	

C.

Cacu, are, atu, <i>caco, merdo.</i>	Cadu, ere, utu, <i>cado.</i>
-------------------------------------	------------------------------

Calcu, are, atu, <i>calco, premo.</i>	Clopotescu, ire, itu, <i>pulso.</i>
Canonescu, ire, itu, <i>punio, poenitentiam impono.</i>	Coboru, ire, <i>descendo, de-jicio.</i>
Cântu, are, atu, <i>canto, cano.</i>	Comendu, are, atu, <i>commendo.</i>
Capitu, are, atu, <i>capio, obtineo.</i>	Computu, are, atu, <i>computo.</i>
Căputu, are, atu, <i>subduco, (colthurnos).</i>	Contagescu, ire, itu, <i>contagione afficior.</i>
Carminu, are, atu, <i>carmino.</i>	Continescu, ire, itu, <i>contineo, refreno.</i>
Cărpescu, ire, itu, <i>sarcio.</i>	Coquu, cóquere, coptu, <i>coquo.</i>
Carșescu, ire, iuu, <i>crepito, strepo.</i>	Corăescu, ire, itu, <i>crocio.</i>
Caru, are, atu, <i>veho, gero.</i>	Coronu are, atu, <i>corono.</i>
Carunțescu, ire, itu, <i>canesco.</i>	Cosescu, ire, itu, <i>seco, falco.</i>
Căsătorescu, ire, itu, <i>matrimonio jungo.</i>	Credu, ere, utu, <i>credo.</i>
Cascu, are, atu, <i>oscito, oscilor.</i>	Crepu, are, atu, <i>crepo, findo.</i>
Cautu, are, atu, <i>quaero.</i>	Crescu, ere, utu, <i>cresco.</i>
Cenușu, ere, etu, <i>cinefacio.</i>	Crestu, are, atu, <i>strio, incido.</i>
Cerectu, are, atu, <i>investigo.</i>	Cruntu, are, atu, <i>cruento.</i>
Cercu, are, atu, <i>quaero.</i>	Cucu, are, atu, <i>osculum do.</i>
Cercuescu, ire, itu, <i>rieo.</i>	Cugetu, are, atu, <i>cogito.</i>
Cernu, ere, utu, <i>cerno poltintio.</i>	Culcu, are, atu, <i>colloco.</i>
Certu, are, atu, <i>corripio.</i>	Culegu, ere, esu, <i>colligo.</i>
Ceruescu, ire, itu, <i>cero.</i>	Cuminecu, are, atu, <i>communico, sacram communionem administro.</i>
Ceteru, are, atu, <i>citaro, fidibus ludo.</i>	Cumpăru, are, atu, <i>comparo.</i>
Chemu, are, atu, } <i>voco,</i>	Cumpănu, are, atu, <i>pondero.</i>
Chiămu, are, atu, } <i>clamo.</i>	Cunosecu, ere, utu, <i>cognosco.</i>
Cimpăvescu, ire, itu, <i>torpeo.</i>	Cununu, are, atu, <i>copulo.</i>
Cēnu, are, atu, <i>coeno.</i>	Cuprēndu, ere, su, <i>comprehendo.</i>
Cinstescu, ire, itu, <i>aestimo.</i>	Curătescu, ire, itu, <i>expurgo.</i>
Cipotescu, ire, itu, <i>ejulo.</i>	Curgu, ere, su, <i>fluo, curo.</i>
Çipu, are, atu, <i>sipo, jacio.</i>	Curmu, are, atu, <i>perrumpo.</i>
Çitu, are, atu, <i>cilo, evoco.</i>	
Ciupelescu, ire, itu, <i>deplumo.</i>	

Curtenescu, ire, itu,	} hono- riscau- sa ali- quem- visito.	Custu, are, atu, <i>vita fruor,</i> <i>vivo.</i>
Cortenescu, ire, itu,		Cutesu, are, atu, <i>audeo.</i>
Curu, ere, cursu, <i>curro,</i> <i>fugio, fluo.</i>		Cutremuru, are, atu, <i>tremo,</i> <i>contremo.</i>
Curvescu, ire, itu, <i>moechor.</i>		Cuvèntu, are, atu, <i>loquor,</i> <i>dico.</i>

D.

Demându, are, atu, <i>praeci-</i> <i>pio.</i>	Deschidu, ere, isu, <i>aperio.</i>
Dapènu, are, atu, <i>fila glo-</i> <i>mero.</i>	Deschiu, ere, atu, <i>solvo,</i> <i>dissolvo.</i>
Dau, are, atu, do, <i>tribuo.</i>	Descingu, ere, nsu, <i>discin-</i> <i>go.</i>
Dèbèlu, are, atu, <i>marceo.</i>	Descoperu, ire, itu, <i>disco-</i> <i>operio.</i>
Deculu, are, atu, <i>delumbo.</i>	Descosu, cósere, utu, <i>dissuo.</i>
Dedau, are, atu, <i>asvesco.</i>	Descuiu, ere, étu, <i>resero-</i> <i>are.</i>
Defaimu, are, atu, <i>diffamo,</i> <i>vitupero.</i>	Desculçu, are, atu, <i>discal-</i> <i>ceo.</i>
Deflorescu, ire, itu, <i>deplu-</i> <i>mo.</i>	Desçertu, are, atu, <i>evacuo.</i>
Delungu, ire, itu, <i>elengo,</i> <i>prolongo.</i>	Desfacu, ere, cutu, <i>destruo,</i> <i>infectum reddo.</i>
Departu, are, atu, <i>remo-</i> <i>reo.</i>	Desfrènu, are, atu, <i>effreno.</i>
Deprindu, ere, nsu, <i>exer-</i> <i>ceo.</i>	Desfundu, are, atu, <i>fundum</i> <i>ejicio.</i>
Deràmu, are, atu, <i>ramis</i> <i>privo.</i>	Desghiocu, are, atu, <i>enucleo.</i>
Desarmu, are, atu, <i>exar-</i> <i>mo.</i>	Deshamu, are, atu, <i>abjungo</i> (e. g. <i>equos</i>).
Desbatu, ere, utu, <i>dejicio,</i> <i>decutio.</i>	Deslegu, are, atu, <i>absolvo,</i> <i>resolvo.</i>
Desbracu, are, atu, <i>exuo.</i>	Desmàniu, ere, atu, <i>lenio.</i>
Descalecu, are, atu, <i>des-</i> <i>cendo (de equo).</i>	Desmèntu, are, atu, <i>disvadeo.</i>
Descàntu, are, atu, <i>incanto.</i>	Desnodu, are, atu, <i>enodo.</i>
Descarcu, are, atu, <i>exonero,</i> (<i>currum</i>).	Despartu, ire, itu, <i>dispar-</i> <i>tior.</i>
	Despicu, are, atu, <i>diffin-</i> <i>do.</i>

Desceptu, are, atu, <i>excito</i> .	Domolescu, ire, itu, <i>demon-</i> <i>lio</i> .
Destupu, are, atu, <i>returo</i> .	Dorescu, ire, itu, <i>desidero</i> .
Desvètiu, are, atu, <i>desve-</i> <i>facio</i> .	Dormu, ire, itu, <i>dormio</i> .
Detunu, are, atu, <i>fulmine</i> <i>ico</i> .	Dospescu, ire, itu, <i>fermen-</i> <i>to</i> .
Dimiecu, are, atu, <i>tero, frio</i> .	Dovedescu, ire, itu, <i>demon-</i> <i>stro</i> .
Diregu, ere, esu, <i>dirigo</i> .	Dubescu, ire, itu, <i>glabro</i> .
Disputu, are, atu, <i>disputo</i> .	Ducu, ere, usu, <i>duco</i> .
Dobèndescu, ire, itu, <i>obti-</i> <i>neo</i> .	Duduescu, ire, itu, <i>pello</i> .
Doctorescu, ire, itu, <i>me-</i> <i>deor</i> .	Dulcescu, ire, itu, <i>duce</i> <i>reddo</i> .
Domnescu, ire, itu, <i>domi-</i> <i>nor</i> .	Duplecu, are, atu, <i>duplico</i> .
	Durducu, are, atu, <i>turgeo</i> .

E.

Eftinescu, ire, itu, <i>preli-</i> <i>um minuo</i> .	Esu, ire, itu, <i>exeo</i> .
Erbuescu, ire, itu, <i>herbesco</i> .	Evanghelisescu, are, atu, <i>evangelizo</i> .
Ernu, are, atu, <i>hyemo</i> .	

F.

Facu, ere, utu, <i>facio</i> .	Faurescu, ire, itu, <i>fabrico</i> .
Fălescu, ire, itu, <i>me effero</i> .	Feciorescu, ire, itu, <i>virgi-</i> <i>nitatem ago</i> .
Fărinu, are, atu, <i>farina</i> <i>conspergo</i> .	Ferbu, ere, fertu, <i>ferveo</i> , <i>coquo</i> .
Fărmecu, are, atu, <i>incanto</i> .	Flesnescu, ire, itu, <i>coagu-</i> <i>lo</i> .
Férecu, are, atu, <i>ferro ob-</i> <i>duco</i> .	Florescu, ire, itu, <i>floresco</i> .
Ferescu, ire, itu, <i>averto</i> , <i>tueor</i> .	Flueru, are, atu, <i>sibbillo</i> .
Fericescu, ire, itu, <i>felicito</i> .	Flusturu, are, atu, <i>ventum</i> <i>excito</i> .
Figu, gere, fiptu, <i>figo</i> .	Folosescu, ire, itu, <i>utilis</i> <i>sum</i> .
Filosofescu, ire, itu, <i>phi-</i> <i>losophor</i> .	Frangu, ere, frantu, <i>frango</i> .
Flămedescu, ire, itu, <i>fames-</i> <i>co, esurio</i> .	Frecu, are, atu, <i>frico</i> .

Fréméntu, are, atu, <i>subigo</i> , <i>depso</i> .	Fulgeru, are, atu, <i>fulguro</i> .
Frènu, are, atu, <i>freno</i> .	Fumegu, are, atu, <i>fumigo</i> .
Frigu, ere, friptu, <i>frigo</i> , <i>asso</i> .	Fumu, are, atu, <i>fumo</i> .
Fugu, gire, gitu, <i>fugio</i> , <i>curro</i> .	Furnicu, are, atu, <i>formico</i> .
	Furu, are, atu, <i>furor</i> .

G.

Gâfăescu, ire, itu, <i>anhelitem</i> <i>duco</i> .	Glumescu, ire, itu, <i>jocor</i> .
Găgăescu, ire, itu, <i>gingrio</i> .	Golescu, ire, itu, <i>evacuo</i> .
Gălbinescu, ire, itu, <i>flavo</i> <i>colore pingo</i> .	Gonescu, ire, itu, <i>abigo</i> .
Gatu, are, atu, <i>paro</i> .	Grăescu, ire, itu, <i>loquor</i> .
Găunescu, ire, itu, <i>excavo</i> .	Greoesu, ere, étu, <i>gravo</i> ,
Găurescu, ire, itu, <i>perforo</i> .	Grigescu, ire, itu, <i>curam</i> <i>gero</i> .
Gemu, ere, utu, <i>gemo</i> .	Grohonescu, ire, itu, <i>gru-</i> <i>nio</i> .
Gegeru, are, atu, <i>gelo</i> , <i>con-</i> <i>gelo</i> .	Gubernu, are, atu, <i>rego</i> .
Gidelescu, ire, itu, <i>titillo</i> .	Gustu, are, atu, <i>gusto</i> .
Glăsuescu, ire, itu, <i>voci-</i> <i>feror</i> .	Gustărescu, ire, itu, <i>saepe</i> <i>gusto</i> , vel <i>jento</i> .

H.

Hămisescu, ire, itu, <i>fame</i> <i>divexo</i> .	Hiescu, ire, itu, <i>dirruo</i> .
Harmonescu, ire, itu, <i>har-</i> <i>moniam efficio</i> .	Hiriescu, ire, itu, <i>hirrio</i> .
Hășeescu, ire, itu, <i>aves de-</i> <i>pello</i> .	Hohotescu, ire, itu, <i>cachi-</i> <i>nor</i> .
Hébêtescu, ire, itu, <i>hebe-</i> <i>tesco</i> .	Horăescu, ire, itu, <i>ronchos</i> <i>duco</i> , <i>ronchiso</i> .
Hedescu, ire, itu, <i>faedum</i> <i>reddo</i> .	Horescu, ire, itu, <i>modulor</i> .
	Hulescu, ire, itu, <i>vitupero</i> .
	Hutupescu, ire, itu, <i>tubur-</i> <i>cinor</i> .

I.

Ieuescu, ire, itu, <i>cuneo</i> .	Iertu, are, atu, <i>pareo</i> .
Iernu, are, atu, <i>hyberno</i> .	Imbētu, are, atu, <i>inebrio</i> .

Imbinu, are, atu, <i>combinō.</i>	Impresuru, are, atu, <i>cingo,</i> <i>coarcto.</i>
Imbiu, ere, atu, <i>offerro,</i> <i>alicui aliquid.</i>	Impreunu, are, atu, <i>unio,</i> <i>conjungo.</i>
Imblândescu, ire, itu, <i>blan-</i> <i>dum reddo, cicuro.</i>	Improscu, are, atu, <i>con-</i> <i>spergo, impeto.</i>
Imbracinu, are, atu, <i>brac-</i> <i>cas adligo.</i>	Imprumutu, are, atu, <i>com-</i> <i>modo.</i>
Imbracu, are, atu, <i>amicio.</i>	Impuġinu, are, atu, <i>immi-</i> <i>nuo.</i>
Imbucu, are, atu, <i>sublabro,</i> <i>in buccam accipio.</i>	Impungu, ere, punsu, <i>pungo.</i>
Imbunu, are, atu, <i>melioro.</i>	Imputu, are, atu, <i>impulo.</i>
Imburu, are, atu, <i>pruina</i> <i>obduco.</i>	Imputescu, ire, itu, <i>putidum</i> <i>reddo.</i>
Imbordu, are, atu, <i>subverto.</i>	Inaltiu, are, atu, <i>inalto,</i> <i>eveho.</i>
Immoiu, ére, étu, <i>emollio.</i>	Incâldescu, ire, itu, <i>calefa-</i> <i>cio.</i>
Immultiescu, ire, itu, <i>mul-</i> <i>tiplico.</i>	Incalecu, are, atu, <i>equo in-</i> <i>sideo.</i>
Immutu, are, atu, <i>immuto.</i>	Incalġu, are, atu, <i>calceo.</i>
Impacu, are, atu, <i>pacifico.</i>	Incapu, are, atu, <i>transfigo.</i>
Impârtiescu, ire, itu, <i>par-</i> <i>tior, divido.</i>	Incapu, ere, utu, <i>locum ca-</i> <i>pio, intro.</i>
Impartu, iri, itu, <i>partior.</i>	Incarcu, are, atu, <i>onero.</i>
Imparu, are, atu, <i>impalo,</i> <i>palis fulcio.</i>	Incepu, ere, uau, <i>incipio.</i>
Impâțuru, are, atu, <i>com-</i> <i>plico.</i>	Incetū, are, atu, <i>cesso.</i>
Impedecu, are, atu, <i>impe-</i> <i>dio.</i>	Inchegu, are, atu, <i>coagulo.</i>
Impēnu, are, atu, <i>penno,</i> <i>floribus orno.</i>	Inchidu, ere, isu, <i>claudio.</i>
Impêrâțescu, ire, itu, <i>impero.</i>	Inchinu, are, atu, <i>inclino.</i>
Impilu, are, atu, <i>humillio.</i>	Inchingu, are, atu, <i>equum</i> <i>subcingo.</i>
Impingu, ere, nsu, <i>trudo.</i>	Incingu, ere, cinsu, <i>incin-</i> <i>go.</i>
Impletescu, ire, itu, <i>imple-</i> <i>cto, texo.</i>	Incordu, are, atu, <i>tendo, in-</i> <i>tendo, (e. g. cordas.)</i>
Implinescu, ire, itu, <i>impleo,</i> <i>satisfacio.</i>	Incoronu, are, atu, <i>incorono.</i>
Implu, ére, utu, <i>impleo.</i>	Incredu, ere, datu, <i>credo,</i> <i>confido.</i>
Impregiuru, are, atu, <i>gyro,</i> <i>ambio.</i>	Increstu, are, atu, <i>strio.</i>

Incuiu, ere, atu, <i>sero</i> .	Ingenunchiu, chiare, atu, <i>genua flecto</i> .
Incungiuru, are, atu, <i>circumdo</i> .	Inghimpu, are, atu, <i>pungo</i> .
Indelungu, are, atu, <i>elongo, prolongo</i> .	Inghitu, țire, itu, <i>deglutio</i> .
Indemănu, are, atu, <i>accomodo</i> .	Ingrădescu, ire, itu, <i>sepio</i> .
Indemnu, are, atu, <i>incito</i> .	Ingrășu, are, atu, <i>sagino</i> .
Indesu, are, atu, <i>condenso</i> .	Ingreoiu, are, atu, <i>ingravo, impraegno</i> .
Indireptu, are, atu, <i>dirigo</i> .	Ingropu, are, atu, <i>infodio</i> .
Indoescu, ire, itu, <i>obsideor</i> .	Ingroșu, șere, atu, <i>incrasso</i> .
Indulcescu, ire, itu, <i>dulce reddo</i> .	Impetu, are, atu, <i>jacio cum impetu</i> .
Induplicu, are, atu, <i>duplico</i> .	Inimu, are, atu, <i>animo</i> .
Induru, are, atu, <i>misereor</i> .	Inlemnescu, ire, itu, <i>obstupéo</i> .
Inferbentu, are, atu, <i>inferveo</i> .	Inaltiu, are, atu, <i>extollo</i> .
Inferu, are, atu, <i>cauterio, ferro obduco</i> .	Innecu, are, atu, <i>neco, suffuco</i> .
Infigu, ere, sîptu, <i>infigo</i> .	Innegrescu, ire, itu, <i>nigrum reddo</i> .
Infloru, are, atu, <i>horreo</i> .	Innodu, are, atu, <i>conno-do</i> .
Inflorescu, ire, itu, <i>effloresco</i> .	Innoescu, ire, itu, <i>inno-ro</i> .
Infloru, ire, itu, <i>floreo</i> .	Innoptu, are, atu, <i>pernocto, nocte oprimor</i> .
Influ, are, atu, <i>inflo</i> .	Innotu, are, atu, <i>innato</i> .
Intocu, are, atu, <i>ignio</i> .	Insăngeru, are, atu, <i>sanguino</i> .
Intoiu, ere, atu, <i>inflo, sollico</i> .	Insarcinu, are, atu, <i>onero, sarcino</i> .
Infrăngu, ere, frântu, <i>confringo</i> .	Insciëntiu, are, atu, <i>annuncio</i> .
Infrėnu, are, atu, <i>refreno</i> .	Inșelu, are, atu, <i>seduco</i> .
Infricu, are, atu, <i>deterreo</i> .	Inșelu, are, atu, <i>ephippium impono</i> .
Infruntu, are, atu, <i>objungo</i> .	Insemnu, are, atu, <i>signo</i> .
Infrundescu, ire, itu, <i>effrondesco</i> .	Inserinu, are, atu, <i>sereno</i> .
Infundu, are, atu, <i>fundo, provideo</i> .	
Ingănu, are, atu, <i>gannio, balbutio verba</i> .	
Ingeminu, are, atu, <i>combino</i> .	

Inseru, are, atu, <i>vesper mihi advenit, vespereo.</i>	Intiritu, are, atu, <i>irrilo.</i>
Insetu, are, atu, <i>silio.</i>	Intocmescu, ire, itu, <i>complano.</i>
Inşiru, are, atu, <i>in seriem dispono.</i>	Intornu, are, atu, <i>revertor.</i>
Insoşiescu, ire, itu, <i>consocio.</i>	Intorquu, tórquere, <i>torsu, intorqueo, inverto.</i>
Insoru, are, atu, <i>uxorem duco.</i>	Intrarmu, are, atu, <i>armo.</i>
Inspăimentu, are, atu, <i>terrefacio.</i>	Intrecu, cere, utu, <i>supero.</i>
Inspicu, are, atu, <i>spicor.</i>	Intrému, are, atu, <i>sanita-tem recupero.</i>
Inspinu, are, atu, <i>pungo, spino.</i>	Intristu, are, atu, <i>contristo.</i>
Instrăinu, are, atu, <i>abalieno.</i>	Intru, are, atu, <i>intro.</i>
Insufu, are, atu, <i>inflo, inspiro.</i>	Intunecu, are, atu, <i>tenebris obduco.</i>
Insuşescu, ire, itu, <i>adproprio.</i>	Injugu, are, atu, <i>jugum impono.</i>
Intărdiiu, are, atu, <i>retardo.</i>	Injuru, are, atu, <i>objurgo.</i>
Intărescu, ire, itu, <i>fortifico.</i>	Invechescu, chire, itu, <i>obsolefacio.</i>
Intelegu, ere, lesu, <i>intellico.</i>	Invecinu, are, atu, <i>vicinum reddo.</i>
Inteleptiescu, <i>sapientem reddo.</i>	Inverdescu, ire, itu, <i>viridior.</i>
Intemplu, are, atu, <i>evenio (verb. impersonale.)</i>	Invêtescu, ire, itu, <i>verto.</i>
Intimpinu, are, atu, <i>obviam fio, occurro.</i>	Invêscu, ere, cutu, <i>investio.</i>
Intinu, are, atu, <i>luso inficio.</i>	Invêtiu, are, atu, <i>edoceo.</i>
Intendu, dere, tênsu, <i>extendo, tendo.</i>	Inviu, ére, atu, <i>resuscito.</i>
Intingu, ere, tinsu, <i>intingo.</i>	Invingu, ere, vinsu, <i>vinco.</i>
Intipuescu, ire, itu, <i>effingo.</i>	Invitu, are, atu, <i>incito.</i>
	Invôluiu, ire, itu, <i>involvero.</i>
	IscoDESCU, ire, itu, <i>exploro.</i>
	IsCUSescu, ire, itu, <i>excolo.</i>
	Iubescu, ire, itu, <i>lubet mihi.</i>
	IelescU, ire, itu, <i>lugeo.</i>
	Iimbu, are, atu, <i>curvo.</i>
	Iocu, are, atu, <i>ludo, salto.</i>

— 263 —

Judecu, are, atu, <i>judicio.</i>	Junghiu, ére, atu, <i>jugulo</i>
Junescu, ire, <i>vitam juve-</i>	<i>macto.</i>
<i>nilem duco.</i>	Juru, are, atu, <i>juro.</i>

L.

Lacremu, are, atu, <i>lacry-</i>	Lingărescu, ire, itu, <i>adu-</i>
<i>mor.</i>	<i>lor.</i>
Lălăescu, ire, itu, <i>lallo.</i>	Lingu, ere, linsu, <i>lingo.</i>
Lânguedescu, ire, itu, <i>lang-</i>	Liniiu, are, atu, <i>lineo,</i>
<i>veo.</i>	<i>lineas duco.</i>
Lapidu, are, atu, <i>abjicio.</i>	Lipescu, ire, itu, <i>linio</i>
Lărgescu, ire, itu, <i>amplio.</i>	<i>luto.</i>
Lasu, are, atu, <i>sino, mit-</i>	Lôcuescu, ire, itu, <i>habito,</i>
<i>to.</i>	<i>locum capio.</i>
Lațescu, ire, itu, <i>dilato.</i>	Logodescu, ire, itu, <i>des-</i>
Latru, are, atu, <i>latro.</i>	<i>pondeo.</i>
Lauu, are, lăutu, <i>lavo.</i>	Lotrescu, ire, itu, <i>latro-</i>
Laudu, are, atu, <i>laudo.</i>	<i>cinor.</i>
Léganu, are, atu, <i>infan-</i>	Lovescu, ire, itu, <i>ferio,</i>
<i>tem, in cunis agilo.</i>	<i>cutio.</i>
Legu, are, atu, <i>ligo.</i>	Lucru, are, atu, <i>laboro.</i>
Legu, gere, lesu, <i>lego.</i>	Luminu, are, atu, <i>illumi-</i>
Lenevescu, ire, itu, <i>pigre-</i>	<i>no.</i>
<i>sco.</i>	Lunecu, are, atu, <i>labor,</i>
Leșinu, are, atu, <i>deliqui-</i>	<i>lubrico.</i>
<i>um patior.</i>	Lungescu, ire, itu, <i>pro-</i>
Limpedescu, ire, itu, <i>lim-</i>	<i>longo.</i>
<i>pidum reddo.</i>	Luptu, are, luptu, <i>luctor.</i>
Limpescu, ire, itu, <i>lambo.</i>	

M.

Macinu, are, atu, <i>molo.</i>	Mântuescu, ire, itu, <i>sal-</i>
Măncu, are, atu, <i>mandu-</i>	<i>vum facio.</i>
<i>co.</i>	Mărescu, ire, itu, <i>magni-</i>
Mănecu, are, atu, <i>summo</i>	<i>fico.</i>
<i>mane moveo.</i>	Marginescu, ire, itu, <i>li-</i>
Măngăiu, ére, étu, <i>conso-</i>	<i>mito.</i>
<i>lor.</i>	Măritu, are, atu, <i>marito.</i>
Măniiu, ére, atu, <i>iratum</i>	Mărmorescu, ire, itu, <i>mar-</i>
<i>reddo.</i>	<i>moro.</i>

Marturisescu, ire, itu, <i>confiteor</i> .	Miscu, are, atu, <i>moveo</i> .
Mățuru, are, atu, <i>verro</i> .	Mogorocescu, ire, itu, <i>mus-sito</i> .
Măhnescu, ire, itu, <i>maesto, moerore adficio</i> .	Moiu, ere, atu, <i>mollio</i> .
Mănțiu, ire, itu, <i>mentior</i> .	Moriu, murire, muritu, <i>morior</i> .
Mănu, are, atu, <i>mitto, pello</i> .	Mormăescu, ire, itu, <i>mur-muro</i> .
Merându, are, atu, <i>merendam sumo</i> .	Mucedescu, ire, itu, <i>mu-cesco</i> .
Mergu, gere, mersu, <i>migro</i> .	Mugescu, ire, itu, <i>mugeo</i> .
Măstecu, are, atu, <i>mastico</i> .	Mugurescu, ire, itu, <i>gemmo</i> .
Mestecu, are, atu, <i>misceo</i> .	Mulcomescu, ire, itu, <i>mu-ceo</i> .
Măsuru, are, atu, <i>mensuro</i> .	Mulțămescu, ire, itu, <i>gratias ago</i> .
Micescu, ire, itu, <i>minuo</i> .	Mulțescu, ire, itu, <i>multi-plico</i> .
Minu, are, atu, <i>mino, pello</i> .	Muresu, are, atu, <i>muria condo</i> .
Minunu, are, atu, <i>miror</i> .	Muruescu, ire, itu, <i>obli-nio</i> .
Mirosu, ire, itu, <i>olfacio</i> .	Mușcu, are, atu, <i>mordeo</i> .
Miru, are, atu, <i>miror</i> .	Mustru, are, atu, <i>corripio</i> .
Miruescu, ire, itu, <i>ungo oleo sacro, confirmo</i> .	Mutu, are, atu, <i>muto</i> .
Miruntesu, țire, itu, <i>com-minuo</i> .	

N.

Nălbescu, ire, itu, <i>inalbo</i> .	Nimerescu, ire, itu, <i>inve-nio</i> .
Născu, ere, utu, <i>nascor, pario</i> .	Ningu, gere, ninsu, <i>ningo</i> .
Nebunescu, ire, itu, <i>insan-io</i> .	Nomescu, ire, itu { <i>no-</i>
Negotitorescu, ire, itu, <i>mercaturam exercco</i> .	Numescu, ire, itu { <i>mino</i> .
Negrescu, ire, itu, <i>nigrum facio</i> .	Notu, are, atu, <i>nato</i> .
Netescescu, ire, itu, <i>nitidum facio</i> .	Numeru, are, atu, <i>numero</i> ,
	Nuntescu, ire, itu, <i>nuptias celebros</i> .
	Nutrescu, ire, itu, <i>nutrio</i> .

O.

Oblescu, ire, itu, <i>com- plano.</i>	Ominescu, ire, itu, <i>ho- noro.</i>
Ohoru, ire, itu, <i>obruo.</i>	Omoru, ire, itu, <i>occido.</i>
Ocolescu, ire, itu, <i>circum- eo.</i>	Oprescu, ire, itu, <i>prohi- beo.</i>
Oftesu, are, atu, <i>ingeni- sco.</i>	Orbescu, ire, itu, <i>obcoe- co.</i>
Opăcescu, ire, itu, <i>reti- neo, occupo.</i>	Ostănescu, ire, itu, <i>defa- tigo.</i>

P.

Păciuescu, ire, itu, <i>paci- fico.</i>	Plângu, ere, plânsu, <i>plan- go, fleo.</i>
Pândescu, ire, itu, <i>insi- dior.</i>	Plinescu, ire, itu, <i>impleo.</i>
Pascu, ere, utu, <i>pasco.</i>	Pocnescu, ire, itu, <i>fra- gorem edo.</i>
Părtinescu, ire, itu, <i>par- tem tueor.</i>	Podescu, ire, itu, <i>podium facio, asseribus so- lum compingo.</i>
Patiu, ire, itu, <i>patior.</i>	Pornescu, ire, itu, <i>pro- ficiscor.</i>
Păstoreescu, ire, itu, <i>pa- storem ago.</i>	Portu, are, atu, <i>porto.</i>
Pecătuescu, ire, itu, <i>pecco.</i>	Potolescu, ire, itu, <i>demol- lio.</i>
Pedepsescu, ire, itu, <i>ca- stigo.</i>	Postescu, ire, itu, <i>opto.</i>
Periiu, ére, atu, <i>purgo.</i>	Prândescu, ire, itu, <i>pran- deo.</i>
Pescuescu, ire, itu, <i>pis- cor.</i>	Prăcepu, ere, utu, <i>perci- pio, intelligo.</i>
Picuru, are, aiu, <i>stillo.</i>	Prepunu, ere, pusu, <i>prae- pono.</i>
Peptinu, are, atu, <i>pectino.</i>	Preseru, are, atu, <i>sale conspergo.</i>
Pierdu, vel perdu, ere, utu, <i>perdo.</i>	Preoteşcu, ire, itu, <i>in sa- cerdotem consecro.</i>
Pipăescu, ire, itu, <i>palpo.</i>	Pretiuescu, ire, itu, <i>pre- tium indico.</i>
Pipêru, are, atu, <i>pipero, pipere condo.</i>	Prêndu, ere, prênsu, <i>pre- hendo, prendo.</i>
Pişu, are, atu, <i>ningo.</i>	
Pişcu, are, atu, <i>avello for- cipe.</i>	
Placu, ére, utu, <i>placeo.</i>	
Plecu, are, atu, <i>inclina.</i>	

Pripescu, ire, itu, <i>propere</i> .	Punu, ere, pusu, <i>pono</i> .
Profetescu, are, atu, <i>prophetiso</i> .	Purecu, are, atu, <i>pulices quaero</i> .
Pruncescu, ire, ire, <i>vitam puerilem vivo</i> .	Putu, țire, țitu, } <i>puteo,</i>
Puescu, ire, itu, <i>pullos excludo</i> .	Putiu, țire, țitu, } <i>foeteo.</i>
	Putresescu, ire, itu, <i>putresco</i> .

R.

Rabdu, are, atu, <i>tolero</i> .	Resuflu, are, atu, <i>spiritum duco</i> .
Radu, ere, asu, <i>rado</i> .	Resuquescu, ire, itu, <i>retorqueo</i> .
Răgescu, ire, itu, <i>rugio vel mugio</i> .	Ridu, ere, risu, <i>rideo</i> .
Răpescu, ire, itu, <i>rapio</i> .	Rêdieu, are, atu, <i>elevo, erigo</i> .
Rărescu, ire, itu, <i>rarefacio</i> .	Rodu, ere, rosu, <i>rodo</i> .
Recorescu, ire, itu, <i>recreo</i> .	Rogu, are, atu, <i>rogo</i> .
Regulu, <i>vel</i> regulesu, are, atu, <i>regulo</i> .	Rooresu, ire, itu, <i>rore conspergo</i> .
Recescu, ire, itu, <i>refrigero</i> .	Rônchesu, are, atu, <i>hinnio, ronchiso</i> .
Rêmanu, ére, asu, <i>remaneo</i> .	Rumêgu, are, atu, <i>rumino</i> .
Repunu, ere, usu, <i>repono</i> .	Rumenescu, ire, itu, <i>fu-care, fucoillinire faciem</i> .
Reschiru, are, atu, <i>separo, expando</i> .	Rumpu, ere, ruptu, <i>rumpo</i> .
Respundu, ere, punsu, <i>respondeo</i> .	Rușinu, are, atu, <i>pudore afficio</i> .
Resunu, are, atu, <i>resono</i> .	
Restornu, are, atu, <i>subverto</i> .	

S.

Salta, are, atu, <i>salto</i> .	Sângeru, are, atu, <i>sanguine inficio</i> .
Sântescu, ire, itu, <i>sanctifico</i> .	Saiu, ire, itu, <i>salio</i> .

Sapu, are, atu, <i>fodio</i> .	Serbescu, bire, itu, <i>celebro, servio</i> .
Saru, are, atu, <i>salio</i> .	Sorbu, ire, itu, <i>sorbeo</i> .
Sbatu, ere, tutu, <i>quatio</i> .	Sosescu, ire, itu, <i>pervenio</i> .
Sboru, are, atu, <i>volo</i> .	Spalu, are, atu, <i>lavo, abluo</i> .
Scadu, ere, utu, <i>deficio</i> .	Spăimèntu, are, atu, <i>terrefacio</i> .
Scaldu, are, atu, <i>balneo</i> .	Spariu, are, atu, <i>terreo</i> .
Scapu, are, atu, <i>effugio</i> .	Spumu, are, atu, <i>spumo</i> .
Scapètu, are, atu, <i>dilabor</i> .	Spunu, ere, spusu, <i>expono, narro</i> .
Scarpînu, are, atu, <i>scalpo, frico</i> .	Spurcu, are, atu, <i>spurco</i> .
Schimbu, are, atu, <i>permuto</i> .	Stau, are, atu, <i>sto</i> .
Schiopu, are, atu, <i>claudum facio</i> .	Stèmpèru, are, atu, <i>temporo</i> .
Sciu, ire, utu, <i>scio</i> .	Stîngu, ere, tînsu, <i>extingvo</i> .
Scobescu, ire, itu, <i>excavo</i> .	Storquu, quere, torsu, <i>extorqueo</i> .
Scoboru, ire, itu, <i>descendo</i> .	Strecuru, are, atu, <i>percolo</i> .
Scolu, are, atu, <i>excito, surgo</i> .	Stringu, ere, nsu, <i>stringo</i> .
Scopescu, ire, itu, <i>spuo, spuco</i> .	Strelucescu, ire, itu, <i>effulgeo</i> .
Scotu, ere, scosu, <i>educio</i> .	Stricu, are, atu, <i>destruo</i> .
Scremu, ere, utu, <i>cogo, nitor</i> .	Strigu, are, atu, <i>clamo</i> .
Scriu, ere, scrisu, <i>scribo</i> .	Suferu, ire, itu, <i>suffero</i> .
Scuipu, ire, itu, <i>spuo</i> .	Suiu, ire, itu, <i>ascendo</i> .
Scumpescu, ire, itu, <i>pretium augeo</i> .	Suflu, are, atn, <i>sufflo</i> .
Scurmu, are, atu, <i>excremo-are</i> .	Sugu, ere, suptu, <i>sugo</i> .
Scutescu, ire, itu, <i>defendo</i> .	Sughitiu, are, atu, <i>singultio</i> .
Scuturu, are, atu, <i>exagito</i> .	Suguşu, ere, etu, <i>suffoco</i> .
Secu, are, atu, <i>sicco</i> .	Sunu, are, atu, <i>sono</i> .
Sedu, ere, utu, <i>sedeo</i> .	Superu, are, atu, <i>affligo</i> .
Semnu, are, atu, <i>signo</i> .	Supunu, ere, pusu, <i>subjicio, suppono</i> .
Sèntiu, ire, itu, <i>sentio</i> .	Surpu, are, atu, <i>concido, (e. g. domum.)</i>
Sedescu, ire, itu, <i>planto</i> .	

Suspinu, are, atu, *ingemisco, suspiro.* | Svèntu, are, atu, *ventillo.*

T.

Tacu, ere, utu, <i>taceo.</i>	Torquu, quere, torsu, <i>neo, flecto.</i>
Tablescu, ire, itu, <i>tabulo.</i>	Tragu, gere, trasu, <i>traho.</i>
Tamèduescu, ire, itu, <i>sano.</i>	Trecu, cère, utu, <i>transeo.</i>
Taiu, ere, atu, <i>seco.</i>	Tremuru, are, atu, <i>tremo.</i>
Temu, ere, utu, <i>timeo.</i>	Treescu, <i>vel</i> tràescu, itu, ire, <i>vivo.</i>
Tèndu, <i>vel</i> tindu, ere, tin- su, <i>tendo.</i>	Trimbitu } are, atu, <i>buc-</i> Trimbițiu } <i>cinam inflo.</i>
Tènerescu, <i>vel</i> tinerescu, ire, itu, <i>juvenesco.</i>	Trimitu, <i>vel</i> tràmitu, mitto, <i>transmitto.</i>
Tèrescu, ire, itu, <i>serpo,</i> <i>tero.</i>	Tropotescu, ire, itu, <i>pe-</i> <i>dibus pulso.</i>
Timiū, are, atu, <i>fumo,</i> <i>perfumo, (e. g. eccle-</i> <i>siam.)</i>	Trudescu, ire, itu, <i>ope-</i> <i>ror.</i>
Tipàrescu, ire, itu, <i>typis</i> <i>imprimo.</i>	Trufescu, ire, itu, <i>jocor,</i> <i>illudo.</i>
Tirànescu, ire, itu, <i>tyra-</i> <i>nice tracto.</i>	Tunu, are, atu, <i>tono, are,</i> <i>item intro.</i>
Tocu, are, atu, <i>tango.</i>	Tundu, ere, tunsu, <i>ton-</i> <i>deo.</i>
Tocmescu, ire, itu, <i>con-</i> <i>duco, statuo.</i>	Turbu, are, atu, <i>rabio.</i>
Tomnescu, ire, itu, <i>au-</i> <i>tumno.</i>	Turburu, are, atu, <i>turbo,</i> <i>turbidum reddo.</i>
Topescu, ire, itu, <i>lique-</i> <i>facio.</i>	Turtescu, ire, itu, <i>tor-</i> <i>queo, premo.</i>
Tornu, are, atu, <i>fundo.</i>	Tușescu, ire, itu, <i>tussio.</i>

U.

Ucidu, ere, cisu, <i>occido.</i>	Uitu, are, atu, <i>obliviscor.</i>
Udu, are, atu, <i>perfun-</i> <i>do, humeo.</i>	Umbru, are, atu, } <i>obum-</i> Umbru, ire, itu, } <i>bro.</i>
Umedescu, ire, itu, <i>hu-</i> <i>mecto.</i>	Umilescu, ire, itu, <i>humi-</i> <i>lio.</i>
Umblu, <i>vide</i> àmblu.	Ungu, ere, unsu, <i>ungo.</i>

Undu, are, atu, <i>inundo.</i>	Urlu, are, atu, <i>ululo, item</i>
Unescu, ire, itu, <i>unio.</i>	<i>corruo.</i>
Unflu, are, atu, <i>inflo.</i>	Urmu, are, atu, <i>sequor.</i>
Urdinu, are, atu, <i>cursito.</i>	Urescu, ire, itu, <i>odi.</i>
Urdescu, ire, itu, <i>ordior.</i>	Urgisescu, ire, itu, <i>ad-</i>
<i>(telam).</i>	<i>spernor.</i>
Ureu, are, atu, <i>sursum</i>	Uscu, are, atu, <i>exsicco.</i>
<i>scando.</i>	Usturu, are, atu, <i>uro vir-</i>
	<i>gis.</i>

V.

Vaietu, are, atu, <i>vagio vel</i>	Vèresu, are, atu, <i>aesta-</i>
<i>vagilo.</i>	<i>tem transigo.</i>
Vatîmu, are, atu, <i>laedo,</i>	Versuescu, ire, itu, <i>ver-</i>
<i>vitio.</i>	<i>sus compono.</i>
Vechescu, ire, itu, <i>vetere-</i>	Versu, are, atu, <i>fundo.</i>
<i>sco.</i>	Vescesescu, ire, itu, <i>mar-</i>
Vêdu, ere, dutu, <i>video.</i>	<i>cesco.</i>
Vedescu, ire, itu, <i>mani-</i>	Vietuescu, ire, itu, <i>vivo.</i>
<i>festo.</i>	Viiu, <i>vel</i> vinu, ire, itu,
Veduvescu, ire, itu, <i>viduo,</i>	<i>venio.</i>
<i>vel vidualem vitam</i>	Vindecu, are, atu, <i>medeor,</i>
<i>duco.</i>	<i>sano.</i>
Vêndu, ere, dutu, <i>vendo.</i>	Visesu, are, atu, <i>somnio,</i>
Vênû, are, atu, <i>venor.</i>	<i>visionem habeo.</i>
Veninu, are, atu, <i>veneno,</i>	Voiescu, ire, itu, { <i>volo.</i>
<i>item exacerbo.</i>	Voîu, ire, itu }
Vênturu, are, atu, <i>venti-</i>	Vomescu, ire, itu, <i>vomo.</i>
<i>lo.</i>	Vorbescu; ire, itu, <i>verba</i>
Verdescu, ire, itu, <i>vire-</i>	<i>facio, loquor.</i>
<i>sco, vel viride reddo.</i>	Vulpescu, ire, itu, <i>vulpi-</i>
	<i>nor.</i>

D I A L O G I,

séu Forme de vorbitu despre Lucrurile quele, que mai adese ori vin'inante.

D I A L O G I,

seu Modi loquendi de iis rebus, quae saepius occurrunt.

I. Dialogu.

A întrebare pre quineva de a súa, si a loru súi sântitate.

Buna demănéatia	} Dòmu-	
Buna dia		le! vel
Buna séra		Dòmne!
Buna nópte		Dómna!
Nopte fericita		

Serbu umilit'al Domniei tale.

Bine ai venit	} Domnia-
Fire ai sântosu	

Quum traesci? quum viñtiuesci? quum te porti? esci sântosu?

Spre serbiré Domniei tale sòm sântosu; multiamu lui Dumneadeu, si Domniei tale de vorbe bone.

I. Dialogus.

Interrogare aliquem de sua suorumque sanitate.

<i>Bonum mane</i>	} <i>Domine!</i>
<i>Bona dies</i>	
<i>Bona vespera</i>	
<i>Bona nox</i>	
<i>Felix nox</i>	<i>Domina!</i>

Servus humillimus Dominationis tuae.

<i>Bene venisti</i>	} <i>Dominatio</i>
<i>Bene valeas</i>	

Quomodo vales? quomodo vivis? quomodo te geris? esne sanus?

Ad servitium Dominationis tuae sum sanus; gratias ago Domino Deo, et Dominationi tuae pro verbis bonis.

Darè Domnia ta quum te ai? *Et Dominatio tua quomodo te habes?*

Fórtè bine Domnule! gata spre serbire Domniei tale. *Valde bene Domine mi! paratus ad servitium Dominationis tuae.*

'Ami pare bine, che te vedu in sânitate bună. *Gaudeo, quod te videam in bona sanitate.*

Me bucuru. *Laetor.*

Darè Domnul' Bêtrânu Ta-ta'l Domniei tale quum se are? viuû è âncê, si sântosu? *Et Dominus Senex Pater Dominationis tuae quomodo se habet? est ne adhuc vivus, et sanus?*

Gusta si el din di in di qua vechii, si è sântosu. *Vivit et ille de die in diem sicut senes, et est sanus.*

Domna Mama Domniei tale quum stâ. *Domina Mater Dominationis tuae quomodo stat.*

Ea, nu stâ pré bine, è quam bolnavâ. *Ipsa non stat optime est aliquantulum infirma.*

Ma Domnu Fratele, si sora Domnici tale sânt sântosi? *Sed Dominus Frater, et soror Dominationis tuae sunt ne sani?*

Ei sânt sântosi, si facu complementu Domnici tale. *Illi sunt sani, et faciunt complementum Dominationi tuae.*

Ma a Domniei tale domestici quum vietuescu? *Sed Dominationis tuae domestici quomodo vivunt?*

Toti sânt in sânitate bună, si se inchinâ Domniei tale. *Omnes sunt sani et se inclinant Dominationi tuae.*

Placăti a şedere, che vei fi ostănită.	<i>Placeat tibi sedere, quia eris lassus.</i>
Quum te ai avutu Domnule! de atunci de cându nu am' avut' onore (norocire) a te vedere?	<i>Quomodo te habuisti Domine mi! ab eo tempore aquo non habui honorem te videndi.</i>
Pre bène, laudă lui Dumneleu.	<i>Valde bene, laus Deo.</i>
Totdeauna eram' in pace, si bună sănitate.	<i>Semper eram in pace, et bona sanitate.</i>
Jo nu m'am' avutu pre bène, in zilele trecute m'amu sântitu rău.	<i>Ego non me valde bene habui, diebus transactis me male sensi.</i>
Am' avutu mare durere de capu, si m'au prinsu frigurile.	<i>Habui magnum dolorem capitis, et me febres apprehenderunt.</i>
Darê aquum vedu che te ai însănitosatu, si cauti bine, ai fație formosă qua viația.	<i>Sed nunc video quod sis resanatus, et bene prospicis, habes faciem pulchram sicuti vita.</i>
Asiè, laudă lui Dumneleu.	<i>Sic, laus Deo.</i>
'Ami pare fôrte bène, che te aflatu in pace, cu voie bună, si sântosu.	<i>Mihi valde gratum est, quod te invenerim in pace, bono animo, et sanum.</i>
Remăni in pace pinô te voi mai vedè erô. Serbul' quel mai plecatu, si mai umilitu' al Domniei tale.	<i>Remane in pace quousque te videbo iterum. Servus submississimus, atque humillimus Dominationis tuae.</i>
Mamei, Sororilor, si Frăților Domniei tale, le spune inchinaciuni si sănitate bună dela mène.	<i>Matri, Sororibus, et Fratribus Dominationis tuae, dic inclinationes, et bonam sanitatem a me.</i>

II. Dialogu.

A facere una visită de demăneție.

Amice (Fertate) unde e Domnu' tău?

Dorme încă?

Nu Domnule, s'au tresitu.

Sculatu s'au.

Ba nu Domnule, încă este in patu.

Preonorate Domne, intră, de ti place.

Domnu' meu! âti postescu demăneție bună, si si fie repausare (odichna) de sănitate.

Ah! Domnule bene ai venit, Dumnezeu te adusu.

Quum e, esci încă Domnia tua in patu?

Jeri me dusei mai tardiu la dormitu, si pentru aquea nu m'amu pututu sculare mai demăneție.

Que ai facutu dare Domnia tua după cênă?

Indată, quum ai esitu Domnia tua din casă, era vorba despre jocare.

II. Dialogus.

Facere unam visitam mane.

Amice ubi est tuus Herus?

Dormitne adhuc?

Non Domine, est experge factus.

Surexitne?

Non Domine, adhuc est in lecto.

Honoratissime Domine, intra, si tibi placet.

Domine mi! precor tibi bonum mane, et ut quies sit sanitati.

Ah! Domine bene venisti, Deus te tulit,

Quomodo est, es Dominatio tua adhuc in lecto.

Heri ivi tardius dormitum, et propterea non potui surgere maturius.

Quid ergo fecisti Dominatio tua post coenam?

Illico, quamprimum exivisti Dominatio tua ex domo erat sermo de lusu.

Te ai jöcatu daré si Dom- nia tüa.	<i>Lusisti ergo etiam Domi- natio tua.</i>
Asiè Domnule m'amu joca- tu.	<i>Sic Domine lusi.</i>
Que jocu?	<i>Qualem lusum?</i>
Noi amëndoi cu Domnul' Baronu ne amu jöcatu de a picu.	<i>Nos ambo cum Domino Barone lusimus pic- chetum.</i>
Daré quei lalti que facurò?	<i>Et reliqui quid fecere.</i>
Ei s'au jöcatu de a cãrfile.	<i>Illi luserunt chartifoliis.</i>
Quine au invinsu, séu cã- stigatu?	<i>Quis vicit, vel lucratus est?</i>
Quine au perdulu?	<i>Quis perdidit?</i>
Jo amu cãstigatu dece du- cati.	<i>Ego lucratus sum decem ducatos.</i>
Põnè la quòte ore te ai jo- catu Domnia tüa?	<i>Usque quam horam lusi- sti Dominatio tua?</i>
Põnè la doè ore dupò mèlia nópte.	<i>Usque secundam horam post mediam noctem.</i>
Si quand' ai mersu la cul- catu?	<i>Et quando ivisti cubitum?</i>
La trei ore.	<i>Tertia hora?</i>
Asiè daré nu me miru che D. T. te scoli asiè târ- diu.	<i>Sic ergo non miror, quod D. T. surgis ita tar- de.</i>
Que eugeti D. T. quâte ore sunt aquum?	<i>Quid cogitas D. T. quola est nunc hora?</i>
Jo credu, che anchè nu sunt optu.	<i>Ego credo, quod adhuc non est oclava.</i>
Quum optu? au sonatu de- ce.	<i>Quomodo oclava? sonuit decima.</i>

Nu � cu putintia.	<i>Non est possibile.</i>
Credemi mie, que �icu, che � asi�.	<i>Crede mihi, quod dico, quia sic est.</i>
Dar� me voiu scul� qu�tu mai �ur�ndu, cu voie Domniei tale.	<i>Ergo surgam quo ocyus, cum voluntate seu permissione Dominationis tuae.</i>
Domnule, intr' aquea io me ducu, si te lasu in pace si te investi.	<i>Domine, interea ego abeo, et te permitto in pace ut te vestias vel induas.</i>
Domnule, me rogu de ſtare.	<i>Domine, rogo veniam.</i>
Pre umilitu serbu.	<i>Humillimus servus.</i>
Te lasu cu Dumne�eu.	<i>Te relinquo cum Domino Deo.</i>
Dup� o or� me voiu intor-n�.	<i>Post horam revertar.</i>
Cu �nim� bun� te voiu ved�.	<i>Bono animo te videbo.</i>
III. Dialogu.	<i>III. Dialogus.</i>
De a se investire.	<i>Se vestire.</i>
Audi Joane !	<i>Audi Joannes !</i>
Dem�nd�(poruncesce)Domnule.	<i>Manda, praecipe Domine.</i>
Jute, iute, f� focu si me investe.	<i>Cito, cito, fac ignem et me vestias.</i>
Focu � facutu Domnule.	<i>Ignis est factus Domine</i>
D�mi c�misia mea,	<i>Da mihi indusium meum</i>

Ecc'o Domnule.	<i>Ecce illud Domine.</i>
Nu è caldà, anchè è rece.	<i>Non est calidum, adhuc est frigidum.</i>
De vrei o voiu incaldì.	<i>Si vis illud calefaciam.</i>
Nu, nu, adumi calciuni, si cioresci, éccè sùnt aqui.	<i>Non, non, adfer mihi culceos, et caligas, ecce sunt hic.</i>
Dàmi nàframa mea.	<i>Da mihi meum strophium.</i>
Éccè una albà.	<i>Ecce unum album.</i>
Dàmi quea, que este in sacu vestmentului meu quelui nouu.	<i>Da mihi illud, quod est in sacco vestimenti mei novi.</i>
Aquea o amù datu la spàlare, che era spurcatà, si négrà.	<i>Illud dedi ad lavandum, quia erat spurcum, et nigrum.</i>
Dàmi darè una dintre quele, que le amù comparat' in dillele trácute.	<i>Da mihi ergo unum ex illis, quae comparavi diebus transactis.</i>
Que vestmentu vei luvà astà-di Domnule?	<i>Qualem vestem hodie indues Domine?</i>
Quel, que l'amù portatu eri.	<i>Illam, quam heri portavi, gestavi.</i>
Au bātutu quineva la usià, ve-li quine è.	<i>Aliquis pulsavit ad portam, vide quis est.</i>
E Cruitoriu'l.	<i>Est Sartor.</i>
Fà si intre.	<i>Fac ut intret.</i>
IV. Dialogu.	<i>IV. Dialogus.</i>
Domnu'l, si Cruitoriu'l.	<i>Dominus, et Sartor.</i>
Adus'ai vestmentu'l meu, quel nouu.	<i>Adtulisti vestimentum meum, illud novum?</i>

L'am'adusu Domnule éccé'l aqui.	<i>Illud adtuli Domine ecce illud hic.</i>
M'ai facutu de am'asteptatu pre multu.	<i>Fecisti me valde multum expectare.</i>
N'amu poputu veni mai cu- rèndu pentru che nu erà gata.	<i>Non potui venire citius quoniam non erat pa- ratum.</i>
Vrei Domnia tũa al probare (pròbâlire)?	<i>Vis Dominatio tua illud probare?</i>
Vreu, si vedemu, bine è facutu.	<i>Volo, ut videamus, bene est factum.</i>
CREDU, che Domnia tũa vei fi contentu (indestula- tu) cu elu.	<i>Credo, quod Dominatio tua eris contentus cum illo.</i>
'Ami pare, che è pre lungu.	<i>Mihi videtur, quod sit valde longum.</i>
Asiè se pórtà aquum lungi.	<i>Sic gestantur nunc longa.</i>
Aquèsta è moda.	<i>Haec est moda, vel con- suetudo.</i>
Imbumbâmilu.	<i>Claude mihi illud.</i>
Me stringe pre tare.	<i>Me stringit valde.</i>
Pentru qua si fie bine facu- tu, è de lipsa qua si fie trintu.	<i>Ut bene sit factum, opus est ut sit strictum (angustum).</i>
Mâncile nu sùnt pre large?	<i>Manicae non sunt valde largae (amplae)?</i>
Me regu de ertare Domnu- le, nu sùnt pre large.	<i>Rogo veniam Domine, non sunt amplae.</i>
Cu adeverat', aquestu vest- mentu stă fôrte bène Domniei tũa.	<i>Revera istud vestimentum stat valde bene Do- minationi tuae.</i>

Cu quat' è cotu de materiea din lontru.	<i>Quanti est ulna materiae internae.</i>
Jo amu datu doi florinti.	<i>Ego dedi duos florenos.</i>
Nu è multu, è lesne.	<i>Non est multum, est levi pretio.</i>
Und'è pânura, quare aure- mas indereptu?	<i>Ubi est pannus, qui re- mansit?</i>
N'au remasu nimica Dom- nule.	<i>Nihil remansit Domine.</i>
Făcutu ti ai contou'l tău.	<i>Fecisti tibi iam tuum cal- culum?</i>
Domnule nu, n' am' avut anchê tēmpu.	<i>Domine non, non habui adhuc tempus.</i>
Adalu mănec înainte de pran- diu, si ti voiu da que ti se cuvino.	<i>Adfer illum cras ante prandium, et dabo quod tibi convenit.</i>
V. Dialogu. De Scrisóre.	<i>V. Dialogus. De Scriptione.</i>
Te rogu si mi dai un foiu de chărthie, o péna, si un picu de tinta.	<i>Te rogo ut mihi des unum folium chartae, unum calamum et modicum de atramento.</i>
Placă ti a intrare in Chilie mea, acolo de asupra mesei vei află tôte, que vei vrè.	<i>Placeat tibi intrare in cu- biculum meum, ibi supra mensam inve- nies omnia, quae vo- lueris.</i>
Jo nu aslu aici nèquè una péna.	<i>Ego neque unam pennam hic invenio.</i>
Éccè le in călămariu.	<i>Ecce illas in atramenta- rio.</i>

Nu ajungu nimica.

Nihil valent.

Èccè altele.

Ecce aliae.

Unde è penicilu'l tîu?

*Ubi est tuum scalprum
librarium.*

Èccètêlu.

Ecce illum.

Scii face pene.

Scis facere perennas?

Jo le facu dnpò gustu'l meu.

*Ego illas facio secundum
meum gustum.*

Aquêsta, que è in mâna mea
nu è rea.

*Haec, quae est in manu
mea non est mala.*

Chârthie aquesta sbece tare
tinta.

*Charta haec transbibit
atramentum.*

Èccè de que de postâ.

Ecce ex illa postalî.

Tinta tîa è pre grôsâ.

*Atramentum tuum est val-
de crassum (densum).*

Voiu tornâ un picu de apă
in ea.

*Infundam modicum aquae
in illud.*

Aquûm è galbenâ.

Nunc est pallidum.

Ti voiû dà alta.

Dabo tibi aliud.

Fôrte bêne vei face.

Valde bene facies.

Mi pare rêu, che ti sùm spre
grăutate, si impede-
care.

*Mihi displicet, quod tibi
sim pro incomodo, et
impedimento.*

Nu vorbi despre grăutate,
si impedecare cu unu'l,
qui se numesce al tîu
amicu (fertatu) adeve-
ratu.

*Non loquaris de incomo-
do, et impedimento
cum tali, qui nomi-
nat se tuus verus ami-
cus.*

Tu esci fôrte de ominie, si

Tu es valde humanus,

bunu còtrá mène nu sùm
vrednicu de a tãnta.

VI. Dialogu.

1.

A chiamare Ôspeti la pran-
diu.

Pare, che bate quineva la
usiã.

Dute vedi quine è.

Quine esci acolo?

Omu bunu, séu fertatu.

Pre quine querci?

Quercu pre Preluminatu'l
Domn' a casã este

Vedi bène, è a casa, pen-
truque?

Asi postì, si am' onore (no-
rocire) de a vorbire cu
Mariea sa.

Dela quine es trãmisu.

Dela Mariea sa Baronu'l N.

Intrã, si astéptã puçinu pò-
nè ei voiu spune.

Serbu'l Preluminatului Dom-
nu N. ar vré si ti vor-
bescã.

Fã si intre.

*et bonus erga me, non
sum dignus tanto.*

VI. Dialogus.

1.

*Invitare Hospites ad pran-
dium.*

*Apparet, quod aliquis
pulset fores.*

Abi vide quis est.

Quis es ibi?

Homo bonus, vel amicus.

Quem quaeris?

*Quaero Illustrissimum
Dominum estne domi?*

*Utique, est domi, quam
obrem?*

*Optarem, ut haberem for-
tunam loquendi cum
Illustritate (Magni-
tudine) sua.*

A quo es transmissus?

*Ab Illustritate sua Baro-
ne N.*

*Intra, et expecta modi-
cum, donec illi ex-
ponam.*

*Servus Illustrissimi Do-
mini N. vellet tibi lo-
qui.*

Fac, ut intret.

Marica súa, Domnu'l meu in-
chinunduse te sáruta
Preluminate Dómne,
si se rógá si te umile-
sci a prândire mâne la
elu.

*Illustritas sua, Herus me-
us inclinando se te
salutat Illustrissime
Domine, rogatque,
ut velis (te humilies)
cras apud illum pran-
dere.*

Spune Mariei sale serbire,
inchinare, si sárutare
dela mène, si che il vóiu
cortenì.

*Dicito Illustritati suae
servitium, inclina-
tionem, et salutem, et
quod eum invisam.*

Mai prândiva quineva la
Domnu'l túu?

*Prandebitne adhuc aliquis
apud tuum Dominum?*

Voru mai prândi unii din-
tru quei mai bunî ami-
ci a lui.

*Adhuc prandebunt aliqui
e melioribus eius
amicis.*

Pre quarîi aquum vóiu s'ei
invitu (chiâmu).

Quos nunc volo invitare.

2.

Masa se asterne, si Ôspeti
se adună.

2.

*Mensa sternitur, et Ho-
spites conveniunt.*

Auditi serbilor! asterneti
masa, ché indatâ voru
bate doc-spre-dece.

*Audite servi! sternite men-
sam, quia illico so-
nabit duodecima.*

Pentru quôte persóne si aster-
nemu?

*Pro quot personis sterna-
mus?*

Mi Petre! quôti ti au disu
ché voru veni la pran-
diu?

*Heus Petre! quot tibi di-
xere se venturos ad
prandium?*

Optu afarâ de Socra Mariei
tale, quaré va veni cu
toti trei nepotii si cu
Nuora súa.

*Octo praeter Socrum Il-
lustritatis tuae, quae
veniet cum omnibus
tribus nepotibus, et
cum Nuru sua.*

Asiè darè asterneti pentru șése-spre-dece.	<i>Sic ergo sternite pro se- decim.</i>
Aice sùnt atâte cutite, fur- cutie, linguri si sarve- turi.	<i>Hicce sunt totidem cultri, furcellae, cochlearia, et mappalia.</i>
Unde sùnt sàtãritiele?	<i>Ubi sunt salinaria?</i>
Sùnt plène de sare?	<i>Suntne plena sale?</i>
Dute in cocina si adã teiè- rele sèu talgiãrele, si patenile (blidele) quele de cusutori.	<i>Perge in culinam, et ad- fer orbiculos, et pa- tinas stanneas.</i>
Pune pècharele quele de cri- stal' intraurite pre masa	<i>Pone pocula chrySTALLINA inaurata ad mensam.</i>
Tocmesce scaunele in rãndu.	<i>Construe sedes in ordi- nem.</i>
Tòte sùnt gata: dà de scire Mariei sale.	<i>Omnia sunt parata: fac ut sciat Illustritas sua.</i>
Preluminate Dòmne! buca- tele sùnt puse pre masa.	<i>Illustrissime Domine cibi sunt mensae appositi.</i>
3.	3.
Si șede la masã, si mănca, si si bee.	<i>Assidetur mensae, man- ducatur, et bibitur.</i>
De ve place Domniilor vò- stre, si ne punemu la masa, che se vor reci bucatele.	<i>Si placet Dominationibus vestris, ponamus nos ad mensam, quia fri- gefient fercula.</i>
Luvati ve locuri, si scaune dupò placere, si fòrà alegere, fòrà ceremo- nii quãci aqui toti sùn- tem Fèrtati.	<i>Accipite vobis loca, et se- des juxta placitum, et indiscriminatim, abs- que ceremoniis, quo- niam hic omnes su- mus amici.</i>

Jo ve postescu apetitu bun.	<i>Ego opto vobis bonum appetitum.</i>
Zama aqúesta è facutà tocma pre gustu'l meu.	<i>Hoc jusculum est factum plane ad meum gustum.</i>
Nu cugetà, che eş singuru, quãrui ei place, ché si noi aqúesta dicemu.	<i>Non cogites te solum (singulum) esse, cui placet, quia et nos hoc dicimus.</i>
Carné qué de vacă, de vițiel, anché mi au placutu, tătusi i mi mai place aqúesta de cerbu. de câproră, de oue, de mielu de porcu de gaiină, s. q. l.	<i>Caro bubula, vitulina, etiam placuit mihi, tamen plus mihi placet haec cervina, caprina silvatica, agnina, porcina, galinacea, etc.</i>
Dati ne de bevutu.	<i>Date nobis ad bibendum.</i>
De quare vinu demândati (porunciti) si ve aducú?	<i>De quali vino mandatis ut vobis feram?</i>
De quelu rosiu, séu de quel' albu.	<i>De rubro, vel de albo.</i>
Adă de quelu rosiu.	<i>Adfer de rubro.</i>
Quum ve place vinu'l aqúestu?	<i>Quomodo placet vobis vinum istud?</i>
Fórté bine.	<i>Optime.</i>
Placă ve Domniilor vóstre a mancare, si a beere.	<i>Placeat Dominationibus vestris manducare et bibere.</i>
Nu te osteni a ne ámbiere, che mánclmu si beemu din gratia Dominei tale.	<i>Non te fatiges nos adhortari, quia manducamus et bibimus ex gratia Dominationis tuae.</i>

Tórnă vinu pácharnice.	<i>Infunde vinum pincerna.</i>
Si beemu pentru sănitate făr- taților nostri.	<i>Bibamus propter sanita- tem amicorum no- strorum.</i>
Pentru sănitate Doniilor vó- stre.	<i>Pro sanitate Dominatio- num vestrarum</i>
Dumnezeu ve ție intru mul- ti ani in pace sânto- si, si fericiti.	<i>Dominus Deus vos con- servet per multos an- nos in pace sanos, atque beatos.</i>
Fórté formos' i ti multiámim- mu, si așșdiré i ti pos- timu tóte quele bune.	<i>Pulcherrime tibi gratias agimus, et pariter precamur tibi omnia bona.</i>
Fórté i ti multiámimu de prándiu bunu.	<i>Humillime gratias tibi agimus pro lauto prandio.</i>
Nu este pentru que, si mi multiámiti.	<i>Non est cur, gratias mi- hi agatis.</i>
Ve rogu, si luvati in nome de bine, si si fiti ertá- tori.	<i>Vos rogo, accipite in bo- nam partem, et igno- scite.</i>
Remánemu pre plecati șerbi a Domniei tale.	<i>Remanemus humillimi servi Dominationis tuae.</i>
Me recomendu.	<i>Me commendo.</i>
VII. Dialogu.	<i>VII. Dialogus.</i>
A facere visită unui lăngo- ritu séu bolnavu.	<i>Facere visitationem cui- dam aegroto.</i>
Ah, multu dorite amice, quum i mi pare de réu, che te aflai giácându in patu.	<i>Ah, multum desiderate amice, quomodo do- leo, quod te invene- rim jacendo in lecto.</i>

Mie ânche mi pare rău, ma n'amu que face.	<i>Ego etiam doleo, sed non possum contra. (non habeo quid facere).</i>
Quum stai, quum te sên- tiesci?	<i>Quomodo stas, quomodo te sentis?</i>
Stau fôrte rău.	<i>Sto valde male.</i>
De cându?	<i>A quo tempore?</i>
De trei, de patru zile.	<i>A tribus, quatuor die- bus.</i>
Que ti este, que te dore?	<i>Quid tibi est, quid tibi dolet?</i>
Me dore capu, sêntiu du- rori prin tôte mădulă- rile, n'am' apétitu, si mi de totul rău.	<i>Dolet mihi caput, et sen- tio dolores per omnia membra, non habeo appetitum, et me pes- sime habeo.</i>
Medicu (Doftoru) que dice?	<i>Quid dicit Medicus?</i>
'Anche n'au fost' aice.	<i>Adhuc non fuit hic.</i>
Astă demănêtia mi au dis' un cunoscutu si facu ami- teiere vena, (si mi lasu sânge).	<i>Hoc mane mihi dixit qui- dam notus ut faciam mihi venam aperiri.</i>
Quinc țiau disu?	<i>Quis tibi dixit?</i>
Cumnătu meu.	<i>Cognatus meus.</i>
Te rogu, si nu faci nemica fôră de scire, si oran- duela Medicului, sêu Doctorului.	<i>Te rogo, ut absque scitu, et ordinatione Medi- ci, seu Doctoris ni- hil facias.</i>
Quum ai dormit' in nôpte aquêsta, repausat' ai bine.	<i>Quomodo dormivisti hac nocte, quievistine bene?</i>

Doê nopti amu petrecutu fôrê de a fi potutu dormi ver o minuta.	<i>Duas noctes transegi, quin potuissem dormire vel uno minuto.</i>
Oh! quum m'am' urit' a stare in patu.	<i>Oh! quomodo nauseavi stare in lecto.</i>
Fii numai cu rebdare iubita mea, credu che dupò puçine dile te vei însânitosi.	<i>Habe tantum patientiam dilecta mea, credo quod post paucos dies resanaberis.</i>
Oh! de ar dâ Dumne-deu.	<i>Oh! si daret Deus.</i>
Noi nu scimu que este sâ-nitate fôrâ numai atunci quandu sântemu bolnavi.	<i>Nos non scimus quid sit sanitas tantum tunc quando sumus infirmi.</i>
Fii cu voie bună, nuți va fi nimica.	<i>Bono esto animo, nihil tibi erit.</i>
Dupò prandiu me voiu întornâ êrô, si te voiu, visitâ (câutâ).	<i>Post prandium revertar iterum, et te invisam.</i>
Fôrte me voiu bucurâ.	<i>Valde laetabor.</i>
Remâni in pace, pône cându te voiu mai vedê.	<i>Remane in pace, usque dum te iterum videbo.</i>
VII. Dialogu.	<i>VIII. Dialogus.</i>
Intra Doctor si intra un Bolnavu.	<i>Inter Medicum, et in inter unum infirmum.</i>
Domnule Medice, sêu Doctore! io amu trâmisu dupò Domnia ta si te chînte.	<i>Domine medice! ego misi post Dominationem tuam ut te vocent.</i>
Que ti este Domnule?	<i>Quid tibi est Domine?</i>
Sûm bolnavu.	<i>Sum infirmus.</i>

Sevede din fație.	<i>Videtur ex facie.</i>
Que te dore, iu senti durere.	<i>Quid tibi dolet, ubi sentis dolorem?</i>
Me dore capu'l, si numai puçinu queva de măn- năneu in dată me dore stomachul.	<i>Dolet mihi caput, et si tantummodicum man- duco illico dolet mi- hi stomachus.</i>
Aistu este un semnu rău.	<i>Istud est signum malum.</i>
De quandu esci asiè.	<i>A quo tempore es sic.</i>
De ieri.	<i>Ab heri.</i>
Asta nôpte dormit'ai bène?	<i>Hac nocte dormivistine bene?</i>
Nu, nequè ochii n'am' in- chisu.	<i>Non, neque oculos clausi.</i>
Ai apétitu Domnia ta la măn- care.	<i>Habes appetitum Domi- natio tua ad mandu- candum.</i>
Nequidequum.	<i>Nequaquam.</i>
Adă mână in cóque si vedu quum i ti bate (merge, âmblă) pulsu seu vena.	<i>Da manum huc ut videam quomodo incedit pul- sus.</i>
Bate pre iute, ai friguri.	<i>Valde cito incedit, habes febres.</i>
Sentiu o lenevire prin tôte părțile.	<i>Sentio inertiam per om- nes partes.</i>
Ti voiu prescrie o medicî- na, quaré te va curati pe din lontru, si ti va ușorà stomachu'l.	<i>Praescribam tibi unam medicinam, quae te purgabit ab intra, et exonerabit stoma- chum.</i>
Domnule Doctore! luavoiu astăzi medicîna?	<i>Domine Doctor! sumam. ne hodie medicinam?</i>

Asiè Domnule , éccé recep-
tu, trâmitel' in apothi-
ca , érò Domnia túa rê-
mâii intru asternutu.

Que dietă lipsește sî tieñu
în mancare.

Mâncă ouă próspecte, si su-
pă de carne de vacă.

Te si duci?

Astéptă dupó niène afară, si
trebue sî me ducu sî
mai facu visita si la un
altu patientu (bolnavu).

Me rogo, sî binevoesci ave-
nire si mâne.

Nu voiu lipsi, te voiu cercă.

Pre plecatu șerbu a Dom-
niei tale.

IX. Dialogu.

De mutaré tēmpului , si de
órele zilelor.

Que tēmp' este?

È tēmpu serinu.

È tēmpu formosu.

È rēu tēmpu,

È frigu.

Pluoe.

*Ita Domine, ecce formu-
la medicamenti, mitte
illam in apothecam,
Dominatio tua vero
remane in lecto.*

*Qualem dietam opus ha-
beo tenere in mandu-
cando.*

*Manduca ova recentia,
et jusculum carnis
bubulae.*

Jam abis?

*Expectant post me foris,
et debeo ire, ut fa-
ciam visitam etiam
alio patienti.*

*Rogo, ut digneris venire
etiam cras.*

Non deero, te quaeram.

*Submisissimus servus Do-
minationis tuae.*

IX. Dialogus.

*De mutatione temporis, et
de horis dierum.*

Quale tempus est?

Est tempus serenum.

Est tempus pulchrum.

Est malum tempus.

Est frigus.

Pluit.

Incepe a suflà vèntu'l.

Bate vèntu.

Astà nópte au cadutu bru-
mà, niue, grândine.

Dela média nópte totu nin-
ge.

Vom' avé pluóe.

Pluóe a farà?

Nu numai pluóe, qui ánc'hé
si fulgerà.

Nu è tempu si giaci in patu;
scoalàte, n' audi quum
tunà, si trásnesce?

Cald' è a farà?

Ba, atàta de mare frig' au
fost' asta nópte, quatu
tòte apele au inghià-
ciatu.

Nu è cu putintia, fièndu ché
a sérà erà noru.

Au fostu geru mare.

Incepe a se incàldire.

Va fi tèmpu formosu.

Lucesce sórele.

Quàte ore sùnt?

— Au batutu, *vel* au fostu un-
spre-dece.

Incipit flare ventus.

Flat ventus.

*Hac nocte cecidit pruina,
nix, grando.*

*A media nocte semper nin-
git.*

Habebimus pluviam.

Pluitne foris?

*Non tantum pluit, sed
etiam fulgurat.*

*Non est tempus ut jaceas
in lecto, surge, non
audis quomodo tonat,
et fulminat.*

Calidumne est foris?

*Non, tam magnum fri-
gus fuit ista (hac)
nocte, ut omnes aquae
congelaverint.*

*Non est possibile, quan-
do quidem heri vespere
erat nubes.*

Fuit gelu magnum.

Incipit incalescere.

Erit tempus pulchrum.

Lucet vel splendet sol.

Quota est hora?

*Sonuit, vel fuit undeci-
ma.*

Nu   tardiu.

Non est tarde.

Va fi in dat  tempu'l de a pr ndire.

Erit illico tempus prandendi.

Que vomu face dup  prandiu?

Quid faciemus post prandium?

Vomu merge in pre mblare.

Ibimus deambulatum.

Qu te ore s nt in orologiu, *vel* orariu (c su) Domnici tale?

Quota est hora in horologio Dominationis tue?

S nt optu.

Est octava.

Merge pre nou .

Fertur ad nonam.

Trei patrare pre quin .

Tres quadrantes pro quinta.

Indata vor fi do -spre-dece.

Illico erit duodecima.

Quum trece t mpu'l.

Quomodo transit tempus.

Si io asteptu.

Et ego exspecto.

  la m di di.

Et meridies.

  c tr  s r .

Est versus vesperam.

X. Dialogu.

X. Dialogus.

Intr  Tat , si intr  Fiiu.

Inter Patrem et inter Filium.

Jo me ducu, *vel* io esu afar sime pre  mblu, vrei si vii si tu cu m nc fiiu'l meu?

Ego exeo foras ut deambulem, vis venire etiam tu mecum filium?

Unde ne vomu duce iubite Tat ?

Quo ibimus dilecte Tata?

Vom' es  afar  din citate la c mpu.

Exibimus extra civitatem ad campum.

Quine è omu'l aistu Tata?	<i>Quis est homo iste Tata?</i>
È un soldatu (câtanâ).	<i>Est miles.</i>
Que face aquí?	<i>Quid facit hic?</i>
Stâ la gvardâ, (strâgiuesce).	<i>Vigilat.</i>
Que tiene in mânâ?	<i>Quid tenet in manu?</i>
O armâ, que se chiama pu- scâ.	<i>Instrumentum (arma), quod vocatur sclopus.</i>
Que casâ este aquêsta?	<i>Qualis domus est ista?</i>
Guardâ, intru quare intrâ gwardatori (strâgieri) quându pluoe.	<i>Domus vigilatoria, quam intran vigiles quan- do pluit.</i>
Sî mergem amû mai incolo.	<i>Pergamus nunc ulterius.</i>
Oh, que de apă este aice?	<i>Oh, quanta aqua est hic?</i>
Aquest' este un rîu, quare se chiamâ Viena.	<i>Hic est rivus quidam, qui vocatur Vienna.</i>
De opu este <i>vel</i> lipsesce sî trecemu preste punté âquêsta?	<i>Opus est ut transeamus per hunc ponticulum?</i>
Asiè, fiu'l meu! te voi tie- nè de manâ sî nu cadî in rîu.	<i>Sane, fili mi! te tenebo per manum ut non cadas in rivum.</i>
Este afundâ apa?	<i>Estne profunda aqua?</i>
Nu pre afundâ asiè de me- diulocu.	<i>Non valde profunda sic mediocris.</i>
Casa aquêsta è mórâ; vedi rótele?	<i>Domus ista est mola; vi- desne rotas?</i>
Le vedu.	<i>Illas video.</i>
Quôte sùnt? numerâle.	<i>Quot sunt? numera illas.</i>

Sése.

Tu sméntesci, tu nu le numerasi bène, nu sùnt mai multe de quinquè.

Èccè aici vedu o turmă de oui; iu è pacurariu?

Ja colo şede sub arbore, si bate flueru, seu dice cu flueru.

Nu are câni păcurariu?

Nu ei vedi culcati lângă elu.

Me temu, si nu me musce.

Nu te teme; pône nu te vei de partă de mène nu ti voru face nimica.

Èccè colo fuge un iepure.

Si avénu pusca l'amu potè impuscare.

Oh quātu de formosu cântă pascrile!

Cântă, si cu cântaré laudă ne incetatu pre Făcitoriu'l său, si pre noi ne descéptă prin cântaré loru spre mărirea lui Dumnezeu.

Colo vedu o mulţime de

Sex.

Tu erras, tu non bene illas numerasti, non sunt plures quam quinque.

Ecce hic video unum gregem ovium; ubi est opilio (pecuarius).

Ibi sedet sub arbore, et pulsat fistulam, vel canit tibia.

Non habet canes opilio?

Non eos vides cubantes penes illum.

Timeo, ut non me mordeant.

Non timeas; donec non recesseris a me, nihil tibi facient.

Ecce ibi fugit unus lepus.

Si haberemus sclopum illum possemus trahere.

Oh quam amoene cantant aves!

Cantant, et cantu laudant incessanter Creatorem vel Factorem suum, et nos excitant illarum cantu ad glorificationem Dei.

Ibi video copiam vel multi-

Tu greșesci, nu sînt, porumbi, qui corbi.

Que case sînt aq̃este?

Este un satu; vedi turnu'!

Lu vedu; nu   pre innaltu.

Ecc  colo vine un caru incarcatu cu bucate  si afară din cale.

Que om'   aquelu cu stranie s u vestm nte verdi?

  un v natoriu, quare p rt  doi iepuri impuscati s u v t mati pre  mcre.

Are cu s ne si doi c ni de v natu.

Aisti se ducu tot d una cu el la venatu.

Si ne intor n m' aquum c tr  cas , che ne amu pre mblatu de ajuns' ast di.

XI. Dialogu.

Intr  Frate si intr  Sor .

Dulce mea sor , noi ne am' intornatu dela pre mblare, noi amu v latu

Tu erras non sunt columbae, sed corvi.

Qual s domus sunt istae.

Est quidam pagus; vides turrim?

Illam video; non est valde alta.

Ecce ibi venit unus currus (carrus) frumento oneratus exi foras ex via.

Qualis homo est ille vestimento viridi indutus?

Est quidam venator, qui portat duos lepores trajectos vel laesos in humeris.

Habet secum etiam duos canes venaticos.

Isti pergunt semper cum illo venatum.

Revertamur domum versus, quia deambulavimus satis hodie.

XI. Dialogus.

Inter Fratrem et inter Sororem.

Dilecta mea soror, nos rediimus ex deambulatione nos rediimus

Que ai vedutu?

Un vênatoriu, qui portaua
doi iepuri, si una mul-
time de paseri.

Que mi ai adusu?

Nimic, fôrê numai o lègă-
tura de flori, que se
chiamă tufă sêu stru-
tiu.

Dela quine o ai căpitatu?

Io amu cules' o in câmpu.

'I ti multiămescu.

Vinê cu mène in grădină ti
voiu aretă queva for-
mosu.

Que este aquea?

Un cuibu.

Sunt puli sêu puii in elu?

'Anchê nu, ma sunt ouă.

Quôte?

Quinquê.

Potu si le ieau?

Nequi dequum, dachê se
voru scôte puii, atunci
ii vomu luvă.

Voi luvă numai doă ouă, si
le vedu mai bêne.

Nequi te vei atinge de ele.

Quid vidisti?

*Venatoremquemdam, qui
portabat duos lepo-
res, et unam copiam
avium.*

Quid mihi adtulisti?

*Nihil, praeter fasciculum
florum, qui vocatur
sertum.*

A quo illum accepisti?

Ego collegi in campo.

Gratias tibi ago.

*Veni mecum in horto os-
dendam tibi aliquid
pulchrum(formosum)*

Quid hoc est?

Unus nidus.

Suntne pulli in illo?

Adhuc non, sed sunt ova.

Quot?

Quinque.

Possun ea sumere?

*Nequaquam, si excluden-
tur pulli, tunc eos su-
memus.*

*Sumam tantum duo ova,
ut ea videam melius.*

*Neque ea tanges, vel at-
tinges.*

Pentru que?

Oua nu cumva pasere si lase
cuibu.

Quandu voru fi scosi puii,
atunci ti voiu spune, si
vomu luvà giosu la-
lalta.

Bine dici.

Si mergemu darè asarà din
grădină.

Inchide usia.

XII. Dialogu.

A intrebare que se aude de
nou.

Que se dice, que se aude
nou?

Scii queva nou?

Nu seiu nemica.

De que vorbescu aquum
ómini?

Nu vorbescu mai de nemica.

Nu ai auditu vorbindu, ché
vom'avè botaie?

N'am' auditu, si vorbescă
de aquè.

In contră vorbescu de pace.

Que se aude in Curte?

Quare?

*Ne casu quo avis linquat
nidum.*

*Quando erunt exclusi
pulli, tunc tibi di-
cam et eos deciepie-
mus simul.*

Bene dicis.

*Pergamus ergo foras ex
horto.*

*Claude ostium vel janu-
am.*

XII. Dialogus.

*Interrogare quid auditur
novi.*

*Quid dicitur, quid audi-
tur novi?*

Scis aliquid novi?

Nihil scio.

*De quali re loquuntur
nunc homines?*

*Ferme de nulla re lo-
quuntur.*

*Non audivisti loquentes,
quod bellum habebi-
mus.*

*Non audiui, ut loqueren-
tur de hoc.*

*E contra loquuntur de
pace.*

Quid auditur in Aula?

Dicu, ché va merge Impé- ratu de a casă.	<i>Dicunt, quod Imperator abibit domo.</i>
Quându vâ plecà?	<i>Quando movebit vel pro- ficiscetur?</i>
Nu se scii.	<i>Non scitur.</i>
Unde va purcede?	<i>Quorsum profiscetur.</i>
Unî dicu in Italia, érô altii in Françia.	<i>Quidam dicunt in Italiam alii vero in Franciam.</i>
Que ne dicu de bine gaze- tele séu novelcle? 'An- ché nu le amu lesu (ci- titu).	<i>Quid nobis dicunt novalia vel ephemerides? Ad- huc non eas legi.</i>
Si ar fî direptu aquea, que se aude despre Dom- nu'l Baronu N.	<i>Et esset verum hoc quod auditur de Domino Barone N.</i>
Que se aude de elu?	<i>Quid auditur de illo?</i>
Se dice, che l'au bătutu fôrte quineva, si l'au lăsatu mai mortu.	<i>Dicitur, quod illum ali- quis valde verberave- rit, et illum reliquit fere mortuum.</i>
M'ar durè, pentru che è un omu pre de omenie.	<i>Mihi doleret, quoniam est homo valde honestus.</i>
Quine l'au bătutu?	<i>Quis illum verberavit?</i>
Se dice, che Căpitanu'l N.	<i>Dicitur, quod Capitane- us N.</i>
Se scii, pentru que?	<i>Scitur quare?</i>
Dicu unii, pentru aquea, che au vorbitu réu de elu într'o societate, si l'au defălmatu.	<i>Dicunt quidam propterea quia locutus est male de illo in quadam so- cietate, et illum dif- famavit.</i>
Jo nu credu.	<i>Ego non credo.</i>

Nèquè io.

Intraquea vom'audi noi
quum s'au intèmplatu.

De aquè io nu me indoescu.

De ar dà dumnedeu si nu
se fi intèmplatu.

Sè dice anchè, che au mu-
ritu Duca dela N.

Archiduca dela N.

Si Imperatoru'l dela N.

Quàndu, si din quine ai
auditu?

Am'auditu eri in cafenà.

Jo eredu, che nu è àdeve-
ratu.

XIII. Dialogu.

Despre compàrare.

Que postesci Domnia tua,
que doresci, que cerci?

Asi vré sèmi cumparu pa-
nură fermósà de un vest-
mèntu.

Placă a intrare Domnule,
aice vei aflà Domnia
tua panuri tari, si for-
móse dela Berlinu.

Aratâmi que mai bună intră
tôte.

Eccè una fôrte fermósà, pre-

Neque ego.

*Interea audiemus nos quo-
modo evenit.*

De hoc ego non dubito.

*Daret Dominus Deus ut
non evenisset.*

*Dicitur etiam quod mor-
tuus sit Dux N.*

Archidux N.

Et Imperator N.

*Quando, et a quo audi-
visti?*

Audivi heri in cafena.

*Ego credo, quod non sit
verum.*

XIII. Dialogus.

De emtione.

*Quid optas Dominatio
tua, quid desideras,
quid quaeris?*

*Vellem mihi comparare
pulchrum pannum
pro una veste.*

*Placeat intrare Domine,
hicce invenies Domi-
natio tua pannos for-
tes, et pulchros Be-
rolino.*

*Monstra mihi optimum
inter omnes.*

Ecce pulcherrimus prout

quum è moda, si pre quum pórtat aquum.	<i>est moda, et prout gestant nunc.</i>
È bună, daré coloru séu façai nu mi place.	<i>Est bonus, sed color non mihi placet.</i>
Èccè un altu frustu (dărab) mai chiaru.	<i>Ecce aliud frustum cla- rius.</i>
Coloru mi place, ma pănura nu è tare, è pre sub- tire.	<i>Color mihi placet, sed pannus non est for- tis, est valde subti- lis.</i>
Vedi frustu istu, Domnia túa aliure nu vei că- pită asiè formósă.	<i>Vide frustum istud, Do- minatio tua alibi non accipies ita pul- chrum</i>
Cu quăt'è un cotu.	<i>Quanti est una ulna.</i>
Cu trei teleri.	<i>Tribus talleris.</i>
Oh, è pre scumpă.	<i>Oh, est valde caro pretio.</i>
Credemi Domnia túa nu è sumpă, che è pănură bună si formósă.	<i>Crede mihi Dominatio tua non est pretiosus, quia est pannus bo- nus et pulcher.</i>
Jo nu sùnt invétiatu a vor- bire multe, spunemi cu un coventu prețiu quel mai de pre urmă.	<i>Ego non sum asvetus mul- ta loqui, dic mihi (ex- pone mihi) uno verbo pretium ultimum.</i>
Ti l'amu spusu.	<i>Tibi illud dixi.</i>
Nu asiè, ti voiu dà doi Ta- leri, si un diumetate.	<i>Non sic, tibi dabo duos talleros, et dimidi- um.</i>
Domnia túa ai postitu a scire prețiu quel mai de pre urma, si io ti l'amu spusu.	<i>Dominatio tua optasti scire pretium ulti- mum et ego illud tibi oposui.</i>

No bine, taiemi patru coti,
si un patrariu.

Jo dicu adeveratu, si me ju-
ru qua un' omu de ome-
nie, che nequi un florin-
tu nu miruescu in elu.

Jo credu Domnici tale. Eccé
optu Ducati, intorque-
mi indereptu, que va
fi mai multu.

Eccé aici è Domnule.

Pre umilitu şerbu al Dom-
niei tale.

Me rogu si binevoesci ame
cercare si de altă dată.

XIV. Dialogu.

Intră doi Compatrioti.

Jo credeam, che ai muritu
de cându nu te amu
vedutu.

N'ar fi fostu mirare, fiendu
chê noi toti sântemu
muritori.

Fost' ai Domnia tăa a fară
d'in Tiera?

Jo amu' fost' in Franția, in
Italia, in Anglia s. q. l.

In câtu tîmpu ai fost' acolo?

In şapte ani.

In que citate ai locuitu, ai
petrecutu?

*No bene, scinde mihi quo-
tuor ulnas, et unum
quadrantem.*

*Ego dico vere, et juro
qua homo honestus,
quia neque unum flo-
renum lucror in illo.*

*Ego credo Dominationi
tuae. Ecce octo Du-
catos, restitue mihi,
quod erit plus.*

Ecce hicce est Domine.

*Humillimus servus Domi-
nationis tuae.*

*Rogo ut digneris me quae-
rere etiam alia vice.*

XIV. Dialogus.

Inter duos Patriotas.

*Ego credebam, quod sis
mortuus aquo te non
vidi.*

*Non fuisset miraculum
quoniam nos omnes
sumus mortales.*

*Fuistine Dominatio tua
extra Regnum?*

*Ego fui in Francia, in
Italia, in Anglia etc.*

Quanto tempore fuisti ibi?

Septem annis.

*In qua civitate moratus
es.*

In Parisu.

Cugeti Domnia tua si te in-
torni degrabă?

Dupò patruspredece zile.

Sedi *vel* locuesci domnia tua
in Parisu.

Spre șerbirea Domnici tale.

Esci Domnia tua insoratu?

Sum de quinque ani.

Quati filii ai?

Numai unu'l.

Fiiu e o fiia?

Un fiiu.

De quoti ani e?

De patru ani.

Quum trasesci acolo?

Jo sunt negotiatoriu.

Que negotiatoriu esci?

Jo vendu negotiu de tota
sorte.

Domnia tua vei mirui, caș-
tigă mutu.

Me rogu de ertare, ba mai
nemica che au trăcuti
tempurile quele ferici-
te negotiu seu marfa
s'au lesnitu, si bani
s'au inpușinatu.

Parisiis.

*Cogitas Dominatio tua
reverti cito?*

Post quatuordecim dies.

*Habitas Dominatio tua
Parisiis.*

*Ad servitium Dominatio-
nis tuae (ad obsequia).*

*Es Dominatio tua uxora-
tus?*

Sum a quinque annis.

Quod filios habes?

Tantum unum.

Filius est, vel filia?

Unus filius.

Quod annorum est?

Quatuor annorum.

Quomodo vivis ibi?

Ego sum mercator.

Qualis mercator es.

*Ego vendo merces omnis
generis.*

*Dominatio tua lucrabe-
ris multum.*

*Rogo veniam, ferme nihil,
quia transacta sunt
tempora illa felicia;
mercis pretium de-
crevit, et pecunia im-
minuta est.*

Trebue si răbdăm, si se
asteptem tîmpuri mai
fericite.

Mai vină anche o dată la
mîne înainte de que te
vei internă.

Voiu veni; me inchinu Dom-
niei tale.

XV. Dialogu.

Un nimernicu întrébă dela
un citetianu, unde şede cu-
tare.

Scii Domnia tîa Romănesce?

Sciu, quaci? au dórě ai avē
queva de a mi demănda
(porunci)?

Nu sînt dedat' a poruncire
unui omu de omenie,
quum eş Domnia tîa,
pentru aquea nuti po-
runcescu, qui te rogu.

Om bunu! cu cuvintele
aqueste me ruşini; pla-
căti a mi demăndare,
său poruncire.

Nu cunosci pre cutare?

Ba, cunoscu.

Rogu te, unde şede?

Nu departe de aqui.

Petre! dute arată Domniei

*Debemus'pati, et felicio-
ra tempora expec-
tare.*

*Venias adhuc una vice ad
me antequam rever-
taris.*

*Veniam, me inclino Do-
minationi tuae.*

XV. Dialogus.

*Quidam Peregrinus inter-
rogat a quodam cive ubi
habitat N.*

*Scisne Dominatio tua Da-
co-Romanice?*

*Scio, eccur? aut fersan
haberes Aliquid ad
mihi mandandum?*

*Non sum asvetus man-
dare homini honesto
uties Dominatio tua,
ideo non tibi mando,
sed te rogo.*

*Bone homo! his verbis
me confundis; pla-
ccat tibi, mihi man-
dare.*

*Non cognoscis talem ho-
minem?*

Omnino, cognosco.

Rogo te, ubi habitat?

Non procul hinc.

Petre! perge monstra Do-

sale unde şede Domnu'l N.	<i>minationi suae ubi habitat Dominus N.</i>
Placăti a venire cu mène.	<i>Placeat tibi venire mecum.</i>
Dute numai pre cărarea aquesta, pône vei dà de una casa impistrită, acolo şede.	<i>Perge tantum per hanc semitam, donec attinges domum aliquam pictam, ibi habitat.</i>
De adirépta, au de a stânga?	<i>A destrane, aut a sinistra?</i>
De a dirépta.	<i>A dextra.</i>
Fórté multiămescu Domnici tale.	<i>Humillimas gratias ago Dominationi tuae.</i>
Nu este pentru que si multiămesci.	<i>Non est propter quid gratias agas.</i>
Audi Domnia tua! aici şede Escelentia sua N.	<i>Audi Dominatio tua! hic habitat Excellentia sua N.</i>
Aici; daré nu è a casă. Quandu l'aşi puté găsi a casă?	<i>Hic; sed non est domi. Quando possem eum domi invenire?</i>
Astară la şapte ore anché va fi a casă daré mai bène ai face, de ai veni mâne demánétia la optu, che atunci nu va fi cuprinsu.	<i>Hodie vesperi hora septima etiam erit domi, sed melius faceres, si venires cras mane oclava, quia tunc non erit occupatus.</i>
Asiè voiu face: remăni sănitosu.	<i>Sic faciam: remane sanus.</i>
Serbu'l Domnici tale.	<i>Servus Dominationis tuae</i>

XVI. Dialogu.

Despre Călătorie.

Quâte miluri sânt de aici
pône in N.?

Treideci si șapte.

Amu facutu doêdeci si quin-
quê de miluri, tâtusi
astadi nu vomu pute
ajunge acolo.

Atadi nu, ma mâne pe pran-
diu veti sosi lesne.

Bună è cale?

Nu pré, darè è de lipsă si
prin ape.

Periculôsă (primeșdiosă) è
cale? Nu se aude ne-
mica réu, e drumu de
tieră unde totdeuna
se află ômeni.

Nuse aude se fie lotri, tâl-
hari au furi in silbe.

Nu è de a se temere nequi-
dioa, nequê nôpte.

Pre quare cale vomu merge?

Quându veti fi aprôpe de
munte luati cale de a
dirépta.

Asiè darè nu è de opu (de
lipsă), si ne suimu la
munte.

XVI. Dialogus.

De Itinere.

*Quot miliaria sunt hinc
usque N.?*

Trigenta et septem.

*Confecimus viginti quin-
que miliaria; tamen
hodie eo pervenire
non poterimus.*

*Hodie non, sed cras pro
prandio pervenietis
facile.*

Bona estne via?

*Non valde, sed necesse
est ut transeatis per-
silvas, et per aquas.*

*Periculosa estne via? Ni-
hil auditur mali, est
via regia ubi semper
inveniuntur homi-
nes.*

*Non auditur, ut essent
latrones, raptores,
aut fures in silvis.*

*Non est timendum neque
die, neque nocte.*

*Qua via ibimus vel migra-
bimus.*

*Quando eritis prope mon-
tem sumite viam a
dextra.*

*Sic ergo non est opus, ut
ascendamus montem.*

Nu Domnule.

È greu a aflaŕe cale prin
silbă (pădure).

Nu veti puteŕe retici.

Quăndu veti fi aforă din pă-
dure luaŕi cale pe mână
stângă.

'Ŧi mulŕămimu omu de ome-
nie, si remănemu mul-
tu obligati.

Jo ve postescu cale bună si
fericită.

XVII. Dialogus.

Intră Călători, si intră Os-
pétariu.

Ospétariu lè! (crîșimariule)
putemune abate aice?

Vedeti bine Domnilor; ve-
ti găsi aici formóse
căsi, paturicurate, ma-
nusterguri, perini, si
tôte quâte sânt de lipsă.

Arată ne dar' o chilie, *vel*
o casuŕă.

Si intrămu.

Trimite caii nostri in stală.

Indată Domnilor.

Non Domine.

*Est difficile invenire vi-
am in silva.*

*Non deviabitis, vel aber-
rabilis.*

*Quando eritis extra sil-
vam ingredimini vi-
am a manu sinistra.*

*Tibi gratias habemus hu-
mane homo, et rema-
nemus multum obli-
gati.*

*Ego vobis precor viam
bonam et felicem.*

XVII. Dialogus.

*Inter Viatores, et inter
Cauponem.*

*Caupo! possumusne hac-
ce divertere?*

*Utique Domini; hic inve-
nietis pulchra cubi-
lia, pulchros lectos,
mantilia, pulvina-
ria, et omnia quae
sunt necessaria.*

*Ostende nobis ergo ali-
quod cubiculum.*

Intremus.

*Mitte equos nostros in sta-
bulum.*

Illico Domini.

Si vedemu que ni da de cênă.	<i>Videamus quid nobis da- bis ad caenam,</i>
Que place Domniilor vos- tre, si ve férbemu.	<i>Quid placet Dominationi- bus vestris, ut vobis coquamus.</i>
Faceti un picu de Zama, de supă, apoi cóqueti pu- çintele ouă, si frigeti un puiu de gaiină, de cureă, de gănscă s. q. l.	<i>Facite modicum jusculi, dein coquite pauca ova, et frigite unum pullum gallinae, gal- li indiaci, anseris etc.</i>
Darê pre lóngê friptură, que vreti, salată au spargă?	<i>Et penes assum quid vul- tis, lactucam aut as- paragum.</i>
Nemica de aqueste, qui ne adă puçintel curechiu.	<i>Nihil horum sed adfer nobis modicos caules.</i>
Dachê n'ati bagatu șiofran in Zama aquesta, ân- chai si o fiti faeută cu petrinșci.	<i>Si non condivistis hoc ius- culum croco, saltem praeparassetis petro- selinis.</i>
N'aveti vr'o rădiche?	<i>Non habetis aliquem ra- phanum?</i>
Nu, ma avem' untu pró- spetu, struguri, mere, pere, prune, si per- seci.	<i>Non, sed habemus buty- rum, botros, poma, pira, pruna, et per- sica.</i>
Dar de bevutu que aveti?	<i>Et ad bibendum quid ha- betis.</i>
Avemu vinu nou, vechiu, albu, roșiu, dulce s. q. l. bére, rosol, si vîn arsu.	<i>Habemus vinum hornum, antiquum, album, ru- brum, dulce etc., ce- revisiam, rosolium, et crematum.</i>

Cu cât      sura de bere. *Quanti est mensura cerevisiae.*

Aqu  sta se scie, che    cu
cinq   creiciari. *Hoc scitur, quod sit quinque cruciferis.*

Aveti vin ungurescu? *Habetis vinum hungaricum?*

Avemu Domnilor,   nch   di
quelu dela Nesm  ly. *Habemus adhuc ex illo Neszm  lyensi.*

Ad  ne de aquelu. *Adfer nobis ex illo.*

Ecc   aici   . *Ecce hic est.*

Asterneti paturile sine cul-
c  mu, che trebue s   ne
scul  mu p  n   indio  . *Sternite lecticas ut decumbamus, quia oportet ut summo mane surgamus.*

S  nt gata. *Sunt paratae.*

Audi Ospetariule!   nu s'ar
put   gas   un c  r  u   s  
ne duc   p  n   la N. *Audi Caupo! non posset inveniri vector aliquis, ut nos vehat usque N.*

Ba toema aquum au sosit'
unu' l' aici: vreti se' l'
chiam' inl  untru? *Plane modo pervenit unus huc: vultis, ut illum vocem intro?*

Chiama' l. *Voca illum.*

Audi Domnia tua! vin   in-
lontru. *Audi Dominatio tua venias intro.*

Dee D  mnedeu bine Dom-
nilor! *Dei Dominus Deus bene o Domini!*

B  ne ai venit' omu de ome-
nie. *Bene venisti humane homo.*

Que porunciti? *Quid mandatis?*

Quand' vei porn   c  tr   N. *Quando movebis versus N.*

Mănă pănă indioă de voiu căpită ómeni, si portu.	<i>Cras summo mane, si in- venero homines ve- hentos vel portandos.</i>
Dóră si Domniile vóstre vre- ti símergeti la N.	<i>Fortasse etiam Domina- tiones Vestrae velle- tis ire N.</i>
Vedí bine: quatu queri pen- tru un locu in caruția?	<i>Utique, quantum petis pro uno loco in rheda?</i>
Miveti dà dece florinti pre locu, si voiu țene lo- curile quele mai bune.	<i>Dabitis decem florenos, et reservabo loca me- liora.</i>
Ba, ti vomu dà doi galbeni vel ducati, si de te vei purta bène, ver unu măriașu pre bevutura.	<i>Non, dabimus tibi duos ducatos (Aureos), et si bene te gesseris, unum allerumve ma- rianum pro potu.</i>
Sunt indestulatu.	<i>Sum contentus.</i>
Nópte bună si visuri curate.	<i>Bonam noctem et som- nia casta.</i>
Répăusati (hodigniti) in pace.	<i>Requiescite in pace.</i>
Așidire postimu, si dormi bene, si nuti uita a ne sculare cu o diume- tate de oră mai înainte, de que vomu porni.	<i>Pariter optamus, ut dor- mias bene, et ne obli- viscaris, nos exci- tare media hora pri- us, quam proficis- camur.</i>
Voiu desceptă.	<i>Excitabo vos.</i>
Ospetariule! cu quātu ti süntemu dători?	<i>Caupo! quantum tibi de- bemus?</i>
Cu doi Talleri.	<i>Duos Talleros.</i>
Na ii, si remăni sântosu,	<i>En illos, et bene valeas.</i>

Cale bună Domniilor vostre.

Bonum iter Dominationibus vestris.

XVIII. Dialogu.

XVIII. Dialogus.

Despre mergere la Beserică.

De itu ad Ecclesiam.

Audi șerbule!

Audi serve!

Que poruncesci Marié tua?

Quid mandas vel praecipis Magnitudo tua.

Dute, spune la cocieriu, si prîndă caii che me voi duce la Beserică.

Abi, expone aurigae ut injungat equos, quia ibo ad Ecclesiam.

Quôți caii si prîndă, doi au toti patru?

Quot equos injungat, duos aut omnes quatuor?

Que întrebare desértă è aque-
sta? scii cocieriu datina,
dute numai.

Qualis interrogatio inutilis est ista? scit auriga consuetudinem, perge tantum.

Cocieriu'l è gata, si intré-
bă in quare Beserica va
merge Marié tua.

*Auriga est paratus et inter-
rogat in quam Ecclesiam
ibit Illustritas tua.*

!I voi du de scire in data;
Petre! dute intréba pre
Domnu'l, vaniva si el
cu mène la Beserică.

*Illi dabo scire illico; Pe-
tre! abi interroga Do-
minum veniet ne
etiam ille mecum ad
Ecclesiam.*

Marié sua Domnu'l mai in
ante de o oră s'au in-
tornatu dela Beserică.

*Illustritas sua Dominus
iam ante unam horam
redivit ex Ecclesia.*

Dute daré chiamă pe Dom-
nisoru'l si pe Donice
lele.

*Abi ergo voca Herulum,
et Domicellas.*

Ecce amă vinu.

Ecce iam veniunt.

Spune la cocieriu si ne du-
că la Beserica sântului
Mărtinu.

Jubiti mei fiii luvati Cărțile
quele de rugăciuni cu
voi.

XIX. Dialogu.

Despre Culcare.

Lauda lui Domne²deu! che
si dioa aquésta o amu
petrecutu in bună să-
nătate.

Cu adeveratu! multu indu-
ratu Domne²deu avemu,
quarele ne ajută una di
dupo alta a o petrecere.

Asiè, asiè, bun'è Dumne²deu
ma quum sūntem unoi?

Examine se fiesque quine
pre sene, si querce
quum au petrecutu di-
oa. — Fétă audi! adūmi
incóque cartea que de
rugaciuni, si aterne
patu'l.

Eccè cartea, érò patu'l è
gata.

Iè vestmintele si le pune
bine, qua si fie tóte in
rându, si mi adū quele
de nópte.

Unde è ceapsa, si căme-
sia mea?

*Dic aurigae ut nos ducat
ad Ecclesiam sancti
Martini.*

*Dilecti filii accipite libros
precatorios vobiscum.*

XIX. Dialogus.

De Cubitu.

*Laus Deo! quod etiam
hanc diem transege-
rimus in bona sani-
tate.*

*Revera! Misericordem
Deum habemus, qui
nos adjuvat unam
diem post aliam tra-
sigere.*

*Sic, sic, bonus est Deus,
sed quales sumus nos?*

*Examinet quisque se ip-
sum, et quaerat quo-
modo diem transegit.
— Puella audi! ad-
fer mihi huc librum
precatorium, et ster-
ne lectum.*

*Ecce liber, lectus vero est
paratus.*

*Accipe vestimenta mea ea-
que repone bene, ut
sint omnia in ordine,
et da mihi illa noc-
turna.*

*Ubi est capitium, et in-
dusium meum?*

Tóte sùnt in locu'l sùu Dum-
neleu si ne dee nouila
tòti nópte bună, re-
pausare lină, si visuri
curate,

XX. Dialogu.

Despre Secerişu.

Eri demănétia fórté multi
ómini amu vedutu esi-
éndu a fară la câmpu.
mi' ar placé a scire un-
de s'au dusu, a tînta
multime de ómini asié
cu mare grămadă.

Nequi' aquea nu scii tu? a
secerare.

Daré este aquum tēmpu de
seceratu?

Foré indoéla, che bucate le
pretotindiné s'au coptu.

Nu é mirare daré che pre-
totindiné vorbescu de-
pre secerişu.

Vină cu mēne, si mergemu
la tiérina si vedemu que
facu seceretori nostri.

Venivei daré cu adeveratu,
si fóre glumă?

Vinu indată numai voiu lu-
vă la mēne que este de
lipsă si ducu loru.

*Omnia sunt in loco suo
Dominus Deus det no-
bis omnibus bonam
noctem, quietem le-
nem, et somnia pura.*

XX. Dialogus.

De Messe.

*Heri mane valde multos
homines vidi exeun-
tes foras ad campum,
amarem scire quo ivit,
tanta multitudo ho-
minum tam magna
calerva.*

*Neque hoc scis tu? mes-
sum, vel ad metendum.*

*Ergo est iam tempus me-
tendi?*

*Procul dubio, quia fru-
ges ubique maturae
sunt.*

*Non est mirum ergo quod
ubique loquantur de
messe.*

*Veni mecum pergamus ad
terrenum, ut videamus
quid faciunt mes-
sores nostri.*

*Venies ergo revera, et si-
ne loco?*

*Venio illico, tantum ac-
cipiam ad me quod
necessarium est ipsis
portare.*

Que li vei duce séu que li vei purtâ?	<i>Quid eis portabis?</i>
O flască de vinu arsu, si aquum o amu la mène numai si mergemu.	<i>Unam lagenam cremati, et iam ipsam habeo apud me tantum mi- gremus.</i>
No bine: io sùm gata.	<i>No bene: ego sum para- tus.</i>
Dumnezeu si ve bène cu- ventese seceretori.	<i>Deus vos benedicat mes- sore.</i>
Dumnezeu au adusu pre Domnișorii.	<i>Deus tulit (adduxit) Do- micellos.</i>
Iconomule! (Gasdă) chiamă Dumnia ta seceretorii la olalta si gustarescă.	<i>Oeconome! convoca Do- minatio tua messorum ut jentent.</i>
Indată Domnule. — Ecce sunt de fație.	<i>Illico Domine. — Ecce sunt praesentes.</i>
Tornati per rându si bee din vinu ars, l'aquesta si mance si pâne cu elu.	<i>Infunde illis ordine ut bibant ex hoc crema- to, manducant etiam panem cum illo.</i>
Quum slobode grâu'l in ist' anu?	<i>Quomodo solvit hoc anno triticum?</i>
Laudă lui Dumnezeu sun- temu indestolati cu elu.	<i>Laus Deo sumus contenti.</i>
Fie multiămită lui Dumne- deu.	<i>Gratiae sint Deo, vel Deo sint laudes.</i>
Domnule! au bevutu toti.	<i>Domine! iam biberunt omnes.</i>
Darê Domnia tua bevut' ai?	<i>Et Dominatio tua bibi- stine?</i>
Din gratia Domnișorului.	<i>Ex gratia Domicelli.</i>

Aquum pune flasele si pâně in corfă.	<i>Nunc pone lagenas et panem ad corbem.</i>
Quôti seceratorii ai Nicolae?	<i>Quot messorum habes Nicolae?</i>
Seceratori sânt doispredece, doi legători de manusi (snopi), si un culegatoriu de mânunche.	<i>Messores sunt duodecim, duo ligatores manipulorum, et unus collector fasciculorum.</i>
Potu lesne secerare seceratorii?	<i>Possuntne facile metere messorum?</i>
'Anchě nu se quăescu despre nemica.	<i>Adhuc non conquaeruntur.</i>
Au seceri ascuțite?	<i>Habent ne arres seculas?</i>
Fôrě indoěla, che ieri sêră le au ascuțitu.	<i>Sine dubio, quia heri vespere eas exacuerunt.</i>
Quôte mânusi pui intr'o cruce.	<i>Quot manipulos ponis in una cruce.</i>
Treispredece, si asiě din quôteva cruci va fi o gramadă (stogu) de grâu.	<i>Tredecim, et sic ex aliquot crucibus fiet unus acervus.</i>
Multu voru rămâně bucatele asiě in gramadă?	<i>Diu remanebunt fruges sic in acervo?</i>
Ba nu, pentru-che la purtare bucatelor le voru purtă a casă, si le voru pune tôte pe olalta in area.	<i>Omnino non, quoniam tempore comportationis frugum portabunt eas domum, et omnes in unum component in aream.</i>
Darě acolo lungu tēmpu voru mai rămâně?	<i>Et ibi adhuc longo tempore remanebunt.</i>
Dupô aquea voru veni im-	<i>Postea venient triturato-</i>

blătitorii, sêu călcători,
si le vor' imblătî, sêu
călcă, si de va suflă
vântu bunule voru vên-
tură, si asiè diregên-
dule le voru purtă in
granariu.

*res vel calcatores, et
eas triturbabunt, et si
flaverit ventus bonus
eas ventilabunt, et
sic purgando eas por-
tabunt in granarium.*

Aquum sciu io ; darê se apro-
piă mediădi, si ne
intornemu a casa la
prandiu.

*Nunc scio ego ; sed ap-
propinquat meridies,
revertamur domum ad
prandium.*

De va fi cu placere. Icono-
mule ! Domnia tîa cau-
tă bine de tôte. Rêmă-
neti cu Dumne2eu se-
ceretori.

*Si placuerit. Oeconome !
Dominatio tua habe
bonam curam om-
nium. Remanele cum
Deo messorum.*

Dumne2eu si pörte in pace
pe Domnişorii.

*Deus portet in pace Do-
micellos.*

GLUME, SI ISTORII ISCUSITE. JOCI, ET NARRATIUNCULAE EXQUISITAE.

I.

Un omu vrea si invetiă calu, si nu mănca multu
si nu i dede de măncatu, după trei zile crepă de fô-
me. Atunci isi batea in palmi Domnu'l său, si se vâ-
ietaa dicēdu : vai de mēne amăritu'l de mēne ! que
reu pătî, che quādu se invetiase si nu mănca, atun-
ci crepă.

II.

Un bolnavu fiēdu intrebatu, pentruque nu chia-
mă pre Doctor ? respunse : pentruce io anchē n'amu
voie de muritu.

III.

Un lotru sêu fur fiēdu dusu la turci spre spen-

surare, unu lu desceptaa dicendu lui: quât' eş tu de fericitu iubite frate, che poti sperà (nêdesdui), che astadi voi cênà in societate 'Angeriloru; iubite frate i respunse quelu qui erà spre môrte judecatu, fôrte bine mi ar pârè de te ai duce tu in locu'l meu, che io dicu adeveratu, si me juru tie, che aquum n'amu fome.

IV.

Un serbu vèdendu che rumpe Domnu'l sùu o legăturà de cãrti, îl rugà si i dee si lui trei din ele. Que vei face cu ele dise Domnu'l sùu, respunse serbu'l: Quând' amu venitu din Patria mea, m'au rogatu Muma mea s'ei trãmitu ver o carte, si scie de sănitate mea.

V.

Una Muiere, quare ingropà pre barbatu'l sùu, stându lóngè grópa sêu mormentu, fù întrebatà de un petrecatoriu al mortului: órè n'ar vrè si se mârte după el? La aqúestà întrebare muiere, si respunse: „iubilu'l meu, de que nu te ai insciëntiatu mai înainte cu trei zile, che io aquum amu datu mânia cu altu.”

VI.

Un omu curios' întrebà pre altu'l, quare dũcea queva intr'o nãframa que are in dênse? el au respunsu la întrebare que i s'au cadutu. Quum che are queva, que nu se cade se vadà el.

VII.

Fiënd' întrebat' unà órà Hilon, que face Domne-deu? el respunsé asiè: pre quei umiliti innaltia, éro pre quei innaltiați aplécã (umilesce).

VIII.

Marele Alesandru ducënduse intr'o di si vèdà pre Diogenes, numitu'l Cinicus, si aflându l' in un câmpu la sóre, i se aratà in ante cu tótã cortenire súa, dicendu: io sùm mare Alesandru; si io repunse Filoso-

fu'l, sùm Diogenes. Alesandru îl întrebă, de ar vre queva dela dènsu'l: nu alta, repunse Diogenes, numai se te departi de mène, pentruce mi impedeci sórele (radele sórelui). De aquésta mirându se Alesandru asiè au grăitu: De n' asi fi Alexandru asi vrè a fire Diogenes.

IX.

Fu intrabatu Plato, quare diferentie (deschilintre) este intră invetiatu'l, si intră ne invetiatu'l? dise: aquea quare est intră Doctoru si intră bolnavu.

X.

Un citețianu din London dise cotră vecinu'l său, nu faci bène vecine che insòri asiè tèmuriu pre fiu'l tũu. Mai bine ai face, de ai mai lasà, si se mai cócă la mète. Ba io nu voiu si asteptu vecine, repunse, quela, quaci me temu, che dachè si va veni fiu'l in mète, atuncia nèqui de quum nu va vre si se insóre.

XI.

Un Advocatu asiè răspunse unui omu, qui venisse si quérà svatu dela el cu mâniale góle: quine are opu (lipsă) de lumină pòrte cu sène oleiu.

XII.

Dintre doi frati de géminu, quarii sãmînaa fòrte unu'l altuia, au fostu murit' unu'l. Quelu remasu, cãlètorind' odineórã i au venit' inante un cunoscutu, de quare fũ întrebat' aquésta: Iubite prietine! fă bène si érta che voiu si te întrebu queva, óre quine au muritu cu adevèratu dintre voi, tu sèu fratele tũu.

XIII.

Un omu vedènd' in cale che vine Doctoru se ascunse dupò pariete; veni Doctoru pònè la elu, si i dise pentruque te ascundi tu? éró el răspunsè: Domnule! è multu tèmpu de quandu n'am fostu bolnavu, si aquum mi este ruşine, si esu inante Doctorilor.

XIV.

Un Episcopu trácendu prin un sat, au vedut' un Preotu, spălânduși vestmēntele sale la un riu, aquēsta vedendu Episcopu s'au māniatu fōrte si i dise: quine è Asinu'l aquelu, quine te au făcutu Preotu. Cui i respunse indata Preotu'l dicēdu: Măriea tūa Présăntia tūa Preluminate Dómne.

XV.

Un omu fōră mēnte voiendu si călătorésca din una citate in alta, prēnse caii, si se suî in carru, si luvă disaci (desagi) pre umeru: quādu 'l intrebă un altu pentruque nu pune disaci in caru? i dise: si nu ingreoiu caru qua si se rumpă.

XVI.

Un mēncinosu se laudaa fōrte cōtră un amicu, che ar fi bunu la vedere, adeche ar avé asiē ochi buni, quāt' obiēcturile quele mai departate pōte si le védă si si le deschilinésca. Vedi dise mai incolo, turnu'l quel' altu? Tocma pre bōlta quē dé supra āmblă un sōrece io potu deschilinire tōte mischiārile lui. Atuncia ii respunse amicu'l: aquēsta è cu adevēratu de mirare lucru, che io de abea vedu turnu'l nequum sōrecile, insē il audu tropotindu.

XVII.

Un scolaru ne-prēceputu quarele nu vrea si invetiă, si nu avea bani si si petrécă i si vëndu cărțile sale, si scriēdu la Tată sūu, au disu: Bucurâte de mēne Tată pentru che aquum me țenu cărțile.

XVIII.

Un Doctor, quarele eră multu cuprēnsu intru in vetiaturi, vedu o dată intrādu o fētă, que il rugă si ei dee focu; ma Doctoru ei respunse: tu nu tiaî adusu nemică in que si duci focu, si mergēdu elu si cerce queva qua si puie focu, fēta intraquea, se apro-

piã la cãminu, luvã un picu de cinuse rece si o puse pre palma mânei, si pre ea de a supra quãtiva cãrbuni aprësi. Doctoru'l vedëndu aquësta si mirãnduse fôrte, aruncã giosu cãrțile sale dicëndu: mie cu tótã sciëntia mea nu mi ar fi venit' in mënțe un esperimentu asie isquusitu.

XIX.

Intr' o sêra ducënduse unã muiiere tënêrã din o societate quam târziu cõtrã casã, se aflã un omu tënêr si o petrécã põnë la lõcasu 'l ei, qua sî nu ei fie uritu, mergëndu singurã nôpte. Si asië mergënd' amendoi de soçie, nu sciea tënêru'l quum se incëpã vorba, si tocma pentru aquea se aflã in mare turburare, põnë que pusë tôte la o lature, si disc cõtrã muiiere: „Que cugeti Domnia tũa quôte stele sũnt sêu se aflã pe ceriu?” Aquësta io nu sciu, ii respunse muiiere; insë spunemi Domnia tũa mie quõti nebuni se aflã pre pãmëntu.

XX.

Un inpuçinatu la mënțe, vrëndu sî si vëndã casa, au luvat' o petróã din dënsa in mânã si o aretaa pentru probã,

XXI.

Un Obrister intrebã pre șerbu'l sũu, che are el voie de acãlëtorire cu dënsu'l prin alte tieri. Io disc serbu'l, sũnt gata in totu locu'l si fie unde a mergere cu Domnia tũa. Quum? au dõrë si in iadu ai voi sî mergi cu mënê? Si acolo sũm bucuros' a mergere cu Domnia tũa. Socotesce iubitu'l meu, dise Obristeru'l che in iadu ẽ fôrte mare cãldurã, si tu scii, che ședi inante pe caruçia, apoi ajungëndu noi acolo, vei sentì erõ tu mai ãnteiu si mai tare focu'l. Ba nu asië Domnule! respunse șerbu'l, io 'l mi sciu locu'l meu, quãci quãndu vom' ajunge la usiã, Domnia tũa te vei da din caruçia giosu, si vei intra in lontru, erõ io voiu remãnë cu cãruçia afarã.

XXII.

Un Prințu Alemănescu (Nemțiescu) fiendu in Venetia, se întârziea și vedă lucrurile quele vrednice de aducere a mînte aquei cități, și privindu el aquele, au grait' un pruncu mișel cōtră el rogându-se și i deē queva. Prințu'l i au respunsu che nu are bani mărunti, cu aqueșta neindestulându-se pruncu'l s'au ămbiatu che va merge și schimbe; erō qua și scape de pruncu Prințu'l i au dat' un galbēnu, ne cugetându, che va mai veni pruncu'l indireptu. Darē quātu de mare eră mirarē lui, quādu după quāteva minute vinē pruncu'l cu bani schimbati. Aquēstă intēmplare cu credintia trase pe Prințu, qua și iēie pre pruncu la sēne, și si 'l crēscă cu espesele (chieltuețele) sale.

XXIII.

Alcibiad' aflându-se in mare pompă, și in bună fericire in Athena multi se arătaă lui ai fire pretini, și se juraa, che sūnt lui cu trupu'l și cu sufletu'l dedicati, și predati, pre quarii el chiamāndui la sēne iutr'o nōpte, li au spusu, che au făcutu o ucidere, și este cu tolul prēpeditu; qui se facă bēne și i ajute, qua și se pōtă mântuire. Atunci toti sub chiline escusatii l'au lāsatu, numai unu'l, a mome Calia, au rēmasu cu dēnsu'l, dicēdu: che la dēnsu'l va rēmānē, și de va fi de lipsă, cu dēnsu'l și pentru dēnsu'l va muri. Atuncia el pre toti i'au gonitu dela sēne, erō pre aquestu l'au ținutu la sēne pururē.

XXIV.

Marcu Aurelie, nomitu'l Filosofu, se ducea adese ori de ascultaa invētiaturile, sēu prelectiile lui Sextūs Filosoful'. Sofistus Lucius se miră de aqueșta; nu te minuna de aqueșta i dise Impēratu'l, che omu'l quel' ințeleptu trebue totu dé una și poftēscă amvētiare que ānche nu scie.

FABULELE LUI ESOPU

QUELE MAI ALESE.

FABULAE AËSOPÌ SELECTIORES.

1. Vulturu'l, si Vulpea.

Vulturu'l si vulpea făcându între sene insoțire, au orându-tu qua si ședă aprópe, întărindu insoțire cu datina. Direptu aquea Vulturu'l intr' un anboru inaltu si' au pusu cuibul' si au scosu puii, éró Vulpea in nesque tufe aprópe au fătutu căței ei. Dequi ducënduse odinăóră Vulpea după mănecare, Vulturu'l avendu lipsă de bucate, sburându in tufe, si rápiendu puișorii Vulpei, ii au mănecatu din preuna cu puii súi. Éró intorquënduse Vulpea, si cunoscëndu que s'au făcutu, nu atânta s'au intrislatu pentru mórté fiilor, quátu pentru ché nusi putea isbândire, che fiëndu ea fêrá de pământu, pe pasere nu o putea fugári. Pentru aquea de parte stându, dupăquum facu si quei qui nu potu altă, blástēmaa pre facitoriul de rēu al sūu. Éró nu după multu tēmpu órequinē prēndēdu in câmpu o caprá, si figēnd'o, sburându Vulturu'l, a'apucatu o parte de carne cu carbuni aprēnsi, si au adus' o in cuibu, si sufiādu atunci tare vēntu'l s'au aprēnsu flacára, si nepotēdu anchē sburare puii Vulturului fripti au cadutu pre pământu. Éró Vulpea alergādu in antea Vulturului pre toti ii au mănecatu.

In v ē t i a t u r ă.

Aquéstă Fabulă insēmnă, che quei qui strică insoțirē si amicītie (pretinie), macharchē quelu, qui i s'au făcutu strāmbátate nu pôte si si isbāndéscă, insē de pedépsa lui Dumnedeu nu voru scapă.

2. Vulpea, si Capu'l.

Vulpea si Capu'l fiēndule sete s'au pogorītu intr' o fōntānă afundă. Éró după que au bevutu, Capu'l căutādu si esē, Vulpea dise: cutēsă, che amu cugetatu

queva de folosu qua si ne mantuimu améndoî. Dequi stâi direptu', si picîorele quele din ante le vei propti tiapênu de pariete, si côrnele așîdire in giosu le vei plecà, si io me voiu sui pe umerii tûi, si pe côrne, si voiu sârî a farâ din fântânâ, apoi io te voiu trage aforâ deaice. Capu'l tôte aqueste îndatâle au făcutu, éro ea sârîendu afarâ din fântânâ, jucaa de bucurie pe lîngê gura fântânci, éro Capul' o infruntaa, dicéndu che nu s'au ținutu de tocmelâ. Ea răspunse: daré de ai avé tu atânta mên-te, quôti peri ai in barbâ, nu teai fî pogorîtu mai in ante de que ai fî cugetatu quum vei esî.

Invêtiaturâ.

Aquéstâ Fabulâ invetiâ, che si cade omul' înțeleptu mai ânteiu si cugete capêtu'l lucrurilor apoi si se apuce de ele.

3. Vulpea, si Leu'l.

Vulpea nemai vedéndu nêqui o datâ Leu, si în-templânduse o data a se întêlnire cu elu ânteiu asiè s'au temutu, quâtu mai muri. Dupô aquea adoa ôrâ vedendulu, s'au temutu cu adeveratu, ma nu qua din anteiu. Éro quându l'au vedut' atreia ôrâ au cutesatu asupra lui asiè, quâtu s'au opropiatu de elu, si vorbea améndoî.

Invêtiaturâ.

Aquéstâ Fabulâ Invetiâ, che si de quele infrico-sête, prin petrecerea inpreună cu ele lesne se pôte apropiare.

4. Vulpea, si Rugul.

Vulpea suinduse pe gardu, de unde cādéndu s'au apucatu si se tie de unn Rugu. Dequi vâtêmândusi picîorde in spinii lui, si durénd'o, au dêsû còtrâ Rugu: vai mie, che amu fugitu la tène qua la un ajutoriu, si tu mai réu mi ai făcutu. Éro Rugu'l dise: dar' ai pécâlitu tu Vulpe, che ai vrutu si me prêndi pre mène, quare pre toti ii prêndu.

Invetiatură.

Aquestă Fabulă înseamnă, che asiè si ómeni sùnt nebuni, quarii la aquei alérgă dupó ajutoriu, qui din fire au, qua mai virtuosu sí facă réu.

5. Vulpea.

Vulpea intrându in casa unui negociátoriu, si cau-
tându tóte vasele lui, au aflatu si capul' unei larve cu
mare măestrie făcutu, quare luvându' in mâni dise:
o que capu! si creri n'are.

Invetiatură.

Aquestă Fabulă înseamnă pre ómeni quei formosi la
trupu, érá la mēte deşerti.

6. Bêtrănu'l, si Mórtea.

Un Bêtrănu orequândva tăiând in munte lemne,
si punéndule pe umeru, dupó que multă cale au mersu
insărcinatu s'au ostănit, si punendu giosu lemnele
chiámă pre Mórte si vénă, éró ea indată veniendu, si
intrebându pentru que o au chiámatu, Bêtrănu'l rês-
punse: qua si rêdici aquestă sarcină si mi o puni 'de
umeru.

Invetiatură.

Aquestă Fabulă invetiă, che tot' omul si nevoesce
si si tie viatia, de si este in multe nevoi cufundatu,
si i si pare, che postesce si móră, însă cu multu mai
virtuosu alege a trăire, de quat' a morire.

7. Bătrăna, si Doctoru'l.

O Muicre bêtrână durénd'o ochii au tocmitu pre
un Doctoru cu plată, che de o va vindecă plată cu
quare s'au legatu i ó va dà, éró de nu, nemica nu i
va dà. Dequi s'au apucatu Doctoru'l si o vindece, si
in tóte dilele ducendu se la Bêtrână, si ungendui ochii,
éró fiendu che intr' aquea oră pentru ungere nu potea
vedere, el in tóta dioa un vas luvându si ducea. Bă-

trâna vedea che in tóta dioa i se inpucînă vasele atâta, quâtu dupô que s'au vindecatu nemica nu i au rêmasu. Êrô Doctoru'l querêndu dela ea cu que s'au legatu, quaci aquum curatu vede, si aducêndu si marturii. Êrô ea respunse: cu adéveratu mai virtosu aquum nemica nu vèdu io, che quându me durea ochii multe a le mele vedeam in casa mea, êrô aquum quându dici tu che io vèdu, nemica dintr' aquele nu vèdu.

Invetiatură.

Ômeni quei rîi multe facu, quare apoi sînt in contra lor.

8. Păsăriu'l si Șerpele.

Un vênătoriu de paseri si duse in silbă (pădure) si prëndă păseri; si avêndu cu sene laçurile si măes-triile sale vèdù intr' un arboru o pasere, si se apropie sub arboru si si intëndă arcu'l sîu: si nu sciea che au căleatu pre un șerpe, êrô șerpele fiêndu de desub-tul piciorilor lui se întôrse si'l muscă: êrô el de du-rere se vâietă, si dise: oh vai de mène cu vênatu'l meu, che io amu vrutu si vènesu pre altii, êrô altii m'au vênatu mai curêndu pre mène: si aquum sîm in cumpênă de môrte.

Invetiatură.

Asiè sînt si omeni, quarii vrêu si facă rêu al-tora; altă dată se intêmplă de pate mai rêu aquela de quâtu quelu, cui va si i facă rêu, che i trâmite Dum-nedeu pedépsa de unde nêquê cu cugetul' nu cugetă.

9. Veduva, si Gâina.

O Veduvă evea o Gâină si in tôte dilele ei ouaa quâte un ouu, êrô ea socoti che dei va dà măncare mai multă si mănce, va face quâte doă ouă, si si ducè in tôte dilele unde era Gâina inchisă, si i daa măn-care preste mēsura si mănce; êrô Gâină dachê se in-grășă se pârasi de o mai ouare.

Invetiatură.

Asiè sînt si omeni quei qui au queva avutie si âmbilă si o inmultiască fôrê voié lui Dumnedeu, ci perdu si quātu li se pare che o au in mâniale loru.

10. Mucia, si Șoreci.

Intr' o casă era multi Șoreci, si se invetiasă o Mucia de mergè acolo, si in tôte dilele ii vènaa, de-qui vedendu Șoreci che se inpuçină, diserò intră sène: Fraților! nu trebue si eşimu din gauri afară, che de vomu eși toti vomu perî: éró Pisica se svatui que va face, si cugetă si se facă a se scăpare de pre un lemnu inaltu, si cadu giosu de se facu qua quum ar fi mórta, éró unu'l din Șoreci se uită dintr' o gaură, si vadend'o asiè dise: oh Mucia de ț'asi vedè pântecele qua timpâna de unflatu âncê totu nu me voiu apro-pia de tenc.

Invetiatură.

Asiè facu omeni quei înțelepti, quându cunoscu che ii amăgesce quineva in ver un chipu, altă dată nu ii pôte înșelare, macar de ar face mii de măestrii: ché ei atunci mai tare se pasescu, si si ferescu de aquea qua si scape.

11. Vulpea, si Măimuca.

Odinaóra se strinsese tôte férele la un locu, si animalele (dobitócele) câmpului inpreună, éró Măimuca din anté tuturor, facu un jocu minunatu, si atâta de eşquusitu, quātu se miraa tôte férele, si atâta o iubirò quātu vrea se o redice si le fie împêratu, éró Vulpea nu o voiea; qui o defăimaa dicendu: che è asiè, apoi o chiamă intr' o lature, si i arată o bucăciă de carne intr' o cursă, si i dise: Eccè io am aflatu aquesta mîncare, si n'amu cutesatu si o mîncu pônê nu ti voiu arată tie qua la un împêratu: dequi de ti trebue tie tu o iea: éró Măimuca sarî qua o broscă si o apuce si se prênse in cursă, éró Vulpea rise dicendu! Oh Măimucă dar' atânta nebunie ai fostu avutu, si âncê

te unflă firea și împărătiesci, preste toate ferele câmpului.

Invetiatură.

Omeni quei, qui nu socotescu înainte bine lucrul quare'l vreu silu facă, seu cuvântul que voiescu silu grăescă, qui se apucă de nesque lucruri mari, quarelo, nepotându-le gătare, cadu în necasu.

12. Leul, Asinul, și Vulpea.

Leul, Asinul silbatăcu, și Vulpea se insoțise toti trei, și amblăa a vânăre, dequi prinseră vânatu multu și dise Leul Asinului, și împartiă vânatul, eră Asinul stată de împarti tocma trei părți: și dise Leului sisi ieă quare parte i va placă, eră Leul vedendu această se mânia pre Asinu și lu lovă cu brânca și l'omoră; și dise Vulpei cu mare mânia dute de împarti tu, eră Vulpea se apucă și făcu totu o parte, numai que își lăsă ei o parte foarte mică; atunche dise Leul: oh preînțeleptă Vulpe! quine te au invetiatu de ai împartitu asiă dreptu? eră Vulpă respunse: io vedui que pată bielu'l Asinu, și patima lui m'au invetiatu a împartire intru această formă.

Invetiatură.

Această Fabulă arată, quum che omeni se înțeleptiescu, cându vedu pre socii săi patându patimi, și alte nevoi.

13. Leul și Ursul.

Leul, și Ursul prînsese un puu de cerbu, și se eertăa quare îl va mănă seu luvă, și atănta se luptară, quātu se fatigară (osteniră) și cadură giosu, eră o Vulpe se întemplă de trecea pre acolo, și vedendu che nu se pôte scula năqui unu'l, năqui altu'l, și puu'l quel de cerbu giace inmediu locu'l loru mortu, ea mărse de lu apucă și fugi, eră ei vedendu această diseră: oh vai de noi fere tari, și foră de mēte que sūntemu, pentru quine ne amu fostu ostănită, pentru o burcată de Vulpe vicleană.

Invetiatură.

Multi ómeni sùnt, qui se ostănescu rău pentru qua-
să dobândescă multe de tóte, însă nu cu dreptu'l, qui
cu strâmbatate, din apucări, și răpiri, qua sise inavu-
tiescă, éró cându este mai pre urmă dobânda loru o
mânâncă alții si ei se ducu de aice, încărcati de pécate,
cu mare grăultate.

14. Muscele.

Intr' un faguru de mére se adunase multe Musce
si mănecé mére, si se implântarô cu picioarele si cu ari-
pile in mére, si nu puturô sburâ, si inecându-se dicea
oh vai de noi mișele que sântemu quaci pentru puțin:
tică dulcétia, noi perimu cu dîle, adecche: mai in anté
ne tēmpu.

Invetiatură.

Asiè sùnt si ómenii quei pécătosî, curvari, lotri, si
furi, quarîi pentru puțină lucră, si pentru puțină nu-
tretiu (hrană), si dulcétia, isi perdu dîlele; si se facu
inveci néfericiti.

15. Corbu'l, si Șerpele.

Corbu'l flămēndise, si vedēndu un Șérpe dormiēndu
la sôrc se lăsă in giosu si'l apucă, éró Șerpele se in-
tôrse si'l muscă; si cându vrea si móră dicea: oh vai
de mēne que nutretiu aflai, che cu aquēsta me inveni-
nai, si écēme che moriu.

Invetiatură.

Asiè facu multi omenis cându miruescu queva, pen-
tru neprēcepere loru, i si punu capetele.

16. Lupu'l, si O e.

Un Lupu venise la o turmă de ouî sîsi răpescă queva;
si'l muscarô nesque căni, si pătîmca fôrte mare durere,
si flămēndica, si nū avca nēquē o putere, qui dicca
uncî ouî si i aducă apa si beă, si dîse còtră óue: che de
mi vei aduce apă si beu, io me voi cāstigă si de mân-

care, éró oue díse: bène díci tu Lupule, che de ti voiu aduce io apă de bevutu, tu me vei face pre mène, de ti voiu fi máncafe fòré de sare.

Invètiáturá.

Asiè facu óminii quci astuti (viclei) qua si Lupu'l séu qua Vulpé, quarii ámblá cu máestrie, qua si amágescá, si si inşele pre quine ar potè; éró omul' ínte-
leptu se pásesce fòrte qua si nu cadá in perdere.

17. Epurii si Vulturii.

Epurii s'au fostu bátèndu cu Vulturii, si se rugaa Vulpilor si le dee ajutoriu, éró Vulpile respunsèró dicèndu: noi bucuros v'amu da ajutoriu, de nu v'amu scii quine sùnteti, si cu quine ve bateti.

Invètiáturá.

Asiè pátimescu quci neputinciosi quándu se apucá, la cèrtári, cu quci mai mari de quátu dènsi.

18. Copilu'l si Mumá súa.

Un Copil furá o carte dela Dascal' unde invètiaa, si o dede Mum'ei sùale si o tie; éró ea nu lu certá, nèqui il ruşină, el de aqui inante se invètiá a furare, si alte lucruri mai mari pòné il prènsèró de faciè, si pe judecatá diréptá, vruró si'l spèndure, si ducèndu'l la furci mergea si Mumá súa dupò dènsul' plàngèndu; feciorul' o chiámá si i gráiecă, ea se apropiá si si lipi urechiá de gura lui, éró el o opucá cu dèntii de urechiá, si o rupse, dicèndui: aquèsta é pentru que numai invètiátu, nequi mai certatu, quándu me invètiamu a furare; qui ánehé ti pareá bine, quánduti aduceamu, quâtequeva de furatu, éccé aquum tu mi ai scurtatu viatia de pre lume.

Invètiáturá.

Omu'l quarele nu si certá fii sù de mici, si nu ii pedepsesce aquelu é quasi quándu li ar pune singuru laqu'l in grumasa, si ii ar duce la perire.

19. Pêcurariu'k.

Unu Pêcurariu páscea ouile pre lóngé mare, si si întemplà de erà atuncia lenisce pre mare, éró el pofti si cãlétoréscã pre mare qua un negociãtoriu, dequi abãtù, si se duse de si vendù ouile tôte, si cumparã finice si intrã intru o luntre mare, si purcése pre mare, ma scornînduse o fortunã mare, aruncarò totu negotiul' din luntre in mare, si aruncarò si finicile lui, si de abea scãparò la uscatu numai cu sufletele, si dache eșirò din luntre afarã, Pêcurariu anchê âmblaa pe țermurile mării, si vedëndu che se făcù lenisce in mare incepù a jura tare, si a dice: oh Dómne! quãtu se vedea de grósnicã mare póné a nu mi mancã finicele méle, éró dache le au mãncatu, quãtu se facù de linã.

Invêtiãturã.

Quôte mișeletãti pate omul' in viãtia lui, tôte le deprênde, si se invétia, che se éspitesce, qua argentu'l prin focu.

20. Doi Asini.

Asinu'l silbaticu, vedù pre altu Asinu domnescu pascënduse bène; si veniëndu se apropie de dënsul', si incepù al lãudare dicëndu: che è grasu, si nétedu la trudu, si i ajunge mãncare destolã, apoi preste o orã il vedù încãrcatu cu lemne, si mergea dupò dënsul' un șerbu si'l batea in tóta óra cu un bãtiu; éró Asinu'l quel silbaticu dise: fiëndu ché è asié lucru'l, i ti vedu viatia, si nutretiu (hrana) nu o ai in deșertu, qui cu multã patimã si ostãnelã trãesci.

Invêtiãturã.

Si nu doresci, nèquè se poftesci viatia quca que è cu temere si cu amaru amestecatã, che mai pre urma è de nemica si de perire.

21. Pêcurariu'l, si Ouile.

Un Pêcurariu pascea ouile pe subt umbra unui copaciu, adechê: arboru fructuosu (roditoriu) si se suì in

arboru și scuture fructu'l după cum era, qua și mănca ouile; șiși lăsase hainele giosu la rădăcină, éró ouile măn-cându fructu'l pécăliró de mán-caró și hainele păstoriului loru; éró Pécurariu'l daché vedú aquésta dise: oh do-bitóce rèle que sùnteti, voi áltora ve dati lăna vóstră de se inbracă cu dēnsa; éró mie pentru che cautu de voi mi ati máncatu și hainele.

Invetiatură.

Multi ómenii sùnt, qui din nesocotintia loru folo-sescu quelor, qui nule sùnt de nēqui o lipsă și i și facu loru nevoiă, și grăutate.

22. Asinu'l, și Vulpea.

Un Asinu se invescuse cu o pele de Leu și ámblaa spăriendu pre alte animale, și vrú și spariă și pre o Vulpe, éró Vulpe dise: io ánehé m'ási teme, de nu te asi fi auditu rúgiendu qua un Asinu.

Invetiatură.

Asiē și ómenii quei de nemica, quându vedu che au putere quātu de pučină, dela quei mai mari, ei atun-cia vreu și spariă pre toti ómenii, quarii sùnt sub dom-nire loru.

23. Gaiina și Rândunéa.

O Gaiină clociea nesque ouă de Șérpe cu tótă sir-guiēntia, éró o Rândune din un copaciu, o vedú și i dise: oh nebună que esci tu pentru que clocești aque-ste ouă, quare dache le vei cresce ánteiu pre tēne te voru mánca.

Invetiatură.

Pre omu'l quelu de genu (nému) réu și viclénu, nu lu vei inblandi nēquē decum, macar quātu bēne ai face, cu aquelu nu poti avere pace.

24. C á m i l a.

Ómenii quându veduró camila ánteiu fórtē și temu-

rò, si se mirarò de mărimea ei, si quum è de minu-
nată, si fugea de ũea, apoi dăchê vėdurò quum che è
blândă, mai cutesaa, si se mai apropiaa de ea; dupò
aquea vėdurò ché è un animalu domesticu si simplu; de-
qui i facea multă ruşine, si o infricosea; si o dederò
pre mânia pruncilor de o purtaa pre unde ei vrea.

Invėtiătură.

Cu lucrurile quare sũnt in sene mari si grele de-
predendune cu ele o dată si de doē ori, apoi nēqui le
luvamu susu quĩ ne paru usóre, si le purtamu quum ne
este voia, si plăceré.

25. Vulpea, si Veru'l.

O Vulpe fugiea de nėsque vėnători, si intră intru
un stau'l de oui, si află acolo un Veru, cui se rugă si
o ascundă, Veru'l i dīse: si se ascundă intr' un unghiu
in umbrariu (coliba), si indată sosirò si vėnatorii, si
ĩntrebarò pentru Vulpe, Veru'l dīse cu gura quum che
n'au vedutu nemica, ma cu capu le arataa unde este
Vulpé; érò vėnatorii nu cunoscuro semnu'l, si purcé-
serò de acolo, dupò aquea esĩ Vulpea din coliba afară;
érò Veru'l i dīse: poti si mi multiămesci, quaci nu te
spusei vėnătorilor. Vulpea respunse: multiămitiasi for-
te de ti ar fi fostu si semnu'l capului, precum i ti era
cuventu'l.

Invėtiătură.

Asiē sũnt unii ómeni, cu cuvėntul dīcu una, érò cu
fapta facu alta.

26. Omu'l si Deu'l.

Un omu avea un Dumneđeu de lemnu si de multe
ori se rugaa lui si l' inavutiască, érò aquelu Deu nu l'
ascultaa, dequi omu'l se manīe si lu luvă de picior
si l' aruncă de pământu de lu făcũ totu' cenusiă, si ca-
pu'l anchē i lu sparse, din quarele curse multu auru,
érò omul vėdėndu aquėsta dīse: mare nebunu esci, si
ai fostu, quaci quādu i ti faceam' onore (cinste) tu nu

mi foloseai nemica, éró dache te rusinai si te facui fêrêmă, aquum mi făcusi pe voie, che mi ai datu multă avutie, bène che mai invètiatu, che de aquum in ante tot' aqvestu onore i ti voiu face.

Invètiătură.

Ché multi sùnt, quarii te pórtă cu menciuni dicèndu che i ti vor face queva bine, pentru qua se te cucesci loru, si nu ti facu, éró sunt alti quărora nêqui o omenie nu li ai datu, nêqui sperantia (nedeşde) n'ai avutu; éró ei ti au facutu multu bène in tēmpu'l de nevoie.

27. Corbu'l, si Muma súa.

Corbu'l se bolnavise, si şedea intru un arboru, éró Muma súa fièndu intr' un altu arboru se tânguea, si lu plângea, éró corbul dise: nu plânge Mumamea, nu plânge, qui te rógă lui Dumnedeu, si tuturor sântilor lui si mi dee sănitate, éró Muma súa i dise: oh fêtul meu! daré qui sântu i ti va ajutà tie, quaruia, dintru aquesti nu i ai furatu carnè.

Invètiătură.

Asiè si omenii quei, qui facu multe réutăti in lume, la necasurile loru, nu se află nimene si ii ajute, si si ii mângăie.

28. Furnicile, si Greluşul.

La tēmpul ernei se udase grăunţele furnicilor, si le usucăa la sóre, éró Greluşul' era flâmèndu, si querù dela furnici si i dee si mance, éró furnicile diserò: daré asta véră quáci nu ti ai strinsu de mancatu, adeche nutreţu? respunse Greluşul' si dise: n'am' avutu quându strînge, che tot' amu cāntatu, si amu desfatatu ānimile ómenilor cu cāntările mele; éró furnicile diserò ridèndu: daché asta véră ai cāntatu si te ai desfetatu; aquum vedi, si jócă.

Invètiătură.

Noi trebue si lucrèmu, si si invètièmu pónè avemu

tèmpu, che tèmpu'l quel perdutu nu se va întornà mai multu.

29. Vulturu'l, si Săgetătoriu'l.

Vulturu'l sedea pre o pétră, sisi pândea un vènatu, éró un săgetătoriu, il săgetă din arcu, si feru'l săgetei i intrase in trupu, éró lèmnu'l săgetei, si penele staa din antea ochilor lui, éró el vedendu penele: quele dela sagéta, quum erau infipte in carno lui, plângea, si dicea: numi pare réu che moriu, quum mi pare réu, che mi este perire de penele mele, che m'au strábátutu, si m'au pétrunsu.

Invètiătură.

Aquéstă Fabulă arată, quum che nu ne pare asiè réu cându ne amărescu, si ne necăşescu străini, qua cându ne facu strâmbatate cunoscuti, si amici nostri.

30. Vermele si Vulpea.

Vérmele cşise din pământu, si dicea còtră alte insecte (jigani) che el este Doctoru si vindecă tóte bólele, éró o Vulpe ii dise: darè quáci dici tu che doctoresci pre altii, fiëndu tu ologu si móle, pentru que nufè vindeci inteiu pre tène, qui te trudesce intru aquèstu chipu.

Invètiătură.

Asiè sùnt fomenii quei nepotinciosi, quarîi ne avèndu nequi o putere, sùnt totu de amaru altora; apoi ei nu se lase intr' atăta, si si se róge lui Dumnezeu si ii mântuésacă, qui ánche ámbilă si facă bène si altora.

31. Omu'l, si Gaiina.

Un omu avea o Gaiină, si facea, ádeche ouaa ouă de auru, éró el cugetă che in dènsa va fi multu auru, si o spântecă, si intru dènsa află tot intr'o formă, quasi in alte gaiini; dequi voiëndu elu si afle avutie multă de o dată, el perdù si què puçina, que o avea.

Invetiatură.

Asiè sùnt ómenii quei, qui nu multiănescu lui Dumnezeu de pucinu, pentru poftire (lăcomie), ei perdu, si que au la mână.

32. Leu'l, si Vup ea.

Leu'l inbătrínise, si nu putea si ámbles dupò vènatu, qui socoti que va face, si intră intr'o pesteră si se facu ché è bolnavu, dequi mergea tote ferele de lu vedea; éró el prèndea quâte una si le máncaa, éró Vulpea fièndu mai astutá cunoscu viclenia si mǎestria Leului; nu avea que face, qui veni si ea qua la un Impèratu si lu védá, ma staa din afará de pesteră, si lu întrebá pre Leu dicèndu: Dómne! que mai faci, quum te ai? Leu'l dise che i este fòrte réu: si dicea cótrá Vulpe, daré quaci nu vii si tu in pescerá, si nu stai afará; Vulpea dise: io nu voiu intrá pentruche vedu urme multe intrate acolo éró esite nu vedu nèquè una.

Invetiatură.

Ómenii quei întelepti, pre semne cunoscú lucrurile quele de perire, si fugu, unde potu, qua si scape de mórte.

33. Grădinariu'l, si Șerpele.

Din antea usiei casei unui Grădinariu i si facuse un șerpe cuibu, éró quându fú o dată'muscá șerpele pre un fiu al Grădinariului, si muri, si le părú fòrte réu parèntilor pentru fiu, si gòndea quum ar putea face si ucigá pre șerpe, dequi luvá Grădinariul o secure si lu pándea si l' omórá, si quum îl vedú aruncá cu secure in dènsul', si nul' nimeri, qui lovì intr'o pétra de se rupse o bucatá din ea; éró șerpele scápá in gaurá. Apoi dupò quâteva zile, socoti Grădinariu'l si se inpace cu șerpele; dequi se duse in casá si luvá pâne si sare, si'l chiámá si ézá afará, si facá pace amèndoi, șerpele respunse, si dise: de aquum in ante, intrá noi pace si credintia nu va mai fi, póné quându voiu vedè io pétra insemnatá si tu mormentu'l fiului tãu.

Invetiatură.

Omu'l quel' înțeleptu trebuie si se pásésoa de óme-
nii quei réi mai virtosu de i voru fi făcutu vátémare la
vedere, qua si védá sí alti mai multi.

34. C e r b u 'l.

Cerbu'l vedù pre Leu dormiendu, si se spárié
fórte tare si dise intru sène: oh mișele animale que
súntemu noi! che de vedemu pre Leu dormiendu ánehé
ne tememu; daré ánehé quándu va fi el mániosu.

Invetiatură.

Asiè si facá si quei mai mici si cunóscá pre mai
mari loru, quum che sùnt mai tari, si mai puternici.

35. Leu'l, si Gliganu'l.

Leu'l se certaa cu un Gliganu, éró Vipera staa de
o parte, si ascultaa, si cautaa si védá quare va cáde;
dequi ei se máncaró quátu se máncaró, apoi quándu fù
mai pre urmă se inpácaró si se facuró prietini; éró
Viperei ei pareá réu fórte, quáci se inpácaró, si se un-
flá de mánie mare, quátu vrù numai si crepe.

Invetiatură.

Aice ne invetiá Fabula, si nu ne bucurému, si si
ne pará bine, quándu vomu vedè pre quei mai mari
certánduse, au si pre quei mai mici, qui si alergému
si ii inpácému.

36. Leu'l, si Vulpea.

Leu'l dormiea intr' un locu ascunsu, éró un sóre-
ce trácù pre de asupra lui, Leu'l se sculá si sari; éró
o Vulpe il vedù si rise, Leu'l ei dise: nu pre ríde tu
Vulpe, che nu trebuesce nequi pre sórece al defăimare
de totu.

Invetiatură.

Quei mai mari si mai puténciosi nu se cade sí mic-

şorese si si batjocorêscă pre quei mai mici, si nepu-
tênciosi.

37. Pruncu'l, si Şcorpia.

Un Pruncu âmb্লাа prêndêndu lâcuste de quarele
strică la ţerînă, si dedése si de o scorpie, éró scor-
pia i dise: Pruncule! si nute pre atingi de mène, che
te voiú face de vei lâsa si lâcustele quôte ai prênsu pône
aquum.

Invêtiătură.

Cu omu'l quelu rêu si nu ai amestecare, nèqui si
comperi dela elu, nèquê si i vëndi, si ânche nèquê si
te atingi de dênsul' nèquê odinăóră.

38. Corbu'l, si Vulpea.

Corbu'l ţenea o bucată de casiu in gura, si sbu-
ră susu intr'un copaciu, si vrea si 'l mănçe; éró o Vul-
pe trácêndu pre acolo il vèdù, si i dise: oh quātu esci
de formosu! de ti ar fi si cântare precum ti frumsetia;
mi ar plecea si te audu cântându che de multu dorescu
si ti audu glasu'l tûn; éró Corbul' audiendu aquêsta de-
schidêndusi gura incepù a cloncăire si i cădù casiu din
gură, ero Vulpea mërse de lu luvă, si lu măncă, si i
dise; la tôte esci frumosu numai la mête esci pre sim-
plu, (prostu).

Invêtiătură.

Asiê si omenii quei viclêni, laudă pre quei mai ne
invêtiati, qua si ii pótă amăgire, si si le iee quâte que-
va que au; si aquesta è pecatu'l înşelăciuni.

39. Cănele, si Umbra.

Un Căne ţenea o bucată de carne in gură si trecea
pe o puncte, preste o apă, si vedendusi umbra súa in
apă, socoti che è mai mare bucata aquea que este in
apă, de quātu quare o ţenea in gură, si lâsă bucata din
gură si sârî, dequi perdù si aquea que o ţenea in gu-
ră, si puçinu de nu se inecă, si péră cu totul.

Invetiatura.

Asiè sùnt si omenii quei lacomi, quarii voieseu
si iée bucatele altora cu tãrie, si pe furisã, ei perdu si
ale sale, quarele au strinsu cu mãnile loru.

40. C a m i l a.

Camila si rugaa lui Dumneđu Savaoth si i dee cõr-
ne, si dache nu o ascultã, anchẽ se si mai rugã cu tã-
tã evlavie, si supẽrandu pre Dumneđu o blãstẽmã de i
cadurõ si urechile.

Invetiatura.

Si cade si ne rogãmu lui Dumneđu, qua si ne dee
nouĩ quele de lipsa sufletului si trupului nostru, erõ si
nu queremu lucruri mari, si quari sùnt preste firẽ omului.

41. A s i n u 'l.

Un Asinu era incãrcatu cu sare si mergea Dom-
nul sũu dupõ dẽnsul, si trecẽndu Asinul prin o apã,
se impededã, si cadũ in apã; dequi sarea se topiea, si
Asinu'l se ușoraa, apoi se topi sarẽ de totu, si se du-
cea Asinu'l mai ușoru, si esĩ afarã: apoi preste quãteva
dile, erõsi trecãndu preste aque apã, si fiẽndu incãrca-
tu cu bureti de mare, vrũ si facã quasi din ãnteiu, si
se faci a se impededare, si cadũ in apã, erõ bureti se
umplurõ de apã, dequi bietu'l Asinu nu putũ si se mai
scõle; qui se inecã acolo.

Invetiatura.

Omu'l viclenu quare vree si inșele pre altu'l se in-
șelã pre sene.

42. C o l u m b u 'l (P o r u m b u 'l).

Un Columbu insetase fõrte, si vedẽndu pre pãriete
un vas luciu, cugetã che ẽ un vas cu apã se rãpedĩ iute
la dẽnsu'l, si se lovĩ fõrte tare cu capu'l de pãriete, sisi
sfãrmã capu'l si aripilele, si cadũ josu, si lu luvarõ
õmenii fiẽndu mortu.

Invêtiâtufă.

Asiè si unii ómeni pentru lâcomie, orique vèdu cu-
getă se apuce, si sî inghitiă, si nu socofescu quum va
venî lucru'l mai pre urmă, si i si sînt ei insusi causă
de perire, si de mórté loru.

F I N I S.

E r r a t a.

Pagina	linea	loco	legatur:
7	1	nt	ut
21	29	Apostrophus	Apostrophus
31	22	et	est
40	6	<i>virga</i>	<i>virgo</i>
60	5	trier iu	trieriu
66	6	<i>orsores</i>	<i>sorores</i>
70	26	insane	insene
76	13	De De Verbis	De Verbis
80	18	<i>pecitno</i>	<i>pectino</i>
128	7	<i>cotaveram</i>	<i>cogitaveram</i>
130	22	fi ti	fiti
137	3	§. 40	§. 47.
—	11	§. 39.	§. 48.
143	9	luvavâti	luarâti
157	2	vocantur	vocantur
184	28	poste	poste
191	2	<i>tn</i>	<i>in</i>
198	15	<i>quere</i>	<i>qaere</i>
202	17	vêrà	vêré
206	22	sciëntiile	sciëntiile
211	25	veniëndu târ	veniëndu
231	3	Amitu	Ambitu
235	25	Pâne nègrâ	Pâne nègrâ
245	15	<i>canddelarum</i>	<i>candelarum</i>
257	11	do	do
279	6	dnpò	dupò
—	5	<i>perennas</i>	<i>pennas</i>
286	2	fi	fi
—	17	intornâ	intornâ
295	3	<i>midum</i>	<i>nidum</i>
—	23	botaie	bâtaie

Pagina	linea	loco	legatur :
297	6	intemptatu	intemplatu
301	6	internà	intornà
—	15	<i>fersan</i>	<i>forsan</i>
303	13	si	si
309	15	<i>trasigere</i>	<i>transigere</i>
314	3	voi	vei
318	19	iutr'o.	intr'o
—	23	mome	nome
—	<i>penultima</i>	amvétiare	a invétiare
319	20	figènd'o	frigènd'o
320	31	unn	unu
—	—	piciórds	piciórele
—	—	dèsu	disu
322	20	evea	avea
324	28	eertaa	certaa
325	28	omenis	ómeni
—	29	O e	Óue.

Index

Nominum D. D. Praenumerantium.

Viennae.

Exempl.

Reverendissimus D. Ignatius de Karabetz Archi- Diaconus Tordensis in Transylvania et I. Re- ginis Pedestris B. Splényi Capelanus Castrensis.	4
Admodum Reverendus D. Ioannes Fogarasi Paro- chus Ecclesiae Graeco-Catholicae Vien. ad S. Barbaram	1
Illustrissimus D. Georgius Asaky Comes Moldaviae.	1
Spectabilis D. Georgius Simeon Sina de Hodos et Kizdia Complurium I. I. Comitatum Tabulae Judiciariae Assessor	10
Clarissimus D. Michael G. Bojadschi Professor	1
P. D. Petrus Cseuka Caes. Reg. Aul. Ration. Bellic. Officii Accesista	2
— Nicolaus Nagy	1
— Nicolaus Cintho Honorarius Gubernialis Can- cellista in Transylvania	1
D. Brutus Czirka Med. Candidatus	1
D. Georgius Schütz	1

E Caesareo Regio Convictu.

R. D. Andreas Pasztély IV. A. Theol. e Dioec. Mun- katsiensi	1
— Ioannes Popovits III. A. Theol. e Dioec. G. C. Fogarasiensi	1
— Gregorius Mihaly III. A. Theol. e Dioec. G. C. Fogarasiensi	1
— Iosephus Bélkey III. A. Theol. e Dioec. M — Varadiensi	1

	Exempl.
R. D. Aloysius Carolus Ebelin II. A. Theol. ex	
A — Dioec. Leopoliensi	1
— Demetrius Eli II. A. Theol. e Dioec. G. R. n. U.	
Transylvaniensi	2
— Petrus Bodilla II. A. Theol. e Dioec. G. R. n.	
U. Transylvaniensi	2
— Timotheus Hosda II. A. Theol. e Dioec. G.	
C. Munkatsiensi	1
— Adalbertus Woinarsky II. A. Theol. e Dioec.	
Tinniniensi	1
— Nicolaus Vulcan I. A. Theol. e Dioec. G. C.	
M — Varadiensi	1
D. Ioannes de Karabetz Juris I. in An. Auditor.	1
D. Carolus Albrecht Philos. I. in An. Auditor	1

IN HUNGARIA.

Aradini.

Magnificus D. Paulus Csarnoevics de Macsa et	
Kiss-Oroszin S. C. et R. A. M. Consiliarius etc.	1
Sp. D. Adalbertus Bitto de Sárosfalva I. Cottus. Arad.	
V — Comes	1
— Emericus Bitto de Sárosfalva Complurium I. I.	
Comitatum T. I. e primariis Assessor	1
— Jonathan Buday Compl. I. I. Familiarum Agens	
Fiscalis	1
— Carolus Brünck I. Cottus. Arad. Archivarius.	1
— Nicolaus Buxbaum de Grünfeld	1
— Iosephus Dessö de Sz. Viszló Capitaneus Cae-	
sareo - Regius	1
— Gabriel Török de Várad I. Cottus. Arad. V.	
Notarius	1
Reverendissimus D. Gabriel Ratz Proto-Presbyter Pe-	
stesensis V. Consistorii Dioec. Arad. Assessor	
in Instituto Clericali Valachico Theologiae Sa-	
crae Professor primarius	1
Admodum Reverendus D. Gabriel Zsulanyi Paro-	
chus et Instituti Valachici Clericalis Gramma-	
ticae et Historiae Ecclesiasticae Professor	1

	Exempl.
Clar. D. Demetrius Konstantiny in R. Instituto Valachico Praeparandorum Paedagogiae, et Historiae Regni Hungariae Professor P. O. et Senior	1
— Constantinus Diaconovits Loga in R. Instituto Valachico Praeparandorum Grammatices, Styli et Cantus Professor P. O.	1
— Alexander Gavra in R. Instituto Valachico Praeparandorum Geographiae Mathematico-Physico-Politicae Professor P. O. et Consensus literarii Actuarius	1
D. Petrus Stojanovits Quaestor Aradiensis	1
— Nathan Rothschild	1

Magne-Varadini.

Illustrissimus ac Reverendissimus D. Episcopus G. R. C. Samuel Vulcan	20
Rdmus D. Ioannes Corneli Canonicus Cantor	1
— Stephanus Gyng Canonicus Cancellarius	1
— Gabriel Simon Canonicus Honor. Parochus V—Olasziensis et V. Archi-Diaconus Varad.	1
— Andreas Karabetz Canonicus Honor. Parochus Varad.	1
— Dr. Alexander Dobra Canonicus Honor. Secretarius Episcopalis	5
A. R. D. Georgius Illyés Parochus et V. Archi-Diaconus Gyiresiensis	1
— Gregorius Almásy Parochus Szombatsagiensis et V. Archidiaconus Belényesiensis	1
— Abrahamus Dobra Parochus Temes-Fabricsensis et S. Sedis Consistorialis Assessor	1
— Ioannes Erdélyi Archivarius	1
— Basilius Moldován Parochus et V. Archi-Diaconus Piskoltiensis	1
— Mihael Bucur Parochus et V. Archi-Diaconus Réviensis	1
— Nicolaus Molnár Parochus Genyétensis et per Distr. Lunka Officii V. Archi-Diaconalis Administrator	1

	Exempl.
A. R. D. Ioannes Gramma Parochus Hajóensis	1
— Petrus Dállyai Parochus N. Ürögdiensis	1
— Ioannes Vidrai Parochus N. Sántóensis	1
— Ioannes Bozontay Parochus Bedőensis	1
— Gabriel Serbán Parochus Szent-Andrasiensis	1
— Philippus Maga Parochus Zábrányiensis	1
— Arthemius Krisztian Parochus Fegyverne-	
kiensis	1
— Nicolaus Ponteni Paroch. Nadán-Telekiensis	1
— Demetrius Orosz Parochus Papfalvensis	1
— Zacharias Pástyán Parochus Szent - Lázá-	
riensis	1
— Alexander Corteni Parochus Apáti-Keresztu-	
riensis	1
— Ioannes Papfy Parochus Dedaënsis	1
— Antonius Abrahami Parochus Dizsériensis	1
— Demetrius Kovács Parochus Kecziensis	1
— Daniel Vlád Parochus V. Abrányiensis	1
— Paulus Szády Parochus B. Ujlakiensis	1
— Ioannes Mány Parochus Fenesiensis	1
— Constantinus Algya Parochus Gyalányiensis	1
— Demetrius Papp Parochus Hollodiensis	1
— Theodorus Vláss Parochus Jánosfalvensis	1
— Petrus Páskutz Parochus Nyégenfalvensis	1
— Abrahamus Popovits Parochus Petrányiensis	1
— Basilius Vláss Parochus P. Valányiensis	1
— Gabriel Papdán Parochus Rogoziensis	1
— Simon Suttha Parochus Sonkolyesiensis	1
— Gabriel Papp Parochus Venteriensis	1
— Ioannes Papp Parochus Össiensis	1
— Lucas Muntean Parochus Almosdiensis	1
— Georgius Gyiman Parochus Vértesiensis	1
— Petrus Papp Parochus Er-Adonyiensis	1
— Basilius Chrisztian Parochus Er-Tartseneis	1
— Ioannes Némcs Parochus Gálos-Petriensis	1
— Nicolaus Szöts Administrator Betfiensis	1
— Georgius Marusán Administrator Kardóensis	1
— Basilius Erdélyi Administ. Belényesiensis	1
— Ioannes Nagy Administrator N. Bárodiensis	1
R. D. Samuel Szentkirályi Clericus	1

Sp. D. Ioannes Getze de Girolld Eppalis Domini Be-	Exempl.
lényes Inspector	
— Samuel Gálbory ejusdem Domini et S. Se-	1
dis Consist. Exactor et V. Fiscalis	
D. Thomas Popovits H. A. Jurium Auditor	1

P e s t i n i,

Admodum Reverendus D. Ioannes Theodorovits Ec-	
clesiae Graeco-Valachicae Pestien. Parochus et	
V. Consist. Budensis et Verschetziensis Asses.	10
Sp. D. Ludovicus Schedius AA. LL. et Philos. Doc-	
tor, Aestheticae, atque elegantior. Artium Pro-	
fess. Publ. Compl. l. l. Comit. Tab. Jud. As-	
essor, nec non Compl. E. S. Membrum Cor-	
respondens	
— Athanasius Grabovszky de Apadia, I. Depu-	1
tationis Fund. Schol. G. R. n. U. Administ. Con-	
deputatus	
— Anastasius Derra de Moroda l. Cottus. Borsod.	2
T. l. Assessor	
— Constantinus Grabovsky de Apadia	1
— Emanuel Go'sdu per l. Regn. Hung. Juratus	2
Caus. F. U. Advocatus	
— Michael Stupa per l. Regn. Hung. Juratus	1
Caus. F. U. Advocatus	
— Michael Kotsuba de Tövé Juratus Notarius	1
P. D. Georgius Mutsu Scholae Valachicae et Grae-	
cae Localis Director	
— Stephanus Popovits Iuventutis Daco-Roma-	2
nae Professor	
— Evgenius Georgevits Juratus Notarius	2
— Michael Patziatzi Juratus Notarius	1
— Ioannes Manno Juratus Notarius	1
— Paulus Cató Cel. F. Semsey Praefectus	1
C. D. Ioannes Papacosta Oeconom Civis	1
— Nicolaus Jankovits Civis	1
— Stephanus Vitaly Civis	1
— Spiridon K. Spiro Curator Ecclesiae Graeco-	1
Valachicae	
— Sevastian Oeconom Curator Scholae Vala-	1
chicae et Graecae	

Exempl.

D.	Ioannes Hatzeg Cantor Ecclesiae Graeco-Valachicae	1
—	Theodorus Igretz I. in An. Med. Cand.	1
—	Constantinus Muto vsky I. in An. Jur. Auditor	1
—	Georgius Fogarasi I. in An. Philos. Auditor	1
—	Ioannes Vank I. in An. Philos. Auditor	1
—	Ioannes Dan I. in An. Philos. Auditor	1
Eg. Juv.	Georgius Grábo vsky de Apadia Studiosus Linguae Daco-Romanae	1
—	Georgius Getso Studiosus Linguae Daco-Romanae	1

V e r s c h e t z i n i.

A. R. D.	Sofronius Ivasco Parochus, V. Sedis Consistorialis Assessor, et Instituti Valachici Clericalis Professor	1
—	Demetrius Petrovits Parochus Lugosiensis, V. Sedis Consist. Assessor et Instituti Valachici Clericalis Professor	1
—	Paulus Iorgovits Parochus Bogschae Montanae	1
—	Nicolaus Gruits Diaconus Ecclesiae Cathed. Verschetziensis	1
P. D.	Andreas Vasits V. Notarius Comunitatis Verschetziensis	1
—	Dionisius Petrovits Docens iuventutis Bogschensis	1
—	Ioannes Butsko Docens iuventutis Varadiensis	1
C. D.	Simeon Jorgovits Quaestor et R. Salis Distributor	3
D.	Thomas Kirutza Auditor Theologiae II. A.	1
—	Petrus Popovits Auditor Theologiae I. A.	1

I N T R A N S Y L V A N I A.

Albae-Carolinae.

Rdmus. D. Michael Orosz Cathedralis Ecclesiae Albensis Transylvaniae Canonicus, Historiae

Ecclesiasticae, et SS. Canonum Prof. et Semi-	Exempl.
narii Cleri Junioris Rector	2
Clar. D. Nicolaus de Alamo ri Professor	1
R. D. Samuel Vez ei emeritus Theologus	1

Balásfalva.

Rdmus D. Demetrius Kajám Canonicus Lector Dioec. Fogarasiensis	1
— Theodorus Papp Canonicus Cantor Dioec. Fogarasiensis	1
— Gabriel Szojka de Bátsi Canonicus Custos Dioec. Fogarasiensis	1
— Ioannes Lemény de Lemény Canonicus Scholasticus Dioec. Fogarasiensis	1
— Simeon Krainik Canonicus Cancellarius Dioec. Fogarasiensis	1
— Basilius Ratz Canonicus Dioec. Fogaras.	1
— Isiderus Alpini V. Cap. C. Eccl. Balasf. Ord. Notarius Distr. Kútalfalvensis, et S. Sabesiensis. Archi-Diac. et Praefectus, Typographiae Seminarialis	1
A. R. D. Constantinus Alutan Professor et Presbyter Dioec. Fogaras.	1
— Nicolaus Maniu Montan Professor et Presbyter Dioec. Fogaras.	1
— Onuphrius Szima Professor et Presbyter Dioec. Fogaras.	1
R. D. Timotheus Cipar absol. Theol. Dioec. Fog.	1
— Georgius Timbus III A. Theol. in Semin. Balasf.	1
— Iosephus Lazar II. A. Theol. in Semin. Balasf.	1
— Simon Boksa II. A. Theol. in Semin. Balasf.	1
— Alexander Mika de Lemény I. A. Theol. in Semin. Balasf.	1
— Ioannes Flaicher I. A. Theol. in Semin. Balasf.	1

C i b i n i i.

Exempl.

A. R. D. Ioannes Panovits Parochus Cibiniensis, et	
V. Consistorii Assessor	1
— Petrus Hanzu Parochus Guraruuluiensis in	
Porto-Presbyteratu Cibiniensi	1

C l a u d i o p o l i.

Sp. D. Ladislaus Vayda de Soos Mező in Transyl-	
vania penes Excelsum R. Gubernium Actualis	
Concepista et Juris Patrii et Criminalis Sup.	
Professor	2
— Demetrius Ratz Linguae Daco-Romanae penes	
E. R. Gubernium Translator	1
P. D. Iosephus Macedon Pap de Kissfalu in Tran-	
sylvania Concellista Gubernialis	1
— Gregorius Moldvai de Eadem Academiae	
Claudiopolitanae in Annum I. Juris Auditor	1
D. Georgius Junior Trandafir Quaestor et Ci-	
vis Claudiopolitanus	4

I N B U C O V I N A.

Rdmus. D. Philaretius Bendescul Archimandrita et	
Egumen Monasterii Sucevicensis	2
— Iosephus Caraskewicz Archimandrita et Egu-	
men Monasterii Putnensis	2
— Ignatius Hackmann Archimandrita et Egu-	
men Monasterii Dragomiricensis	1
A. R. D. Benjamin Sacharescul Consistorii Czerno-	
vicensis Caes. Reg. Assessor	1
— Manasse Consistorii Czernovicensis Caes Reg.	
Actuarius	1
— Iosephus Gregorovits Archi-Diaconus et	
Caes. Reg. Professor Pub. Ord. Religionis in	
Gymnasio Czernovicensi	1
— Evthymius Hackmann Catecheta Scholae Daco-	
Romanae nationalis	1

	Exempl.
A. R. D. Theodorus Antonescul Hieromonachus et. Capellanus Episcopalis	1
— Genadie Zacharescul Spiritualis Carceris	1
R. D. Aloysius Carolus Ebelin Alumnus Caes. Reg. Convictus Viennensis	1
— Basilius Suchopan Alumnus Caes. Reg. Con- victus Viennensis	1
Sp. D. Georgius Papadopul de Sculescul	1
D. Iosephus Schnirich Quaestor Czernovicen- sis	20

